חוות דגי הנוי
בראשל"צ – נחלת יהודה
שעות פתיחה:
א'-ה' 19-10 ו' 14-9 שבת 19-10
טל. 03-9614893
לאחר שראיתם אותנו בתצלומים אנו מחכים לכם!
שילוט בכניסות לנחלת-יהודה
לאתר מובילה דרך כורכר סלולה היטב

מזג אוויר
בהיר עם טמפרטורות נוחות
• הטמפרטורות: ירושלים 2–13; תל־אביב 6–19; חיפה 7–19; אילת 9–21.
הטמפרטורות בארץ ובעולם בעמוד 11.

מעריב • MAARIV • معاريف
לגליון זה מצורף: מוסף · את · שווקים מעריב ת"א

80	היום 184 עמוד
יום ו' 5.12.86	ג' בכסלו תשמ"ז
גליון מס' 11892 – שנה ל"ט	
המחיר 80 אג' (כולל מע"מ) המחיר באילת (ללא מע"מ) 70 אג'	
המייסד והעורך הראשון ע. קרליבך ז"ל	

כל הזכויות שמורות ל"מעריב" © 1986

דחפון
מודעות לוח ומשפחתיות מעריב
לוח מעריב לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

לאחר יום הדמים בביר־זית נערכים כוחות הבטחון לקראת האפשרות שהיום יהיו „הפרות סדר יזומות" ביו"ש

צה"ל פועל לגילוי גופות הסטודנטים הערבים שהוברחו מביה"ח ברמאללה

במקביל נערכת חקירה מקיפה של אירועי אתמול תוך בירור הנסיבות שהביאו־למותם של שני הסטודנטים ולפציעתם של אחד עשר תלמידים ומספר חיילי צה"ל ★ האלוף אהוד ברק: „האחריות על האירועים חלה על מי שהוציא את הסטודנטים להפגנה ועל הסטודנטים עצמם שהשליכו מטר אבנים ובקבוקים על חיילי צה"ל שבאו לפנות אותם" ★ יצחק שמיר: הגורמים הקיצוניים באיזור אחראים למה שקרה ★ רוב הסיעות הגישו הצעות דחופות לסדר היום בנושא התקרית והן ידונו בשבוע הבא במליאת הכנסת

מאת אבינועם בר־יוסף

כוחות גדולים של צה"ל ומשמרת ישראל פתחו אמש בסריקות נרחבות לגילוי גווייתיהם של שני הסטודנטים שנהרגו אתמול בהתנגשויות האלימות בין צה"ל לבין התלמידים בקמפוס של ביר־זית. בהתפרעות נפצעו שלושה חיילי צה"ל, וחיילים אחרים נפגעו קל מאבנים. (כתבה בעמ' 3)

כוחות הבטחון התחילו להערך לקראת הערות סדר גדולות הצפויות היום לאחר תפילת יום שישי במסגד אל־אקצה על הר הבית בירושלים.

במקביל נערכת חקירה מקיפה של זרועות הבטחון על אירועי יום אתמול, תוך בירור הנסיבות שבהן

(סוף בעמוד 11)

נצחון ראשון בבית

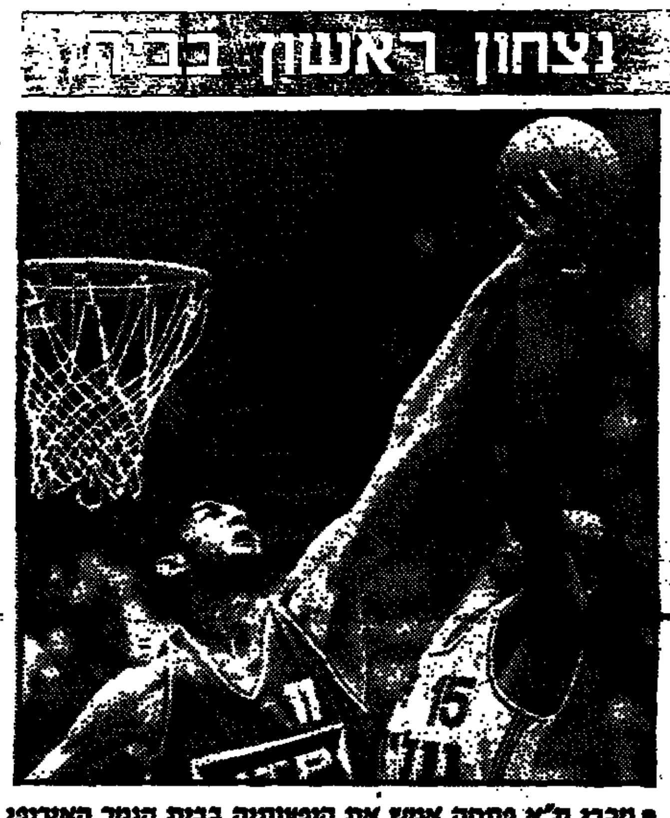

• מכבי ת"א פתחה אמש את הופעותיה בבית הגמר האירופי בכדורסל בנצחון ביתי על אלופת יוגוסלאוויה, זאדאר, 99–83. האלופה הישראלית הובילה במחצית 51–33. לי ג'ונסון ומיקי ברקוביץ' היו הקלעים המצטיינים של האלופה הישראלית – 26 נקודות כ"א. בתצלום של עדי אבישי נאבק ג'ונסון עם ווראנוביץ' (מס' 11) האורח. דיווח במדור הספורט בעמוד 7.

מחסום: נערי מסיתים

• מחסום צה"ל בפעולה – בכניסה לאוניברסיטת ביר־זית; המטרה: למנוע החדרת חומר הסתה לקמפוס (צילום סקופ 80)

אלה עיקרי „רפורמת המס'

כל בעל הכנסה יחוייב להגיש דו"ח שנתי

האוצר מציע להטיל מסים על רווחים בבורסה, אגרות חוב, תוכניות חיסכון, קופות גמל ופנסיה וקרנות השתלמות

מאת גבי קסלר

ביצוע מלא של הרפורמה במסים כפי שהוצעה לשר האוצר כולל, בין היתר, מיסוי בשוק ההון. אחת ההוראות המוצעות היא מס על רווחים בבורסה. כל ההצעות מדברות על מיסוי אגרות חוב, תוכניות חיסכון, קופות גמל, קופות פנסיה וקרנות השתלמות.

כל האוכלוסיה שיש לה הכנסות, ללא יוצא מן הכלל, תידרש להגיש מדי שנה בשנה דו"ח למס הכנסה על הכנסותיה. המציעים אמרו: יהיה זה דו"ח פשוט וקצר, בלי פירוט ניכויים או זיכויים. על הנישום יהיה רק למלא את הכנסתו ממקורות שונים ולחשב את המס המגיע מהכנסתו הכוללת.

הטלת המיסוי בתחום החיסכון ההון תחול בכל מקרה רק על תוכניות ואגרות חוב שיירכשו לאחר החלת הרפורמה. לא יחול שום שינוי בתנאי החיסכון והמיסוי בתוכניות הקיימות. כך למשל, קופת גמל שתיפתח לפני החלת הרפורמה תהיה פטורה ממס הכנסה גם למשך 15 שנה. המס על אגרות החוב ייגבה רק בעת הפדיון הסופי או המכירה בבורסה, ולא יידרש

(סוף בעמוד 11)

הציבור אוגר סיגריות

מאת מיכל הולצמן

בגלל החשש למחסור בסיגריות בגבר בימים אלה הביקוש לסיגריות והציבור החל אוגר אותן.

(סוף בעמוד 11)

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע: תולדות

	ק"ש	מוצ"ש
ירושלים	3.59	5.14
תל־אביב	4.17	5.15
חיפה	4.06	5.12
באר־שבע	4.15	5.13
אילת	4.19	5.20

התפטר אהוד שילו מנכ"ל סולל־בונה

מאת דוד ליפקין ואודי גינזבור

מנכ"ל קונצרן סולל־בונה אהוד שילו הגיש אמש את התפטרותו למזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, ולמזכיר חברת העובדים, דני רוזוליו. הוא נקט בצעד זה לאחר שיו"ר האגף לאיגוד מקצועי, חיים הברפלד, בפה על סירוב לשלם תוספת שכר, דבר המשבש את יכולת היישום של

(סוף בעמוד 11)

ראשי הסנאט: „הקשר האיראני' ייחקר בוועדה נוסח ווטרגייט

נורת ופוינדקסטר עשויים לקבל חסינות ★ שמיר שוב הכחיש אתמול כל קשר ל„קונטראס' ★ „סאנדיי טיימס': מייק הררי, לשעבר מראשי „המוסד', עמד בקשר עם ה„קונטראס' כסוחר נשק פרטי

מאת סופרי „מעריב"

מנהיגי הסנאט בוושינגטון הבריזו אתמול על הקמתה של ועדה מיוחדת לענייני פרשת „הקשר האיראני", במתכונת הוועדה שחקרה בזמנה את שערוריית ווטרגייט. בוועדה יהיו חברים ששה דמוקרטים וחמישה רפובליקנים. ראשי הסנאט מקווים, כי הקמתה תמנע כפילויות בחקירה.

(סוף בעמוד 11)

„העבודה' מודה: בלס תרם לנו, אך לא בגלל לחץ של התק"ם

מאשרת קבלת 600 אלף ד' ★ „יהד' מכחישה טענות בלס על תרומות בסך 800 אלף ד' ★ בליכוד מטילים ספק: „בלס שימש צינור להעברת כספים כדי לעקוף את החוק האוסר תרומות של תאגיד" ★ בלס: „חששתי שאלמלא התרומות היה התק"ם מגיש לי חובות לפרעון; ראו בי „פרה חולבת"

מאת מנחם רהט ואריה אדרנשטיין

ראשי תנועת „יהד' הכחישו בתוקף טענות שהושמעו בשמו של איש העסקים דוד בלס, בדבר תרומות של 800 אלף דולר שהועברו אליה במערכת הבחירות של 1984. מפלגת העבודה אישרה לעומת זאת, כי בלס תרם למפלגה, אך הכחישה בתוקף את טענותיו כי מקור בכספים אלה בתקים. מוטי הוד, מראשי „יהד' וראש מטה הבחירות של התנועה ב־1984,

(ראה גם עמוד 3) (סוף בעמוד 11)

סערה בעקבות החלטת שר המשפטים לא להסגיר את נקש

פרופ' פלר: שריר חייב להתפטר; אחרים מברכים: „החלטה אמיצה'

הודעת שר המשפטים תימסר הבוקר לשירות בתי הסוהר ויתכן שנקש ישוחרר היום, אלא אם כן יוצא צו שימנע זאת; מפ"ם הודיעה על כוונתה לעתור לבג"צ

מאת ברוך מאירי

משפטנים בכירים תבעו הלילה משר המשפטים אברהם שריר, להתפטר מתפקידו בעקבות החלטתו שלא להסגיר את ויליאם נקש לצרפת. לעומת זאת היו רבים שבירכו את השר על החלטתו וכינו „החלטה אמיצה". פרופ' שניאור זלמן פלר, מומחה לדיני הסגרה מהאוניברסיטה העברית, אמר אמש, כי נדהם לשמוע את

(סוף בעמוד 11)

נשר תעופה וש. קובי יזמות
מבצע חנוכה – טוס בשמי ירושלים
חוויה מרגשת במחיר מפתיע 27 ש"ח
לפרטים נוספים והרשמה לטיסות בתאריכים 28.12.86 – 2.1.87
אנא פנה לטלפונים 02-851345, 02-233005.
הכנסות מיועדות לנזקקי עובדים

משפחת עובדיה מעוניינת שיבנו גם את הכותל המערבי בכפר שלם ומי שרוצה יכול לבנות בכפר שלם כי האדמה שייכת לעיריית ת"א ולא למשפחת עובדיה.
בהקשר לידיעה שהתפרסמה ביום ב' ב„ידיעות אחרונות".

דינה מידות גדולות
רמת השרון: סוקולוב 84 03-490138
ירושלים: יפו 60 ק"א (אריאלה)
חיפה: נורדאו 27 (שרינה)
ת"א: זבולון 10 (שרינה) 03-829747.

אלי שלוש 1 שדכן משפחתי פרטי
(לא משרד) בעל נשגר מניסיון/ית איכותי
טל. בבית: 03-990507, 03-991949 (גם בשבת).

רח' הרצל תל־אביב
אולם התצוגה הגדול ביותר במדינה
לרהיטים
פתוח במוצאי שבת
בין השעות 18.00 עד 22.00

קבוצות להורדת לחץ דם
פרטים: רות פלד
טלפון: 03-249767 בשעות 16.30-20.00

היועץ המשפטי של הכנסת, צבי עינבר:
„ועדת נבנצאל טעתה בשכר ח"כ ב־380 שקל"
ועדה מיוחדת תדון על הסתייגויותיו של עינבר ממסקנות ועדת נבנצאל שעסקה בשכר ובתנאי הפרישה של ח"כים

מאת סופר „מעריב"

הסתייגויות היועץ המשפטי של הכנסת, צבי עינבר, מאחדות ממסקנות ועדת נבנצאל, שעסקה בשכר ובתנאי הפרישה של חברי הכנסת, יידונו ביום שלישי הקרוב בוועדה מיוחדת.

ההסתייגות העיקרית מתייחסת לשכר חברי הכנסת. במסקנות ועדת נבנצאל נקבע, כי לו היה שכר חברי הכנסת מתעדכן באורח שוטף, היה מגיע היום ל־3,700 שקל לחודש.

לפי החישוב שערך היועץ המשפטי של הכנסת, הסכום נמוך ב־380 שקל. הסתייגות אחרת מתייחסת לתנאי הפרישה של יו"ר הכנסת. ועדת נבנצאל קבעה כי מעמדו יהיה זהה לזה של ראש ממשלה. משמעות הדבר שהוא יהיה זכאי לאחר פרישתו לרכב צמוד ולנהג כל ימי חייו. התעוררה השאלה אם הוועדה הביאה בחשבון את האפשרות הזאת.

לצורך ליבון הבעיות שהתעוררו, יהיה נוכח בוועדה המיוחדת שתדון בשכר חברי הכנסת ובתנאי פרישתם, נציג מוועדת נבנצאל.

העגבניות הספרדיות – סיבוב נוסף: שוב לא באות
בבדיקה שערכו נציגי אגרקסקו התברר כי הן באיכות ירודה ומחירן גבוה יחסית ★ ח"כ שריד: היה כבר עדיף להחליט על יצוא נשק לספרד ויבוא עגבניות מאיראן

מאת סופרי „מעריב"

התכנית לייבא עגבניות מספרד בוטלה, ככל הנראה. אתמול התברר כי שאריות יבולי הסתיו של העגבניות מספרד, הן באיכות ירודה ומחירן היחסי גבוה.

מנכ"ל מועצת הירקות, שמחה קופר, אמר כי המועצה תיכננה, על פי הוראת משרד החקלאות, לייבא בשבוע הבא משלוח ראשון של 100 טונות עגבניות מספרד דרך גרמניה באמצעות אגרקסקו. בבדיקה שערכו נציגי אגרקסקו באירופה התברר, כי לא משתלם לייבא כעת עגבניות מספרד, כי הן משאריות יבולי הסתיו, קטנות ובאיכות ירודה. במרכז עלות הייבוא של העגבניות מסוג זה תהיה גבוהה יחסית. ממצאי הבדיקה הועברו אתמול למשרד האוצר, ולאחר התייעצות ניתנה הוראה „לבטל את ההכנות לייבא עגבניות מספרד".

שר התעשיה והמסחר, אריאל שרון, דרש לקיים דיון בממשלה על ההחלטה לייבא עגבניות. שרון מערער על החלטת שר האוצר, משה נסים, ושר החקלאות, אריק נחמקין, לייבא עגבניות מספרד. לטענתו, יש איחור קצר בהבשלת העגבניות בגלל מזג האוויר, ובתוך ימים מספר יגיעו לשוק עגבניות מגידול מקומי. לדבריו, יבוא עגבניות עלול לגרום נזק לחקלאות לטווח ארוך, ועד שיגיעו העגבניות מספרד לשוק, יסופקו ביכורי העגבניות מהבקעה.

ח"כ יוסי שריד מסיעת רצ תבע לבטל את ההחלטה לייבא עגבניות מספרד. בהצעה דחופה לסדר היום אומר שריד כי „רק ראשי ברוב מסוגלים להחליט על עגבניות מיובאות שיהיו יקרות יותר מעגבניות ישראליות ועוד ייהנו מסיבסוד עמוק. היה כבר עדיף להחליט על יצוא נשק לספרד ועל יבוא עגבניות מאיראן", אומר שריד.

חברת ק.א.ל. קיבלה אתמול התראה להיות מוכנה להטיס במחצית השבוע הבא משלוחי עגבניות לארץ, אם תקבל הממשלה על כך החלטה סופית. מנכ"ל ק.א.ל., צפריר גלקין, אמר כי הממשלה תצטרך לתת את דעתה על שמבצע הטסת העגבניות יאלץ את ק.א.ל. לוותר על ביצוע הזמנות אחרות, דבר החושף את החברה לתביעות משפטיות.

נבון ימליץ להוריד את „הפיצוץ ברחוב אהלן" מבימות בתיה"ס

מאת נוריה דברת

שר החינוך יפנה לוועדת הרפרטואר, הממונה על בחירת מחזות מטעם התיאטרון לילדים ולנוער וימליץ להוריד את המחזה „הפיצוץ ברחוב אהלן" מבימות בתי־הספר.

יצחק נבון אמר כי אינו רוצה להשתמש בסמכותו כשר הממונה על המשרד שהתיאטרון הוא אחד מזרועותיו, כדי לקבוע שיש להוריד את המחזה לאלתר אך, הוא מתנגד לתוכנה, להצגת בעיית דו־הקיום בצורה ש„הוסיאה להלוטין את המסרות ההדדיות בנושא זה". הוא ישמיע את חוות דעתו זו בפני ציבור המנהלים והמורים.

נבון אמר אתמול כי „יש הבדל בין תיאטרון לילדים ונוער לבין תיאטראות למבוגרים, כשמדובר בהפעלת צנזורה. כשמדובר בהצגות לקהל בוגר, היכול להבחין בין טוב לרע ולהבין את משמעות הדברים מעבר למה שנאמר על הבמה, אין צורך בצנזורה. צריך להפעיל אותה רק כאשר יש פגיעה חזקה באמת, בעניין מאוד משמעותי וסלקטיווי, בציבור גדול". נבון הדגיש כי הוא אינו פוסל את הצנזורה – המוסד לביקורת סרטים ומחזות – מעיקרה, שכן תפקיד חשוב מוטל עליה בפסילת סרטים הגדושים באלימות פשע וסטיות „שהם מעבר לגבולות הנורמליים והמקובלים, ואשר בהחלט מזיקים לנוער הצופה בהם".

על ההצגה „הפיצוץ ברחוב אהלן" הבהיר כי יש לו מה לומר והוא עושה זאת, שכן „עברו את הגבולות ונתנו לגיטימציה למצב פסול שלגביו אין בינינו כל ויכוח – נישואי תערובת הם דבר שאין לחשוב עליו בכל הקשר לעם היהודי". עתה יהיה על ועדת הרפרטואר להחליט אם ההצגה הבעייתית, המתארת חיים משותפים של ערבי ויהודיה שנולדה להם בת מחוץ לנישואים, תורד מהבמה כפי שקרה להצגת הקאמרי „היהודי האחרון".

אורח ב„מועדון 700"

• „היחסים האיתנים בין ישראל לבין ארה"ב יימשכו גם בעתיד, לאחר שישראל הוכיחה שוב כי היא בעלת ברית נאמנה", אמר אתמול ראש הממשלה, יצחק שמיר, בראיון בשידור חי בתוכניתו של המטיף הנוצרי פט רוברטסון, „מועדון 700", ברשת הטלוויזיה הנוצרית בארה"ב. הראיון הועבר מאולפני „הבירה" בירושלים. בתמונה: יצחק שמיר זוכה לטיפולה של המאפרת לפני הצילומים (כתב: רפי מן; צילם: יצחק אלהרר)

„המשך משטר הסיעות במפד"ל יגרור הקמת 'תנועה אלטרנטיווית'"
מזהירים ראשי הקיבוץ הדתי; אברהם שטרן, יו"ר הוועדה המדינית: הדבר מוכיח כי ראשי הסיעות חוזרים לסורם וגורמים לאיבוד האשראי שניתן

מאת מנחם רהט

ראשי הקיבוץ הדתי הביעו אתמול אכזבה עמוקה מהמשך קיום משטר הסיעות במפד"ל, והזהירו כי הם וחברים רבים שהביעו תמיכתם־ידיעים עימם, אלצו לפרוש מהתנועה ולהקים „תנועה אלטרנטיווית", שתייצג את הציונות הדתית.

המדירות מהמשך קיום תופעת הסיעתיות במפד"ל, משותפת לחוגים רחבים במפלגה. הביקורת נגד הסיעתיות הובעה בעקבות חתימת ההסכם החשאי ל„חלוקת עוגת המחלוקת" בין שלוש הסיעות המרכזיות – הצעירים, למפנה ומצ"ד – ונמשכה במינוי מזכיר רביעי לתנועה, אך הגיעה לשיא בכנס סיעתי של מצ"ד, שדן ב...צורך בביטול הסיעות.

כנס מצ"ד יצר מתיחות בין שתי הסיעות שכרתו באחרונה ברית – הצעירים ומצ"ד, ונראה כי הברית ביניהם אינה קיימת עוד.

יו"ר הוועדה המדינית של הקיבוץ הדתי, אברהם שטרן, קרא אתמול למוכירי התנועה ולסכתה, להפסיק מיד את מחול השדים הסיעתי. „חידוש המאבק הסיעתי", אומר שטרן, „מוכיח כי ראשי הסיעות לא למדו את הלקח וחוזרים לסורם, וגורמים לאיבוד האשראי שניתן לתנועה על ידי הציבור בעקבות הבחירות הפנימיות. אם לא יחול שינוי מהותי ודרסטי בתיפקוד התנועה על פי עקרונות וערוות השיקום ייאלצו הגורמים הקונסטרוקטיביים במפלגה לחפש דרך אלטרנטיבית לפעילותה הפוליטית של הציונות הדתית למען התנועה המדינית".

גורמים אחרים, ובהם ראש ישיבת חדרה הרב שלום בורשטיין, המזכ"לים, היוצא והנכנס, של „בני עקיבא" יוחנן בן־יעקב ואמנון שפירא, קראו לחדול מהכיתתיות.

נאמן: בחירות כלליות ב„התחיה" בתוך שנה

מאת מנחם רהט

בחירות כלליות ייערכו בתנועת התחיה כדי לברר מחדש את יחסי הכוחות בין מחנה גאולה כהן למחנה רפול, ולהביא בכך לסיומה של המחלוקת בין החיבים בהן ורפאל איתן – זו תמצית הצעת הפתרון למשבר בתנועת התחיה, שגיבש יו"ר התנועה, פרופ' יובל נאמן, ואושרה במזכירות התנועה.

הצעתו של פרופ' נאמן לעריכת בחירות כלליות בתנועה, בעוד חודשים אחדים, בהן תיבחר הרשימה לכנסת הבאה, מטה הבחירות, מזכירות חדשה וגם מזכ"ל חדש.

עד לבחירות, בתוך 10 חודשים עד שנה, יצורפו שניים נוספים מנאמני גאולה כהן למזכירות – כך שיהיה לה ייצוג של ארבעה אנשים, בדומה לייצוג של רפאל איתן.

לעומת זאת נדחו שאר תביעותיה של גאולה כהן, להרחיק לאלתר את המזכ"ל גדעון אלכסולר, הנחשב לאיש מחנה רפול, ולהכריז עליה כעל מס' 2 בתנועה ומ"מ היו"ר.

האוצר: שילמנו לאחיות כל שמתחייב מההסכם

מאת גבי קסלר

משרד האוצר שילם לאחיות את כל התוספות המתחייבות מהסכם העבודה שנחתם עימן בתום השביתה - כך אמר אתמול דובר האוצר, בתגובה על איומי האחיות לחדש הסנקציות בשל אי קיום ההסכם שנחתם עימן במלואו.

הדובר אמר כי תקלה שהיתה במל"מ (החברה הממשלתית המספקת את שרותי המחשב למשרדי הממשלה) שעיכבה תשלומים שהגיעו לאחיות מתוקף ההסכם, אולם בינתיים שולמו כל הכספים המגיעים לאחיות.

אשר לסכסוך העבודה שהכריזו הרופאים, הודיע האוצר כי השר נסים הטיל על הממונה על השכר במשרדו, הלל רודאי, להיפגש עם נציגות הרופאים ולבדוק מחדש את תביעתם.

טמיר יוצא לז'נווה לדיונים על טאבה

מאת רפאל מן

מנכ"ל משרד החוץ, אברהם טמיר, יוצא היום לז'נווה, כדי לעמוד בראש משלחת ישראל לפתיחת הבוררות על סכסוך הגבול בטאבה. בסוף השבוע יתקיימו שם דיונים בלתי־פורמליים בין נציגי שתי המדינות ונשיא צוות הבוררים, המשפטן השוודי גונאר לגרגרן, לקראת פתיחות הדיונים ביום שני.

בימים הקרובים יגיעו לז'נווה צוותי שתי המדינות. יחד עם היועץ המשפטי של משרד החוץ רובי סייבל יהיו נוכחים בפתיחה צוות הפרקליטים שייצגו את ישראל, הפרופ' אילי לאוטרפכט מבריטניה והפרופסורים יהודה בלום, ניסן בר־יעקב, יורם דינשטיין ושבתאי רוזן.

ישראל ואיטליה ישתפו פעולה במלחמה בטרור

מאת רפאל מן, סופרו המדיני של „מעריב"

ישראל ואיטליה יקימו ועדה משותפת לשיתוף פעולה במלחמה בטרור, בסחר בסמים ובפשיעה חמורה אחרת, כולל פשע מאורגן. שתי המדינות יחליפו מידע בקשר לקבוצות טרור, יעדכנו זו את זו לגבי איומי טרור ויחליפו נסיון וידע טכנולוגי בתחומי טרור ואבטחה. כך קובע ההסכם שנחתם אתמול בירושלים בין המדינות.

שר הפנים האיטלקי אוסקר סקלפרו, שחתם על ההסכם יחד עם שר המשטרה חיים בר־לב, אמר כי ממשלתו מאוכזבת מהתגובה החלשה של הקהיליה האירופית לאיומי הטרור, ומשום כך הולה בחתימת הסכמי שיתוף פעולה עם מדינות שונות בנפרד. עד עתה חתמה איטליה על שמונה הסכמים דומים.

בתשובה לשאלה אם ההסכם מכוון גם נגד אש"ף, אמר השר האורח כי שיתוף הפעולה יתקיים נגד מעשי אלימות וטרור, יהיו אשר יהיו מניעיהם.

מעריב
המו"ל: הוצאת מודיעין בע"מ · בית דפוס „מעריב" בע"מ
עורך: עידו דיסנצ'יק
סגן עורך: יובל אליצור
סגן עורך: לוי יצחק הירושלמי
ראש מערכת המוספים: יעקב ארז
ראש מערכת החדשות: אברהם תירוש
יו"ר מועצת המנהלים: עובד בן עמ"י
מנכ"ל: אמיר דודזון
מנכ"ל: שמעון חפץ
עזריאל קרליבך – מייסד ועורך 1948–1956
אריה דיסנצ'יק – עורך ראשי 1956–1974
שלום רוזנפלד – עורך ראשי 1974–1980
שמואל שניצר – עורך ראשי 1980–1985
(C) כל הזכויות שמורות ל„מעריב"

מדינת ניו־יורק | לשכת המסחר

אל: יבואנים/סוכנים

ביקור משלחת הסחר של מדינת ניו־יורק

האם אתה מעוניין בטיפול בקווי־מוצר חדשים, באיכות גבוהה, המיוצרים במדינת ניו־יורק?

פגוש את משלחת הסחר ממדינת ניו־יורק והתוודע אל קוי המוצר של היצרנים שלנו, המחפשים נציגי מכירות בישראל.

פגישות־עסקים אינדיבידואליות יתקיימו כמפורט להלן:

18–16 בדצמבר 1986 – שגרירות ארצות הברית, רחוב הירקון 71, תל־אביב

22–21 בדצמבר 1986 – לשכת המסחר והתעשיה, רחוב העצמאות 55, חיפה

לפגישות בתל־אביב, נא להתקשר למחלקת המסחר, שגרירות ארה"ב, ת"א, טל. 654338 (03), שלוחה 359.
לפגישות בחיפה, נא להתקשר ללשכה, טל. 663471 (04).

בריאות לכל המשפחה
חשוב לקרוא את "איתנים"
הירחון לעניני הבריאות.

כן, אנא שלחו לי את "איתנים" 12 חוברות, במשך שנה אחת.
במחיר 15 ש"ח בלבד, כולל משלוח חינם.
מצ"ב שיק לפקודת איתנים על סך 15 ש"ח.
שם פרטי ____ שם משפחה ____
ת.ז. ____ טלפון ____
רחוב ____ מס' הבית ____
ישוב ____
מיקוד ____ חתימה ____
שלחו אל: מנהלת איתנים, רח' ארלוזורוב 101 ת"א מיקוד 62098.
לשפת הדובר

האם קראת כבר את AK
המגזין החדשי לאשה ולמשפחה

לוטו למיליון
ביום ראשון 7.12.86
תחנת־המזל היא
תחנת פז קבוץ גלויות
שעות 12.00 2.00
בינגו! זכית!
טיסות לחו"ל, אופנוע כוזוקי, אופניים ועוד
בהסות יהיו ברוך

מבצע חנוכה
מכונות לצמר גפן סוכר בהספקה מיידית
קירוסקאי
623581־4
מקוה ישראל 23, תל־אביב

למכירה
משאבת בטון „ויבאו"
24, מר', 5 אינטש, שנת ייצור 1977 מנוע אחרי אוברול
טל. 052־27792

אתי ואיתן בהגלי
שמחים להודיע על הולדת הבת
אחות לתמיר ואיויל
נכדה
לרחל וצדוק יעיש
בי"ח השרון 1.12.86

לאתי ואיתן בהגלי
ברכת מזל־טוב
להולדת הבת
משפחת „מעריב"

ב"ה
לאספן המצוות בר שמחה אריאלי
אין מלים בפי להודות לך על הכתב הכסוף שהענקת לי בהקלת ... [illegible]
נימן יהודית
חיפה, טלפון 04-231223

אלי שלוש! פדכן משפחתי פרטי
לא בשר!! בכל באמר מזיים יות אימותי
טל. בבית: 03-990507, 03-991949 וגם בשבת!

יום של דם ואלימות באוניברסיטת ביר־זית

דובר צה"ל: „זו היתה התפרעות חמורה מאד שתוכננה מראש, הסטודנטים הכינו שלדי מכוניות ומקררים" ● פרופ' רוג'ר היקוק: „החיילים דרשו להתפנות מיד ותוך שניות אחדות החלו להשליך לעברנו רימוני גז מדמיע"

מאת אבינועם בר־יוסף

„זו היתה התפרעות חמורה מאד שתוכננה על פי כל הסימנים מראש. בעוד זמן הבינו הסטודנטים שלדי מכוניות ומקררים. הכוונה היתה ככל הנראה להקים מחסומים בכמה מוקדים" – הגיב אתמול דובר צה"ל על מה שאירע באוניברסיטת ביר־זית.

עוד נמסר מטעם דובר צה"ל „כי להערכת גורמי הבטחון ההתפרעויות היו תוצאת פעילות של גורמים קיצוניים באש"ף, שרצו להסלים את המצב ולו גם במחיר נפגעים בקרב חבריהם. החיילים היו במצב של נחיתות מספרית מול מאות הסטודנטים שהתקיפו אותם באבנים ובמוטות ברזל. נסיונות החיילים לפזר את המפגינים באמצעות גז מדמיע, ירויות באוויר וכדורי גומי לא הועילו ולכן לא היה מנוס מהפעלת נשק חם. הסטודנטים חיבלו במהלך התקין של הטיפול הרפואי שהוגש לנפגעים בבית החולים ואף חסמו את דרכו של אחד מהאמבולנסים שהוביל פצוע לטיפול".

התקריות האלימות החלו לאחר שבשעות הבוקר המוקדמות הקים צה"ל מחסומים בדרך לאוניברסיטה. פרופ' אלברט אריזיאן מביר־זית סיפר כי מזה שנים עשר יום מקימים כוחות הצבא מחסומים במבואות האוניברסיטה וגורמים סבל ומעכבים את פתיחת הלימודים. ליד המחסום אתמול השתרך טור ארוך של מכוניות ואוטובוסים ולדברי אריזיאן, „החיילים התגרו בסטודנטים ופעלו בעצלתיים".

„לפתע פרץ ג'יפ עם חיילים לתוך ההתקהלות. החיילים דרשו להתפנות מיד ותוך שניות אחדות החלו להשליך לעברנו רימוני גז מדמיע. גם לעברי ולעבר בני בן השנה שהיה בדרך למעון התינוקות. גם אחר כך נמשכה ההתנהגות האלימה של לובשי המדים. גם אם יש אמת בטענותיהם כי הסטודנטים בביר זית זרקו אבנים לעבר כוחות צה"ל, אין בכך כדי להצדיק את התנהגותם של החיילים שמנעו את פינויים של החולים ולא איפשרו למתנדבים לתרום דם בבית החולים ברמאללה לפצועים" – כך מסכם בהתרגשות פרופ' רוג'ר היקוק מפילדלפיה המלמד השנה באוניברסיטת ביר־זית, את אירועי הדמים שהיו אתמול במבואות הקמפוס ובהם נהרגו שני סטודנטים – ג'ואד אבו־סלמיה מחאן יונס וצאיב מחמוד אד־דב' ונפצעו אחד־עשר, אחד מהם קשה.

„אחד המרצים, ד"ר צלאח עבד אל־ג'ואד, ירד מן האוטובוס והתיישב על הכביש" – מספר פרופ' רוג'ר היקוק, שהיה עד ראייה לתקרית. „בעקבות ד"ר עבד אל־ג'ואד, שדוגל באי־אלימות, ירדו והתיישבו על הכביש עשרות סטודנטים וחברי הסגל האקדמי. הם רצו להפגין בכך את מורת רוחם מהשיטה לחסום את הכבישים לפני פתיחת הלימודים ללא כל סיבה. הכל התנהל בשקט ובכל פעם שהגיע למקום רכב, המפגינים פינו לו דרך".

„לפתע הגיח למקום ג'יפ צבאי עם כמה חיילים והם החלו לנהוג באלימות יתרה. תחילה קראו ברמקולים להתפנות אך בלי להמתין החלו לירות רימוני גז מדמיע אל פני המפגינים. ד"ר עבד אל־ג'ואד התרומם וקרא לעבר הסטודנטים לרסן את התנהגותם ולהמנע מאלימות. החיילים שחשבו כי מדובר בקריאות מסיתות פנו לעברו היכו בו ועצרו אותו. כמובן שההתנהגות של החיילים התסיסה את הסטודנטים שהחלו להמלט לתוך הקמפוס".

אחר כך אישרו גורמים באוניברסיטה כי אפשר שסטודנטים אחדים זרקו אבנים לעבר כוחות הבטחון ואולם הם הדגישו כי לא היה בכך כדי להצדיק המשך ההתנהגות החיילים: „הייתי בקמפוס החדש, "מרוחק כשני קילומטר מהקמפוס הישן, שם היו המהומות" – מספר ד"ר נביל נהאס, מרצה למדעי הטבע שסיים לימודי הדוקטורט באוניברסיטה העברית.

„לפתע הודיעו לנו כי רבים מן התלמידים נפצעו וכי צריך לפנות אותם לבית החולים משום שהאמבולנסים שהוזמנו לא הגיעו. יצאתי לשם עם אלברט אריזיאן. כוחות הבטחון מנעו מאתנו להגיע למקום במכוניות ונאלצנו להכנס ברגל ולפנות אותם בכוחות עצמינו. יתכן שללא העיכובים של הצבא היינו מצליחים להציל את חייהם של השניים. החיילים ירו על מנת להרוג. אחרת לא היו הולכים שניים תוך חצי שעה ושלישי פצוע קשה. עוד עשרה סטודנטים נפגעו במהומות".

● ד"ר צלאח עבד אל־ג'ואד (צילום: יוסי זמיר)

הפצועים פונו לבית החולים הממשלתי ברמאללה. כעבור זמן קצר נודע בעיר כי הסטודנטים זקוקים למנות דם באופן דחוף ועשרות מתנדבים באו למקום. על פי עדותו של פרופ' היקוק שהיה בין המתנדבים, כוחות צבא אלימים מנעו מן המתורמים להיכנס לבית החולים והורו להם בתקיפות לפנות את השטח. במהלך המהומה שהיתה בפתח בית החולים הצליחו אלמונים לחטוף את הגופות כדי למנוע את הבאתם לקבורה בחשיכה כפי שנוהגים השלטונות לעשות במקרים דומים.

העיר רמאללה סערה בעקבות האירועים ובמקום פרצה שביתת מסחר כללית. בכיכר המרכזית התרכזו צעירים רבים שהחלו ליידות אבנים לעבר כלי רכב ישראלים. אזרח ושוטר משמר הגבול נפצעו באורח קל.

מפקד האזור הצבאי ביו"ש אמר כי המחסומים הוצבו אתמול בבוקר באורח שיגרתי והם נועדו לבדוק את הנכנסים לקמפוס ולמנוע החדרת חומר הסתה. הקצין שלל את טענת אנשי המכללה כי הצבא מנע כניסתם ללימודים. לדבריו לאחר מעצר ד"ר אל־ג'ואד הסטודנטים התפזרו והשקט נשמר.

הקצין הבכיר הבהיר שנסיבות מותם של שני הסטודנטים טרם נחקרו אך ציין כי לחיילים ישנן פקודות לירות לעבר הרגליים בשעת סכנה. לדעתו, לא היתה ההפגנה קשורה במה שהתרחש במחסום בשעות הבוקר והתקיימה מתוך סולידריות עם מלחמת האזרחים בלבנון.

„תודה שנתת לאבא שלי לעבוד"

אמרה מאיה, בתו של אחד העובדים במנועי בית שמש והגישה זר פרחים לפרס ■ יו"ר ועדת השרים לעתיד המפעל סייר אתמול עם חבריו בבית שמש אך נזהר שלא לפזר הבטחות ■ העובדים ייאלצו להמתין בסבלנות עוד כשבועיים עד שתתקבל החלטה על גורלם

מאת אריה בנדר

שמעון פרס לא היה אתמול איש בשורה לעובדי מפעל המנועים בבית־שמש. „באנו למלא עוד חור מסויים בהשכלה" – אמר בתום הסיור שערך במקום יחד עם עמיתיו השרים נסים, ארנס ויעקבי. „הועדה צריכה לעשות קודם כל את עבודתה ורק לאחר מכן להצביע על התוצאות. אין לנו עדיין שום מסקנות ויהיה זה בלתי אחראי מצדי לומר כאילו יש לנו מסקנות. נצטרך עוד שבוע שבועיים נוספים. הבשורה תבוא בסוף ולא בהתחלה".

פרס שמר על נימה מסויימת של אופטימיות, אבל שר האוצר היה הרבה יותר מסוייג: „תמכנו במשך השנתיים האחרונות במכירתו של המפעל. אם הדבר יתאפשר – הנה מה טוב, אם לא – כל האופציות פתוחות".

סיור ועדת השרים החל בשעת בוקר מוקדמת. את פניהם קידמו עובדים שניצבו לאורך כביש הגישה למפעל ובידיהם שלטים הקוראים להבטיח את עתיד המפעל והעיירה. ראשון הגיע מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס, מלווה במרכז הועדה צבי טרופ, וחבורת עוזרים. אחר כך הגיעו בזה אחר זה השרים ארנס, יעקבי ונסים, כשאליהם הצטרף גם עוזר ראש הממשלה לעניינים כלכליים שמואל סלבין.

חברי ועד העובדים התבקשו להמתין בחוץ בשעה שהכבודה התכנסה בחדר הדיונים המפואר של הנהלת המפעל וקיבלה נתונים על הנעשה במפעל. מהנתונים עולה עוד כי כדי להגיע לאיזון בהוצאות המפעל בתוך שנתיים, יהיה צורך לפטר למעלה מ־150 עובדים נוספים.

לאחר כחצי שעה יצאה פמליית השרים לסיור בתערוכת השגי המפעל שהוכנה באחד האולמות. במרכז הוצג לראווה מנוע הלביא ששימש תפאורה לתמונה קבוצתית של חברי הועד. המהנדסים יעקב מעיין, שרגא קולבך ויוסף פולק הדריכו את השרים לאורך שורת המוצגים.

„זה המנוע ששידלובסקי רצה?" שאל פרס. הוא גילה התעניינות רבה, בחן כל פריט והרבה בשאלות בנוסח „כמה זה עולה" ו„כמה חתיכות כאלו עשיתם"? השר ארנס, מהנדס אווירונאוטיקה במקצועו, שאל שאלות מקצועיות יותר. יעקובי העיר הערות מבדחות והשר נסים נראה כמשועמם והסתודד בחלק מן הזמן עם עוזריו.

משה לוי, יו"ר הועד, ביקש מהשרים לעשות הכל כדי שלא ימונה למפעל כונס נכסים וכדי שישולמו התנאים הסוציאליים לעובדים. יו"ר מועצת פועלי בית־שמש, חיים הרוש, הציג חוות קודרת של מצב התעסוקה בעיירה והעלה בפני השרים הצעה חדשה. „על דעת מזכ"ל ההסתדרות", העובדים יהיו שותפים לבעלות בגיבוי חברת העובדים, וביחד עם הממשלה והתעשיה האווירית.

בתום המפגש עם העובדים נועדו השרים לישיבה סגורה וקצרה. ארנס ויעקבי סקרו את הצעות הרכישה העומדות על הפרק. „העמדה העקרונית של שנינו היא שהמפעל ניתן לשיקום ושיש צידוק לקיומו בתנאים מסוימים שצריך ליצור אותם", אמר יעקבי.

כדרכם אל היציאה ניגשה אל פרס הילדה מאיה והגישה לו זר פרחים עליו נכתב „תודה שנתת לאבא שלי לעבוד בכבוד". פרס, שנראה נרגש מהגימיק נזהר שלא לפזר הבטחות ולדבר על סיכויים.

● פרס, יעקבי וארנס שומעים הסבר במפעל מנועי בית שמש (צילום: יצחק אלהרר)

השר נסים סיכם את הביקור באומרו „זה מראה משובב נפש אבל צריך לבדוק את עתיד המפעל", והעובדים המתוחים יצטרכו להמתין בסבלנות עוד כשבועיים כדי לדעת כיצד יפול הפור.

גבי קסלר מוסיף:

גם חברת „ת.א.ת. אביזרי תעופה" הביעה נכונות לרכוש את מפעל מנועי בית שמש. מחר ייפגשו נציגיה עם יעקבי וארנס כדי להציג בפניהם את הצעת הרכישה.

„כן, ידעתי" – בקע קולו של ירמי קידר מן הקלטת

הסניגור במשפט בלס השמיע הקלטת שיחה המוכיחה כי קידר, מי שהיה גזבר התק"ם ידע על ביטול הסדר הבטחונות הנזילים עם דיסקונט וא.ש.ת. כספים

מאת איה אורנשטיין

ירמיהו (ירמי) קידר, מי שהיה גזבר קרן התקים, טען אתמול, בהמשך משפטו של איש העסקים דוד בלס בבית המשפט המחוזי בתל־אביב כי הוא לא קיבל מבלס כל טובות הנאה וכי התרומה היחידה שבלס מסר לידיו בשליחות, היתה המחאה בסכום השוה ל־50 אלף דולר לטובת אגודת ידידי בית החולים תל־השומר.

לשאלת הסניגור, עו"ד ד"ר יעקב וינרוט, אם אנשי התק"ם ביקשו מבלס והוא נתן להם כאקט של חסד סכום של מליון דולר מרווחים שהוא צבר במניות הבנקאיות, אמר העד כי הדבר ידוע לו. כאן התערבה השופטת שושנה ברמן ושאלה: „מניין היה לו מליון דולר?". בלס הגיב בקריאת ביניים ואמר: „רווחי מניות". ירמי קידר הסביר כי אנשי התק"ם לא ביקשו מבלס שיתן להם עוד מליון דולר. „בלס – טען העד – אמר לנו שהוא עשה עסקים טובים מאד באחרונה, בין היתר בעזרת ההלוואות שאנחנו נתנו לו ועל כן הוא חושב זאת למעין מחווה לתת לנו בונוס על הרווחים מאותן הלוואות".

בלס נאשם בבית המשפט המחוזי בקבלת 29 מליון דולר במרמה מחברת א.ש.ת כספים של התק"ם והשומר הצעיר.

בראשית הישיבה אתמול פנתה התובעת, עו"ד פנינה דבורין, אל העד ירמי קידר ואמרה לו כי היא קראה באחד העתונים שפרקליטיו של בלס עומדים לחקור אותו בנוגע לתרומות שבלס תרם. היא העירה שיתכן שהפרסומים בנוגע לתרומות היו בגדר סוב־יודיצה.

„בשבילי הפרסומים האלה בנוגע לתרומות הם דבר חדש – אמרה התובעת ושאלה את קידר – האם היית מעורב בתרומות הקשורות לבלס?"

קידר השיב כי הוא קיבל תרומה אחת מבלס שהיתה מיועדת לאגודת ידידי בית החולים תל השומר. הוא אמר כי בלס נתן לו את הצ'ק על סכום השווה ל־50 אלף דולר בחודש ינואר 1984 בעת שנולד לו, לקידר, בן. קידר הוסיף כי בלס אמר לו שהוא תורם באופן קבוע לבית החולים וביקש ממנו לרגל הולדת בנו להיות שליח מצווה ולמסור את הצ'ק לאגודת הידידים. קידר הוסיף כי מסר הצ'ק למנהל בית החולים.

שאלתה הבאה של התובעת היתה אם קידר בדק את מצב נכסיו וחשבונותיו של בלס. העד השיב כי לא ראה צורך לעשות זאת לגבי אנשים שהיו עם התק"ם בקשרי עסקים כל זמן שהקשרים היו תקינים.

בתשובה לשאלה נוספת אמר קידר כי בלס לא הודיע לו על ביטול הסדר הבטחונות עם בנק דיסקונט. לטענתו שמע על כך רק לאחר „הפיצוץ" שאירע בעיקבות הגילוי של אנשי א.ש.ת כספים כי בלס רוקן את הבטחונות בבנק מכל תוכן ללא ידיעתם. לדבריו, בעיקבות גילוי זה הוא וחבריו היו ב„שוק" מוחלט כאשר שמעו שבידיהם ניירות ללא כיסוי כספי. לדברי העד הוא התרשם שמנכ"ל א.ש.ת כספים, חיים יולש, היה בעיקבות העניין במשבר עמוק וקרוב לבכי.

בחקירה הנגדית בידי עו"ד וינרוט אישר קידר כי הוא לא נתקל בבעיות פרעון עם בלס וכי נכון שכאשר נזקקו בתק"ם לסכומי כסף בלס היה מעביר להם מייד את הכספים.

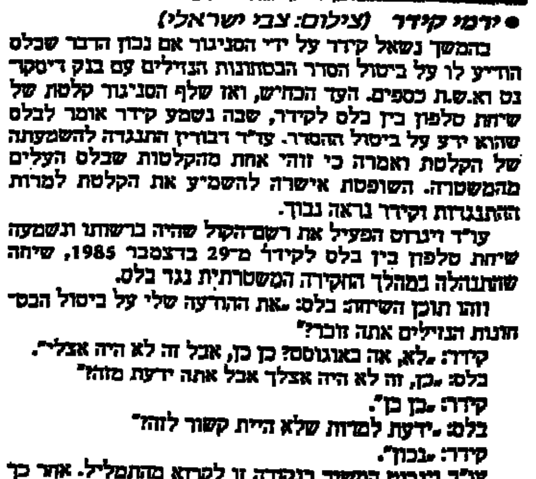

● ירמי קידר (צילום: צבי ישראלי)

בהמשך נשאל קידר על ידי הסניגור אם נכון הדבר שבלס הודיע לו על ביטול הסדר הבטחונות הנזילים עם בנק דיסקונט וא.ש.ת כספים. העד הכחיש, ואז שלף הסניגור קלטת של שיחת טלפון בין בלס לקידר, שבה נשמע קידר אומר לבלס שהוא ידע על ביטול ההסדר. עו"ד דבורין התנגדה להשמעתה של הקלטת ואמרה כי זוהי אחת מהקלטות שבלס העלים מהמשטרה. השופטת אישרה להשמיע את הקלטת למרות ההתנגדות וקידר נראה נבוך.

עו"ד וינרוט הפעיל את רשם־הקול שהיה ברשותו ונשמעה שיחת טלפון בין בלס לקידר מ־29 בדצמבר 1985, שיחה שהתנהלה במהלך החקירה המשטרתית נגד בלס.

וזהו תוכן השיחה: בלס: „את ההודעה שלי על ביטול הבטחונות הנזילים אתה זוכר?"

קידר: „לא, אה באוגוסט? כן כן, אבל זה לא היה אצלי".

בלס: „כן, זה לא היה אצלך אבל אתה ידעת מזה?"

קידר: „כן כן".

בלס: „ידעת למרות שלא היית קשור לזה?"

קידר: „נכון".

עו"ד וינרוט המשיך בנקודה זו לקרוא מהתמליל. אחר כך פנה אל העד ושאל: „איך זה שלפני שהשמעתי את השיחה אתה עמדת כאן והכחשת שידעת על ביטול ההסדר?". תשובתו של העד היתה שהוא מסתייג מהדברים שאמר באותה שיחה וכי אישר כביכול את מה שאמר לו בלס משום שהוא רצה לסיים את השיחה אתו בהקדם האפשרי. לדבריו, הרגיש מאד לא נוח עם השיחה הזו. מאוחר יותר הסביר העד לעו"ד דבורין כי הרגשתו הלא נוחה נבעה מכך שהוא ידע כי הוא עלול להשאל על כך בחקירה משטרתית.

הנושא הבא היה דבריו של קידר לפרופ' דוד ליבאי שבדק את פרשת הקשרים עם בלס מטעם התק"ם. עו"ד וינרוט שאל את קידר מדוע הוא אמר לפרופ' ליבאי שבלס „מרח" מנהלי סניפים של דיסקונט אך נמנע מלומר זאת למשטרה. קידר הסביר שליבאי היה בודק פנימי מטעם התק"ם ולכן הוא אמר לו כל מה שהוא חשב, אלא שהוא לא רצה להשמיע ספקולציה שלו למשטרה ולכן לא אמר זאת בחקירתו במשטרה.

אל ציבור צרכני החשמל בארץ
להלן מספרי הטלפון לשעת חרום
של חברת החשמל

אור יהודה	03-339955
אזור	03-339955
אילת	059-72117
אריאל	03-966345
אשדוד	055-34155
אשקלון	051-36741
באר שבע	057-39441
בני ברק	03-339955
גבעתיים	03-339955
גבעת שמואל	03-339955
חולון	03-339955
חיפה	04-647647
חדרה	063-24791
טבריה	067-92275
יפו	03-339955
ירושלים	02-225341
נהריה	04-923456
נתניה	053-22901
עפולה	065-92511
פתח־תקוה	03-9225131
צפת	069-70211
קרית אונו	03-339955
רמת גן	03-339955
ראשון לציון	03-992111
רחובות	08-450353
רמלה	08-221313
רעננה	052-911111
תל־אביב	03-339955

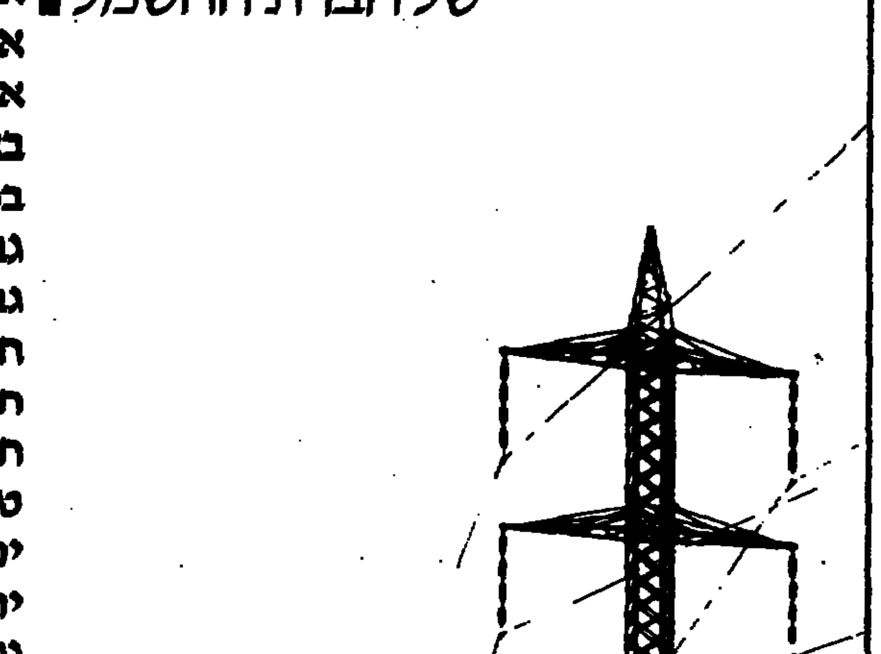

גזור ושמור

חברת החשמל לישראל בע"מ

יועד הבא של מס... להתלבש על קומ...

מאות אלפי סטודנטים מפגינים הזכירו לפאריס את ארועי מאי 1968

מאת תמר גולן
סופרת „מעריב" בפריס

העימות בין הסטודנטים וממשלת צרפת לבש אתמול לראשונה אופי אלים, כאשר בשעת ערב מאוחרת אירעו התנקשויות בין מפגינים צעירים וכוחות המשטרה, אשר השתמשו באלות וברימוני גז מדמיע.

הפגנת המחאה של הסטודנטים ותלמידי התיכון שנ־ערכה אתמול בפריס היתה הגדולה ביותר שידעה צרפת מאז „מרד הסטודנטים" של 1968. המשטרה טוענת, כי השתתפו בה כמאתיים אלף איש, אך הערכות אובייקטי־ביות מדברות על מאות אלפי מפגינים והסטודנטים מדב־רים על מיליון.

מסעות הבוקר המוקדמות, החלו רכבות מיוחדות ואו־טובוסים שכורים לנהור לכיוון הבירה. ב־2 אחר הצהרים החלו ראשוני הסטודנטים לצעוד לכיוון רחבת ה„אינווליד", לא הרחק מקיברו של נפוליאון ומן האסיפה הלאומית. כל המסלול בין שמונת הקילומטרים היה שחור מאדם. למעשה, לא יהיה זה נכון לומר כי הצבע השולט היה השחור, ולהיפך – היתה זו הפגנה צבעונית ועליזה.

הסטודנטים שצעדו תחת דגלי האוניברסיטות שלהם, כא־שר אלה של פריס בראש, שרו, רקדו, נשאו כרזות עלי־זות, תופפו בתופים, פרטו על גיטרות, עצרו בדרך כדי לסעוד ולשתות.

כאשר שקעה השמש והקור גבר, התחילו גם הבעיות. מנהיגי הסטודנטים נתקבלו לשיחה אצל שר החינוך רנה מונרי, בעוד מאות אלפי המפגינים מחכים לשמוע את תוצאות השיחה. כאשר יצאו המפגינים מהפגישה כת הש־עה, הם דיווחו ברמקולים להמונים: תבענו משר החינוך לבטל לחלוטין את הצעת החוק הפוגעת בשוויוניות של החינוך הגבוה. השר השיב לנו, כי הוא מוכן להכניס תיקונים בחוק, ברוח הדברים שעליהם כבר הכריז ראש הממשלה ביום ראשון. פירושו של דבר, כי ההפגנה שלנו לא השפיעה על הממשלה. היא אינה מוכנה לשמוע מה שאומר לה דור שלם של צעירים. מפגן הכוח שלנו לא הועיל, לא הזיז את הממשלה.

דברים אלה נתקבלו בשאגת מחאה אדירה. מאותו רגע השתנה הלוך הרוח בשני הצדדים – אצל הסטודנטים ובקרב כוחות הבטחון.

הרגשת הכשלון הקצינה את עמדותיהם של חלק מה־מפגינים, כאשר ניסו להתפרץ לכיוון האסיפה הלאומית. כוחות המשטרה הגיבו בעצבנות – וההתנגשויות פרצו.

● מראות 1968 חוזרים בפאריס של 1986 (צילום:א.פ)

מחתרת דתית נחשפה במצרים – זממה להפיל את השלטון

המחתרת הראשונה שנתגלתה מאז רצח סאדאת: קיבלה כוחה וציודה מהצבא

מאת שמי גבאי
סופר „מעריב" לעניינים ערביים

התובע הכללי של מצרים הגיש אתמול כתבי אישום נגד ארבעה קצינים ו־29 אנשי נוספים, ביניהם פלשתי־ני, המוגדר כ„מוח המאורגן". הם מואשמים בהקמת ארגון מוסלמי קיצוני ובנסיון להפיל את המשטר ולכונן תחתיו שלטון איסלאמי קיצוני־דתי בהתאם לנוסחת החומייניזם.

מוות או מאסר עולם על רצח סאדאת

זוהי ההתארגנות הראשונה בסוגה במצרים מאז רצח הנ־שיא הקודם אנואר סאדאת לפני חמש שנים בידי חברי התנו־עה האיסלאמית „אל ג'יהאד". גם ההתארגנות הנוכחית משתיי־כת לתנועה זו. ההנהגה המצרית רואה אותה בחומרה נוכח הזרועות ששילחה המחתרת אל תוך הצבא.

התובע הכללי של מצרים, מוחמד עבד אל עזיז אל ג'נדי, טען בפני שופטי בית המשפט העליון לבטחון המדינה, כי חברי הקבוצה ראשונה זו, הם שיסדו ושיקמו ואף ניהלו את הארגון האיסלאמי הקנאי „אל ג'יהאד", לאחר שראשיו הקוד־מים נדונו למות או למאסר עולם בעקבות רצח סאדאת. הוא תבע להטיל על חברי הקבוצה הנוכחית עונש של מאסר עולם עם עבודות פרך.

לט'ענתו הדריכו הנאשמים את מאמיניהם לשבור את העקרונות עליהם מושתת השלטון הנוכחי. הם הסיתו את הציבור להתנגד בכוח לשלטון, אם בתוך הצבא ואם בקרב אזרחי המדינה. התובע גילה, כי נוכח הזרועות ששלחה הקבו־צה אל תוך הצבא, היא השיגה כמות עצומה של נשק ואמצעי חבלה ואף הקימה מרכזי אימון מחתרתיים משלה. הנשק נגנב מן הצבא בעזרת אחד מאנשי הצבא הנאשמים, פאתחי אל־בו־הי. לכמה מן הנאשמים מיוחס גם שוד מזוין במטרה להשיג נשק וכסף למימונו.

לדבריו, התברר כי המגוייסים אומנו ותודרכו להשתמש באלימות אכזרית ביותר לרבות אימונים לביצוע מעשי רצח המוניים לצורך זריעת תוהו ובוהו במדינה.

במצרים פועלים למעלה מעשרה ארגונים איסלאמים קי־צוניים, רובם מחתרתיים, חלקם כבר שולטים בערי מצרים, כגון אסואן ואסיוט. באחרונה אירעו בערים אלה התנקשויות חמורות בין הקנאים לבין כוחות הבטחון. ארגונים מחתרתיים העלו באש בקאהיר ובאלכסנדריה ספריות וידאו וחנויות למ־כירת משקאות חריפים.

להקמתה של מדינה איסלאמית במצרים

ארגון „אל ג'יהאד", שנדמה היה כי חוסל אחרי רצח סאד־את, עדיין עושה נפשות ברחבי מצרים. ארגון זה חרט על דגלו כי האיסלאם ניצח בעבר באמצעות לוחמי המצווה שסל־לו את דרכם לשלטון על קורבנות ועל רמים. הארגון מאמין, כי רק פעולה צבאית מהפכנית מסוגלת לפתוח את השער להקמתה של המדינה האיסלאמית במצרים.

ארגון זה נוסד במצרים, דווקא על ידי פלשתיני, ד"ר צאלח סריה. הוא היה בעבר חבר מפלגת „השחרור האיסלא־מי", אשר נוסדה ועדיין פועלת בפומבי במסגרי הר הבית במזרח ירושלים.

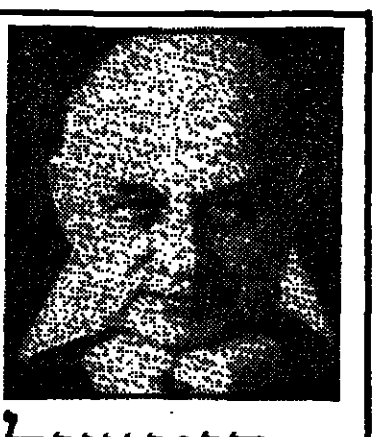

לורד רוטשילד (בתצלום) ששרת בעבר ב„אם.אי.5" ואח"כ ראש צוות חשיבה של רה"מ אדואר הית דורש מראש השרות החשאי להצהיר

„רוטשילד לא היה מרגל סובייטי"

מאת מאיר בלייך
סופר מעריב בלונדון

בצעד יוצא דופן פנה אתמול לורד רוטשילד במכתב, שפורסם בעתון „דיילי טלגרף", אל ראש שרות הבט־חון הבריטי – „אם.איי. 5" – בתביעה לטהר את שמו ולהבריז שהוא לא היה מרגל בשירות הסובייטים.

לורד רוטשילד, ששרת בעבר בתפ־קיד בכיר בשירות החשאי הבריטי והיה אחר כך ראש צוות חשיבה במשרד ראש הממשלה, אדוארד הית, מבקש שהשרות ישים קץ לשמועות כאילו היה הוא „הא־דם החמישי", לצידם של המרגלים פיל־בי, מקלין, ברג'ס ובלאנט, אנשי „רשת הריגול מקמבריג'".

השמועות על לורד רוטשילד עלו בקשר למערכה המשפטית שבנהלת ממשלת בריטניה באוסטרליה נגד פיטר רייט.

לונדון מבקשת למנוע מפיטר רייט לפרסם ספר שבו בין השאר כלולות האשמות שראש השרות בין השנים 1956 ל־1965, רוג'ר הוליס, היה סוכן סובייטי. הוליס נפטר בינתיים.

איים על הסוהרים במזרק נגוע באיידס ונמלט מהכלא

מאת אסתר אדלשטן
סופרת „מעריב" בקופנהאגן

אסיר נורווגי בן 26 הצליח להמלט מכלא אוסלו בעז־רת מזרק מלא מרמו, בעזרתו איים על סוהריו.

העבריין חולה האיידס ביקש מסוהריו רשות לגשת למט־בח ולהכין לעצמו קפה. במטבח הוא שלף לפתע מזרק מכי־סו, עירה לתוכו דם מוורידיו ואיים לדקור את הסוהרים והו־שומרים שהתגודדו סביבו, אך לא העזו להתקרב אליו. זו הפעם הראשונה שאסיר נורוגי נוקט באיום עם מזרק פגוע איידס, כדי להמלט מהכלא. בשטרת נורווגיה חוששת שמעש־הו ישמש תקדים לאסירים חולי איידס אחרים.

הבריח 35,388 יהלומים בפי הטבעת

הספירה עיכבה פירסום הידיעה

35,388 יהלומים, בשווי של 750,000 גילדן (328,000 דולרים) נתפסו על ידי המכס ההולנדי בפי הטבעת של אדם מסינגאפור, כך מסרו אמש שלטונות המכס באמס־טרדם.

האיש קיבל את היהלומים בבומביי והתכוון להעבירם דרך הולנד למרכז היהלומים הבלגי באנטוורפן בנסותו להתחמק מתשלום המכס.

דובר המכס אמר כי האיש נתפס ביום ג' אך ההודעה עוכבה עד שהיה בידי שלטונות המכס לספור את היהלומים. (רויטר)

גדרות עץ

רשתות עץ, פרגולות.

ייצור בלעדי בגימור מושלם ע"י מומחים.

עכשיו במבצע!

עץ ועצה

הרצליה, אזור התעשיה, סמטת משכית 3 (מול הכניסה של בנין דיגיטל הראשי) טל': 052-556555 (בבית 052-455164)
שעות העבודה: א' – ה' בין 7.00 – 16.00, ו' בין 7.00 – 14.00

עמיעד להכרת ערכי היהדות

נופש וחוויה בלתי שגרתית לכל המשפחה בחנוכה

"עמיעד" ארגון ציוני בפיקוח משרד החינוך מיסודם של ישיבות "הסדר", מציע לכם סמינר להרחבת והעמקת ההכרות עם היהדות ברוח ציונית־שורשית ובאווירה חמה ופתוחה.

הסמינר יערך במלון קרית ענבים (★★★) בהרי ירושלים.

מה מעניק לך הסמינר?

★ נופש בתנאי ארוח מלא ★ קיטנה חינוכית לכל הגילאים ★ הרצאות, קבוצות־דיון, תוכניות אור־קוליות, שיחות אישיות ופעילות חוויתית סביב הנושאים:

★בין איש לאשתו — האהבה וחיי המשפחה ביהדות
★ בין הורים לילדיהם — חינוך, כיבוד הורים ★ ציונות ויהדות
★ דת ומדע — סתירה? ★ זהות יהודית ★ התכלית שבחיים ★ יחסי דתיים וחילונים ★ יהדות והתיוונות אז ועתה.

בין המרצים: ★ הרב ד"ר דני טרופר ★ הסופר משה שמיר ★ הרב יוחנן פריד ★ הרב ד"ר דוד בן עזרא

סמינר למשפחות חילוניות — סמינר ברמה התחלתית
מיום ד' כטי כסלו־מוצ"ש ב' טבת תשמ"ז (31.12.86 — 3.1.87)
משעה 18.00
המחיר למבוגר: 125 ש"ח. לילד בחדר הורים (12 — 2): 65 ש"ח. לתינוק (2 — 0): 20 ש"ח *

סמינר למשפחות דתיות ומסורתיות
מיום ה' ל' כסלו — מוצ"ש ב' טבת (1.1 — 3.1.87) משעה 10.30
המחיר למבוגר: 110 ש"ח לילד בחדר הורים (12 — 2): 55 ש"ח
לתינוק (2 — 0): 20 ש"ח*
*ניתן לשלם ב־3 תשלומים
פרטים והרשמה: טל' 02-241015 שלוחה 33, 08-476952

בס"ד

נר חיה

ארגון לעזרה וסיוע רפואי
השאלת מכשירים רפואיים

מודיעים לקהל הרחב, כי מספר הטלפון החדש שלנו הוא
03-9245638

כמו כן, ברצוננו להזכיר, כי משרדנו פתוח לקהל הרחב בימים א' – ה' בין השעות 17.00 – 19.00 אחה"צ בלבד. בימי ו' 9.00 – 10.00 בבוקר.

במקרים דחופים, נא להתקשר לטל' 03-9230853.

מרכז סיוע רפואי „נר חיה"
רחוב ארלוזורוב 2 פתח־תקוה. טל' 03-9245638.

מושב טל־שחר

למכירה משק מספר 41

המשק הנ"ל בטל־שחר מוצע למכירה. המשק כולל: מבנה־מגורים חדש 110 מ"ר ופיתוח סביב הבית, לול מבוקר, לול רגיל, בית אימון, פעילים ומחסן. השטח כולו מרוכז ע"י הבית. פרטים בדבר המשק והזכיות ניתן לקבל במזכירות המושב אצל המזכיר, בימים א', ג', ה' בין השעות 9.00–12.00. טלפון 08-411768, 08-411825.
הצעות לרכישת המשק יש להגיש למזכירות המושב לא יאוחר מיום 15.12.86, שעה 14.00.
להצעה יש לצרף המחאה לפקודת מושב טל־שחר, המשמש כנאמן־המכירה, בסכום השווה ל־5% מערך ההצעה.
המושב שומר לעצמו הזכות לנהל מו"מ עם כל מציע ואין הוא מתחייב לקבל ההצעה הגבוהה ביותר, או כל הצעה שהיא.
המכירה הסופית כפופה לאישור ועד המושב ולנוהלי־הקבלה הנהוגים במושב.
הרכישה הינה מהמוכר לקונה בלבד.

אגוד ארצי של מגדלי פרחים

מגדל יקר,

כנס מגדלי צמחי בית וחומר ריבוי ליצוא

יתקיים ביום א', 7.12.86, בשעה 15.00, בבית המרכז החקלאי, בנין כור, שדרות שאול המלך 8, קומה 16, תל־אביב.

...העליון הורה לשחרר ...ברצח ג'יל ארעזרוב

האב חולה לב הבת חולת סרטן והטלפון מקולקל למעלה מחודש

מאת אהוד רבינוביץ

חולה לב, תושב הוד השרון, הגיש אתמול תביעה כנגד חברת „בזק", מאחר שלטענתו, החברה אינה מתקנת טלפון מקולקל בביתו, מזה חודש ימים.

דוד ליטמן, אשר בתו חולת הסרטן מרותקת למיטתה, הגיש אתמול את התביעה כנגד חברת „בזק" בבית המשפט בכפר סבא. ב־2 בנובמבר השנה, התקלקל הטלפון בביתו. ליטמן פנה לשירות התיקונים והודיע על התקלה. משלא נענה, פנה שוב לאחר יומיים, וציין, כי הוא חולה לב, וכי בתו חולת סרטן, המרותקת למיטתה, ולפיכך, אינו יכול להשאר ללא טלפון.

ליטמן תובע פיצויים בסכום שלושת אלפים שקל חדש בגין צער, חרדה ועגמת נפש, וכן את תיקון הטלפון. טרם הוגש כתב הגנה.

י"ם תיצפה ב„דקמרון"

מאת חיים נגיד

עיריית ירושלים הודיעה כי היא מתירה להעלות את ההצגה „דקמרון" באולם ג'ירר בכר. בזכור סירבו תחילה לאשר את ההעלאת ההצגה באולם זה מחשש שהיא תקומם את החרדים. לעומת זאת אסרה העיריה פרסום הכרזה שבה נראים השחקנים שוכבים יחד במיטה.

גבעתי בהבימה

KODAK

חיילי חטיבת „גבעתי" בילו אתמול בתיאטרון הלאומי „הבימה" בחברת שחקני ההצגה „ביבוף" מאת ד"ר יוסי הדר שהוא פסיכיאטר במקצועו. החיילים צפו בהצגה ונפגשו לאחריה לשיחה עם המחבר, הבמאי מיכה לוינסון והשחקנים. האירוע אורגן באמצעות אגודת ידידי „הבימה" והעמותה לקידום חיילי חטיבת „גבעתי" להנצחת חללי גבעה 69. (צילום: צבי ישראלי)

היעד הבא של מס הכנסה – „להתלבש על קומנדו 181"

טעות לחשוב שמי ששוהה בחו"ל למעלה מ־180 יום פטור מתשלום מס הכנסה בישראל

מאת עודד שוהר

„קומנדו מס הכנסה" מתכוון לטפל ...נה ב„קומנדו 181" כפי שקיים בעגה ...תם ישראלים הנעדרים מגבולות הארץ ...תר מחצי שנה בשל עיסוקיהם מחו"ל ...הנו מפטור ממס.

כך אמר אתמול המשנה לנציב מס הכנסה ...אש מחלקת החקירות, אברהם צרפתי, בפגישה עם כתבים כלכליים בתל־אביב. ישראלים מעופפים אלה יהיו היעד הבא של נציבת מס ההכנסה, הסביר.

„זו טעות לחשוב שמי ששוהה בחו"ל ...עלה מ־180 יום בשנה פטור מתשלום מס ...נסה בישראל. המבחן לתשלום מס אינו ...ספר הימים שבו בעל העסק שוהה בתחום ...ינת ישראל אלא מרכזיותה של ישראל ...עסקיו ובחייו הפרטיים. ובכלל מס הכנסה ...נו מתחשב בכך אם הנישום שהכנסתו חייבת במס הוא אזרח ישראלי או לא. העיקר הוא תושב הארץ", אמר צרפתי.

לדבריו, תוציא נציבות מס הכנסה הנחיות ...ישות לגבי הטיפול בתושבים הנעדרים מן ...ארץ יותר מחצי שנה כל שנה. החיוב במס ...נבסס לא רק על העובדה אם מקור ההכנסה ...וא בישראל אלא גם אם השיג את ההכנסה מקצועו בחו"ל.

„מספר בעלי מקצועות שפותחים משרד ...חו"ל ומנהלים גם משם את עסקיהם הם מעשה תושבי הארץ וברוב המקרים יחוייבו ...אן במס", אמר.

KODAK

המשנה לנציב מס הכנסה
(צילום: שמואל רחמני)

המשנה לנציב מס הכנסה אמר כי שיעור התפיסות בבדיקות של אנשי מחלקת ניהול ספרים ירד השנה ל־9% לעומת 12% בשנה בשנה שעברה. זאת לאחר שהוחלט להגמיש את ההוראות ולוותר על פסילת ספרי חשבונות ועונשים אחרים במקרים בהם מנהל בעל העסק רישום מסודר ואפשר לייחס את העבירה של אי רישום תקבולים לטעות. לעומת זאת אחוז התפיסות במבצעים בשבתות וחגים מגיע עדיין ל־17% מסך הבדיקות.

את המספר הנמוך של פסקי דין (48) שניתנו בתקופה מאפריל 1986 עד סוף נובמבר, הוא מייחס לאיטיות שבה פועלת המערכת המשפטית והעדיפות הנמוכה לה זוכים התיקים של מס הכנסה. לדבריו מסרה נשיאת בית המשפט המחוזי לנציבות מס הכנסה כי השנה יצומצמו עוד יותר השעות המיועדות לשמיעת תיקים של מס הכנסה.

לדעתו נציבות מס הכנסה מייחלת, לא פחות מן הציבור לרפורמה בחוקי מס הכנסה ולמחיקת כל העיוותים והניכויים והזיכויים המסבכים את גבית המס ואת הטפסים הנדרשים. „קשה לנו להתמודד היום עם מערכת המיסים. החוקים קשים, מורכבים ומסובכים וגם באגף מס הכנסה לא כולם מתמצאים בנבכי החוק", אמר.

אברהם צרפתי הבטיח לבעלי העסקים השונים כי לא רק הם יחגגו ב־31 בדצמבר וכי אנשי מס הכנסה יפעלו במלוא המרץ ביום זה ויסייעו לנישומים להפרד משנת 1986.

בכירי עיריית חולון אישרו לעצמם תוספות חריגות

הליקויים עליהם התריע המבקר בדו"ח הקודם לא תוקנו

מאת שרה פרידמן

מדו"ח מבקר המדינה עולה כי עיריית חולון חורגת מהוראות החוק ומשרד הפנים ומעניקה לעובדיה הבכירים הטבות מפליגות.

מזכיר העיר זכה לתשלום שעות נוספות גלובליות המגדיל את שכרו ב־65%, תוספת פיצול של 10%, לה אינו זכאי; רכב צמוד ללא הגבלת דלק וללא דיווח נסיעות בתפקיד וכן שכר נוסף אותו הוא מקבל מחברה עירונית (המגדיל את שכרו באופן משמעותי).

מנהל אגף החינוך מקבל תוספת „דמי פיצול" של 10%, שאינו זכאי לה, מכסת קילומטרים חריגה.

מנהלת מחלקת גני ילדים זוכה ל„גמול ניהול", תוספת שהייה ותוספת „עציונית", שעות נוספות גלובליות ומכסת קילומטרים גדולה.

למ"מ מנהל אגף חינוך, מנהל מחלקת חינוך יסודי, מנהל מחלקת הינוך על יסודי ומנהל מחלקת כוח אדם, גדלו עקב כך המשכורות בין 25% ל־67%.

בתשלומי אש"ל ללא דיווח, מיטיבה חולון עם 33 עובדים בכירים.

לא היה צמצום בהוצאות לשכר ונלוות לו בשנת 1984 אלא העלאה ריאלית ב־20% ובניגוד להוראות גדל מספרן של השעות הנוספות ואף איפשרו לעובדים תשלומי ארנונה בתנאים מועדפים.

מבדיקת מעקב לדו"ח קודם עולה, כי העירייה המשיכה לשלם מקופתה את מס ההכנסה החל על ראש העיר בגין אחזקת רכב צמוד. כן לא ניכתה העירייה מס הכנסה מראש העיר או סגניו בגין שיחות טלפון פרטיות בבית, כנדרש על פי פקודות המס.

מנע: „על עמית להיפטר מה„וולבו" ולהתפטר"

מאת גדעון מרון

דו"ח מבקר המדינה, כבר מכה גלים ...עיריית רמת־גן. כמו בעבר, הנושא ...בולט ביותר – מכונית „הוולבו" המפורסמת של ראש העירייה, אורי עמית.

בעקבות ביקורתו של המבקר, קרא אתמול חבר מועצת עיריית רמת־גן, עו"ד דוד ...נע, מסיעת הליכוד, למר עמית להפסיק ...סקנות אישיות ממצאי דו"ח מבקר המדינה. ...נע דורש לכנס בדחיפות את מועצת העירייה לדון בדו"ח המבקר. הוא ביקר את ראש העירייה בחריפות ואמר כי „טוב יעשה ראש העירייה אם ימהר להיפטר מהמכונית ואת הכסף יפנה למען תושבי רמת־גן, ויוכיח אחת ולתמיד שכספי ציבור אינם הפקר".

בתגובה לדברים אלו, אמרו חוגים מקורבים לראש העיר, כי מי שיקרא בעיון את דו"ח המבקר יגיע למסקנה שעיריית רמת־גן היא במצב הטוב ביותר מבין הרשויות שנבדקו על ידי המבקר, כולל עניין הרכב הצמוד.

„מועצת העירייה תקיים ישיבה מיוחדת בעניין הדו"ח, מפני שזו דרישת החוק, ואל למר מנע להתפרץ לדלת פתוחה". „ובכלל", אומרים אותם חוגים, „הודעתו של מנע נבעה מכך שהוא מחפש פרסום אישי".

שלושה פקידי ביהמ"ש בעכו נעצרו בחשד שוחד

מאת דוד זוהר

שלושה פקידים בבית משפט השלום ...עכו, שנעצרו שלשום על ידי המשטרה ...חשודים בשורה של מעשי מירמה ועבירות שוחד, הובאו אתמול בפני שופט ...שלום החיפני, מרדכי הם, אשר האריך ...ת מעצרם.

שלושת החשודים, חוסין עזאם מוחמד, בן ...ם, מדיר חנא, נמרנה לוטוף אחמד, בן 27 ...מטראבה ומועדי ענתור נג'יב, בן 25, מהכפר ...כא. בא כח המשטרה טען כי השלושה חשודים בקבלת ומתן שוחד, במעשי מירמה והפרת אמונים.

במהלך שש השנים האחרונות, טען, נהגו החשודים לקבל שוחד ממספר אנשים. את הכספים לא הכניסו לקופת המדינה אלא שלשלו לכיסם. כן אמר בא כח המשטרה, רס"ל מאיר אפרגן, כי מדובר ב־150 מקרים והמשטרה עומדת לחקור עשרות אנשים בפרשה זו. בין האנשים הנוספים הנחקרים בפרשה זו גם עורך דין שהיה קשור לחשודים. „מדובר בחקירה מסועפת וסבוכה", אמר בא כח המשטרה וביקש להאריך את מעצר כל השלושה ב־15 יום.

ביהמ"ש העליון הורה לשחרר החשודים ברצח ג'יל אלעזרוב

בית המשפט העליון סמך ביום ג' את ...ידו על ההחלטה לשחרר בערבות את ...החשודים ברצח הנער ג'יל אלעזרוב מבת ...ים, ובכך נדחה ערעור המדינה על ההחלטה של בית משפט מחוזי בעניין זה.

ביום ג' הורה שופט בית המשפט המחוזי ...ת"א איתמר פילפל לשחרר בערבות את ...שני הנאשמים, אלי מלכה, בן 20, וקטין בן ...ששמו אסור לפרסום. נגד השניים הוגש ...כתב אישום והמדינה ביקשה לעצרם עד תום ההליכים.

בעקבות החלטה זו ערערה המדינה לבית המשפט העליון וביקשה לבטל את החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב ולהורות על מעצרם עד תום ההליכים.

במשך כשעה טענו הצדדים בפני השופט אהרון ברק. באי כוח הנאשמים, עו"ד עזרא קפלן ועו"ד מנחם רובינשטיין, טענו כי אמנם בתיק רצח קיים איסור בחוק לשחרר את הנאשמים בערבות, אך במקרה זה אין מדובר ברצח, ועל כן ישנה אפשרות חוקית לשחררם.

השופט אהרון ברק קבע בהחלטה קצרה ביותר: „לאחר ששמעתי את הצדדים ועיינתי בחומר הראיות לא מצאתי מקום להתערב בהחלטת הערכאה הראשונה". השופט קבע כי השניים ישוחררו בתנאי הערבות שקבע בית המשפט המחוזי בתל אביב. (עתי"ם)

מעריב ספורט

לאן השבת

ליגה לאומית
(שעה ראשית 14:30)
הפועל לוד – מכבי יבנה
יום ו', 14.00
מכבי יפו – בית"ר נתניה יום ו'
הפועל ב"ש – בית"ר ת"א
הפועל כ"ס – שמשון ת"א
הפועל ת"א – בית"ר י־ם 15.00
מכבי ת"א – מכבי חיפה 13.00
מכבי נתניה – בני־יהודה

מגרש מכבי המשופץ
הפועל פ"ת – מכבי פ"ת
ליגה ארצית
מכבי שעריים – בית"ר נהריה
הפועל טבריה – צפרירים חולון
הפועל עכו – הפועל חדרה
יום ו', 14.00
הפועל חיפה – הפועל ר"ג
הפועל י־ם – בית־שאן
מכבי עמידר – הפועל יהוד
הכח ר"ג – הפועל דימונה יום ו'
בית"ר רמלה – הפועל מרמורק
יום ו', 14.00
ליגה א' צפון
קרית־אתא – מכבי עפולה 10.30
טירת־הכרמל – אור־עקיבא
הפועל טייבה – מכבי סמרה
מגרש טוברוק, 10.30
הפועל סירה – קרית־שמונה
בית"ר חיפה – עליה כ"ס 10.30
בני־סמרה – הפועל רעננה
מכבי חדרה – אחי־נצרת
ליגה א' דרום
הפועל רמלה – בית"ר ב"ש
הפועל אזור – קרית־מלאכי 11.00
רמת־השרון – קרית־אונו
הפועל בת־ים – קרית־גת
במגרש "לורוס"

הפועל אשקלון – הפועל ראל"צ
אור־יהודה – בית־שמש 11.00
הפועל ירוחם – לורוס חולון
11.00
כדורעף
במסגרת משחקי גביע אירופה יי־ערכו במוצ"ש המשחקים הבאים:
גביע האלופות: הפועל בת־ים – סטיאווה בוקארשט (19.00).

הליגה הלאומית
(לאחר המחזור ה־10)

1.	בית"ר ירושלים	11–24	21
2.	בני־יהודה ת"א	9–14	18
3.	הפועל פתח־תקוה	6–15	17
4.	שמשון תל־אביב	4–10	17
5.	הפועל כפר־סבא	10–14	17
6.	מכבי חיפה	7–10	17
7.	מכבי פתח־תקוה	8–11	15
8.	בית"ר תל־אביב	14–12	14
9.	מכבי תל־אביב	7–12	13
10.	הפועל תל־אביב	9– 8	12
11.	מכבי נתניה	13– 8	12
12.	הפועל באר־שבע	8– 5	11
13.	הפועל לוד	8–10	10
14.	מכבי יבנה	12– 6	8
15.	מכבי יפו	18– 7	6
16.	בית"ר נתניה	25– 3	4

הליגה הארצית
(לאחר המחזור ה־10)

1.	הפועל חיפה	7–15	19
2.	הפועל חדרה	11–18	19
3.	מכבי שעריים	7–13	17
4.	הפועל יהוד	12–16	17
5.	הפועל עכו	11–15	16
6.	צפרירים חולון	6–10	16
7.	הפועל רמת־גן	5– 6	16
8.	מכבי רמת־עמידר	11– 8	14
9.	הפועל טבריה	16–17	13
10.	הפועל ירושלים	13–11	12
11.	הפועל בית־שאן	12– 9	12
12.	בית"ר רמלה	13– 9	12
13.	הפועל מרמורק	16–11	10
14.	הכח רמת־גן	15– 8	10
15.	בית"ר נהריה	8– 3	6
16.	הפועל דימונה	12– 6	6

רוזנטל במקום אוסמו

יונתן הללי

הכלם רפי אוסמו לא ישחק מחר במדי מכבי חיפה נגד מכבי תל־אביב. את מקומו בתפקיד הב־לם האחורי יתפוס ליאור רוזנטל. אוסמו סובל משפעת. גם המגן צי־ון מרילי יחזור מחר להרכב אחרי העדרות בת שלושה שבועות (הרחקה). גם שיתופו של הקפטן אברהם אבוקרט מוטל בספק ונר־אה כי משה סלקטר ישובץ במקומו כקשר רביעי תוקף.

מכבי חיפה יוצאת למלון כבר היום. מחוג אוהדי הקבוצה נמסר כי אוטובוסים יעמדו לרשות אוה־דים כבר ב־10 בבוקר ברחבת האי־צטדיון העירוני בקרית אליעזר.

תבוסה לבריז'

קבוצתו של רוני רלונ־טל, פ.צ. בריז', נחלה תבו־סה באצטדיון על ידי ברס־ואש 3–0 (באותה תוצאה גבוהה גאלית על קורטרייק. היו אלה משחקי השלמה של המחזור ה־13 בליגה הבלגית. גלאנדרלכט יתרון של שלוש נקודות בפיסגה על בריז' אליופה.

ניר אלון, בלמה של הפועל פ"ת, מנחש את תוצאות המחזור ה־11 בליגה הלאומית

בלומפילד בלי הכרעות

אלכס פרלסמן

בלמה הקידמי התמיד של הפועל פ"ת ניר אלון יופקד בשבת על אחד משני חלוצי מכבי פתח־תקוה. כדרכי, ככל הנראה דורון רבינזון, במטרה למנוע ממנו לסכן את שערו של רוני ג'רבי ולסייע בכך להפועל להמשיך במשא הצלחותיה בצמרת הלאומית. בינתיים הוא הסכים לחזות את הצפוי במשחקי השבת.

הפועל לוד – מכבי יבנה. שתי הקבוצות זקוקות לנקודות כדי להתרחק מהתחתית. יהיה משחק צמוד מאוד. יתרון הביתיות של לוד יאוזן ע"י הלחימה של יבנה והמשחק יסתיים בתיקו.

מכבי יפו – בית"ר נתניה. יפו תזכה השבת בנצחון בגלל שהגיע כבר הזמן שהיא תחזור לעצמה לאחר תקופה ארוכה של הפסדים. גם הביתיות תסייעה לה בכך.

הפועל באר־שבע – בית"ר ת"א. באר־שבע מצליחה להציג במגרשה הביתי יכולת טובה, ולא־חר שניצחה את בית"ר ירושלים היא לא תתקשה לנצח גם השבת את קבוצת בית"ר ת"א.

הפועל כפר־סבא – שמשון. לכפר־סבא יש יתרון קל, אבל כל תוצאה אפשרית הן בגלל יכולתן של שתי הקבוצות והן בגלל הדשא המצוי־ין שיאפשר משחק טוב.

הפועל ת"א – בית"ר ירוש־לים. לבית"ר יש כיום כלים כדי לנצח כל קבוצה בארץ, אבל גם הפועל התברכה בכמה שחקנים מצויינים. אני מהמר על תיקו.

מכבי ת"א – מכבי חיפה. המשחק לא יוכרע בגלל ההגנות הטובות והשוערים המצוינים של שתי הקבוצות.

מכבי נתניה – בני־יהודה. נת־ניה תנצח ותנחיל הפסד ליגה רא־שון לבני־יהודה, בגלל שיחזרו לשחק אצלה שלום תקוה ורוני לוי.

הפועל פ"ת – מכבי פ"ת. שתי הקבוצות בש־עליה ובכושר טוב. יהיה משחק מרתק מאוד. אינני אוהב לחזות את התוצאה במשחקי קבוצתי אבל אני משוכנע כי השבת לא נפסיד בדרבי.

100 אלף לישי"ט הוקרה לפט

25 אלף צופים באו לאיצטדיון "וינדזור־פארק" בבלפאסט, למשחק ההוקרה לשוערם הדגול, פאט ג'נינגס בן ה־41 וחצי, המחזיק בשיא ההופעות העול־מי בנבחרת – 119 פעמים. 100 אלף לישי"ט היה סכום הכנסות המשחק, שהוקדש כולו לשוער הנפלא, שפ־רש מן הנבחרת בתום המונדיאל במכסיקו נגד ברא־זיל, לאחר פעילות של 22 שנה במדי הנבחרת.

במשחק זה נטלו חלק כדורגלני העבר, האירי ג'ורג' בסט והאנגלי קוין קיגן, בצוותא עם הפעילים, ליאם ברידי ופרנק סטייפלטון, הארגנטיני אוסבלדו ארדילס והסקוטי קני דאלגליש. ג'נינגס שיחק במשך 60 דקות ופעמיים הציל את שערו בצורה מרשימה.

מולבי חתם ל־4 שנים נוספות בליברפול

יאן מולבי, הקשר הדני המחונן של ליברפול, האריך אתמול את חוזהו עם המועדון האנגלי בארבע שנים. בכך שם מולבי קץ לשמו־עות שהוא הולך בדרכי איאן ראש ליובנטוס האיטלקית.

ליברפול יוצאת מחר, במחזור ה־18 בליגה האנגלית, למשחק חוץ קשה בווטפורד. אבל במרכז העניינים יעמוד כנראה המפגש באולד־טראפורד בין מנצ'סטר יונ־ייטד לסוטנהאם.

המוליכה ארסנל מצפה לשלוש נקודות נוספות בדרבי לונדוני בי־תי מול קווינס פארק ריינג'רס הי־רועה כקבוצת חוץ בינונית ומטה.

שאר המשחקים: צ'רלטון – ניוקא־סל, צ'לסי – וימבלדון, קובנטרי – לסטר, אברטון – נוריץ', נוטינגה־אם – מנצ'סטר סיטי, אוקספורד – לוטון, שפילד ונסדיי – אסטון־וי־לה, ווסטהאם – סאוטהמפטון.

מטבחי שחף
חוקין 47, חולון 859169 (מול סוקולוב 86)
פתחנו חנות חדשה ברמת־גן
רח' קריניצי 10 כופר־הישוב. טל. 729507
ארונות מטבח מעץ סנדביץ ודלתות פנל
כולל הובלה הרכבה ומתקנים
החל מ 230 ש.ח. למטר ב־4 תשלומים שווים ללא ריבית והצמדה
5 שנים אחריות
ארונות אמבטיה וארונות קיר בהזמנה
במבצע ניתן להזמין ארונות כפריים
15 דגמים חדשים

אורי הספר
מרחוב בן יהודה תל־אביב
מזמין אתכם לפתיחת המספרה החדשה
בדיזנגוף 270 בסימטה
במוצ"ש 6.12.86
טלפון 03־222003

סיוד חדרי מדרגות מעקה+ארונות חשמל
במחיר –.280 ש"ח
ניתן לראות עבודות
להזמנות טל' 03־284022
052־32348

למכירה דירה
דירה בת 4 חדרים וח"ש בקומה ג' (מתחת לגג) של הבנין ברח' הסנהדרין 16 ברמת־גן
ניתן לבקר במקום ביום ב' 8.12.86 בין השעות 6–7 אחה"צ.
הצעות לרכישה יש להגיש עד ליום 10.12.86 שעה 14.00 במשרדו של עו"ד ב. רוזן, ליליינבלום 41, ת"א, טל' 621456, או עו"ד ד. קירשנבאום, רח' בלוך 34, ת"א, טל' 246520.
ב. רוזן – עו"ד, ד. קירשנבאום – עו"ד
כונסי נכסים

מועדון מטיילי מעריב
יום טיול ברכב פתוח במדבר־יהודה
תאריכי יציאה: ...13.12
מחיר לאדם: 33 ש"ח
כולל: רכב מדברי פתוח, מדריך וארוחת צהריים בשטח.
פרטים והרשמה: "מועדון מטיילי מעריב", קרליבך 2, ת"א 439230

הזדמנות !! לרציניים בלבד
★ במרכז חדרה **חנות** בהתחלה ביצוע, 500 מ"ר.
★ **קוטג'** על שטח 260 מ"ר ברח' עציון, נתניה.
140.000 דולר + מע"מ.
בפרטים: אברהם לביא, ראש־פינה 6, נתניה 053־91090

האם קראת כבר את
AK
הירחון לאשה ולמשפחה

צביעת מעליות בצבע מקורי
חידוש תאים של מעליות בפורמאיקה ושטיחים
רק ע"י חברת "המרטון G"
טל' 03־375916, 03־373668

רוני סמני מנוף־ים
הפחית 40 ק"ג ב־70 יום!
על השיטה שבה אתם יכולים להצליח
ראו היום בשבועון "סופשבוע" עמוד 3

ציפוי אמבטיות וכיורים באמאיל
רק ע"י חברת "השחר"
באחריות
03־377116, 03־373668, ובירושלים: 02־416621

למכירה 2 מרכזיות טלפון
טלרד Key-bx
03-372346

חברי תנועת הנוער **יהודה הצעיר** בקנדה ושליחיה לשעבר
פגישה בשבת
3.1.87, בשעה 20.00
חוות הנוער הציוני
שד' ש"י עגנון 117, ירושלים
RSVP מרק אדלר, טל' 02־863305.

גלובוס־פילם בע"מ גאים להציג:
פתיחת הקולנוע החדש
הדקולנוע בית ציוני אמריקה
אבן גבירול 26 ת"א טל: 259341

יורגן פרושנאו

בעולם שאיבד שפיותו הם מצאו איש את רעותו
אבל אהבתם היתה ...
אהבה במחתרת
Forbidden

הפתיחה החגיגית של אולם הקולנוע החדש
בכורה ארצית
ליל שישי 5/12 10–12 בלילה
מוצ"ש 6/12 7.15–9.30
ימים א,ב,ג,ה 3 הצגות ליום 4.30–7.15–9.30
מכירת כרטיסים מוקדמת במשרדי הכרטיסים ובקופת הקולנוע
החל ממוצ"ש 6/12 גם "מיטשל" ירושלים

הכירו את Israel review כתב העת החדש!

בימים אלה יוצא לאור כתב עת מהודר רב לשוני (אנגלית, צרפתית, גרמנית). המגזין הינו בשלוש מהדורות נפרדות, יופץ בארץ ובחו"ל. ויכלול כתבות, ראיונות ומדורים בכל התחומים.
ISRAEL REVIEW מהווה גם מדיום פרסומי מעולה: באמצעות המגזין המסר הפרסומי יגיע לרבבות קוראים – לישראלים הקוראים בשפות זרות, לתיירים, לעולים חדשים ולקוראים בחו"ל.
ISRAEL REVIEW הינו מכשיר רב עוצמה לקידום התעשיה ותוצרת כחול־לבן לייצוא.
הרשמה למנויים ומסירת מודעות בטלפון המערכת 03־333650/337125 ת"ד המערכת 26331 תל־אביב או תא מס' 157 בלשכת העתונות הממשלתית, ת"א.
Israel review
ISRAEL'S MULTI-LINGUAL WEEKLY

מעריב ספורט

קיפוח הנשים בכדורסל יועלה לדיון בכנסת

ברוריה ביגמן

יועצת ראש הממשלה למעמד האשה ד"ר ניצה שפירא־ליבאי פנתה אתמול ליו"ר ועדת הספורט של הכנסת בבקשה לדון בנושא אפלייתן לרעה של כדורסלניות, נוכח העובדה שאיגוד זה נתמך על־ידי קרנות ציבוריות וממשלתיות.

בעוד שבליגה הלאומית לגברים רשאיות הקבוצות לשלם לשחקנים שכר כולל של 183 אלף ש"ח, מוגבלות הנשים לשכר שנתי של 9,400 ש"ח בלבד. מאמן גברים בליגה הלאומית רשאי לקבל שכר מקסימלי של 23,800 ש"ח בעונה, ואילו מאמן נשים בליגה הבכירה מוגבל בשכר שנתי עד 5,710 ש"ח. ואם אין די בכך, טוענת ליבאי, רק קבוצות הגברים בליגה הלאומית רשאיות לחזק את שורותיהן בשני שחקנים זרים.

האפילה הקבועה בתקנות האיגוד, מציינת היועצת, מהווה תמריץ שלילי להתפתחות הכדורסל הנשי ופוגעת לרעה בזכות השווה של הספורטאיות לעידוד מטעם מוסדות ספורט הנתמכים ע"י ציבור הגברים והנשים בישראל.

אורית וולף־ליטני: עד כאן

אורית וולף־ליטני (28, 1.85 מ') הכדורסלנית הבין־לאומית של האלופה ומחזיקת הגביע אליצור ת"א – הודיעה על פרישה מפעילות.

אורית סיימה פרק של 14 שנים בכדורסל. היא מתמקדת עתה במקצועה בתחום המחשבים. ההחלטה לפרוש מכדורסל נבעה משינוי מדיניות בקבוצתה, שעברה למקצוענות מלאה.

„תנאי העבודה שלי באליצור השתנו, ומאחר שאין בכוחי לעמוד בתשעה אימונים שבועיים החלטתי שמספיק לי לסחוט את עצמי ועלי להעלם מנוף הכדורסל" – אמרה ליטני שהיתה שותפה לזכיה של אליצור ת"א בשישה תארי אליפות וארבעה גביעים.

ברוריה ביגמן

N.B.A

ג'ורדן מפגיז ו...מפסיד

ימים לאחר שהבולטס חוללה הפתעה גדולה כשניצחה את הסלטיקס, בביתה בבוסטון – נכנעה ושינגטון לאינדיאנה 116–103, בכיכובו של ווימן טיסדייל (27 נקודות).

שאר התוצאות בנ.ב.א.: יוטה – שיקאגו 99–94 (מייקל ג'ורדן 45 לשיקאגו), פילדלפיה – מילוואקי 115–110 (צ'ארלס בארקלי 17 נקודות ו־16 ריבאונדים לפילדלפיה), דטרויט – ניו ג'רסי 117–106, בוסטון – דנוור 119–113 (ללא לארי בירד הפצוע ועם דני איינג' שקלע 34 נקודות).

נוער: נותרו 2 מקומות לגמר סל

צבי גלפרין

שבוע לפני סיום השלב המוקדם של הליגה הלאומית לנוער, הבטיחו כבר 10 קבוצות את השתתפותן בגמר סל. המאבק המעניין על שני המקומות הנותרים מתנהל בבית א' במחוז צפון, בין קישון יזרעאל לבין הפועל נהריה, ובבית א' דרום בין הפועל חולון לנוה דוד רמלה.

אלה תוצאות המחזור ה־9: צפון: הפועל נהריה – עמק הירדן 90–62, גליל עליון – בקעת בית שאן 110–77 (ניר מטלון 33 ונדב הנפלד 30 נק' לגליל), מכבי חיפה – קישון יזרעאל 97–77, הפועל חיפה – מכבי חדרה 108–71, הפועל ת"א – גן שמואל 82–77, מכבי חולון/פ"ת – מכבי הוד השרון 110–99 (לאחר 3 הארכות).

דרום: מכבי מאיר ת"א – הפועל חולון 76–61, מכבי ר"ג – א.ס. אשקלון 98–48 (איציק תייר 40 נק'), אליצור נוה דוד רמלה – בית"ר ת"א 89–58, מטה יהודה – בית"ר ירושלים 92–52, הפועל ירושלים – שער הנגב 70–60. בית"ר ת"א זכתה בנצחון טכני על א.ס. אשקלון. מכבי ירושלים – הפועל עומר: לא נערך, האורחים לא הופיעו.

אופק הוזמן לפולין לדון בהשתתפותה בכינוס הפועל

מזכ"ל הפועל ויו"ר הועדה המארגנת של משחקי הפועל הי"ג, יצחק אופק, הוזמן לבקר בפולין כדי לדון בהשתתפות ספורטאי פולין במשחקי הפועל שיערכו במאי 1987. זו הפעם הראשונה לאחר ניתוק הקשרים הדיפלומטי עם פולין, שנוצר קשר ישיר בין הועד האולימפי של פולין עם מוסד ספורט בישראל. ההזמנה שהגיעה בטלקס ישיר למרכז הפועל, חתומה על ידי מזכ"ל הועד האולימפי הפולני גאנוץ פולוק.

נצחון לבקר במאסטרס

בוריס בקר, המדורג מספר 2 בעולם – אבל המועמד מספר 1 לזכיה בטורניר המאסטרס בטניס על פי הערכות המומחים – ניצח אור לאתמול עם פתיחת התחרויות בניו־יורק את השוודי יואכים ניסטרום 6–1, 6–1, 6–3. לעומת זאת ניצחו שני השוודים האחרים: מאטס וילנדר, שהפסיק את פגרת החודשיים שלו ובחודש הבא יתחתן בדרום־אפריקה, גבר על הצרפתי אנרי לאקונט 6–1, 7–5. סטפן אדברג גבר על אנדרס גומז 6–2, 6–3. אגב, שני המנוצחים הוכו החודש בידי עמוס מנסדורף, בווכבלי ובויהנסבורג.

סלטיק ספגה הפסד ליגה שני

האלופה הסקוטית סלטיק גלאזגו נחלה הפסד שני העונה בליגה כשנוצחה ע"י הארטס 1–0. דאנדי יונייטד, שהשיגה נצחון חוץ על מאדרוול 2–0, צימצמה את הפער בינה למוליכה סלטיק לחמש נקודות. ריינג'רס, במקום ה־3, גברה על סנט מירן 2–0. תוצאות נוספות: אברדין – פלקירק 1–0, קלידבנק – היברניאן 0–0, דאנדי – האמילטון 3–3.

...וחוץ מזה הכל בזאדאר

למרות הגימגומים של מכבי ת"א נגד האלופה היוגוסלבית זאדאר, הרי שתמיד נעים לפתוח את משחקי בית הגמר האירופי בניצחון. רק מיקי ברקוביץ' ולי ג'ונסון התבלטו מעל הרמה הפושרת

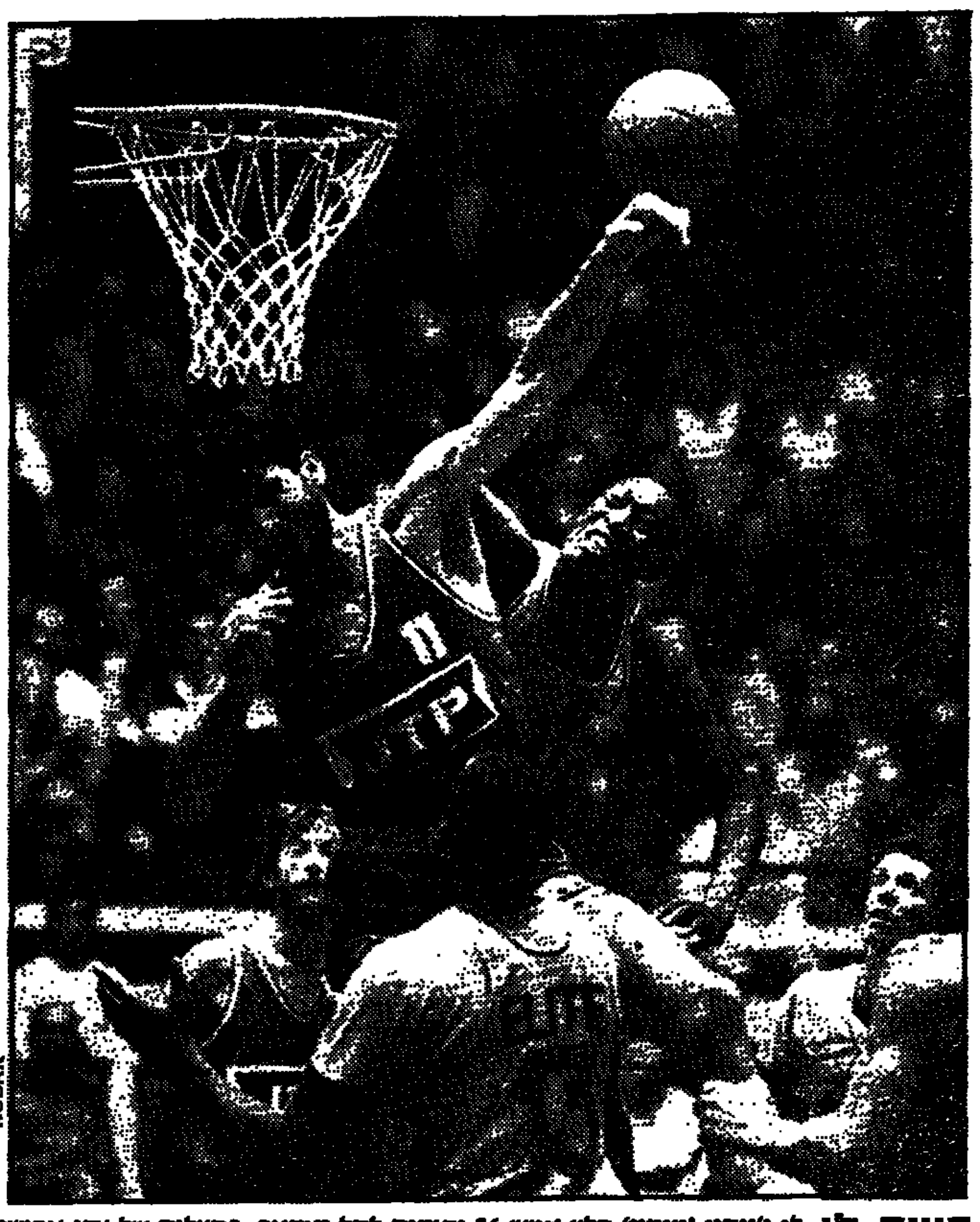

KODAK

קשה לי — לי ג'ונסון (מימין) קלע אמש 26 נקודות לסל זאדאר. בתצלום של עדי אבישי הוא נראה במאבק קשה על הטבעת עם ווראנביץ' היוגוסלבי. בד"כ היתה מלאכתו קלה יותר. צופה בעימות קווין מגי (13).

בית הגמר האירופי

1. מכבי ת"א	1	83–99	2
2. קובנה	1	83–91	2
3. אורטז	1	73–75	2
4. מילאנו	1	75–73	1
5. ריאל מדריד	1	91–83	1
6. זאדאר	1	99–83	1

KODAK

ביד ימין — מיקי ברקוביץ'. בתנועת נצחון אמש.

מרדכי רוזנבלום

מכבי ת"א לא הצליחה אמש במשחק הבכורה בבית הגמר בגביע אירופה לאלופות להלהיב את קהל אוהדיה. נהפוך הוא, בדקות לא מעטות ראיתי על פניהם של כמה יושבי יציעים, פיהוקים מוסתרים וגלויים. כדורסלני האלופה, למעט כמה מבצעים בודדים ומקריים, לא „הטריפו" את דעתם של הקנאים ביציעים העליונים. „המטריפים" היחידים בהיכל היו של ...עלית, שהציגה חטיף חדש של בוטנים. באשר לכדורסל – היה שם ניצחון ראשון למכבי, 99–83, על זאדאר אלופת יוגוסלאביה, וזה למעשה הדבר החשוב ביותר.

אינני סבור שבמכבי ת"א ציפו לקבוצת כדורסל חזקה שתקשה את המלאכה על שחקני האלופה לזכות בניצחון בכורה בבית הגמר. כולם מודעים לעובדה שזאדאר הינה הקבוצה החלשה בבית ומועדת להפסדים, גם באולמה היא. אולי, במבט לאחור, למרות הדריכות והמוטיבציה הגדולה בקרב כדורסלני מכבי לקראת המפגש הזה, נדמה כי היה שם צליל של זלזול...

לא במודע, בהחלט לא. אין לי ספק שכל אחד משחקני הקבוצה רצה „לברוח" אל תחום ה־30 הפרש, על מנת לסחוט שוב ושוב את תשואות ההוקרה ואנחות ההתפעלות מהיציעים המצפים לכך בכיליון עיניים. אבל זה לא קרה ואין להאשים בכך את האורחים. אלה כדורסלנים בינוניים למדי, למעט הרכז מטילוביץ' (מספר 8), שיתכן כי הפתיע אמש עם 36 הנקודות שלו, גם את עצמו.

יתכן והמשחק התנהל בכבדות ובחוסר ריכוז, בגלל הידיעה שאין מדובר ביריבה ראויה וחזקה שעלולה להפתיע את מכבי במבצרה. הרי גם במשחק חלש ולא מעניין, הצליחה האלופה לנצח בהפרש של 16 נקודות. לעיתים הדבר משפיע על הריכוז אצל שחקנים פעולים כמו קוין מגי, מוסי ארואסטי, חן לפין דורון ג'מצ'י.

ודאי שמתם לב שלא הזכרתי את מיקי ברקוביץ' ולי ג'ונסון. השניים היו אמש היחידים שעשו את המוטל עליהם ושמרו על יתרון מכבי לכל אורך הדרך. מיקי, אחרי תקופת בצורת, שב להציג את ידו הטובה אבל אני אהבתי במיוחד שני אסיסטים שלו ללי ג'ונסון, שהוכידו את מיקי הגדול באמת. טוב היה לראותו שמח אחרי המשחק, במסיבת העיתונאים. אני מקווה (וכמוני ודאי רבים אחרים), לראותו כך גם במשחקים הקשים באמת, מול האריות שבחבורת בית הגמר.

המאמן צבי שרף, ודאי היה רוצה לנצל משחקים כאלה, לא קשים במיוחד, על מנת לנסות הרכבים שונים ולהעניק דקות משחק חשובות לרוב שחקניו. אך אמש לא הבנתי מדוע פתח המאמן במחצית השניה, עם מוסי ארואסטי, למרות שחן ליפין היה השחקן הבולט במגרש בדקות האחרונות של המחצית הראשונה. אך גם מוסי ידע לתת את כמה הדקות הטובות שלו וכך, בסופו של דבר, כל אחד תרם מעט כדי לנצח בהליכה את הקבוצה שודאי תסיים אחרונה בבית הגמר.

בזאדאר בלט כאמור, הרכז מטילוביץ', אבל את עיני הצופים צדה כמובן דמותו הגדולה של הענק ווראנוביץ' (2.15 מטרים). הוא אולי לא מבריק בסגנון משחקו, אך אמש הבנתי היטב את דבריו של שרף, ערב המשחק, שאמר: „הענק הזה מכניס מימד מיוחד למשחקה של זאדאר"... אגב, רבים חשבו את קומזאץ' הצעיר (מספר 13), ל...דראזן פטרוביץ'. אך אחרי המשחק נוכחנו לדעת שכל דמיון ביניהם הוא מקרי בהחלט.

דעתו של מר כדורסל

דורון ומיקי – המצב מדאיג

יהושע רוזין

מכבי ת"א היתה טובה יותר אתמול מזאדאר בכל מהלך המשחק. אבל למרות היתרון הזה לא שיחקה נכון ובמיוחד ניכר היה שהבעיה הגדולה ביותר שלה היום היא באי ההצלחה ליצור הרכב אופטימאלי.

הדברים אמורים בעיקר כלפי מיקי ודורון. השנים פתחו בסדרת החטאות מבחוץ. ברור היה שאין ביניהם שום תאום. רק יצא דורון ומיקי השתחרר מהלחץ והתחיל לקלוע. מדאיג לראות את חוסר שתוף הפעולה הברור ביניהם.

הלקח העיקרי של מכבי חייב להיות מופנה להגנה. היוגוסלבים פתחו במשחק הכנסות כדורים לווראנוביץ' הענק (2.15 מ', מספר 11). הוא רק מוכיח חיצונית את סאבוניס, אבל לא הצליח במשימה שלו, לא משך פאולים. במקביל לא קלעו חבריו מבחוץ, כולם פרט לצלף מטולוביץ' (8).

לכן שינתה זאדאר את השיטה והתחילה להכניס כדורים לאובר (14) החזק. דורון היה אומלל מולו, כי הוא עשה לו פשוט בית־ספר בזכות הגובה ויתרון הגובה. אז שינה שרף טאקטיקה והכניס את לאסוף במקומו. זה התבקש והביא את היתרון במחצית הראשונה.

היוגוסלבים יעשו את השעורים שלהם. ברור שישחקו בגומלין על מספר 14, אם דורון ישמור ליד מיקי. צריך יהיה לסגור חזק הרבה יותר את מספר 8 הצלף. לכן, אם תוסיפו לזה את הנאמר לעיל על התקפת מכבי, המסקנה שלי ברורה: ההרכב של מכבי לא טוב היום. השילובים נגד היוגוסלבים חייבים להיות שונים כדי לנצח בגמר. אני גם משוכנע שלדורון ולמיקי אסור לשחק (במיוחד מול זאדאר) ביחד בחמישיה.

סאבוניס צלף 31 לסל ריאל

31 נקודות של ארוידאס סאבוניס ומשחק מבוקר מידע אמש לאלופה בריה"מ, ז'אלגיריס קובנה, לנצח בביתה את ריאל מדריד 91–83. חומיצ'וס, עם 15 נקודות, היה הקלע הבולט האחר של קובנה, שהודישה ברוח המשחק כמעט לכל אורכו.

במשחק השלישי גברה שלשום אורטז סאבונה, המופיעה לראשונה במעמד זה, על טרקור מילאנו 75–73 לאחר דרמה וסל נצחון שניות מהסיום. הצרפתים הוליכו גם במחצית (36–33) אבל בוב מקאדו וחבריו הצליחו להוביל במהלך המחצית השניה בהפרש 7 נקודות.

שרף: חשבנו שיהיה קל יותר

מרדכי רוזנבלום

„כבר קברו אותי והנה היום הוכחתי שכוחי עוד במתני", אמר אמש הקפטן של מכבי ת"א, מיקי ברקוביץ', שעה קלה אחרי שהסתיים המשחק מול זאדאר. „ההתקפה שלנו קצת גימגמה, אבל ההגנה היתה טובה והלהיבה אותי. אינני חושב שההפרש בתוצאה יהיה משמעותי לגבינו בהמשך", הוסיף מיקי.

מאמן האלופה, צבי שרף, היה מעט מתוח אחרי השריקה לסיום. „רצינו לנצח וזה מה שעשינו. חשבנו שיהיה קל יותר. היוגוסלבים ניצלו היטב את המצבים שנקלעו אליהם. הייתי מרוצה חלקית ממשחק ההגנה שלנו, אבל העובדה שרכז משחק כמו מטילוביץ' קלע 36 נקודות – זה מרגיז", ציין שרף.

הבעיה השניה, לדעתו של המאמן, היתה העובדה שדורון ג'מצ'י היה צריך לשמור על שחקן גבוה ממנו. „הדבר גרם לנו לבעיות מתחת לסלים. אבל בסך הכל, לגבי משחק ראשון, בהתחשב במתח וברצון העז לנצח, זה לא היה כל כך נורא. זו ההתחלה. כעת אנו מסתכלים קדימה, אל השבוע הבא ואל טרייסר מילאנו".

עוזר המאמן, יאיר שרון, שחזר אמש מאורטז שם חזה במשחק הניצחון שלה על מילאנו, אמר: „האיטלקים הציגו את משחק ההגנה המצוין שלהם הציגו את השחקן הטוב ביותר באירופה, בוב מקאדו. מדובר באותו סגנון משחק קשוח של כל קבוצה איטלקית, אך מחוזקת בכדורסלן מעולם אחר", ציין שרון. על הצרפתים שניצחו במשחק (75–73), הוא לא הרחיב את הדיבור: „בינתיים נתרכז באיטלקים...".

molten

מכבי ת"א	99	(51)
זאדאר	83	(33)

● קלעו למכבי: ברקוביץ' 26 (2 סלי 3 נקודות), ג'ונסון 26, מגי 21, ג'מצ'י 11 (סל 3 נקודות), ליפין 8 (2 סלי 3 נקודות), לאסוף 5.
● מכבי דייקה ב־38 קליעות מתוך 75 נסיונות (50.6%). 28 ריבאונדים (מגי 13, ג'ונסון 10). 10 איבודי כדור.
● קלעו לזאדאר: מטילוביץ' 36 (3 סלי 3 נקודות), ווראנקוביץ' 16, אובר 12, בלאזוביץ' 10, קומזאץ' 5, סקרודה 4.
● זאדר דייקה ב־36 קליעות מתוך 69 נסיונות (52.1%). 23 ריבאונדים (ווראנקוביץ' 8 ובלאזוביץ' 7). 16 איבודי כדור.
● שפטו: דה־קוסטר (בלגיה) וזוסטרה (הולנד). 10,000 ביד־אליהו.

קאר - מוצרי ספורט

מיזליק ישב מאחורי הסל..

המאמן הלאומי בכדורסל, מירוסלב מזליק היוגוסלבי, ערך אתמול ביקור ראשון בהיכל הספורט ביד־אליהו כאשר חזה במשחק הכדורסל בין מכבי ת"א וזאדאר היוגוסלבית. בין כל המכובדים הרבים שמפסו מקומות כחוים היה משונה לראות את המאמן הלאומי של ישראל יושב מאחורי הסל (שער 12, שורה 12), כאשר ראשי ההתאחדות לכדורסל דואגים לאכלס לצדם בכורסאות ביציע הכבוד... יוסי הראבנר

שערי המניות

המניה	השער אתמול	המחזור בשיית ע"נ	השינוי הזמי בנקודות	השינוי הזמי באחוזים	הצעה/ביקוש
■ בנקים מסחריים					
אגוד ש	22600	21.0	-400	-1.7	-50.0
המזרחי 0.1	1156	629	-24	-2.0	-728
המזרחי א 0.5	825	1025			-623
המזרחי אופ 2	789	537	-3	-4	-387
כללי לא מסחר	22100	68.0	-689	-3.0	-40.0
בנק צפ' אמריק 1.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אמריק 5.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אמ אחים	— הפסקת מסחר —				
הבינלאומי 5.0	3480	1196			+31.0
פ.י.ב.י 0.5	4450	1785	-35	-8	-2609
המזרחי שה 9.	15150	20.0	+100	+.7	+88.0
הפועלים מבכ	105000				-7.0
הפועלים ס	55420	684	+220	+.4	+476
הפועלים ב	55440	365	+450	+.8	+495
כללי א 1.0	141700	20.0	+1500	+1.1	+51.0
כללי ש 5	105400	4.0	+1400	+1.4	+22.0
כללי ש 7	6885	66.0	+130	+1.9	+329
כלל סמק 100.0	35201	1816	+191	+.6	+2518
כלל שה 11	13330	40.0			-40.0
מימון ומסחר 1.0	46800				-1.0
מימון ומסחר 5.0	23550	12.0	+1150	+5.1	+427
■ בנקים בהסדר ההצמדה					
אידיבי רג 100.0	81550	585	+550	+.7	+909
אידיבי ב 100.0	81100	29.0			-22.6
אידיבי בכ א 2.0	496000	1.0	-4000	-.8	-1.0
אגוד ושה	60900	73.0			-17.0
דיסקונט ב	104000	50.0	+900	+.9	+107
דיסקונט א	104100	170	+700	+.7	+255
דיסקונט שה ב	12115		+15	+.1	+30.0
המזרחי ש	33640	710	+290	+.9	+748
המזרחי ב	33780	75.0	+440	+1.3	+75.0
■ בנקים למשכנתאות					
אדנים 0.1	20000	17.0	-700	-3.4	-17.0
לאומי למשכנתא' ש	7000	432	-100	-1.4	-434
לאומי משכנתא' ב	7000	232	-100	-1.4	-232
כרמל ש	4500	46.0			-2.0
כרמל שה 1	3474				-34.0
בנין ב 5.0	7692 תב	95.6	+699	+10.0	+353
פת בשכ ש	2250	680	-40	-1.8	-847
משכן בשכ	2600	692			-278
עצמאות 0.1	9000	201			-154
טפחות בכטל ש	17050	12.0	+200	+1.2	+5.0
טפחות רג ש	16500	50.0			-53.0
טפחות שה 1	8850				
טפחות שה 2	4400	394	-2	-.1	-267
יעוז 1.0	3100	200			-29.0
יעוז 5.0	1300	242			+170
מדב 1.0	6270	592			-44.0
■ מוסדות מימון ענפיים					
שלמן א ש	479	6632	-15	-3.0	-13865
החקלאות מבכ א	— לא נסחר —				
החקלאות מבכ ג	— לא נסחר —				
לאומי תעשיה א ש	8496	500			-134
פתוח תעשיה מבכ	— לא נסחר —				
פת תעש בב 1	— לא נסחר —				
פת תעש בב גג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גגג	— לא נסחר —				
פת תעש בב ד	— לא נסחר —				
פת תעש בב דד	— לא נסחר —				
מרס קבלנים 5.0	1300	1374	+20	+1.6	+1602
תיירות בב	— לא נסחר —				
כלל ליסינג א 0.1	19600	23.0	-100	-5	-16.0
כלל ליסינג 0.5	13279 תב	326	-1476	-10.0	-545
כלל ליסינג אג"ח	12150	32.0			-12.0
■ חברות ביטוח					
איתן ביטוח ושה	255	8035			-6219
ארדים 0.1	1442	720	+20	+1.4	+570
ארדים א 0.5	685	2070	-10	-1.4	-1024
בטוח משנה 0.1	559	89.0			+67.0
בטוח משנה 0.5	174.0 תב	5540	-11.0	-6.0	-9505
הדר ושה	379	1050	-5	-1.3	-1050
הדר 5ושה	211	4460	-7	-3.2	-4372
הסנה ש	330	27400			+6221
הפניקס 0.1	735	6674			+2251
הפניקס 0.5	613	1129	-32	-5.0	-1719
המגשר-הראל 1.0	7000				
המגשר-הראל 5.0	3430	510	-100	-2.7	-618
מנורה 1.0	2135 תב	249	-140	-6.2	-436
מנורה 5.0	1134	671	+20	+1.8	+334
סהר ביטוח 3	5900	35.0			-306
סקורים ושה	828	1700			-429
צור ש	362	8446			-2669
ציון השקעות 1.0	8730	6.0	+100	+1.2	+6.0
ציון השקעות 5.0	2335	350	+100	+4.5	+325
■ מסחר					
אינטרטאקס 1.0	5710	87.0			-138
אינטרטאקס 5.0	3800	674	-100	-3.2	-654
מאיר עזרא 1.0	1270	509			-154
מאיר עזרא אופ 1	7201	15.0	+1		+45.0
כלל סחר 1.0	331 תב	13089	-24	-6.8	-18950
קרסטל 1.0	889	716	-16	-1.8	-1493
רפק 0.1	34000				-2.0
רפק 0.5	10500	10.0			-10.0
שופרסל א 2.0	7260	935	-90	-1.2	-885
שופרסל ב 10.0	5060	822			-123
■ שרותים					
דלק 1.0 ושה	3335	2752	-641	-1.9	-4275
הראל ש	3561	67.0	+1		+462
הראל 5.0	2775	260	+25	+.9	+200
מפעת השקעה 0.1	14100	31.0	-600	-4.1	-138
מפעת השק' 0.5	4995	79.0	+50	+1.0	+205
קוור 0.1	1900	374	-100	-5.0	-400
קוור 5.0	385	8625			+4467
חברת החשמל 0.1	— הפסקת מסחר —				
מגורי שיכון 0.1	4851	53.0			-29.0
מגורי שיכון 0.5	2470	500			-225
קונטרוס 0.1	4135	213	-115	-2.7	-348
קונטרוס 0.5	3290	556	-10	-3	-184
קופל 1.0	— הפסקת מסחר —				
קופל אופ 1	— הפסקת מסחר —				
■ מלונות ושרותי תיירות					
גלי זהר 1.0	— הפסקת מסחר —				
גלי זהר 5.0	— הפסקת מסחר —				
מלונות דן 1.0	1640	199	-30	-1.8	-214
מלונות דן 5.0	1110	167	-15	-1.3	-167
חוף האלמוג 0.1	5400	261			+137
כנס 1.0	2400	28.0	-50	-2.0	-70.0
מלונות ירדן 1.0	2700	54.0	-140	-4.8	-179
■ מחשבים ושרותי מחשב					
אלטה ושה	1910	385			-121
דטה מימון 1.0	6970	170	-230	-3.2	-271
ת.ל.ג. 1.0	23681	22.0	+234	+1.0	+8.0
יעוא 1.0	7299	158	-226	-3.0	-347
כלל מחשבים 1.0	13200 תב	144	-1000	-7.0	-343
מ.ל.ל. 1.0	20400	42.0	+210	+1.0	+12.0
מ.ל.ל. 5.0	6900 תב	353	-520	-6.9	-547
משוב 1.0	981	1790	-24	-2.6	-1563
משוב אופ 1	745	259			+446
ניקוב ושה	21000	80.0			-39.0
ניקוב 5ושה	12300	83.0			-59.0
תים מחשבים 1.0	2000	2287			+427
תים מחשב אופ 1	19100				
■ נדל"ן בינוי ופיתוח					
אבוהב בינוי 1.0	— הפסקת מסחר —				
אבוהב בינוי 5.0	— הפסקת מסחר —				
אורן מבנים 1.0	830	402	+8	+1.0	+463
אורן מבנים 5.0	373	1048	-1	-.3	-899
אזורים ושה	824	6183	-16	-1.9	-8938
אזורים אופ 1	499	8902	-23	-4.4	-15880
אזורים אופ 3	106.5	25000			+5251
אילון 1.0	567	8133	-3	-.5	-6807
אל-רוב 1.0	1294	545			-337
אמנונים 1.0	3060 תב	924	-340	-10.0	-1249
אפריקה-י 1.0 ושה	37800	110	-200	-.5	-114
אפריקה ושה	31700	164	-200	-.6	-171
אפריקה אופ 5	16640	131	-100	-.6	-31.0
ארדום 1.0	2400	222			+136
אזרם ושה	2890	1253	+90	+3.2	+1286
אזרם 5ושה	1500	1898			-526
בן-יקר גת 1.0	3815	350	+2	+.1	+190
ברגבוים ושה	3150	148			+127
ברגבוים 5ושה	2880	294	-12	-.6	-131
דסקר 1.0	4456	350	+22	+.5	+193
דוקור 1.0	336	195	+6	+1.8	+255
דוקור 5.0	270	387	+8	+3.1	+804
דיר 0.1	7000	30.0	-100	-1.4	-80.0
דיר 0.5	4530	734			-84.0
המכלול 1.0	1790	532	+1	+.1	+467
המכלול 5.0	1160	53.0	+10	+.9	+22.0
ת.ל.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —				
ת.ל.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —				
גבעות ובנין 1.0	3210	2949	-60	-1.8	-5453
בב-ים 0.1	4405	152	-100	-2.2	-625
בב-ים 0.5	3155	481			-166
השבעות הישוב 1.0	60500	114	-360	-.6	-167
ישפרו 0.1	3401	491	-39	-1.1	-382
ישראלום 1.0	1600	112			-112
ישרום 10.0	— הפסקת מסחר —				
בנין פיתוח 1.0	9802	176	+100	+1.1	+88.0
כלל בנין 0.1	449	10521			-5606
לסור 1.0	4495				
לסור 5.0	1551	240	-1	-.1	-240
מ.ת.ב 1.0	393	24886	-1	-.3	-19984
מ.ת.ב אופ 2	215	15560			+9329
מ.ת.ב אג"ח א	98.0	47000			+21502
מגורי בניה 1.0	707	6804			-352
מישור 5.0	334	3857	-10	-2.9	-3585
מגה 5.0	1415	617			+137
מר-לין 1.0	726	6462	-29	-3.8	-11873
מרינבנין 1.0	415	607	+10	+2.5	+392
מרינבנין 5.0	133.0	53373			+21705
ליבקין 1.0	1768	1617			-3121
ליבקין 5.0	952	1934			-2845
נאות אביב 0.5	7400	265	-250	-3.3	-283
נכסי אדמים 1.0	850	1604	-35	-4.0	-2404
נדר השקעות 1.0	14850	50.0			-38.0
נדר השקעות 5.0	9890	95.0			+156
פאר 1.0	6835	22.0	+70	+1.0	+23.0
פאר 5.0	3485 תב		+317	+10.0	+175
פאר הולך 1.0	934	2204	+9	+1.0	+194
פיד 3.0	— הפסקת מסחר —				
קסיה 0.1	2660	528	-80	-2.9	-890
קסיה 0.5	1565	924	-5	-.3	-476
רמבין ושה	2450	1201			-1057
רמבין 5ושה	1132	1442			-1268
רמבין אופ 2	1185	650	+14	+1.2	+91.0
רמבין אג"ח א	98.0	36907			+16114
רסק מבכ	7130 תב	123	-460	-6.1	-435
רסק רג	6250	429	-250	-3.9	-568
■ חקלאות					
מטעי הדר 0.1	3087	490			-283
מטעי הדר 0.5	2345	225	+23	+1.0	+169
מהדרין 0.1	8049	105			-1.0
מבני הדרים 1.0	1351	4091	-19	-1.3	-2938
פרי אור 0.5	3160	259			-417
פרי-הר 5.0	12959 תב	636	+1159	+9.8	+822
■ מזון וטבק					
אסם 1.0	1720 תב		-90	-5.0	-1342
גלרדסטון 1.0	3200	342			-87.0
גלרדסטון 5.0	1900 תב	432	-185	-5.2	-543
גלרדסטון אופ 1	1410	47.0	-30	-2.1	-47.0
דובק ב ש	3940	2075	+50	+1.3	+1886
דובק ב ב	3950	1635	+45	+1.2	+1400
אלכל 1.0	1000	1657	+20	+2.0	+1207
אלכל 5.0	615	1300	+20	+3.4	+1050
פרי-הה 1.0	— הפסקת מסחר —				
פרי-הה 5.0	— הפסקת מסחר —				
מזון ביתה 1.0	19800	115	-90	-.5	-118
מזון ביתה 5.0	15400	506	+255	+1.7	+206
יטבר 1.0	1550	255	-50	-3.1	-255
יטבר א 5.0	1003	338	-10	-1.8	-10.0
מן 1 ש"ח	13500	95.0	-400	-2.9	-50.0
מן 5 ש"ח	7320	76.0	-340	-4.4	-139
עוסיס 1.0	11930	116	-220	-1.8	-368
עלית 0.1	18200	219	+160	+.9	+63.0
עסיס ב	389	7824	+6	+1.6	+3043
שלמה אכל 1.0	2800	120	-120	-4.0	-120
שמן מבכ ש	5100	231	-100	-1.9	-132
■ טקסטיל והלבשה					
אתא 1.0	533	5963	-12	-2.2	-5495
אופים 1.0	1510	453	+50	+3.4	+523
אתגת בתן 1 ש"ח	705	2651	-14	-2.0	-3651
אתגת בתן 5 ש"ח	430	3300			-161
ארגמן רג ש	16500	65.0	-500	-2.9	-215
דלתא-גליל 1.0	2990	1606	-47	-1.6	-2135
דלתא-גליל א 5.0	2120	1409	-40	-1.9	-1222
טפחות מאור 1.	1671				
טפחות מאור 5.	870 תב	175	-62	-6.7	-348
ויטלו 1.0	1500 תב	968	-90	-5.7	-1513
ויטלו 5.0	950 תב	700	-45	-4.5	-1286
ודימון 1.0	8470	150	+150	+1.8	+211
כיתן 1.0	1851	345	+51	+2.8	+465
כיתן 5.0	1240	845			-81.0
לודזיה 0.1	2500	61.5	-95	-3.7	-416
לודזיה 0.4	1263	592	-12	-.9	-1148
לינת 1.0	755 תב	5175	-44	-5.5	-5695
כיס גליק 1.0	650	1436	+14	+2.2	+7240
מקו 0.1	5340	490	+120	+2.3	+555
מקו 0.5	2770	832			-666
עיט 1.0	13450	10.0	-150	-1.1	-83.0
עיט 5.0	7300	140			-40.0
עמק 1.0	1655	4400	-20	-1.2	-2909
פולגת א 0.1	3747	367	-10	-.3	-374
פולגת ב 0.4	2570	3023	-80	-3.0	-4319
פולגת א 0.5	8500	130			-34.0
פרנוד 1.0	3599	131	+29	+.8	+65.0
ציגוד טקסטיל	14995	40.0	-5		-216
תעש רוגוזין 1.0	2850	729	-50	-1.7	-1052
■ מתכת ומוצריה					
אקסטן 5.0	2700	375	-100	-3.6	-410
אורדן 10.0	7500	216	-220	-2.8	-355
אורדן 50.0	6550	47.0	-50	-.8	-2.8
אלומית 1.0	5920	91.0	+120	+2.1	+553
אלומית 5.0	4335				-7.0
כבלים ש	29800	29.0	-100	-.3	-6.0
המכוף 1.0	8586 תב	99.0	-954	-10.0	-131
המכוף 5.0	5250 תב	462	-640	-10.9	-5604
המכוף אופציה	4150	1329			+1283
ויקה 1.0	5600	29.0	-200	-3.5	-52.3
ויקה 5.0	3410	423	-11	-.5	-65.1
קלסמת פח 1.0	2520	1014	-30	-1.2	-1430
קלסמת פח 5.0	2310 תב	639	-150	-6.1	-478
מתכת טרום 1.0	2415	593	-120	-5.0	-873
כללי ציוד 1.0	— הפסקת מסחר —				
כללי ציוד 5.0	— הפסקת מסחר —				
כללי ציוד אופ 3	— הפסקת מסחר —				
מרכון 1.0	— הפסקת מסחר —				
מרכון אופ א	— הפסקת מסחר —				
קרמני 1.0	— הפסקת מסחר —				
קרמני 5.0	— הפסקת מסחר —				
נחושתן 0.1	35950	6.0			+4.0
נחושתן 0.5	11710	22.0	+10	+.1	+121
ספר פלדה 1.0	14095	462	+400	+2.9	+848
קרגג 1.0	1201	1580			-1484
קרגג 5.0	638	978			-1522
קליל 1.0	7000 תב	141	-370	-5.0	-222
קליל 5.0	4345	185	-100	-2.3	-157
שלהמ 5.0	5821 תב	486	-490	-7.8	-972
תעשיות לכיש 1.0	1100	715	-40	-3.5	-409
תעשיות לכיש 5.0	601	285			+169
■ אלקטרוניקה ואפטיקה					
אלביט 3.0	189000	16.0	-3000	-8	-20.0
אלקו 0.1	8050	2.0			-29.0
אלקו 0.25 ש	3660	621			-335
אלקו 0.25 ב	3650				-5.0
אלקטרה 0.1	23250	191	+700	+3.1	+260
אלקטרה א 0.5	14100	655	+101	+.7	+285
אלרון 3.0	300000	7.8	-3000	-1.0	-9.0
אריח 0.02 ש"ח	32350	69.0			-62.0
כלל תעש אלקטר'	2800	1484	-15	-.7	-1206
טמפקו 1.0	2858	821			-521
טמפקו 5.0	1436	1644	-15	-1.0	-3184
[illegible] ושה	533	3595	-12	-2.2	-3494
[illegible] 5ושה	330	7040			-1256
ציקלין ושה	2270	95.0	+80	+3.7	+379
ציקלין 5ושה	1020	431			+119
קמבסון אלקטר' 1.	4900	148	-100	-2.0	-204
קמבסון אלקטר' 5.	3360	35.0	-30	-.9	-50.0
ת.א.ת. 1.0	4100 תב	360	-465	-10.0	-612
ת.א.ת. 5.0	1915	599	-65	-3.3	-895
ת.א.ת. אופ 1	10000				
תדיראן 1.0	7920	150	-171	-2.1	-307
■ מוצרי בניה					
אי.ס.כלל בנין 1.	985	1000	-30	-3.0	-2200
אי.ס.בנין אופ א	474	3110	-15	-3.1	-2970
אי.ס.בנין אג"ח א	105.0	3775			-12662
אלקל 5.0	11200	72.0	-200	-1.8	-91.0
אקרשטיין ושה	884	1576	-6	-.7	-886
אקרשטיין 5ושה	615	427	-20	-3.2	-2032
אקרשטיין אופ א	344	2518	+10	+3.0	+4502
אקרשטיין אג"ח 1	97.0	59700	-1.0	-1.0	-69055
בטון תריד 1.0	— הפסקת מסחר —				
בטון תריד 5.0	— הפסקת מסחר —				
בר-סון 1.0	1700	492			+204
בר-סון 5.0	705	4430			-4310
[illegible] 1.0	7300	24.0	-100	-1.4	-46.0
[illegible] 5.0	2600	573	+10	+.4	+95.0
נ.ל.ת. 1.0	939	208			+48.0
נ.ל.ת. 5.0	637	547	-20	-3.0	-290
מהול השק בתעש	5700	103	-100	-1.7	-1864
מוראיקה ולמבן 1	— לא נסחר —				
מוראיקה ולמבן 5	11500				+3.0
■ מוצרים כימיים, גומי ופלסטיק					
אגן 5.0	17000	36.0	-200	-1.2	-52.0
אליאנס ב 200.0	2370	81.0	-50	-2.1	-79.0
גל תעשיות 1.0	12050	55.0	+150	+1.3	+105
גל תעשיות 5.0	7500	464	+220	+3.0	+690
דקסור 1.0	3250	335	-60	-1.8	-399
רשנים 0.1	5100	62.0			+65.0
רשנים 0.5	1450	1467	-19	-1.3	-1467
חימה כימיקל 10.0	410	11425			+13575
כבע 0.01 ש"ח	8130	1039	-100	-1.2	-706
ליפסקי 1.0	3150	1112			-577
ים המלח 0.1	4540	1520	-10	-2	-1238
מכתשים 10.0	567	24352	-20	-3.4	-49562
מקסימה 1.0	7880	19.0	-100	-1.4	-30.0
מקסימה 5.0	3420	78.0			-12.0
נקה כימיקל 1.0	7276 תב	750	-809	-10.0	-2050
נס 1.0	17550	188			-118
נס 5.0	13200	176			-60.0
פריקלאס 1 ש"ח	576	4522	+1	+.2	+1657
פריקלאס אופ 1	250	5672	-3	-1.2	-12222
קרם כימיקל 1.0	7200	28.0			-17.0
ת.ג.ל. 1.0	4200	47.0			-21.0
ת.ג.ל. 5.0	3400	80.0			+32.0
תיא 5.0	9900 תב	7.0	-600	-5.7	-105
פרוטרום 10.0	14050	38.0	+250	+1.8	+45.0
[illegible] א 5.0	7610	220	-387	-4.8	-522
■ עץ ומוצריו, נייר ודפוס					
דפוזן 1.0	7820	104	-200	-3.8	-104
דפוזן 5.0	4650	8.0			-8.0
חגוג 1.0	9050	341	-150	-1.6	-247
יאר 1.0	6850	22.0			-18.0
לביר אסטלין 1.	548	119			-191
לביר אסטלין אופ 1	885				+525
מלס ב 0.5	36600	6.0	+100	+.3	+30.0
מפעלי נייר 10.0	255000	36.0	-1500	-.6	-36.0
סקופיה 1.0	3400	488			+214
רים 0.1	4700		-50	-1.1	-10.0
רים 0.4	2837	360	+90	+3.3	+211
תפל ב 0.2	15300	75.0	-50	-3	-20.0
■ תעשיות שונות					
אבגד 1.0	6900	38.0			-66.0
אבגד 5.0	2730	328	+130	+5.8	+852
חרושת יור 1.0	10500	44.0	-200	-1.9	-44.0
הנ.פלק ושה	1850	322			+64.0
הנ.פלק 5ושה	1150	730	-10	-.9	-412
■ השקעות תעשיה					
מרכזית ב 0.1	8170	289	-290	-3.4	-609
סור בב 1.0	266630000 תב	.4	-40000	-2.1	-3
כלל תעשיות 1.0	1545	12019			-15517
מסמרי טכנולוגיה	415 תב	3405	+24	+6.1	+20162
■ חברות השקעה					
אמיקו ש	5449	216	-151	-2.7	-226
אידיבי פתוח 2.0	5060	2465	-50	-1.0	-2797
אינקוה ושה	[illegible]		+8.0	+5.2	+84302
אלגר ש	10670	102	-500	-4.5	-147
אלגר ב	10670	15.0	+170	+1.6	+55.0
אלדן ש	3360	509			-7.0
אלדן ב	3390	285			-105
אמישר בב 1.0	— הפסקת מסחר —				
אפיק 1.0	245	2355	+5	+2.1	+3184
אפיק 5.0	175.0	1540	-5.0	-2.8	-1221
גמלת השקעות ושה	1560	200	+60	+4.0	+1093
חברה לישראל ושה	9810	554			+335
חברה לישראל 5ושה	7150	533			-530
הלפמן 0.1	114000 תב	.8	+5100	+4.5	+37.8
הלפמן 1.0 ש	26200	99.0	-400	-1.5	-82.0
[illegible] א 0.5	16200	36.0			-4.0
פועלים השק ש	6367	2522	-320	-4.8	-2776
לאומי השק 0.1	— הפסקת מסחר —				
דיסקונט השק ש	2930	1020			-2842
מזרחי השק ש	2232	104	-82	-4	-31.0
כור השק אגח 124	11958				-3.8
חירון 1.0	2850	129	+50	+1.8	+279
חירון 5.0	1319	4383	-1	-.1	-4043
ישום השקעות ושה	269	12490	-7	-2.5	-23557
יצוא ש	11250	117			-67.0
ירדן א 0.1	3190	802	-60	-1.7	-630
כלל ישראל 10.0	929	6798	-6	-.6	-9030
כלל ישראל 50.0	821	2140	-22	-2.6	-3684
לגרוס 1 ש"ח	4500	100	+50	+1.2	+83.0
לגרוס 5 ש"ח	1270	441	-20	-1.6	-199
מגור 1 ש"ח	701	2282	+3	+4	+2814
מגור 5 ש"ח	404	667			+641
מגור אפ ב	343 תב	1890	+23	+7.2	+7378
מגור אג"ח 1	99.5	1000	-5	-5	-10200
עיד השק ב 0.1	3900	95.0			-2.0
עיד השק ב 0.5	2300 תב	350	+208	+10.0	+473
פז השק ש	6500	246			+92.0
פמה 0.1	11552	181	+332	+3.0	+90.0
פמה 0.5	6290	1192	+40	+.6	+903
פריון ב 0.2 ש"ח	4403	738			+445
קרדן 1 ש"ח	786	4271	-12	-1.2	-2262
קרדן 5 ש"ח	516	1710	-22	-4.1	-2931
■ מחקר ופיתוח					
כלל טכנולוגיות	453	1324	-10	-2.2	-1729
■ חיפושי נפט					
דלק חושישים 1.0	3851	253	-49	-1.6	-94.0
דלק חושישים 5.0	1835	851	-25	-1.3	-729
דלק נסם אופ 2	1210	656			-364
ש חיפושי נפט	16500	89.0			-60.0
ישאל 5.0	3600	1566	-98	-2.7	-1908
מ.ג.ן 1.0	4060	72.0			-28.0
מ.ג.ן 5.0	1767	3390	+84	+5.0	+7151
פרופי' ב 0.3	7555 תב		-398	-5.0	-296
ג.אמריקה נסם 1.	— הפסקת מסחר —				
ג.אמריקה נסם 5.	— הפסקת מסחר —				
נפטא ש	1650000	1.0			+2.0
■ מניות הנסחרות במט"ח					
גזית מ	220	180	+4	+1.9	+700

מחזורי המסחר בשוק המניות

שם ענף	המחזור באלפי ש"ח
בנקים מסחריים	2,460.2
בנקים למשכנתאות	185.2
מוסדות מימון ענפיים	143.9
חברות וסוכנויות ביטוח	302.2
מסחר ושרותים	584.8
נדל"ן, בינוי ופיתוח	1,535.3
חברות תעשיה	2,983.9
השקעה ואחזקות	1,037.1
חיפושי נפט	176.3
מניות הנסחרות במט"ח	0.2

המניות הפעילות ביותר לפי ענפים

שם נייר הערך	תמורה בכספית	שינוי ב-%
כלל סטוק	639.3	+ 0.6
מירב	37.1	–
כלל ליסינג 0.5	43.3	– 10.0
הסנה ש	90.7	–
דלק	91.8	– 1.9
מ.ת.ב	97.8	-0.3
כלל תעשיות	185.7	–
פועלים השקעות	160.6	– 4.8
מ.ג.ן. 5.0	60.0	+5.0
גזית מ	0.2	+ 1.9

	מ.חופשיות	ב.בהסדר	אג"ח	מק"מ
מחזורי מסחר	7,109.5	2,299.6	5,758.8	1,633.8

קרנות נאמנות

נכון ליום 4.12.86

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אב	4217.50	4275.17	5.39	0.12
אבוקה	367.52	374.73	-1.00	-0.27
אביב	–	–	–	–
אגוד	198.86	199.82	0.48	0.24
אדיר	1344.39	1371.29	4.54	0.33
אודם	1967.02	2005.43	-9.34	-0.47
אופיר	1635.03	1667.71	2.79	0.17
אור	381.20	389.28	1.86	0.49
אור לי	222.25	223.86	0.19	0.08
אוריון	140.22	140.96	0.39	0.27
אורין	633.92	636.98	0.77	0.12
אייל	3208.42	3272.68	8.05	0.25
איילת	3987.01	4073.18	-22.32	-0.55
אירוס	4161.61	4253.92	6.40	0.15
איתן	599.12	611.54	0.28	0.04
אלון	504.66	507.70	0.72	0.14
אלמוג	590.54	602.29	0.83	0.14
ארז	509.20	515.22	-3.34	-0.65
אש	123.47	126.19	-1.30	-1.04
אשל	162.74	163.52	0.64	0.39
אתרוג	197.12	198.09	0.71	0.36
בדולח	1968.10	2006.75	-4.02	-0.20
ברוש	416.85	418.78	-0.10	-0.02
ברק	413.53	415.72	-0.84	-0.20
ברכת	750.14	753.93	2.67	0.35
גביש	1204.29	1228.00	1.06	0.08
גבע	891.77	905.21	2.50	0.28
גורן	608.30	620.52	2.06	0.33
גיא	7992.17	8112.31	16.63	0.20
גיל	2530.26	2569.09	-7.97	-0.31
גלית	519.00	525.33	2.13	0.41
דוכיפת	321.00	322.42	-0.78	-0.24
דוכיפת א	565.14	576.46	-0.75	-0.13
דולב	189.01	190.29	0.54	0.28
דורון	1248.98	1273.90	3.71	0.29
דותן	219.40	223.68	0.80	0.36
דלית	–	–	–	–
דקל	320.66	322.14	-1.30	-0.40
דרור	351.26	357.71	0.89	0.25
הדס	315.00	317.99	-0.74	-0.23
הוד	–	–	–	–
זהבית	2503.92	2557.64	-7.59	-0.30
זוהר	16864.88	17118.95	22.93	0.13
זיו	15717.53	15954.33	41.78	0.26
זמיר	757.25	766.48	-5.84	-0.76
זהרה	128.32	130.08	0.36	0.28
חליפה	115.96	116.47	0.22	0.19
חלמיש	557.31	560.15	1.32	0.23
חן	116.22	116.68	0.51	0.44
חומש	1170.12	1198.20	3.44	0.29
טל	4521.66	4579.06	-11.08	-0.24
יובל	685.15	693.45	1.33	0.19
יהלום	1795.53	1831.00	-6.87	-0.38
יהודית	354.01	357.18	-0.24	-0.06
יערה	580.70	593.60	1.19	0.20
כוכב	895.50	913.12	-4.83	-0.53
כחל	114.45	116.75	0.37	0.32
כלנית	–	–	–	–
כספית	629.56	632.94	2.71	0.43
כרמל	120.23	122.66	0.29	0.24
כתר	942.85	961.06	1.35	0.14
להב	–	–	–	–
לאומיקע	100708.43	102416.78	–	–
לפיד	303.51	309.51	-1.07	-0.35
לכם	1503.16	1534.02	4.34	0.28
לשם	842.38	847.01	1.09	0.12
מאור	–	–	–	–
מבחר	1013.47	1033.96	0.96	0.09
מבטח	2943.93	2972.77	8.57	0.29
מגד	194.78	197.70	0.01	0.00
מגדן	2757.61	2784.77	3.88	0.14
מגל	649.44	657.23	0.73	0.11
מור	1382.67	1402.52	-6.14	-0.44
מורן	736.02	742.84	-0.61	-0.08
מטח	24635.34	25156.59	16.07	0.06
מיטר	755.38	770.86	2.08	0.27
מעוז	3270.72	3334.67	-6.99	-0.21
מעיין	646.11	659.05	1.41	0.21
מקשה	872.35	876.56	2.28	0.26
מרגלית	1079.00	1100.33	-3.26	-0.30
מרום	989.56	1009.63	2.49	0.25
נחת	22215.96	22550.57	41.89	0.18
נטף	728.99	731.16	-4.36	-0.59
נטע	408.49	416.66	-0.52	-0.12
נילי	4744.08	4814.91	-25.38	-0.53
סביון	–	–	–	–
סגולה	118.93	121.34	0.33	0.27
סלע	858.91	863.42	1.93	0.22
סנונית	600.61	608.11	0.88	0.14
סער	654.56	667.18	-1.87	-0.28
ספיר	494.85	494.85	2.10	0.42
עדין	714.25	727.97	-2.36	-0.32
עידית	1874.82	1884.31	-4.71	-0.25
עידן	6142.32	6234.05	3.76	0.06
ענבר	1081.82	1106.18	4.05	0.37
ענת	2050.20	2070.01	-2.87	-0.13
עפרוני	572.01	584.92	1.31	0.22
ערמון	129.59	130.22	0.59	0.45
פרא	1298.48	1324.54	1.15	0.08
צבר	494.30	504.36	1.41	0.28
צופית	539.33	550.14	0.17	0.03
צוק	105.20	105.20	0.19	0.18
צמיד	871.20	890.18	1.42	0.16
צמרות	6759.70	6860.08	-6.92	-0.10
צפרת	1516.61	1546.95	5.12	0.33
קלע	1827.67	1836.85	2.10	0.11
רונית	15524.33	15670.70	-39.00	-0.25
רימון	106.59	106.81	0.23	0.21
רקפת	–	–	–	–
רשף	650.39	664.67	1.14	0.17
שביט	676.09	689.55	1.45	0.21
שחם	814.72	822.53	0.65	0.07
שירה	341.46	343.90	-0.47	-0.13
שמיר	315.38	321.71	0.81	0.25
שנהב	670.65	680.03	-3.37	-0.49
שסק	646.59	662.52	-4.12	-0.63
שקד	160.29	161.09	0.42	0.26
תאנה	197.41	198.33	-0.29	-0.14
תבור	–	–	–	–
תדהר	427.91	427.91	-1.87	-0.43
תהילה	–	–	–	–
תירוש	436.51	441.91	0.55	0.12
תמר	189.84	190.72	0.41	0.21
תפוח	176.58	177.82	0.34	0.19
תרשיש	1260.69	1285.75	3.83	0.30
תשרי	406.71	412.49	1.08	0.26

שערי איגרות חוב

4% מלווה פיתוח (100% הצמדה)

04001	653022.0
04002	550000.0
04003	540000.0
04004	535000.0

קבוץ עין המפרץ מוכן לקלוט צעירים/ות נודדים/ות

חדר"נס

משפחות עם ילדים

כור תעשיות בע"מ שד' שאול המלך 8, תל־אביב

מכרז למכירת מכוניות 7/86 הננו מציעים למכירה את הרכב הבא:

מס'	מס' המכונית	סוג הרכב	שנת ייצור	תוקף הרשיון	הערות
1	169-181	גולף דו־שימושי 1100	1976	28.6.87	אין רדיו
2	185-335	טנדר פיג'ו 404 1600	1979	17.3.87	אין רדיו
3	194-634	פיג'ו 104 1100	1979	12.5.87	אין רדיו
4	408-137	אסקורט 1300	1977	7.5.87	אין רדיו
5	408-781	פיג'ו 504 1800	1977	28.4.87	אין רדיו
6	522-768	רנו 4 1100	1979	19.8.87	אין רדיו
7	802-829	שברולט 4097	1978	12.3.87	אין רדיו, עם מזגן
8	23-382-80	פיאט 131/1300	1980	19.12.87	אין רדיו
9	25-864-80	פיג'ו 104	1980	15.3.87	אין רדיו
10	36-606-80	סובארו 1300	1980	7.7.87	אין רדיו, יד שניה מהשכרה
11	41-901-81	סובארו 1300	1981	19.12.86	אין רדיו, יד שניה מהשכרה, היטל 87 שולם.
12	43-674-81	פיאט ריתמו 1100	1981	22.7.87	אין רדיו
13	45-300-81	טלבוט סולרה 1600	1981	29.7.87	אין רדיו, יד שניה
14	52-883-82	פיג'ו 504	1982	3.5.87	אין רדיו, עם מזגן
15	58-864-81	טנדר פיג'ו 404	1981	17.6.87	אין רדיו
16	59-367-81	טנדר סובארו 1600	1981	8.1.87	אין רדיו
17	59-463-80	טנדר סובארו 1600	1980	2.7.87	אין רדיו
18	59-543 81	טנדר סובארו	1981	27.8.86	אין רדיו
19	62-146-81	טלבוט סולרה	1981	31.1.87	אין רדיו
20	68-427-81	טנדר פולקסווגן 1900	1981	4.2.87	אין רדיו

את הרכב הנ"ל אפשר לראות בחניון בית כור בשד' שאול המלך 8, ת"א, בימים א' עד ה', בשעות מ־8.00 עד 16.00. פרטים לרכב אפשר לקבל במשרדנו, קומה 12 חדר 1211, בשעות העבודה. החברה מוכנה לקבל הצעות לכל רכב בנפרד. ההצעה, בצרוף המחאה ע"ס 10% מערכה, יש להגיש עד תאריך 11.12.86. שעה 16.00. טופס למכרז ניתן לקבל במשרדנו. מע"מ על סוחרים ורכב מסחרי בלבד. מע"מ על חשבון הקונה. העברת בעלות על חשבון הקונה הוכה במכרז.

קבוץ עין המפרץ
מוכן לקלוט צעירים/ות בודדים/ות

בתנאים הבאים:

★ גילאים: 26–32

★ השכלה: תיכונית ומעלה (עיוני ומקצועי); עדיפות לאקדמאים

★ אחרי שרות מלא בצה"ל

להתקשר לטלפונים: 04-919766
04-919735
04-919743
04-919728
04-919783

ימים: א', ב', ג' בשעות 21.00–23.00

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

מכרז להפעלת מזנון

מוזמנות בזה הצעות לניהול והפעלת שרותי מזנון בבנין הנדסה כימית בקרית הטכניון.

המזנון יספק שרותי מזון לכ־400—450 איש.

טפסים להגשת הצעות ומידע נוסף ניתן לקבל, החל מיום 7.12.1986, בחדר 137 בקומה א' בבנין הסנט, בקרית־הטכניון (טלפון 04-292577).

מועד אחרון להגשת הצעה 15.12.1986.

חד־נס
מושב חדש בהקמה
(בצפון מזרח הכנרת)
של משקי חרות־בית"ר

קולט משפחות עם ילדים

המושב נבנה בבניה מרוכזת על מגרש של כ־2 דונם.
הישוב יתבסס על תיירות על חוף הכנרת.
סיוע מועדף יינתן לזכאי משרד השיכון.
לפרטים נא לפנות למירי 04-441299, לניצה 067-52189.

חברת נתיבי אילון בע"מ

<u>מכרז מס' 171/86</u>

הקמת גשר מעל נחל לכיש באשדוד
המועד האחרון להגשת ההצעות
<u>נדחה</u>
<u>לתאריך 14.12.86</u>
<u>שעה 12.00</u>

דרוש לקניה

מכבש אקסצנטרי
350 עד 400 טון
משומש עם כרית אויר

לפנות לטלפון 03-611841
בין השעות 8.00—17.00

מועצה אזורית הר חברון

מכרז למכירת רכב

מוצע למכירה רכב סובארו פרטי 1600 דיאל. שנת ייצור 1982. גיר רגיל + רדיו, מס' רישוי 82–986–66.
ניתן לראות את הרכב בחצות משרדי החברה לפיתוח הר חברון, קרית ארבע, בנין מס' 2.
בפרטים נוספים נא לפנות אל עוזי בטלפון 02-976161. הצעות יש לשלוח בצרוף המחאה בנקאית בסך 10% מערך ההצעה אל המועצה האזורית הר חברון, שואל ד.נ. הר חברון, עד ליום ה' י"ז בכסלו התשמ"ז (19.12.86).
אין המועצה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה או כל הצעה שהיא.

[illegible]
ראש המועצה

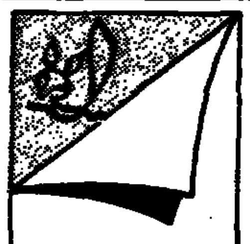

לגלות עולם נסתר
עם מדריכי נאות הככר

דרום אמריקה

לארגנטינה וברזיל מברילוצ'ה (לקרנבל בריו)
15 יום
יציאה 20.2.87

מועדון מטיילי מעריב

פרטים: טל. 03-439207
קרליבך 2
תל־אביב

שתי נשים ישראליות שערכו טיול הרפתקאות בפפואה מספרות על:

מסע לגן־העדן

בגליון דצמבר של

AK

הבטיחו לעצמך את העתון אצל מוכר העתונים שלך

יד הרב נסים
"הדביק" במה ליהדות

משרד החינוך והתרבות
האגף לתרבות תורנית

סמינריון חנוכה
גבורות ישראל בימים ההם בזמן הזה
(הרצאות וטיולים)

המרצים: ח"כ רפאל איתן (רפול); ד"ר ישעיהו גפני; פרופ' זאב וילנאי; הרב יעקב מדן; יוסף מנדלביץ; ד"ר אהוד נצר; הרב יהודה עמיטל; הרב שילה רפאל; פרופ' יעקב רואי; הרב אברהם שרמן; דר' יהושע שוורץ.

בין הנושאים: חנוכה ומשמעותה לדורנו – הגבורה במקרא, מרד החשמונאים ומלחמות יהודה, גבורה וקידוש ה' בהלכה, מצדה – היבט ארכיאולוגי והלכתי, מאבקה של יהדות בריה"מ, מרד בר־כוכבא, צה"ל בגבורתו.

טיולים (יום שלם) מצדה – עין־גדי כולל רחצה במרחצאות עין־גדי, המדריך **שמואל שמיר** (מסלול מפורט ניתן לקבל עם ההרשמה); (חצי יום) בעקבות המכבים, מולדת החשמונאים, אתרי קרבות יהודה המכבי וההתיישבות החדשה בחבל מודיעין, המדריך: אלי שנהב.

יתקיים אי"ה בימים ראשון–שלישי, כ"ז–כ"ח כסלו, 28—30 בדצמבר, במלון רמדה רנסנס ירושלים.

התשלום: 110 שקלים כולל ארוחות־צהריים, כיבוד, הרצאות וטיולים (לא כולל לינה).

פרטים והרשמה: יד הרב נסים, ז'בוטינסקי 44 ירושלים טל' 633789.

מועצה מקומית ירוחם

מכרז 5/86

המועצה המקומית ירוחם מכריזה בזה על קבלת הצעות

פיתוח גן־ספקטור ירוחם

1) פרטים, תוכניות, טופסי־הצעה אפשר לקבל במשרד מהנדס המועצה, בכל יום בשעות 9–12, תמורת תשלום של 50 ש"ח, שלא יוחזרו.

2) רשאים להשתתף במכרז רק קבלנים רשומים עלי־פי חוק רישום הקבלנים לעבודות הנדסה, בניות תשכ"ט 1969, בענף ובהיקף עבודה מתאימים, ועליהם לצרף תעודת רישום כנ"ל.

3) על מגישי ההצעה לצרף המסמכים הרשומים:
א – אישור מפקיד־השומה, או ממנהל המכס, או מרואה־חשבון על ניהול ספרי־חשבונות.
ב – אישור עוסק־מורשה לצורכי מ.ע.מ
ג – לצרף במעטפה נפרדת ערבות בנקאית לתקופה של שלושה חודשים מיום הגשת ההצעה על סך 5% מערך ההצעה. (הוראות עיקוב כספים מגיזבר המועצה לא תתקבל כערבות)
ד – חוזה, מפרט, כתב כמויות והתוכניות חתומים.

4) סיור קבלנים ייערך ביום 10/12/86 בשעה 10.00. הפגישה במחלקת ההנדסה בבנין המועצה.

את ההצעות יש לשלוח בדואר רשום בלבד לפי הכתובת: המועצה המקומית ירוחם ת.ד. 1, מחלקת הנדסה.

★ מועד אחרון להגשת ההצעות 21/12/86, בשעה 12.00

★ אין המועצה המקומית מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה, או כל הצעה שהיא.

על החתום:
ברוך אלמקייס – יושב ראש המועצה

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

<u>מכרז 619/מס"ט</u>

מוזמנות בזה הצעות לקניית:

★ **2 מכונות שטיפת כלים,**
2 תאים תוצרת פלב"ם (1 במצב עבודה)

★ **2 פסי הסעה לכלי אוכל**

את הציוד ניתן לראות במסעדה, בבית הסטודנט, קרית הטכניון.

הצעות נא להגיש עד 17.12.1986 אל: הטכניון, מכון טכנולוגי לישראל, מחלקת הרכש, חיפה, מיקוד 32000.

מועדון מטיילי מעריב

ערב הרצאות
לקראת טיולינו לחו"ל

יערך במוצ"ש 6.12.86, בבית ציוני אמריקה, רח' דניאל פריש 1, תל־אביב.

20.00 – מצרים
מרצה: טלי זיו

21.00 – דרום אמריקה לחובבי טבע: מפטגוניה וארץ האש לקרנבל
מרצה: גילי חסקין

המרצים הם מדריכי נאות הככר

כניסה חופשית ★ הקהל מוזמן

שגרירות מחפשת לשכור וילה מפוארת

לא מרוהטת, באזור הרצליה־פיתוח, כפר־סבא, אפקה או רמת־אביב, המתאימה לדיפלומט בכיר.

דרישות המקום: סלון ענק, חדר אוכל נרחב, לפחות 4 חדרי שינה, מטבח נפרד גדול, חימום מודרני ומיזוג, חדר לעוזרת, טלפון וגינה.

נא לטלפן לגב' הלה מרמסקי טל. 03-656066, מיום שני עד יום שישי, מ־8.00–16.30

לבנצי וכל המשפחה

אתכם באבלכם על מות **האם**
חוה שניידר

הלויה תתקיים בקיבוצנו **היום**, יום ששי, 5.12.86 בשעה 13.30.

קיבוץ רבדים

בתום שלושים לפטירת יקירנו

אליעזר (אריק) לוין ז"ל

נעלה לקברו בבית העלמין בקרית־שאול ביום חמישי, ט' בכסלו תשמ"ז (11.12.86).
נפגשים ע"י שער בית העלמין בשעה 3.00 אחה"צ.

בערב, אור לי"י בכסלו (11.12.86), נתייחד עם זכרו בבית הכנסת "אחוד שיבת ציון" – רחוב בן־יהודה 86, תל־אביב (כניסה מרח' סמולנסקין) בשעה 7.00.

המשפחה

במלאות שלושים לפטירתו של חברנו

שמואל פומרנץ ז"ל

תערך אזכרה לזכרו, ביום שני, ו' בכסלו תשמ"ז (8.12.86), בשעה 15.00, בבית הקברות.

מתאספים בבית המשפחה. קרובים וידידים מוזמנים.

המשפחה
ובית גבעת חיים מאוחד

במלאות שנה לפטירתו של יקירנו

יוסיפון לוין ז"ל

נעלה לקברו ביום ג', ז' בכסלו תשמ"ז 9.12.86 בשעה 15.00. יוצאים מבית לוין, קק"ל 55 קרית מוצקין, בשעה 14.45 לבית הקברות בצור שלום.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירתו של יקירנו

מהנדס קנה (ליקה) אחיאל ז"ל

תתקיים אזכרה ביום שני, ו' בכסלו תשמ"ז, 8.12.86, בשעה 1.30 אחה"צ, בבית העלמין "הירוק" (גבול חולון בת־ים).
נפגשים ליד השער החדש.

המשפחה

מצטערים על מות חברנו

צבי (צביקה) שטול ז"ל

ומשתתפים בצער המשפחה
אביגל לביאה ואברשה
אדיר שרה ויצחק
אורן רות ויחזקאל
ורטסקי יהודית ואלעזר
משבץ נעמי ושמשון
ענבר יונתה ובנץ
רז מלכה ובני
שפן חיה וצבי

מנהל המכס ומע"מ ועובדי האגף

אבלים על פטירתו ללא עת של חברם לעבודה

גדליה גליקמן
ז"ל

ומביעים תנחומים למשפחה

משרד הקליטה
שרות ההדרכה והמקצוע
האגף למיכון וטכנולוגיה
משתתפים בצערו של חברנו לעבודה
מומי גזית
על מות **אבין** ז"ל

על מות חברנו

אהרון אלפרוביץ
ז"ל

אנו אבלים ומשתתפים בצער המשפחה
בית המשביר לצרכן

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירתנו

מזל טולידאנו

פרטים על מועד ההלויה בטלפון 03-322637

הבנים: יהודה טולידאנו ובנ"ב
מלאכי טולידאנו ובנ"ב
האחים: שלמה ונתן ענתבי

במלאת שלושים לפטירתו בדמי ימיו
של בננו ואחינו היקר

דב ייבין ז"ל

נעלה לקברו בחלקה החדשה בהר המנוחות, ירושלים, לאזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון, ה' בכסלו תשמ"ז (7.12.86), בשעה 3.00 אחה"צ.
תחבורה תצא מדירתנו, רחוב שמאי 15, ירושלים, בשעה 2.45 אחה"צ.

בתיה, ישראל ויורם ייבין

במלאת שלושים לפטירתו של בעלי, אבינו וסבנו היקר

הר"ר דוד הורן ז"ל (קלפהולץ)

בן הר"ר מנחם מנדל ה"ד – מביליץ – אנטופולעפקה – בני־ברק, מחסידי באבוב

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה על קברו, אשר בחלקת החסידים, בקרית־שאול, ת"א, ביום שלישי, ז' בכסלו תשמ"ז (9.12.86), בשעה 3.00 אחה"צ בדיוק. אוטובוס יצא מבית המנוח, רח' דניאל 21 בבני־ברק, בשעה 2.30 בדיוק, ויעבור דרך בית החסידים דבאבוב, רח' הרב קוטלר 9, בשעה 2.40.
נ.ב. בהזדמנות זו נביע תודה והערכה לכל מנחמינו, בכתב ובעל־פה.

המשפחה

במלאת שנה לפטירת יקירתנו

חנה מילגרום ז"ל

נקיים אזכרה ביום ראשון, ה' בכסלו תשמ"ז (7.12.86) בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין בכפר סמיר חיפה.
נפגשים ליד שער הכניסה לכיוון "מחנה דוד".

המשפחה

חמש שנים לנפילתו של יקירנו

סמ"ר דן מזר ז"ל

נתייחד עם זכרו ביום שלישי, ז' כסלו תשמ"ז (9.12.86), בשעה 15.30, בבית העלמין הצבאי בחיפה.

המשפחה

סבתא היקרה שלנו

רחל זילברמן

איננה עוד איתנו
שרויים בצער עמוק
הבנות: אורה ויעקב לביא
תמי ובני חן
האחות בארץ: יהודית ודוד זוננבליק ובנ"ב
אחיה ואחיותיה בארה"ב
הנכדים: נעה, נתי, עפרה, שיר, ארנון וגדעון
וכל המשפחה בארץ ובחו"ל

אנו משתתפים באבלם הכבד של חברתנו
תמי חן
ובני משפחתה
על מות האם והסבתא

רחל ז"ל

בית כפר גלעדי

לאורי ציינר

משתתפים באבלך הכבד
במות **אביך** ז"ל

חבריך לעבודה

משפחת אדרס

אבלה על מותו של

טוביה קופילביץ

ומשתתפת בצער המשפחה

לוטה (ליאורה) לב
איננה

ההלוויה תתקיים היום, יום ששי, 5.12.86, בשעה 11.00 בבית העלמין בקרית-שאול. התכנסות מרחוב התמר 1, בשעה 10.30.
נא להמנע מביקורי תנחומים.

רוני לב – ליפשיץ

אבלים על מותה של יקירתנו האהובה

לוטה (ליאורה) לב
בת אלה והיימן איציקסון ז"ל

רחל איציקסון
ריקי, שלמה ודרור לוין
אלכסנדר וחוה טהורי וב"ב
מירה ואלישע כהן וב"ב
רחל ויצחק רגב וב"ב
רחל מהריק וב"ב

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת יקירנו

אינג' יוסף קנוסוב ז"ל

ההלוויה התקיימה אתמול, יום חמישי, ב' בכסלו תשמ"ז (4.12.86) בחיפה.
השבעה בבית המנוח, רחוב מוריה 14א', חיפה.

המשפחה האבלה

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירנו

דוד בן-אחיעזר
ז"ל

הלוויה התקיימה אתמול, יום חמישי, ב' בכסלו תשמ"ז (4.12.86).

דן ורות אחיעזר ובני-ביתם

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתו של בעלי, אבינו, סבנו ואחינו היקר

רודי כהן

הלויה תתקיים היום, יום ששי, ג' בכסלו תשמ"ז (5.12.86). היציאה מביתו ברח' מוריה 36, רמת השרון, ב-10.45.

המשפחה המתאבלת

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של בעלי, אבינו, אחינו וסבנו היקר

אהרון שמוחה

ההלויה תצא היום, יום ששי, ג' בכסלו תשמ"ז, 5.12.86, בשעה 11.30 לפנה"צ מבית המנוח, רח' המשנה 11 ת"א, (שכון בבלי), לבית העלמין בכפר סבא.

המשפחה המתאבלת

בצער רב אנו מודיעים שדודנו היקר

שמואל לרנר
הלך מאתנו

ההלוויה התקיימה ב-1.12.86.

המשפחה

במלאות שנה לפטירתה של

רות פינצי ז"ל
לבית הירשפלד

נעלה לקברה בבית העלמין הישן בראשון-לציון, ביום ראשון, ה' בכסלו תשמ"ז (7.12.86), בשעה 3.00 אחה"צ.

משפחות: פינצי
הירשפלד
חודורוב

במלאות שלושים לפטירת יקירנו

פנחס יעקב פרוסט ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו, ביום ראשון, ה' בכסלו תשמ"ז (7.12.86), בשעה 15.00, בבית העלמין במושב בלפוריה.

המשפחה

לעו"ד דן אחיעזר
משתתפים באבלך הכבד על מות

אביך ז"ל

מעובדי משרדך

עברו 5 שנים מאז פטירת
אמנו וסבתנו היקרה

צילה לקס ז"ל

נערוך אזכרה ביום רביעי, ח' בכסלו תשמ"ז, 10.12.86, בהר המנוחות, ירושלים בשעה 3.00 אחה"צ.

המשפחה

אנו מודיעים בצער על פטירתו הפתאומית של בעלי, אבינו, סבנו ואחי היקר

נחמן (ניומה) לב

על מועד הלויה נא להתקשר לטלפונים:
04-255230, 04-245608, 04-665643.

המתאבלים:
אשתו : חיה
בתו : לאה
בנו וכלתו : נתי ואוקי
אחיו : אליהו וב"ב
גיסתו : זהבה וב"ב
הנכדים
וכל בני המשפחה

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו

יצחק הקמן

הלוויה תערך היום, יום ו', ג' בכסלו תשמ"ז, 5.12.86, בבית העלמין בקרית-שאול בשעה 12.30. אוטובוס יעמוד לרשות המלווים בבית המנוח ברחוב תנועת המרי 4 קרית-אונו בשעה 11.45.

המתאבלים: אשתו: צילה
בתו וחתנה: שושנה ובני רייז
נכדיו: אורי ואסף

אנו מודיעים בצער על פטירתו של

ברוך אנוליק

הלוויה תתקיים היום, יום שישי, ג' בכסלו תשמ"ז, 5.12.1986, בשעה 12.00, בבית העלמין סגולה, פתח-תקוה.

אבלים המשפחות:
אנוליק, ארז, הורוביץ, טל

לשלמה בהר"ב ולמשפחתו
משתתפים בצערכם על מות

האב ז"ל

חברי מושב אלמגור

במלאות שלושים לפטירתו של

ד' חיים רפאל גרשום
בן מיכאל מיכאלי ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון, ה' בכסלו תשמ"ז (7.12.86), בשעה 3.30 אחה"צ בבית הקברות במשק ניר עציון.
לכל מנחמינו תודה וברכה

המשפחה ובית ניר עציון

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של יקירתנו

צפורה פייגה ברנדס
ב"ר מנחם-מנדל זצ"ל

ההלויה תתקיים היום, יום ששי, ג' בכסלו תשמ"ז (5.12.86) בשעה 12, בבית העלמין "הררום" בגבול חולון בת-ים (השער החדש).

המתאבלים: בעלה
בתה וחתנה: אסתר וצבי שיינפלד
בנה וכלתה: אלי וריטה ברנדיס
בנה וכלתה: מנחם ואריה נאור (ברנדיס)
בנה וכלתה: משה ולאה ברנדיס
נכדיה, ניניה וכל בני המשפחה.

יושבים שבעה בבית המנוחה, רח' הגפן 7, בני-ברק.

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של בעלי, אבינו וסבנו היקר

יהושע וינר
ב"ר חיים ז"ל

הלויה תצא ביום ראשון, ה' בכסלו תשמ"ז (7.12.86), בשעה 12.30 בצהרים מבית הלויות העירוני, רח' דפנה 5 ת"א. אוטובוס יועמד לרשות המלוים.

אבלים:
אשתו: רחל וינר
בנו וכלתו: חיים וגילה וינר (מיאמי)
בתו וחתנה: רות ודניאל ריבא (פריז)
הנכדים והנינים

פרטים בטל' 03-224907.

בצער רב אנו מודיעים על פטירת

הרבנית שרה ילין ע"ה
בת אלכסנדר ופרידה זיסקינד ז"ל
אשת הרב שלום שבנא ילין ז"ל

הלויה תצא היום, יום שישי, ג' בכסלו תשמ"ז (5.12.86), בשעה 11 לפנה"צ, בבית הלוויות בסנהדריה להר המנוחות.

אחותה: רבקה זיסקינד
אחיה: שלום יעקובזון וב"ב
גיסה: אברהם דינוביץ וב"ב

יושבים שבעה ברח' אבן שפרוט 20, ירושלים.

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של בעלי, אבינו, סבנו ואחינו היקר
תלמיד חכם, איש מעש רב פעלים

ר' צבי בהרב ז"ל
בן הרב אשר זליג ז"ל

הלויה התקיימה אתמול, יום חמישי, ב' בכסלו תשמ"ז (4.12.86), בבית העלמין בנחלת-יצחק.
יושבים שבעה בבית המנוח, רח' דרך השלום 90, תל-אביב.

אבלים: אשתו,
ילדיו, נכדיו,
אחיו ואחיותיו
וכל בני המשפחה

ביום ראשון, ה' בכסלו תשמ"ז, 7.12.86
תערך אזכרה וגילוי מצבה ליקירנו

נחום לוין ז"ל

נפגשים בשעה 3.00 אחר-הצהרים בכניסה לבית הקברות בנחלת-יצחק.

תודתנו נתונה לכל מנחמינו באבלנו.

המשפחה

במלאות אחד עשר חודשים לפטירתה של יקירתנו

אוג'יני קובה ז"ל
בת שרה ז"ל

תערך אזכרה

על נשמתה הטהורה, ביום שלישי, ז' בכסלו תשמ"ז, 9.12.1986, בשעה 16.00, בבית המנוחה, רח' אלי כהן 22, רמת-הנשיא, בת-ים.

המשפחה

במלאת שנה לפטירתה של אשתי, אמנו ואחותי היקרה

אסתר מלכה ניסל
ז"ל

נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה ביום שני, ו' בכסלו תשמ"ז (8.12.86) בבית העלמין "זכרון מאיר" (הלפרין) בבני-ברק.

המשפחה

במלאת שנה לפטירתה של יקירתנו

יהודית נאור ז"ל
(בת יוסף וחנה דויטש)

נעלה לקברה להתייחד עם זכרה. האזכרה תתקיים ביום שני, ו' בכסלו תשמ"ז (8.12.86), בשעה 15.30 בבית העלמין ברחובות
אוטובוס ייצא ממושב סתריה בשעה 15.15

המשפחה

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

אליהו פלוטניצקי ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום שלישי, ז' בכסלו תשמ"ז, 9.12.86, בשעה 2.30 אחה"צ, בבית העלמין ברחובות.
אוטובוס יצא בשעה 1.15 בצהרים מבית המנוח ברחוב יחזקאל 16, ת"א.
אנו מודים לכל מנחמינו בכתב ובע"פ.

המשפחה

'העבודה' מודה

(העברה מעמוד 1)
אמר אמש כי ברור לו שאין שחר לטענות. הוא הדגיש כי נושאים אלה היו בטיפולו – ולא יתכן שתרומות בסכומים כאלה הופקדו בקופת התנועה ללא ידיעתו. "אלה שהמציאו את הסיפורים האלה, חשבו בוודאי שהם יעזרו לו", אמר.

לעומת זאת, אישרה מפלגת העבודה כי בלס תרם לה כספים. בהודעה רשמית נמסר, כי דוד בלס תרם מרצונו וביוזמתו למפלגת העבודה בצ'קים פרטיים שלו. כל תרומה שלו נרשמה בספרים ודווחה למבקר המדינה, והכל בהתאם לחוק.

עם זאת, טוענת מפלגת העבודה כי אין שחר לטענה שכספים שתרם בלס, מקורם בתק"ם או בגוף ציבורי אחר, ואין שום קשר בין התרומות לאישומים המיוחסים לבלס בבית־המשפט.

במפלגת העבודה אמרו אתמול כי אין זו הפעם הראשונה שבלס או אנשיו מנסים לשרבב את שמה של המפלגה בפרשיות לא חוקיות, אך "כל העניינים הכספיים הללו נבדקו ורשומים כחוק בספרים".

אהרון ידלין, נציג התק"ם בלשכה של מפלגת העבודה, התייחס אתמול בישיבתה הראשונה של הלשכה לטענותיו של בלס, ואמר לחברי הלשכה: "אני רוצה שיהיה ברור, שבלס מעולם לא נתבקש ע"י התק"ם להעביר כספים למפלגת העבודה. אין שום יסוד ושום שחר לטענות של אלה המנסים לשער שהיתה עיסקה סיבובית".

בליכוד מתייחסים בספקנות לטענות מפלגת העבודה, שלפיהן כספי התרומות לא הועברו מקופותיהם של גופים ציבוריים. לטענת אישים בליכוד יש לחקור את החשד, שגופים ציבוריים מסויימים הקרובים למפלגת העבודה, השתמשו בבלס כצינור להעברת כספים למפלגת העבודה – כדי לעקוף בכך את החוק האוסר תרומות של תאגידים למפלגות, אך מתיר תרומות של אנשים פרטיים.

היה מי שטען בליכוד, כי הפרשה כנראה הרבה יותר סבוכה וחמורה, וכנראה כרוכים בה, לטענתו, גם עיסקות פיקטיוויות שנועדו לעקוף גם את מס הכנסה.

דוד בלס, הנאשם בקבלת 29 מיליון דולר במירמה מחברת א.ש.ת כספים של התנועות הקיבוציות, טען בשיחה עם פרקליטו, עו"ד ד"ר יעקב וינרוט, כי הוא היה נתון ללחצים מצד הגופים של התק"ם וכי עקב לחצים אלה הוא נאלץ לתרום 600 אלף דולר למפלגת העבודה ו־800 אלף דולר לתנועת "יחד", גם זאת דרך מפלגת העבודה.

לדבריו, החשש שאלמלא היה תורם את הכספים כפי שנתבקש לעשות, היו עלולים גופי התק"ם להגיש לפרעון מיידי את החובות שהוא היה חייב להם. הדבר הביא אותו, לדבריו, להענות להצעה שלא יכול היה לסרב לה. בלס טוען, כי שני האנשים מהתק"ם שפנו אליו בעניין התרומות למפלגת העבודה היו מנכ"ל א.ש.ת כספים, חיים יולש וגזבר קרן התק"ם, ירמיהו קידר.

בעקבות אותה שיחה בין בלס לפרקליטו שנערכה לפני כחודש וחצי בבית המעצר ברמלה, פנה הפרקליט, עו"ד וינרוט, אל היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש ואל פרקליט המדינה יונה בלטמן וביקש מהם לחקור את תלונתו של בלס.

היועץ המשפטי אמר אמש, כי בפגישה עם ד"ר וינרוט הוא, היועץ, הבהיר כי אם רצונו של וינרוט שהעניין ייחקר, עליו לפנות למשטרה ולא ליועץ המשפטי לממשלה.

עו"ד וינרוט הוסיף, כי מאחר וחלף יותר מחודש מאז הפגישה עם חריש והוא לא שמע ממנו כל תגובה, החליט בלס לפנות לעתונות בעניין זה ואף דרש מעו"ד וינרוט לכנס מסיבת עתונאים.

בלס טען בשיחה עם פרקליטו שבתק"ם ראו בו "פרה חולבת" וידעו כי הם יכולים "לשחוט אותה", אם יגישו לפרעון מיידי את חובותיו במיליוני דולר. על רקע זה, לדבריו, הפעילו עליו אנשי התק"ם לחצים בדרישה לתרומות.

לדברי בלס, הוא העביר למפלגת העבודה כתרומה סכום כולל של 1.4 מיליון דולר – מתוך סכום זה 600 אלף דולר, שהועברו בששה צ'קים, נשארו ברשות מפלגת העבודה ואילו 800 אלף דולר הועברו לתנועת "יחד", באמצעות אחד ממקורבי עזר וייצמן.

בלס אמר לפרקליטו כי יולש וקידר אמרו לו: "תראה אתה עובד אתנו, בוא נמצא דרך לתרום כספים לעבודה, לתק"ם – הרי אסור לתרום למפלגה". לדברי בלס הוא ראה בכך הצעה שאי אפשר לסרב לה.

תגובת דובר התק"ם, שלמה לשם, היתה כי דבריו של בלס בעניין הלחץ שהופעל עליו כביכול לתרום למפלגת העבודה הם "עורבא פרח" וטענה שבשקר יסודה. "מעולם לא שוחחו עם בלס בנושא זה", אמר הדובר.

צה"ל פועל לגילוי גופות

• ג'ואד אבו־סלמיה

• צאיב מחמוד א־ד'הב

(העברה מעמוד 1)
נהרגו שני הסטודנטים, ג'ואד אבו־סלמיה מחאן יונס וצאיב מחמוד א־ד'הב מעזה ונפצעו 11 תלמידים אחרים מהם קשה.

עוד נתבקשו החוקרים לבדוק כיצד הצליחו אלמונים להבריח את שתי הגוויות מתוך בית החולים ברמאללה על אף השמירה שהופקדה במקום.

ברמאללה וברחבי יו"ש יש תסיסה רבה עקב האירועים. רמאללה והאיזור האוניברסיטה נראו אמש כערים במצור. בכל פינה הוצבו חיילים לשמור על הסדר ובכל הדרכים הראשיות הוקמו מחסומים.

אמש נודע כי לפחות אחד משני ההרוגים היה פעיל בארגון "האחים המוסלמיים" בקמפוס, ולכן הועלתה השערה שאת הגופות נטלו גורמים דתיים קיצוניים שמתנגדים לנתיחת גופות.

עם זאת הביעו גורמי בטחון חשד כי מאחורי הברחת הגופות עומדים גורמים קיצוניים באש"ף, המעוניינים בהגברת המתח בשטחים ובמזרח ירושלים.

המרחק מרמאללה לעזה מוציא כמעט מכלל אפשרות את הברחת הגוויות לאיזור מגוריהם של השניים לשם עריכת טקסי קבורה על ידי המשפחות.

צה"ל הקים אמש מחסומים בכל רחבי יו"ש, ובעיקר בדרכים המובילות לירושלים. כל מכונית חשודה נבדקה ביסודיות כדי לסכל ניסיון להביא את הגוויות לאיזור הר הבית ולשלב את הקבורה בתפילת יום שישי.

נשיא אוניברסיטת ביר־זית גבי ברמקי מסר אמש כי הנהלת האוניברסיטה הכריזה על שלושה ימי אבל על שני ההרוגים. ברמקי אמר כי הוא מזועזע מהתקרית ומהשימוש החריג בכוח כלפי התלמידים וכלפי סגל ההוראה.

אלוף פיקוד מרכז אהוד ברק אמר אמש כי האחריות על אירועי אתמול חלה על מי שהוציא את הסטודנטים להפגנה ועל הסטודנטים עצמם, שיודעים כי הם מבצעים פעולה חמורה בניגוד לחוק.

לדבריו ירו הקצינים תוך הקפדה לרסן את חייליהם, וכאשר יש ירויות – יתכן שיפגעו גם אנשים שהגיעו לאיזור במפתיע.

הוא הוסיף: "מתחקור ראשוני נראה שהחיילים הפעילו את נשקם באיפוק וריסון מירביים. ירו למעשה מספר מצומצם של קצינים, שאפשר למנותם על אצבעות יד אחת, במצבים שנוצרה סכנה ממשית לאנשים – לאחר מספר אזהרות".

אלוף ברק הוסיף כי צה"ל יעשה את כל הדרוש כדי שצירי התנועה יהיו פתוחים ושהסדר באיזור יישמר.

רפאל מן מוסר:
ראש הממשלה יצחק שמיר אמר אמש כי האחריות לארועים בביר זית מוטלת על כתפיהם של הגורמים הקיצוניים באיזור.

בשיחה עם כתבים בירושלים אמר שמיר: "אנו תמיד מצטערים על אובדן חיי אדם, והאחראים לכך הם הגורמים הקיצוניים באיזור". בתשובה על שאלה אמר שמיר כי איננו צופה הידרדרות נוספת במצב ביו"ש.

יוסף צוריאל מוסר:
רוב הסיעות הגישו הצעות דחופות לסדר היום בנושא התקרית, והן יידונו בשבוע הבא במליאת הכנסת.

ח"כ עוזי לנדאו (ליכוד) סבור כי למכללת ביר זית אין תקנה, וכי גורמי הבטחון צריכים להחליט על סגירתה לצמיתות.

פרופ' פלר: שריר

(העברה מעמוד 1)
החלטת שר המשפטים בעניין נקש.
"זו הדוגמא הטובה ביותר מתי אין להשתמש בסמכות לא להסגיר אדם. לאחר שבית משפט הכריז עליו כבר־הסגרה", אמר פלר.

לדבריו, גם אם השר פעל לפי סמכותו בחוק, הרי הוא לא פעל לפי רוחו. פרופסור פלר הוסיף: "בית המשפט העליון קבע, בצורה מפורשת, כי מדובר כאן ברצח על רקע חיסול חשבונות בעולם התחתון. לכן אין כל קשר בין מה שקרה לבין טענתו של נקש כאילו מדובר בהגנה על היהודים. אל נשכח גם כי את הרצח בצרפת ביצע נקש יחד עם ערבי ומלטי".

משפטן בכיר בשרות המדינה אמר אמש: "השר שריר אינו ראוי להמשיך בתפקידו. זה מקרה שבא להוכיח עד כמה יכול אדם לפעול בניגוד לאחריות הציבורית הרובצת עליו".

הודעת שר המשפטים תימסר עוד הבוקר לשירות בתי הסוהר. יתכן ועוד הבוקר ישוחרר ויליאם נקש ממאסרו. אלא אם כן יוצא צו משפטי, לפי בקשת גוף ציבורי כלשהו, שימנע זאת: סיעת כ"ך הודיעה על כוונתה להגיש עתירה לבג"צ, כדי למנוע את שחרורו של נקש.

רעייתו של ויליאם נקש אמרה אמש: "אני מאד נרגשת. הודעתי על ההחלטה לבני משפחתו של בעלי בצרפת והם אמורים לעלות לארץ בקרוב".

רינה נקש נפרדה מבעלה יום לפני נישואיהם כאשר נעצר בצרפת. הגברת נקש הוסיפה, כי היא שמחה ששר המשפטים שוכנע כי בעלה היה מעורב בתקרית עם ערבי על רקע לאומני ולא על רקע פלילי.

לסופר "מעריב" נודע עוד כי שר המשפטים שריר לא התייעץ אתמול עם צמרת המשרד, ואף לא הביא לידיעתם את כוונתו לקיים מסיבת עתונאים ולהודיע ברבים על החלטתו שלא להסגיר את נקש.

החלטת שר המשפטים עוררה זעם רב בקרב המשפטנים הבכירים במשרד. אחד מהם אמר אמש:

"להחלטת השר אין כל קשר למשפט. זו החלטה שנבעה משיקולים פוליטיים ולא מקצועיים. השר שריר ביזה בהחלטתו את שני בתי המשפט: העליון והמחוזי, אשר קבעו כי נקש הינו בר־הסגרה. השר שריר עשה צחוק לא רק מאתנו אלא מרוח החוק".

במסיבת עתונאים דחופה שקיים השר שריר בלשכתו הסביר, כי החלטתו נבעה בראש וראשונה מחשש לחייו של ויליאם נקש, אם אכן יוסגר לידי הצרפתים. "גם אם יש שמץ של חשש שאונה לו רע, הרי זו אחריות שאיני יכול לקחת על עצמי. ישנם גם נימוקים הומניים נוספים: כמו העובדה שאשתו נמצאת ותהיה בארץ והיא לא תוכל לבקרו בצרפת".

יוסף צוריאל מוסר:
ארבע הצעות דחופות לסדר היום הוגשו לכנסת בפרשת נקש.

אילן בכר מוסר:
נקש כלוא בכלא השרון (תל מונד). את החלטת שר המשפטים קיבל בהפתעה גמורה. הוא היה נרגש מאד. נקש היה כל ימי מעצרו פסימי לגבי האפשרות שישוחרר ונהג להתלוצץ עם מפקד הכלא, רב כלאי בני פריינבוך, ולומר לו: "אני אצליח להשתחרר רק אם אהיה חבר כנסת".

תמר גולן, סופרת "מעריב" בפריס מוסרת:
דובר משרד המשפטים בפריס הביע אמש אכזבה על החלטת שר המשפטים לשחרר את ויליאם נקש מהכלא ולא להסגירו לצרפת.

מקור משפטי אמר כאן אתמול, כי "ההחלטה הישראלית מצערת, אך אינה מפתיעה". הוא הסביר כי מהרגע שמקרהו של נקש הוצג על רקע לאומי־דתי, היה כמעט ברור שישראל תנהג כפי שנהגה בפרשת הסגרתו של שמואל פלאטו־שרון.

כל בעל הכנסה

(העברה מעמוד 1)
תשלום מס על רווחים שהצטברו אך לא מומשו.

אשר למס רווחים בבורסה מוצע, על פי אחת החלופות, להטיל מס רווחי הון על מכירת מניות שהוחזקו פחות משנה בידי המשקיע. גם כאן יחול המס רק בעת המכירה, ורק על רכישות שלאחר החלת הרפורמה.

אם יאמצו הממשלה והכנסת את הרפורמה המוצעת במס הכנסה, היא אמורה להיכנס לתוקפה ב־1 באפריל 1987. הרפורמה המוצעת יועדה להפחית את שיעורי המס באופן שימריץ עבודה נוספת דווקא בדרגות ההכנסה הבינוניות, שבהן יש להפחתת המס השפעה הרבה ביותר על הנטיה לעבוד.

עקרונות הפחתת שיעורי המס הם הורדת המס השולי הגבוה מ־60 ל־45 או 50 אחוז, העלאה ניכרת של סף המס (סכום ההכנסה הפטורה לחלוטין מתשלום מס הכנסה) וצמצום מספר מדרגות המס.

במקביל יופחת גם המס על חברות. המס על חברות תעשייתיות כבר הופחת השנה מ־52% ל־45%, והכוונה היא להפחיתו עוד יותר, ובמקביל להפחית גם את נטל המס על חברות אחרות, לא תעשייתיות, המשלמות היום מס שולי המגיע עד 61%.

שר האוצר משה נסים משהה עדיין את החלטתו אם לאמץ את הצעות הרפורמה שהוגשו לו על ידי הכלכלנים במשרדו – עד שתתברר לו מידת הסכמתם של השרים לקצץ בתקציבי משרדיהם.

ביצוע הרפורמה כרוך בהפסד הכנסות לקופת המדינה, ואם לא יבוצע קיצוץ בתקציב, לא יסכים שר האוצר להגדיל את הגרעון בתקציב עוד יותר בגלל הקטנת ההכנסות ממסים.

במקביל לביטולי הפטורים ממס בשוק ההון יבוטלו, אם תוגשם הרפורמה, גם רוב ההקלות במס הניתנות כיום בתחום הרווחה, הבריאות, החינוך והכלכלה.

יבוטלו לחלוטין הקלות המס לתושבי פיתוח וספר, לעבודה במשמרות, לסטודנטים ולחיילים משוחררים. כן מוצע להטיל מיסוי על הקיצבות שמשלמים הביטוח הלאומי ומשרד הבטחון. קיצבות למעוטי הכנסה יהיו בלאו הכי משוחררות ממס, אולם נכים, נפגעי עבודה ואלמנות מלחמה שיש להם הכנסות אחרות גבוהות יחוייבו במס רגיל.

בחלק מן המקרים מוצע כי במקביל לביטול הפטור ממס תוגדל הקיצבה, למשל מוצע להגדיל את קיצבות משרד הבטחון וחלק מקיצבות הביטוח הלאומי.

שר האוצר וראשי משרדו המשיכו אתמול, יחד עם נגיד בנק ישראל, במסע ההסברה שהם עושים למען הקיצוץ בתקציב. אתמול נפגשו עם ממלא מקום ראש הממשלה שמעון פרס, והציגו לו את התוכנית שגובשה באוצר לקיצוץ עוד חצי מיליארד דולר בתקציב. חצי הקיצוץ המוצע אמור לבוא מתקציב הבטחון, והשאר מתקציבי הביטוח הלאומי, החינוך, הבריאות והסובסידיות.

שר האוצר משה נסים אמר אתמול כי מדיניות הממשלה היתה ונשארה שמירה על יציבות שער החליפין – ואין הוא רואה מקום לשנות מדיניות זו. השר נסים אמר כי הוא מבקש ליזום שנה נוספת של ריסון מחירים, שכר ותקציב, "שבסופה הצמיחה האור".

עזרא ינוב מוסר:
מזכיר ההסתדרות ישראל קיסר שלל אמש את רעיונות משרד האוצר. הוא דיבר בכנס עובדים במועצת קרית מלאכי. הוא קיבל תעודת יקיר קרית מלאכי.

קיסר אמר: "זו רפורמה במיסוי שתכליתה להעשיר את העשירים, והיא פסולה ולא מקובלת על ההסתדרות. תכנית האוצר, במיזוג הרפורמה במיסוי, יבואו על חשבון הפועל. רפורמה הבאה על חשבון ביטול פטורים והטבות אינה יכולה להיות טובה".

הציבור

(העברה מעמוד 1)
בקיוסקים ובחנויות מורגש ביקוש גדול מהרגיל לסיגריות ובעלי עסקים טוענים כי אינם מקבלים את הכמויות שהקונים מבקשים.

היום ייעשה נסיון נוסף להגיע להבנה בין חברת דובק והנהלת המכס, שיאפשר המשך הייצור.

המכס דורש חשבונות מפורטים ולא ממוצעים, וכבר הודיע כי לא יסוג מדרישה זו. חברת דובק טוענת כי היא מספקת נתונים אך לא כולם בידיה עדיין.

התפטר מנכ"ל

(העברה מעמוד 1)
תוכנית ההבראה ופוגע בסמכות ההנהלה ואפשרותה לנהל את הקונצרן כגוף משקי.

היום עומד מנכ"ל ההסתדרות להיפגש עם שילה. בכוונתו מנכ"ל סה"ב להציג את המצב החמור שנוצר בעקבות פסיקתו של הברפלד על תשלום תוספת שכר הכרוכה בהוצאה של כ־2 מיליון דולר בחודש.

במכתב ההתפטרות לראשי ההסתדרות, ציין שילה כי בתוקף הכרתו המקצועית ואחריותו כמנהל חברה כלכלית המצויה במשבר עמוק, הוא לא יוכל לבצע קווי מדיניות המוכתבת לחברה בניגוד לצרכיה ולאפשרויותיה.

דירקטוריון סה"ב קבע שאין ביכולתו הכלכלית והכספית של הקונצרן לבצע את מדיניות השכר הכללית ממקורותיו העצמיים וכי ביצועה עלול לשבש את תוכנית ההבראה.

ראשי הסנאט

(העברה מעמוד 1)
במקביל, צפוי שגם בית־הנבחרים האמריקאי יקים ועדה מיוחדת. בגוף זה התהליך מתעכב כיום, משום שהוא עדיין לא התכנס אחרי הבחירות. לשאלה, האם יעבדו שתי הוועדות במקביל, או שישתפו פעולה לגוף אחד, עדיין לא ניתנה אתמול תשובה.

לשגרירות ישראל בוושינגטון טרם הגיעו פניות רשמיות כלשהן מן הקונגרס, לאפשר תחקורם של אישים ישראלים. לעומת זאת, כבר הודיעו חוקרי משרד החקירות הפדרלי (אף.בי.איי) כי בכוונתם לבקש שיתוף פעולה של פקידים ישראלים.

על הרכב הוועדה המיוחדת ימסרו מנהיגי הרוב והמיעוט בסנאט רק ב־15 בחודש זה. בין השמועות שרווחו במהלך השבוע הוזכר שמו של הסנאטור דניאל אינויה, שביקר לאחרונה בישראל, כמי שעשוי לעמוד בראש הוועדה.

בינתיים נמשכת החקירה בוועדת המודיעין של הסנאט. אתמול הופיע לפני הוועדה סגנו של ראש סוכנות הביון המרכזית, רוברט גייטס. תפקיד הסי.איי.איי. בפרשה נראה כיום מרכזי יותר ממה שהעריכו תחילה.

נורת, דמות המפתח בשערוריית מכירות הנשק לאיראן, מוכן לגלות לחוקריו את כל מה שידוע לו על הפרשה, אם תוענק לו חסינות מתביעה משפטית. "ניו־יורק פוסט" המוסר על כך מציין, כי פרקליטיו של נורת "אותתו", שברצונם לנהל מו"מ על מתן חסינות למרשם, תמורת הסכמתו לדבר.

מקורות אחרים מסרו, כי אפשר שתינתן חסינות גם לג'והן פוינדקסטר, תמורת הסכמתו להעיד.

ראש הממשלה יצחק שמיר חזר והכחיש אתמול כל קשר בין ישראל לבין המורדים בניקרגואה, ואמר כי הידיעות על העברת כספי מכירות הנשק לאיראן לשימוש ה"קונטראס" באו לישראל בהפתעה.

ישראל ניסתה לנצל את קשריה הטובים באיראן כדי להשתמש במדינה זו כבסיס למשלוחי הנשק האמריקנים לאיראן – טען העתון "וול סטריט ג'ורנאל" בגיליונו אתמול.

אחד מסוחרי הנשק הישראליים הפרטיים החשובים ביותר באמריקה המרכזית והדרומית, שהיה לו חלק גם בקשרים עם ה"קונטראס", הוא מייק הררי, שהיה בעבר אחד מראשי "המוסד" – כותב העתון "סאנדיי טיימס".

בעיצומו של המשבר העובר על הבית הלבן הודיע אתמול דוברו של הנשיא רייגן, לארי ספיקס כי בכוונתו להתפטר ולעבוד בחברה פרטית.

מעריב

תל־אביב: מערכת, הנהלה, מודעות, דפוס: "בית מעריב", רח' קרליבך 2 (מיקוד 61 200), ת.ד. 20010 טלפון 439111.

ירושלים: המערכת – רח' הלל 14 (מיקוד 94 581) טלפון 221151. הפצה ומודעות: רח' הלל 16, טלפון 231769. מרכז הפצה: טלפון 521159.

חיפה: רח' הנביאים 29 (מיקוד 33 104), טל. 674674. הפצה ומודעות: רח' הנביאים 32, טל. 673254.

באר־שבע: רח' קק"ל 90, המערכת: 37553, 74973, מודעות ושיווק: 74850, 31772.

מזג האויר

תרמוגז – המובילה באספקת נפט וסולר לחימום ביתי
• בירושלים: 02-527177־8־9 • בגוש דן: 03-414142 • בחיפה: 04-668282־3 • בב"ש: 057-30032

בארץ הטמפרטורות החזויות:
ירושלים 2–13; תל־אביב 6–19; חיפה 7–19; באר־שבע 3–18; רמת־הגולן 2–14; צפת 2–10; טבריה 5–18; עפולה 2–19; שומרון 3–15; לוד 3–19; יריחו 4–21; עזה 6–19; אילת 9–21.

בחוץ לארץ מזג האויר בערים הגדולות בעולם:
אוסלו 4 עד 8 בהיר; אמסטרדם 6 עד 11 בהיר; אתונה 5 עד 15 בהיר; בריסל 6 עד 12 מעונן; באואנוס־איירס 13 עד 27 בהיר; ז'נווה 1– עד 1 מעונן; יוהנסבורג 16 עד 27 בהיר; לונדון 12 עד 15 מעונן; לוס אנג'לס 11 עד 26 מעונן; ליסבון 9 עד 17 בהיר; מונטריאול 0 עד 4 גשם; מדריד 4 עד 16 בהיר; ניו יורק 11 עד 13 בהיר; סטוקהולם 0 עד 7 מעונן; פריס 4 עד 10 בהיר; קהיר 12 עד 18 בהיר; פרנקפורט 2– עד 6 מעונן; קופנהאגן 6 עד 11 גשם; רומא 7 עד 10 בהיר.

זכו בפיס

בהגרלת ר"ב־פיס מצטבר של מפעל הפיס מס' 49/86 שנערכה אתמול זכה ב־180,000 ש"ח המספר 645754.

12,000 ש"ח 042790.

6,000 ש"ח 357434; 788572.

300 ש"ח 011257; 064916;

088155;	092080;	162155;
232482;	239261;	260003;
290821;	295586;	315806;
360738;	371143;	378334;
383513;	391912;	438360;
458812;	472098;	475274;
491553;	594742;	616106;
687299;	697902;	704744;
746193;	760839;	829337;

883971; 887636; 888788.

150 ש"ח המסתיימים 3468; 4098.

25 ש"ח המסתיימים 264; 760.

16 ש"ח המסתיימים 424; 817; 911.

כל הכרטיסים המסתיימים ב־7 זכו ב־2.50 ש"ח.

ב־5 ש"ח התלת־ספרתיים 046; 069; 072; 080; 101; 124; 164; 221; 271; 272; 276; 347; 366; 371; 423; 461; 508; 523; 572; 592; 612; 701; 703; 844; 933; 951.

ב־2.50 ש"ח הדו־ספרתיים 00; 01; 06; 18; 26; 27; 28; 31; 37; 40; 50; 61; 69; 76; 80; 81; 82; 84; 85; 88; 92; 94; 95; 97; 98.

רק הרשימה הרשמית הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

לך על בטוח
לוח מעריב
ראה עמוד 31
ובמוסף "שווקים" עמודים 8–47

תורנות לקבלת מודעות אבל לגליון יום א'
במוצאי־שבת
מצאת השבת עד שעה 24.00 (חצות)
(ביום א' לפנות בוקר, אין קבלת מודעות)
ב"מעריב" תל־אביב, רח' קרליבך 2, טל. 439111, 439269, 439434

ביום ראשון
תצורף ל"מעריב"
חוברת צבעונית
על
מרכז השלטון המקומי
הרשויות המקומיות
בהפקת "ארטל פרסומים"

קבלת מודעות!
מ־8.00 עד 20.00
לוח מעריב
מבצע מיוחד !!!
03-727630
03-739297
03-738707
לבעלי בריטיש אשדאר

הנהג, עשה לך מנהג קבוע – קח עמך חייל לדרך

בצער רב ובכאב אנו מודיעים על פטירתו ללא עת של יקירנו
אהרון אלפרוביץ ז"ל
הלויה התקיימה אתמול, יום חמישי, ב' בכסלו תשמ"ז (4.12.86).
יושבים שבעה בבית המנוח, רחוב פבריגט 7, חולון.
המשפחה

ביגון ובכאב אנו מודיעים כי חברנו היקר
יצחק דיין
איננו
בפרטים על מועד הלוויה נא לפנות טלפונית למזכירות הקיבוץ, טלפון 063-98540.
המשפחה
ובית כפר גליקסון

בצער רב אנחנו מודיעים על פטירתה של אמנו, סבתנו ואחותנו
פני וולף ז"ל
שנפטרה בגיל 68 ב־2.12.86 בפריז.
המשפחה המתאבלת:
בעלה: האנס וולף
בנה: ליאופולד וולף ומשפחתו
הבנות: רחל וג'ולגר ומשפחותיהן
אחותה: מרתה בצ'בורדק ומשפחתה
אחיה: ארתור קופרמינץ

בצער רב אנו מודיעים על פטירת
אברהם רוטנברג
הלויה תתקיים היום, יום ששי, ג' בכסלו תשמ"ז (5.12.86), בשעה 10.30, בבית העלמין בכפר סמיר, בחיפה. נפגשים ע"י השער הראשי.
המשפחה המתאבלת

ביום השנה הראשון לפטירת יקירתנו
רבקה אקרמן
ז"ל
נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה, ביום חמישי, ט' בכסלו תשמ"ז, 11.12.86, בשעה 14.30. מתאספים ליד השער הראשי של בית העלמין בכפר־סבא.
המשפחה המתאבלת

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירתנו
סופיה ריזמן
ההלויה תתקיים היום, יום שישי, ג' בכסלו תשמ"ז (5.12.86) בשעה 12.00 בצהריים בבית העלמין "סגולה" בפתח־תקוה. אוטובוס מיוחד יצא מבית העם בכפר סירקין בשעה 11.30.
המשפחה המתאבלת

אם צעירה: „אני מעדיפה למות מאשר להמשיך לחיות בסבל עם כבד חולה"

דליה ברזילי בת 22 ממתינה עם בעלה ובתה לקריאת טלפון מבית החולים רמב"ם כי הכל מוכן וכי תבוא להשתלה

מאת ראובן בקיצבי

„שלושה חודשים אחרי נישואי נתגלתה אצלי מחלת שחמת הכבד. מאז ועד היום, במשך שנתיים וחצי, לא ידענו יום אחד של אושר. אני מעדיפה למות מלהמשיך לחיות כך".

דברים אלה אמרה אתמול מועמדת להשתלת כבד דליה ברזילי, בת 22, נשואה לדורון ואם לליאת בת שנה וחצי.

לפני זמן מה היתה דליה מאושפזת במרכז הרפואי רמב"ם בחיפה, עברה סידרה בת 50 בדיקות ונאמר לה שהיא מועמדת להשתלה ברגע שיימצא הכבד המתאים.

דליה ודורון, שניהם ילידי חיפה, נישאו לפני כשלוש שנים. שלושה חודשים אחרי הנישואים היא חלתה בצהבת ואושפזה לחודש וחצי בבית-החולים הלל יפה בחדרה. מכאן הועברה לטיפול בבית-החולים בילינסון, ושם אמר לה הרופא המטפל: „את חולה במחלה לא שכיחה, ואין לי להציע לך שום תרופה".

„כך", סיפרה אתמול דליה, „המשכתי לחיות, תוך טיפול שבועי ופיקוח, נסיונות מנסיונות שונים, כולל סיוע של רופאים טבעונים". היא הרתה, ילדה את ליאת, והמחלה כירסמה בה יותר ויותר.

היא מוסיפה: „אני מלאת פצעים, לא ישנה בלילות, הצבע שלי נע בין צהוב לירוק, מתגרדת, והחיים נהפכו לבלתי נסבלים. אפילו ידעתי כי נגזרו עלי שישים שנות חיים, לא הייתי מוכנה לחיות כך עוד ארבעים שנה. הסבל הוא של המשפחה כולה, ואם אם אנו מרגישים כי חברים מתרחקים, דלתות נסגרות בפנינו וזוגות צעירים עם ילדים חוששים מפני הידבקות".

בערב ראש השנה שעבר הופנתה דליה לרמב"ם, הרופאים אמרו לה כי אין תרופה למחלתה והיא זקוקה להשתלה.

„בכנסתי להלם", היא סיפרה אתמול, „כי כל העניין נראה לי חדש, מה עוד שהסבירו לי את כל הסיכונים שיש בהשתלה כזאת, ואת הצורך לבצעה מוקדם ככל האפשר, כל עוד אני חזקה ולא הגעתי למצב קריטי של המחלה".

ציוו עליה להיזהר מהידבקות במחלה, משום שמערכת החיסונים שלה חלשה מאוד, לשמור על משקלה (היא הפסידה ממשקלה 10 ק"ג לחודש ובעת הבדיקות ברמב"ם – ק"ג ביום), ולבוא לבדיקת מעקב פעם בשבועיים.

בעת שתי השתלות הכבד הראשונות, של שיכמנטר ושרייר, היא היתה מאושפזת ברמב"ם ועקבה בדריכות אחרי שניהם.

„אני חיה כיום בהרגשה טובה שאני מועמדת להשתלה", אומרת דליה, הרוצה להביא לעולם עוד הרבה ילדים יפים כליאת, „כי עד עכשיו רציתי למות כדי למנוע את הסבל ממשפחתי. היום יש לי למה לחכות. לאחר פטירתם של שני המושתלים הייתי בהלם וספגתי מכה קשה, אך החלטתי לא להידרדר למצב שאליו הם הגיעו עם מחלתם".

● דליה ברזילי עם בעלה דורון והבת ליאת.

המשפחה מעודדת את דליה לקחת צ'אנס וללכת להשתלה

דליה יודעת את הסיכונים, אך היא שלמה עם ההשתלה ורוצה אותה. היא מנמקת: „אני רוצה לחיות, אוהבת את החיים ואת היפה שבהם. אינני יכולה ואינני רוצה לחיות כפי שאני חיה כיום, ואם למות – לפחות לדעת שאני והמשפחה קיבלנו את כל הצ'אנסים הקיימים".

משפחתה של דליה מעודדת אותה ותומכת בה ללכת להשתלה והיא ממתינה לה בהרבה תקווה לחיים חדשים.

בביתם הצנוע ממתינים דליה, דורון וליאת לטלפון שיזעיקם לרמב"ם. האהבה השוררת בין בני הזוג הצעיר עוזרת להם לעבור תקופה קשה מלאת סבל, כשהם תומכים זה בזה. „אין אנו מרחמים על עצמנו", אומרת דליה, „וזה נותן לי את הכוח להילחם נגד המחלה ולנצח בה".

18 חולי איידס מתו עד כה בארץ

מאת דליה מזורי

עד היום אובחנו בישראל 33 חולי איידס, ובכללם 8 מקרים השנה. ריבם הומוסקסואלים, 10 חולי המופיליה.

אחד החולים – לראשונה בארץ – נרקומן שנידבק במחלה בהשתמשו במזרק שהיה נגוע בנגיף. במשרד הבריאות מודאגים מכך, והוחלט לרכז את מאמצי ההסברה בקרב הנרקומנים.

מתוך חולי האיידס מתו עד כה 18 איש, ארבעה מהם חולי המופיליה. ששת חולי ההמופיליה האחרים הלוקים במחלה, ותשעה חולים הומוסקסואלים, נתונים במעקב רפואי אך אינם מאושפזים בבתי חולים. ראש שירותי אישפוז במשרד הבריאות, ד"ר משה משיח העומד בראש ועדת ההיגוי העליונה לבעיית האיידס, מסר כי מאז החל בבדיקת כל מנות הדם בישראל, לפני כחצי שנה, נבדקו כ־100 אלף מנות דם. בעשר מנות נתגלו נוגדנים לנגיף האיידס.

הוא הוסיף כי איש מעשרת התורמים שבדמם נתגלו נוגדנים לא פיתח עד כה את סימני המחלה. ממשרד הבריאות נמסר עוד, כי עד כה ביקשו להיבדק כ־800 איש, והם נבדקו באחד משבעת המרכזים שהוקמו בבתי החולים רמב"ם, איכילוב, שיבא, בילינסון, קפלן, הדסה וסורוקה. הבדיקה במרכזים אלה היא חינם.

הפקעת מחיר באילת עולה 10,000 שקל

מאת יהודית זילברשטיין

קנס בסך 10,000 שקל הוטל אתמול בבית משפט השלום באילת על אמנון שאולי, חנווני שהפקיע באגרות ספורות מחיריהם של מוצרים אחרים.

לבית משפט השלום באילת הובאו אתמול 22 בעלי עסקים באילת, שהואשמו בהפקעת מחירים.

אמנון שאולי, בעל חנות מיני מרקט במרכז התיירות באילת, הורשע על פי הודאתו.

הוא גבה מקניו 5 אגורות נוספות על מחירו המאושר של סבון, 19 אגורות נוספות על אבקת כביסה, 8 אגורות על ק"ג סוכר ו־1.70 שקל על משחת גילוח.

לשופט אמנון כהן הוברר כי לנאשם הרשעות קודמות, שתיים מהן על הפקעת מחירים. לפיכך קנס אותו ב־10 אלפים שקל וגזר עליו מאסר שלושה חודשים על תנאי והתחייבות בסך 12,500 שקל להימנע מעבירות דומות במשך שנתיים.

חנווני בשכונת יעלים, מאיר אסרף, שהוסיף אגורות ספורות למחירי מצרכי יסוד, הותיר אחריו בבית המשפט קנס בסך 7,500 שקל.

כן נגזרו על מאיר אסרף מאסר שלושה חודשים על תנאי והתחייבות בסך 5,000 ש"ח להימנע ממעשה דומה. התחייבות קודמת שלו בסך 500 שקל, שנתן בנסיבות דומות, הופקעה ממנו עתה בגלל עבירותיו החדשות.

החשוד ברצח התיירת הבריטית לוסי אימוס – בדואי תושב רהט

עשרות מבני שבטו נכחו בבית המשפט באשקלון כשהוארך מעצרו והותר פרסום שמו

מאת עזרא יגב

מעצרו של מחמוד בן מנסור אל־גרנאוי, בן 31 משבט אל־גרנאוי תושב העיירה רהט בנגב, הוארך אתמול בארבעה ימים, בהסכמתו, בפקודת שופט בית משפט השלום באשקלון צבי נדיב.

מחמוד אל־גרנאוי חשוד ברצח התיירת הבריטית לוסי אימוס בערב יום העצמאות שעבר.

השופט נדיב ביטל את צו איסור פרסום פרטיו המזהים של החשוד, לאחר שהמשטרה שיוצגה על ידי רב פקד לידיה שוורץ ופקד נדר גל הודיעה כי נותרה בדיקה אחרונה, שאותה ישלימו כנראה בתוך 24 שעות.

עורכת הדין סודי שלו שייצגה את החשוד לא התנגדה לפרסום פרטיו.

השופט קבע שאם יתקבלו תשובות שליליות בבדיקות לגבי החשוד, הוא ישוחרר מהורתיים ואפילו לפני כן.

באולם בית המשפט השלום באשקלון התאספו אתמול בצהריים עשרות בדואים משבטו של החשוד ברצח, שנעצר לפני 18 יום. הוא לא הביע התנגדות להמשך מעצרו אך המשיך לטעון כי הוא חף מפשע.

מחמוד נעצר לאחר שהתעוררו חשדות כי רכבו דומה לרכב שזוהה כשייך לרוצחה של לוסי אימוס.

בעת מעצרו גם נערך מיסדר זיהוי של הרכב ושל החשוד. מיסדר הזיהוי נערך לנהג מיכלית שמסר עדות במשטרה על אדם שנראה ביום הרצח אוסף את התיירת לוסי אימוס מתחנת ההסעה בצומת כביש דורות־רוחמה.

התיירת נמצאה הרוגה בחורשה קטנה לא הרחק מתחנת ההסעה באותו צומת. בגופתה נתגלו סימני התעללות, אלימות וכמה מעשי אונס.

● מחמוד אל־גרנאוי

39 שקל בלבד!

זה מה שתשלמו עבור השמיכה החורפית הלבנה ליחיד באילטקס!
וזה עוד לא הכל:

	מחיר לצרכן	מחיר מבצע
שמיכת אקרילן 150/200	30.–	20.–
מגבת פרוטה 50/100	11.–	6.–
מגבת פרוטה 70/120	19.–	12.–
כרית ספוג 45/65 ציפית ללא גיהוץ	9.–	5.–
50/70 עודפי יצור	7.–	4.–
סט כפול קיץ ללא גיהוץ	44.–	29.–

20%–40% הנחה אמיתית
על שמיכות חורף וכלי מיטה של מיטב היצרנים.

שי על כל קניה מ־50 ש"ח

אילטקס – גרוזנברג 24 ת"א פינת נחלת בנימין (מדרחוב)
פתוח רצוף 8.00–17.00, טל. 623066, 625893
המכירה ליחידים וועדי עובדים

ותיקי „התנועה המאוחדת" ובוגריה

כינוס ראשון בתל־אביב – סימפוזיון:
„מה יכולים בוגרי התנועה המאוחדת לתרום כיום לחברה הישראלית?"

בגלל מיעוט המקומות נוכל לשתף באירוע אך ורק את החברים שהודיעו בכתב על השתתפותם לת.ד. 22059, תל־אביב.

נא לא להביא ילדים! כינוס נוסף ייערך בקרוב!

המעוניינים לקבל פרטים על האירועים הבאים יפנו לת.ד. 22059, תל־אביב.

מפעל הלפון (פיילון)

יצרני לוחות פוליאסטר משוריין לבניה, תעשיה וחקלאות

08־240573

מודיע ללקוחותיו כי למרות השריפה שפרצה במפעל ביום 3.12.86 נעמוד בלוח הזמנים

אנו מודים לצוות הכיבוי איילון מנפת רמלה על פעולתם המסורה והמהירה בכיבוי הדליקה.

לחנוכה - השי המדליק!

הופיעה מהדורה חמישית!

אבשלום קור
יופי של עברית!

מן השידור אל הכתב
הספר הסוחף של
משרד הבטחון - ההוצאה לאור
ו- ספרית מעריב

להשיג בחנויות הספרים ברחבי הארץ, או ישירות בחנות ספרית מעריב, דרך פ"ת 72א', תל־אביב.

לידידנו גד פרנקל

במעברך למשרדיך החדשים
בשד' רוטשילד 72 ת"א

ברכותינו

חסות־חורין,
סוכנות לביטוח ופיננסים בע"מ

המרכז לפנסיה גרמנית בע"מ
The Center for German Pension Ltd.

הודעה לאקדמאים

1. בימים אלה מסתיימת ההרשמה לפנסית „גמול השכלה".
2. זכאים לפנסיה, בעלי השכלה, נרדפי הנאצים ואחרים ובכלל זה רופאים, מהנדסים, עורכי־דין, רואי־חשבון, מורים וכו'.
3. גיל מקסימלי להצטרפות לתוכנית: גבר 61, אשה 56 (לעצמאים אין הגבלה).
4. ההרשמה נערכת בהתאם לדרישות החוק הגרמני ובהדרכת יועצים משפטיים גרמנים וישראלים.

צבי אברהמי — מנכ"ל

ת"א, בית „כלל" רח' דיזנגוף 5 חדרים 1011/2
טל' 281973־03, שעות ההרשמה: בימי חול 9.00–20.00, יום ו' 9.00–13.00, מוצ"ש 19.00–22.00

העיר פרנקפורט
מחפשת קרובים
של ראש העיר היהודי לשעבר
ד"ר לודוויג לנדמן
DR. LUDWIG LANDMAN)
(1945—1869
לקיום יום זכרון
ומבקשת אותם להתקשר עם
השגרירות הפדרלית של גרמניה ת. ד. 16038
תל־אביב 61160, טל: 2341115־03 (גב' קפקה)
במידת האפשר עד ה־31 בדצמבר 1986.

האם קראת כבר את
AK
המגזין החדשי לאשה ולמשפחה

חברה מתפתחת

העוסקת בפיתוחי בניה ואחזקת מכונות פנאומטיות הידראוליות

מעונינת בהיתקשרויות
עם גופים, מפעלים וחקלאות

ת.ד. 586 קרית אתא

מושב פארן בערבה

קולט משפחות

למשקי ירקות ורפת
נא לפנות בכתב לועדת קליטה, מושב פארן,
ד.נ. ערבה, מיקוד 86835

פתוח במוצאי שבת

חגיגות השבוע
מתחילות בדימור !!!

★ פינת ישיבה מקסימה 3+2+1
50 דוגמאות בדים חדישים לבחירה.
אספקה מהירה.
900.— ש"ח

★ כורסא T.V. מעור משובח,
תוצרת דנמרק,
מתנדנדת ומסתובבת.
490.— ש"ח

★ 1000 מ"ר של תצוגה מרשימה בהן תמצא כל הדרוש לריהוט ביתך.

לרגל המבצע פתוח במוצאי שבת משעה 6.00

„דימור" ריהוט תרבות הדיור
החברה האמינה והותיקה בישראל
ארלוזורוב 53 ת"א (בנין השופרסל)

זוגות אשר נפגשו לראשונה לפני 20 שנה
בתקופת הקרנת סרטו של קלוד ללוש
„גבר ואשה"
ונרקם ביניהם סיפור אהבה

מתבקשים לפנות בהקדם לטלפון 03-655797 או בכתב לתיבת־דואר 26455 תל־אביב 61263 בצירוף כתובת, טלפון ופרטים על פגישה זו.

נגנבה אופל קאדט
1300 S
צבע בז' מס' 83—227—12
המוצא הישר יקבל שכר
טל' 23471־053

למכירה חברה משגשגת
בתחום השירותים בת"א
מתאים מאד לקצין בעל נסיון ניהולי
השקעה דרושה: 250,000 $
לקבלת פרטים: ת.ד. 50332, תל־אביב

מעריב של שבת
יום ו' ג' בכסלו תשמ"ז 5.12.86

14 פרשת הנשק: הקשר המשולש
16 העוקץ בניו־יורק: משפט סוחרי הנשק
17 אם לילד מפגר: הייתי מפסיקה את חייו
18 הטלוויזיה: חיוך לאחר יאוש
19 דו"ח אברמוביץ'
20 הבטחון הלאומי: סיכונים וסיכויים
21 טאבה נכנסת לאולם „אלבמה"
23 מדור סאטירה
24 דעות
26 ספרות

המסלקה בז'נווה: בבית זה, אומרים, נעשתה הפקדת הכסף ל„קונטראס" אחרי עיסקת הנשק לאיראן – כתבות בעמודים 14, 15, 16 (צילום: אי.פי.)

„שניים מאותו הכפר": עמירם ניר ואוליבר נורת

מאת יעקב ארז

עמירם ניר ואוליבר נורת' – שניים מאותו הכפר, כמעט. שניהם סגן אלוף במילואים. הראשון מפקד גדוד טנקים בצה"ל, השני – מפקד גדוד נחתים אמריקנים. נחישותם נתחשלה באש הקרב, יכולתם לעמוד במטלות של לחץ נבחנה בפציעות קלות וחמורות במהלך שירותם הצבאי. שני מתנדבים בדם, המצויים היום בטבורה של קלחת רותחת, העלולה לשבש סדרי שלטון בארה"ב ואולי גם בישראל. הרקע שונה, המוטיבציה דומה. הממשל הפקיד בידיהם משימה, והם ראו בה שליחות לאומית.

אוליבר נורת', בן 43, היה עוזר היועץ לבטחון לאומי בבית הלבן. „מוצר" אמריקני אופייני של שנות השמונים. מקצוען, שמרן, מרובע במידת־מה. „יאפי" בסחוני. „מסוכן לתת לו פקודה מסוימת, כי הוא יבצע אותה אפילו אם ימות בדרך", כתב ה„ניוזוויק", כאשר התפוצצה פרשת הנשק האמריקני לאיראן.

עמירם ניר, בן 37, יועץ לענייני טרור של ראש הממשלה. סטראוטיפ של מצליחן ישראלי. הצטיין בכל הקריירות הקודמות. עושה חיל בשורות המילואים. מטפס בגרם המעלות הפוליטי. הרבה כשרון, יכולת עשיה, לשון חדה ומרפקים הדוחפים קדימה, לעתים בעוצמה דורסנית. הוא אינו שוחר מאבקי כוח, הם מלחיצים אותו. אבל הוא אינו נרתע או נסוג מפניהם. ניר הוא טיפוס שלא תמיד ממתין לפקודה או לקריאה. נדחק לקו הראשון – בקרב כבפוליטיקה – כדי להיות במקום שבו זוכים במטלות.

אוליבר נורת' כבר פוטר. בסופם של הליכי החקירה, הוא עלול למצוא עצמו בכלא, כמו „גיבורי ווטרגייט". ניר עלול היה לאבד את משרתו עם מינוי יצחק שמיר לראש ממשלה. עכשיו עלולה החלפתו להתפרש כהודאה ישראלית. בינתיים, הוא ישאר יועץ לענייני טרור, תוך הביקורת של השר אריאל שרון ושל מקורבי המיליונר יעקב נמרודי.

הקשר בין ניר לנורת' החל חודשים אחדים לפני ינואר 1986. היועץ לבטחון לאומי בבית הלבן, ג'ון פוינדקסטר, מופקד בין השאר על נושאים המוגדרים כאן במסגרת סמכויותיהם של ניר וקודמיו בתפקיד. נרקמו איתו יחסי עבודה מקובלים. לארה"ב וישראל יש הסכם לשיתוף פעולה אסטרטגי, שאיננו מצטמצם רק לאימוני צי משותפים, למעורבות ישראל במבצע „מלחמת הכוכבים" של רונאלד רייגן, ולהתוועדויות פעם או פעמיים בשנה.

הקשר הזה בא לידי ביטוי, קרוב לוודאי, בקשר למלחמה בטרור, במיוחד כאשר ארה"ב אימצה את הקו התקיף של מזכיר המדינה ג'ורג' שולץ.

בשנתיים האחרונות היו כמה אירועים שבהם נוצרה זהות מוחלטת בין האינטרס האמריקני לישראלי. תחום החפיפה נתרחב ולא אחת נקלעה ישראל לפרשה שנגעה אך ורק לארה"ב: כמו למשל חטיפת מטוס טי.וו.א. לביירות, בידי קנאים שיעים ודרישתם לשחרר עצירים בטחוניים המצויים בישראל, תמורת הנוסעים והצוות. או חטיפת אזרחים אמריקנים בביירות על ידי שליחי החיזבאללה. במקרים אלה התהדק שיתוף הפעולה בין שתי המדינות.

האמריקנים למדו להכיר את התרומה הישראלית ואת ניר, שהוצגו לתפקיד בידי שמעון פרס, כגמול על שרותיו הפוליטיים. גורמים רשמיים בוושינגטון העריכו את הגבר הצעיר. הם לא הסתירו הערכה זו מאישי ממשל ישראלים או מעיתונאים שביקרו שם. „שמו של עמירם הולך לפניו בבירה האמריקנית. גורמים בכירים שם העוסקים במלחמה בטרור, מלאי שבחים על כשרונו, דבקותו במשימה והדיסקרטיות המרובה שלו", אמר השבוע הפרשן הצבאי של „הארץ", זאב שיף, שביקר בחודש שעבר בבירה האמריקנית.

מן הטעם הזה נראה היה אך טבעי כי הפרק הישראלי, בכל הקשור למכירות נשק אמריקני לאיראן, יישלם על ידי הממסד בלבד ויימסר לפקיד הבכיר ניר. בינואר 1986 החליט על כך ראש הממשלה דאז שמעון פרס ושותפים להחלטתו היו ממלא מקומו יצחק שמיר ושר הבטחון יצחק רבין. ניר לא ידע קודם לכן על העיסקה. רק מעטים היו בסוד העניין.

קודם לכן, התנהלו משלוחי נשק לאיראן בתיווכם של יעקב נמרודי, אל שווימר ודייב קמחי. הם העבירו לאיראן נשק מתוצרת ארה"ב, שהיה בידי ישראל. בינואר הוצאו המתווכים הפרטיים מן התמונה. גם אנשי „המוסד" לא טיפלו בכך. בארה"ב היה אחראי לכך היועץ לבטחון לאומי ולא הסי.איי.אי. ולכן לא ניתן היה לערב את „המוסד". בישראל לא היה שמץ של ספק, כי כל גורמי הממשל הבכיר בוושינגטון מודעים לנעשה.

טונות של נשק – על פי דיווחים עיתונאיים טילי „טאו" נגד טנקים ומנועי פאנטומים – נשלחו מארה"ב. בניגוד לשלב שקדם למינויו של ניר, עתה הוחלט כי לא ישוגרו אמצעי לחימה ממחסני של צה"ל. כדי למנוע הסתבכות, לזות שפתיים והשמצות (שהיה כבר מי שהחל בהן), כי ישראל תרוויח מן העיסקה, הוחלט כי הנשק האמריקני לא יימשך מצה"ל, אלא יילקח ממחסני הכוחות המזויינים של ארה"ב. מדובר היה בכמויות גדולות של טילים ומנועים. אלא שאי־אפשר היה לבצע „פעולות רישומיות" כאלה רק במסגרת אפסנאות היחידה. כדי לאשר משיכת אמצעי לחימה אלה וגריעתם מן המלאי, חייב היה להינתן אישור של דרג בכיר ביותר, במשרד ההגנה האמריקני. הדרג הבכיר ביותר הוא שר ההגנה קאספר ויינברגר.

הנשק האמריקני הגיע לאיראן בתום הידברות. הסוחר האיראני מאנוצ'ר גורבאניפר ייצג את הצד השני. המיליארדר הסעודי עדנן חשוגי נטל רק חלק זעיר בפרק ב' של העיסקה. עמירם ניר היה הנציג הישראלי הבכיר. לכאורה, היתה זו „מיבצע של אדם אחד", אבל היו לו שותפים גם בתהליך העשיה. מטעם ארה"ב השתתפו היועץ לשעבר לבטחון לאומי, רוברט מקפארלן, היועץ ג'ון פוינדקסטר ועוזרו הנמרץ אוליבר נורת'. הסיכום עם האיראנים נעשה בנוכחות הישראלים. צויין חשבון הבנק בשווייץ, שיש להעביר אליו את התמורה. בפגישות החשאיות שהתנהלו באיראן, לונדון ניו־יורק ווישינגטון, נקבעו סוג אמצעי הלחימה, מועדי האספקה והמחירים.

רוברט מקפארלן ביקר באיראן פעמיים, ועמירם ניר נחת גם הוא בממלכתו של חומייני. סיפרו על ניר שירד מן המטוס כשהוא לבוש סרבל טייסים אמריקני ומרכיב משקפי רייבאן. ניר היה שם, אך לא בסרבל טייסים של ה„איירפורס", גם לא בסרבל שריונאים החביב עליו יותר.

בירושלים יש תחושה ש„בגדו בנו" □ אחוות הלוחמים בין מפקד גדוד טנקים בצה"ל למפקד גדוד „מארינס", התחלפה בהטחת האשמות על רקע העברת הכספים בעד הנשק האמריקני לאיראן – למורדים בניקאראגואה □ בריה"מ בוחשת בפרשת הנשק: את ההודעה ה„תמימה" של הימאים הדנים בדבר אניות נשק ישראליות שהפליגו לאיראן, ניסח קומוניסט קיצוני

לשמיר, פרס, רבין וגם לניר היה ברור, כי מכירת הנשק האמריקני לאיראן, נתבצעה באישור כל דרגי הממשל הבכיר בוושינגטון. הנשיא רייגן ידע על כך. מזכיר המדינה שולץ ידע על כך, וכן גם שר ההגנה קאספר ויינברגר. האינטרס האמריקני היה לגיטימי במישור הטקטי והאסטרטגי. לא רק שחרור בני הערובה, אלא, בעיקר, מאמץ לחזור ולהכניס רגל אמריקנית לאיראן. זהו אינטרס אסטרטגי אמריקני מן הרמה העליונה. מעבר לגבול הארוך של איראן משתרעת ברית המועצות. מוסקווה פעילה באיראן באמצעות שליחיה, אנשי מפלגת „טודה" הקומוניסטית שבמחתרת. ההערכה בוושינגטון היתה; כי ניתן להידבר עם גורמים במשטרו של חומייני, וכי יש ליצור בסיס להרחבת ההידברות אם וכאשר יסתלק השיעי הקיצוני.

מוסקווה היתה ערה בשלב מאוחר יותר לנעשה והיא ניסתה להגביר את המהומה. מזכיר הימאים הדנים פרסם סיפור על אוניות שהפליגו מנמל אילת לאיראן. איש לא ידע שההודעה התמימה לכאורה, נוסחה על־ידי קומוניסט קיצוני, שליח בריה"מ, שהמפלגה הקומוניסטית הדנית היתה מתונה מדי עבורו ולכן פרש ממנה. זו רק דוגמה אחת.

ניר לא ידע על „שותפים" נוספים לעיסקה. פוינדקסטר ונורת' לא הזכירו מעולם זירות אחרות הקשורות למיבצע. שמם של ה„קונטראס" לא הועלה. כמו שלא דיברו במורדים באפגניסטאן, או במלחמה באנגולה. שני הצדדים התמקדו בפעילות החשאית ואפילו התלהבו מהצלחתה.

במשך כעשרה חודשים התרבו ביקוריו של עמירם ניר לדיונים מעבר לים. הכל תחת מעטה כבד מאוד של חשאיות. מי שהיה עיתונאי וצלל למימי הפוליטיקה, מצא עצמו עמירם ניר מופקד על נושא מרתק. אשתו ג'ודי, אף היא עיתונאית, היתה באותה עת בהריון, והיא לא ידעה דבר. ההעדרויות התכופות של בעלה, מבלי שיוכל לרמוז לה מה קורה, לא תרמו לשלוות רוחה.

העיסקה בוצעה. גורבאניפאר האיראני העביר את התשלומים לחשבון הבנק השווייצי. ישראל היתה הצלע השלישית במשולש, המפתח לאיראן. התחזקות השפעתה של ארה"ב באיראן היא אינטרס ישראלי ברור. ההתרחשויות במלחמת איראן־עיראק, חשובות לנו. את הדאגה ליהודי איראן למותר להזכיר. למעורבות שלנו היתה עד כה תרומה חלקית.

כאשר החלה העיסקה להחשף, בדיווח של עיתון ביירותי על ביקור מקפארלן באיראן, עדיין לא חזו את גודל המהלומה. אחר כך הופיעו הדיווחים בעיתונות האמריקנית, שלא הירפתה מן הנושא. כדור השלג הלך והתעצם. אישי הממשל הכחישו את מעורבותם – באותם ימים דובר רק על מכירת נשק אמריקני לאיראן – הדפו את כל הטענות, עד להופעתו של אדווין מיז.

שעות אחדות לפני אותה מסיבת העיתונאים של התובע הכללי האמריקני אדווין מיז, נודע בישראל ממקור מהימן כי ה„קונטראס" האנטי סנדיניסטים הם אלה שנהנו ראשונים מתקבולי העיסקה עם איראן. בירושלים נשתררה תדהמה. הסבך היה גדול. שמיר, פרס, רבין וכן היועץ ניר, לא ידעו על כך דבר. בדיעבד נתברר כי הולכנו שולל וההיענות הישראלית לבקשה האמריקנית עלולה לעלות ביוקר. אוליבר נורת', מג"ד המארינס לא היה שותף אמיתי.

נולדה תחושה מתסכלת שמישהו בגד. לא רק בממשל, שאולי לא כל בכיריו ידעו; לא רק בקונגרס שאסר העברת כספים מן הממשל ללוחמים בסנדיניסטים בניקראגואה; אלא גם כאן, במיוחד בקרב אלה שהקדישו למשימה הרבה לילות וימים ומצאו עצמם פתאום מרומים.

היתה הרגשה כאילו מישהו הכניס לנו מכה מתחת לחגורה. זו תחושה מאוד לא נעימה. עמירם ניר ואוליבר נורת' שוב לא „מאותו הכפר". אחוות הלוחמים, שנולדה במבצע החשאי, נתחלפה בהטחת האשמות ועלילות. הרמז הראשון הגיע השבוע מוושינגטון.

□

ביום שלישי בבוקר, כאשר התכנסו בחדרו של שר הבטחון, יצחק רבין, בכירי עוזריו, הם שמעו דברים חמים מאוד על פעילותו של עמירם ניר. שר הבטחון לא הסתיר, כל הזמן, את התרשמותו מדרך העבודה המקצועית והדיסקרטית של האיש. עתה נתן ביטוי לתחושותיו: „עמירם ניר עשה עבודה יוצאת מן הכלל. הוא עשה זאת בכשרון, במסירות ובדיסקרטיות רבה". יומיים אחר־כך החלו להתפרסם ידיעות כי ניר ידע על העברת הכספים ל„קונטראס". הידיעות יוחסו

(המשך בעמוד הבא)

...מות מאו... כבד חול...
...מחיר באי... 10,000 שק...
...שקל בלבד!
150-200 ...
50/100
70/120
...20%...
כל קניה מ־50 ש"ח
...ירות בדימור!!!
900.– ש"ח
490.– ש"ח

הקשר המשולש: ארה"ב – ישראל – איראן

עמירם ניר ואוליבר נורת

(המשך מהעמוד הקודם)

לעדויות מוקדמות של אוליבר נורת'. ראש הממשלה יצחק שמיר הגיב בדרך נמרצת: לשכתו פירסמה הודעה רשמית, המכחישה ידיעה כזו מכל וכל.

לישראל יש עדויות נסיבתיות, שבאמצעותן ניתן להוכיח, כי עמירם ניר לא ידע על הכוונה להעביר את הכסף למורדי ניקראגואה.

עמירם ניר זוכה היום לא רק לאמון רב בקרב מרבית מקבלי ההחלטות, אלא גם להערכה רבה. כשנתיים הוא מכהן כיועץ לענייני טרור. בפרק זמן זה שמר על פרופיל נמוך ככל שניתן, ברח מאור הזרקורים, דבר שלא איפיין אותו ואת פעילותו בעבר. זה היה תנאי ראשון להצלחתו בתפקיד וניר מבקש מאוד להצליח בכל תפקיד המוטל עליו וכמעט בכל מחיר. לכן הבריחה מן הכותרות לא היתה עבורו הקרבה קשה במיוחד.

אין ספק שכאשר החל שמעון פרס את כהונתו כראש ממשלה, שאף ניר לתפקיד אחר. אבל פרס הציע לו תפקיד זה. עמירם שקל שלושה ימים, השיב בחיוב והחל ללמוד בכל המרץ.

הביקורת על מינויו היתה חריפה. אריק שרון ואנשיו יצאו בשצף קצף נגד המינוי הפוליטי, במיוחד כאשר רפי איתן, איש אמונו של שרון, נאלץ בעקבות כך להתפטר. גם אחרים, הנמנים עם המחנה המתנגד לשרון, תקפו את ניר וראו בו איש לא מתאים לכהונה הגדורה דיסקרטיות עצומה. רפי איתן עזב את התפקיד, ונותר ראש הלשכה לקשרי מדע במשרד הבטחון. אחר כך נאלץ להתפטר גם משם, בעקבות מעורבותו האומללה בפרשת פולארד.

עמירם ניר החל ללמוד. הוא תלמיד שקדן ובעל תפיסה מהירה. בלשכתו עבר על כל הדו"חות שהגיעו לשולחנו, לא נתן למיין את החומר עבורו. נפגש עם כל הגורמים הקשורים למלחמה בטרור וסייר הרבה. ראשי המוסד והשב"כ וגם גורמים באמ"ן, הסתייגו ממנו בתחילה. עיתונאי המוצנח לתפקיד כל כך רגיש, מעורר עליו את חמת בעלי המקצוע, אפילו יהיה זה תמים, ועמירם איננו כזה.

חודשים מעטים חלפו ורבים החלו להעריך את כשרונו ודבקותו במשימה. סגנו, תת־אלוף גדעון מחנימי ז"ל, שהתנגד למינוי, למד להעריכו. יומיים לפני מותו בסרטן, שוחח גדעון עם אחד מידידיו. "גדעון הרעיף שבחים על עמירם, על כשרונו, דרך התפיסה שלו, התמקדותו בנושאים העיקריים והדיסקרטיות שבה הוא מנהל את תפקידו. הוא הסתייג מאופיו ומן האמביציה החולנית שלו, אבל ידע להפריד בין השנים" – סיפר הידיד, הממלא תפקיד בכיר במערכת הבטחון.

לעולם העתונות הגיע עמירם ניר בעקבות פציעה. הוא נולד ב־1950 ברמת גן, סיים את "תיכון חדש" בתל־אביב והיה חבר "השומר הצעיר" עד לכיתה י"א. התגייס והתנדב לצנחנים. חודשים אחדים אחר־כך נפצע באימונים. הפרופיל הרפואי שירד אילצו לעזוב את הטיבה. איל מגר הציע לו לעבור לגלי־צה"ל וככתב הצבאי של התחנה, הצטרף לפשיטות מעבר לגבול.

בפשיטה לכפר יעטר בדרום לבנון התיידד עם מפקד גדוד גולני, דוד כהן. זה סייע לו להצטרף לפעולות נוספות מעבר לגבול. על אף גילו, הפגין ידע רב בנושאים צבאיים וגילה בקיאות גם בתחום האסטרטגי. בתקופת שרותו בגלי צה"ל, סיים קורס קצינים ושב לתחנה ולפשיטות. בכושרו הגופני ואומץ ליבו לא נפל מלוחמי הקו הראשון.

עמירם הבין עד מהרה כי צריך לרקום יחסים בצמרת. הצמרת עבורו, בתקופת מלחמת ההתשה והפשיטות לשטח האויב, היתה הפיקוד הקרבי של צה"ל. בכל שנותיו כעיתונאי ובמיוחד ככתב צבאי, נשען הרבה על הידידים האלה ואחר כך לא נתקו הקשרים.

חודשים אחדים לפני תום שרותו הצבאי איבד עין. עמירם, שנהיגתו הבלתי מרוסנת, היתה לשם דבר, נקלע לתאונת דרכים. מכוניתו פגעה בעמוד בצידי כביש פתח־תקוה. מגן השמש פגע בפניו ועינו נשפכה מארובתו. על אף הטראומה והכאבים, נשאר עמירם קר מזג. בכף ידו אסף את עינו, נחלץ מן המכונית הפגועה, עצר מונית והגיע לבית החולים, כשידו מכסה את ארובת העין הריקה. האחיות בחדר המיון כמעט התעלפו ואילו עמירם נשאר קר רוח. רק היה חיוור כסיד...

בתום שרותו הצבאי הצטרף לטלוויזיה הישראלית, הקים את דסק החוץ ונתמנה לעורכו. חודשים אחר כך פרצה מלחמת יום הכיפורים. הוא לא שובץ ביחידה. אבל הדחיפה להיות בקו הראשון, הפועלת אצלו כמבער אחורי של סילון, הביאה אותו לחטיבת הצנחנים של דני מט. הוא הצטרף לגדוד שתקף את המצרים, אשר צרו על מעוז "בודפשט", נפצע קל ושיגר משם כתבה מרתקת לטלוויזיה. אחר כך יצא לראש הגשר, נפצע שוב בהפגזה והפעם פונה לבית החולים "שערי צדק" בירושלים. הוא החלים, שב לטלוויזיה ונתמנה לאחד משלושת עורכי "מבט".

בחודש נובמבר 1974 נשלח לצלם כתבה על ההתנדבות לצבא הקבע. אל מפקד גייסות השריון, מוסה פלד, הגיע בלווית אחותו, ליאורה. אחרי שיחות בשטח, שאלו מפקד גייסות השריון: "האם השתכנעת?" עמירם השיב בחיוב.

מוסה שאל אותו אם יאות להתגייס לשנת שרות בצבא הקבע בו במקום השיב בחיוב. אחותו ליאורה השתכנעה אף היא. ליאורה נתמנתה כקצינת חינוך בחטיבת שריון בסיני. עמירם החל בקורסי הסבה לשריון.

"לשניהם היה שרות מצוין. ליאורה תרמה המון לחטיבה שלה וכך גם עמירם. הם המחישו התנדבות מהי" – אומר היום מוסה פלד.

את שנת השרות סיים עמירם כמפקד פלוגת טנקים. חזר לטלביזיה ונתמנה כתב לענייני ירושלים. כתבותיו זיכו אותו בפרס ירושלים לעיתונות.

הוא בלט בכישוריו וערב הבחירות של 1977 הוטל עליו להכין את מבצע סיקור הבחירות. אחר כך החליף את נחמן שי ככתב צבאי. בבחירות שחוללו את המהפך, הצביע עמירם ניר עבור ד"ש. הוא ביקש לתרום לשינוי.

ארבע שנים היה כתב צבאי. עמיתיו מעריכים אותו כאחד הכתבים הצבאיים המצטיינים. בעל ראיה חדה, ומערכת ענפה של קשרים. הפגין מהימנות וחריזות מקצועית ובצד אומץ הלב שלו, שבא לידי ביטוי בפשיטות אליהן הצטרף, ניחן באומץ לב אינטלקטואלי, כאשר לא היסס לתקוף ולבקר את המערכת הצבאית והרמטכ"ל רפאל איתן, בכל מה שקשור לפרשת העינויים. שיאה של פרשה זו היה בחשיפת "פרשת פינטו".

עמירם ניר נאבק בשטח ובתוך בנין הטלוויזיה, כדי להשיג את המידע ולהיות ראשון ועוד־כמה שניתן גם בלעדי. התנגשויותיו עם הכתב לענייני ערבים, אהוד יערי, הפכו אז לחלק מן ההווי העיתונאי. עמירם יותר צעיר ופחות מנוסה וליערי כבר אז מוניטין מקצועיים מעולים. ניר התמודד עמו בהצלחה רבה.

במהלך מבצע ליטאני וגיחות הכתבים הצבאיים למצרים, בעת המו"מ לשלום, באו לידי ביטוי דבקותו במשימה. במבצע ליטאני נקלע פעם לאחד הכפרים המרוחקים. במקום נחת מסוק, עמירם שכח את אנשי צוותו בשטח ונדחק לבטן המסוק, כדי להגיע לירושלים בזמן ל"מבט לחדשות". באותם ימים נראה על גבי המסך בלתי מגולח, עונד דרגות סרן, לבוש סרבל שריונאים, לעיתים מוכתם, ומצביע על מפת מהלכי הקרב כמו גנראל. במצרים כינה אותו הכתב הבכיר של אל־אהראם, מוחמד עבדול מונעים, כ"ביוניק מאן". משמע איש מכאני בעל כוח אדיר ונטול רגשות.

בחודש ינואר 1981 התנדב עמירם ניר להכין כתבה על תפקוד ממשלת הליכוד. אלימלך רם, הכתב המדיני של הטלוויזיה, היה בחופשה ועמירם ביקש למלא את מקומו בהכנת הכתבה. הכתבה התבססה על לקט, מאפיין לדעתו, של סרטים, באמצעותו הוצגה הממשלה בכל מערומיה. ראשי הטלוויזיה צפו בכתבה לפני שידורה ואישרו את השידור.

יוסף לפיד, שהיה אז מנכ"ל רשות השידור, לא מצא פסול בעבודתו של ניר. הכתבה עוררה מהומה גדולה וכעבור שבעה שבועות הפתיע ניר כשהודיע, כי הוא פורש מן הטלוויזיה ומצטרף למפלגת העבודה ולצוות העוזרים של שמעון פרס.

שוב נקט בצעד ללא תקדים, דחה הצעות לצאת לחופשה ללא תשלום. הפקיד קריירה מבטיחה כעיתונאי וצלל לתחום שאיננו מוכר לו. "הרגשתי שמיציתי את עצמי כעיתונאי בטלוויזיה. לא רציתי לקבל תפקידי ניהול וכאשר בחנתי את האפשרויות בעתיד, נראה היה לי שאני צריך לתרום לשינוי, בהצטרפותי למפלגת העבודה".

פרישתו עוררה גל של ביקורת. הוא הכחיש בחריפות כי הכין את הכתבה על תפקוד הממשלה, כאשר גמלה בלבו ההחלטה לפרוש. רבים, ביניהם גם חבריו, ראו באור שלילי מאד את מעשהו. הוא נותר במיגננה לא נעימה.

עמירם ניר לא נקלט בקלות בצוות העוזרים של שמעון פרס. יוסי ביילין, ישראל פלג וגדעון לוי, היו צמודים לשמעון פרס בשנותיו הקשות, כאשר עסק בשיקום מפלגת העבודה, אחרי המפלה בבחירות 1977. לפתע הם נוכחו, כי מוצבת אליהם לקו הזינוק מישהו זר. ניר, שב־1977 ביקש לתרום לשינוי באמצעות ד"ש, רצה הפעם לעשות זאת באמצעות מפלגת העבודה.

במפלגה לא התחבב על עמיתיו הצעירים. "היה מוכשר כמו שד, אבל ללא מעצורים ובעל אמביציה אישית שאין לה גבול" – אמרו עליו. "אני לא הגבתי להשמצות שמקורות עלומים נטעו בעתונות עלי. הייתי ראש אגף במטה הבחירות ובקשתי לתרום בכל יכולתי" – אמר אחרי הבחירות, כאשר הצטרף למרכז למחקרים אסטרטגיים באוניברסיטת תל־אביב, על־פי הצעתו של האלוף במילואים אהרון יריב.

ניר, שהשלים קודם לכן תואר ראשון בהצטיינות, זכה לאישור ללימודים במסלול ישיר לדוקטורט. הוא קיווה להשלים את התואר במסגרת המרכז. משך שנתיים וחצי היה כאחד החוקרים. באותה עת נישא לג'ודי מוזס, בתו של נוח מוזס המנוח, שהיה העורך והבעלים של "ידיעות אחרונות". במרכז התמחה בנושאי ברית־המועצות, לבנון וסוריה.

בתוך כך המשיך את התקדמותו בצה"ל במסגרת המילואים. היה קצין אג"ם חטיבתי, סגן מפקד גדוד ואחרי שהשלים קורס מג"דים, קיבל תחת פיקודו גדוד טנקים. "הגדוד הוא כמו משפחה שניה, אתה נקשר לאנשים, נקשר לאירועים והשרות במילואים הופך לחלק חשוב בחייך" – סיפר לחבר שפגשו לפני חודשיים וחצי בתרגיל גדודי במתקן אימונים בדרום, שעה שהיה בשיא פעילותו, כיועץ לענייני טרור ועסק בפרשת מכירת הנשק האמריקני לאיראן.

לפני כשנתיים, במסגרת שרות המילואים, הוענקה לו דרגת סגן אלוף. בתוך כך חתר למינוי בוועד המנהל של רשות השידור. על פי כישוריו נראה מתאים. אבל ישראל פלג התמנה כחבר ואילו עמירם זכה להכנס לוועד המנהל בקדנציה אחרת. העימות על המינוי הזה שנוי במחלוקת. דיווחים עיתונאיים סיפרו, כי עמירם פנה בתלונה לוועדת הנוקה של מפלגת העבודה ואילו הוא סיפר אז, כי שמעון פרס הקים וועדה כדי שתקבע את המועמד.

ערב הבחירות האחרונות נתמנה כראש מטה הבחירות האישי של שמעון פרס. יוסי ביילין ביקש לעסוק בתפקיד כללי יותר, שאיננו קשור אך ורק בפרס ועמירם נתמנה לראש המטה האישי של יו"ר מפלגת העבודה. במהלך עבודתו זו, שוב חלו עימותים בין הצעירים הסובבים את פרס. יוסי ביילין ויתר על הדרך לטובת עמירם, ובפוליטיקה גורסים כי יש למיקום הזה חשיבות רבה.

ניר ניהל את הפעילות כמו מבצע צבאי, לעיתים למורת רוחם של חברי המטה. הם גמלו לו אחרי מינויו כיועץ לענייני טרור, כשביקש להצטרף לדיוני הצוות האישי של שמעון פרס ובקשתו נדחתה. אחר כך נתפרסמה כתבה ובה נאמר כי נח מוזס, חותנו המנוח, שהיה בעל השפעה רבה, הכשיר את הקרקע למינויו אצל שמעון פרס. עמירם ניר הזדעק. הוא ביקש להגיש תביעת דיבה נגד העיתון ורק בהשפעתו של נוח מוזס ויתר על כוונתו.

בוושינגטון יש הטוענים כי עמירם ניר ידע על התשלומים ל"קונטראס". אצלנו כולם מכחישים. על כל פנים בעקבות הפרשה נחשפה פעילותו במידה לא מבוטלת. ההערכה אליו רבה. בתפקידו זה יכול היה להוכיח את יכולתו בתחום המעשי והמבצעי. בלשכות של שמעון פרס ויצחק רבין משבחים את פעילותו, גם אנשיו של יצחק שמיר מדגישים כי אין דופי בפעילותו. נראה כי מהעז הזה יצא מתוק – לפחות בשלב זה – עבור עמירם. הוא ישאר בתפקידו. אם יאלץ לעזוב, לא ילך ל"ידיעות אחרונות". הוא יחפש תפקיד מבצעי אחר.

עמירם ניר: מצליחן ישראלי

אוליבר נורת: „מוצר" אמריקני

ארנס: מה פתאום מטוס אמריקני מאיראן? שמיר: לא יכול לדבר

מאת יוסף חריף

אחרי פרסום ההודעה הרשמית של ישראל, שקבעה שלא ידעה כלל על ענין ה„קונטראס" בניקאראגואה, שלידיהם נמסרו כספים תמורת הנשק האמריקני שסופק לאיראן, נתפרסמה הצהרתו של נשיא ארה"ב, רונאלד רייגן, שבענין הכספים ל„קונטראס" היתה מעורבת „מדינה שלישית". האחרי שהתבטאות זו של הנשיא „הובהרה" שלא התכוונה בהכרח לישראל, נתפרסמה ידיעה על התבטאות נוספת שיוחסה לאוליבר נורת', קצין המועצה לבטחון לאומי, שפוטר מתפקידו. על פיה, עידכן נורת' את עמירם ניר, יועצו של ראש הממשלה, בענין ה„קונטראס".

לשכת ראש הממשלה נזדרזה לפרסם הכחשה מטעם ניר. הוא אמר שמה שיוחס לו „חסר בסיס להלוטין".

ביום ו' נפגש שגריר ארה"ב בישראל, תומס פיקרינג, עם יצחק שמיר. בין שאר הנושאים, נגעו גם בפרשה האיראנית. פיקרינג העיר שהוא מצטער על „אי הנעימות" הנגרמת לישראל, כמו הסתירה שנתגלתה בין הדברים שאמר שר המשפטים האמריקני ארווין מיז (בדבר מעורבותה של מדינה שלישית בפרשת העברת הכספים ל„קונטראס") לבין ההודעה הישראלית.

האם בהכחשתו של עמירם ניר סולקו כל אי־ההבנות ושוב לא נהיה עדים ל„סתירות"?

קשה להשיב על השאלה בהחלטיות.

אין עוד טעם אולי להיכנס עתה לכל דרך הטיפול של „השלישיה" (פרס, שמיר, רבין). לדעת השר משה ארנס, למשל, היתה „שלומיאלית" בצורה מדהימה. בשיחה עם עמיתיו בכנסת, השבוע, הסביר ארנס את הסיבות לתרדמתו זו. הוא, כמו שרים אחרים בקבינט, לא מבין עד לרגע זה מדוע היה על השלושה להעלים את דבר העיסקה אף מחברי הקבינט.

בהקשר זה הוא נזכר שלפני כשנה, כאשר בישראל נחת „בנסיבות מוזרות" מטוס אמריקני, שהגיע מאיראן (ההסבר היה שזו נחיתה מחמת תקלה), פנה אל שמיר ושאל אותו: מה הענין הזה עם המטוס האמריקני? פתאום בא מטוס אמריקני מאיראן?

תשובתו של שמיר היתה: זה ענין סודי. אני לא יכול להגיד לך...

עם כל הכבוד ליצחק שמיר כשומר סוד מובהק, גם לאיש כארנס, חבר הקבינט, שומן קצר קודם לכן היה שר הבטחון, היה אסור לדעת דבר?

עד כדי כך נגצרה העיסקה הבעייתית הזאת בסוד, שאפילו אנשי השלישיה לא יכלו להשיב אם הידיד הגדול של ישראל במימשל האמריקני, ג'ורג' שולץ, היה בתמונה. כאשר רצו כאן לדעת אם שולץ עודכן בידי עמיתיו במימשל, צריך היה לאחר מעשה איש השגרירות לנסות ולבדוק את הדבר בדרך עקיפה...

אילו היו העניינים מתנהלים באורח תקין, משוכנעים שרים כארנס, עזר וייצמן, אריאל שרון ואחרים, לא היו נגרמות לא תקלות ולא סתירות. בהופעתו בכנסת הסביר פרס כי השמירה הקפדנית על הסוד הכמוס נעשתה על פי בקשת המימשל.

מה שפרס לא אמר הוא אם ביקשו ממנו להעלים את הדברים לא רק מאנשי הקבינט שלו, אלא גם מאנשי מימשל בוושינגטון. על פי הרושם שנוצר כאן, נפגשו בתהליך המתמשך של העיסקה האיראנית אישים ישראלים, ביניהם פרס ושמיר, עם שולץ, ומשום־מה לא החליפו ביניהם דברים על עיסקה זו.

אילו דיברו עמו על כך, לא היתה מתעוררת כאן השאלה „האם שולץ היה בתמונה?" ולא היה צורך לחפש תשובה בדרך עקיפה.

באחת ההתייעצויות בירושלים הצביעו על כך, שישראל נקלעה למצב מביך: היא עשתה הכל לפי בקשת ארה"ב, אך אם עקפה אותם, עלולים להיפגע יחסים עם ידידים כג'ורג' שולץ ואישי־מפתח בקונגרס. לא זה בלבד, עלולים להיפגע היחסים עם רייגן, משום הלחישות כי בסופו של דבר ישראל היא שסיבכה את נשיא ארה"ב.

אפילו הסנטור דניאל אינואי, אמר השבוע לראש הממשלה, שאילו היה הוא ישראלי וצריך להחליט אם להיענות לפניית המימשל – היה נענה בלי היסוס. הסנטור עמד בשעתו בראש ועדת החקירה לפרשת ווטרגייט ושמו מוזכר עתה כמי שאמור לחקור את פרשת העיסקה האיראנית. כדמוקרט, אין לו ענין מיוחד להגן על המימשל הרפובליקני.

ישראל ניסתה למשש את הדופק אף אצל הליברלים שבין הדמוקרטים, שביקורתם כלפי המימשל הרפובליקני והנשיא רייגן קשה, כדי לעמוד על הלכי הרוח בקרב החוגים שעתידים לבלוט בהמשך המערכה. לא ניתן היה למצוא „שום אינדיקציה", כביטויו של פקיד בכיר בירושלים, שישראל עלולה להינזק כתוצאה מן הפרשה.

להערכה זו שותף גם שגריר ארה"ב בישראל, תומאס פיקרינג, ששוחח על הנושא האיראני עם ראש הממשלה.

יתר על כן, בירושלים יש סבורים שלא רק שהיחסים עם ארה"ב לא יינזקו, אלא „שהם עוד יתחזקו". למה? מפני שהוכח בעליל שרק עם ישראל ניתן לעשות דברים חשאיים באיזור רגיש זה.

העובדה שהענין נחשף וגלש לכדי מלחמה פנימית בארה"ב על רקע עקיפתו של הקונגרס האמריקני איננה נוגעת לישראל. „זו הבעיה שלהם", אמר האיש הבכיר בירושלים. „מה בסך הכל עשינו? ביקשו להעביר נשק – העברנו. נתבקשנו למסור שאת התמורה יש להעביר לחשבון מסויים בשוויץ? – מסרנו".

ומה בדבר החשד שישראל בכל זאת ידעה על העברת הכסף לניקרגואה?

התשובה: אפילו ידעה, לא עשתה כל פשע. אם נכון הדבר שלא יכלה לסרב למימשל האמריקני בענין עיסקת הנשק עם איראן, אפשר שגם בענין זה לא יכלה לסרב.

„העד הראשי", עמירם ניר, חזר ואמר לשמעון פרס וליצחק שמיר – בשיחות נפרדות – כי תיאור הדברים, כפי שתיאר, ממצה את האמת.

השכל הישר עומד לצידו של ניר. וכי למה צריך היה בכלל להתעניין מה ייעשה בכסף שלאמריקנים היתה גישה אליו?

שאלה אחרת עלתה נוכח טענתו של אוליבר נורת' (שככל הידוע הוא שהיה המקור של שר המשפטים האמריקני ארווין מיז), כי ניר ידע על הכוונה להעביר את הכספים, או חלק מהם, ל„קונטראס". השאלה היתה שמא פלט נורת' את הפרט הזה באופן פרטי באזני ניר, עמיתו לביצוע עיסקת הנשק עם איראן.

איש אינו יכול בשלב זה לקבוע בהחלטיות גמורה אם יש ממש בטענתו של אוליבר נורת'. גם לא אחרי שהכחיש ניר את מה שהכחיש. המצב מביך. אם תינזק ישראל בדעת הקהל בארה"ב או בקרב ידידיה בקונגרס – לא יהיה זה בשל עצם השתלבותה במיבצע החשאי של המימשל האמריקני.

ישראל עלולה לצאת ניזוקה רק במקרה אחד – אם יתברר, חלילה, בסופו של דבר, שלא אמרה אמת. מכאן החרדה והמבוכה. עד כה לא חזר בו נורת' מדבריו. תמור מזה – ארווין מיז לא חזר בו למעשה עד כה ממה שאמר על „מדינה שלישית" שהיתה מעורבת בהעברת כספים לניקרגואה תוך עקיפת הקונגרס.

מה קורא בסטימצקי

המבצע בתוקף 5.12.86-5.1.87
הספרים שבמבצע עד גמר המלאי

25% הנחה על כל ספרי פעוטות וילדים

תן במתנה ספר בהנחה

מעריב

הקשר המשולש: ארה"ב – ישראל – איראן

כל אנשי הנשיא...

מאת עפרה ישועה־ליית
סופרת "מעריב" בוושינגטון

אתמול מלאו חודש ימים לראשיתה של פרשת הנשק האמריקני לאיראן. הגילוי התפרץ ב־4 בנובמבר, בעיצומו של יום הבחירות לקונגרס: פקידים אמריקנים בכירים ביקרו באיראן המוחרמת והשנואה, כדי למכור נשק למשטר חומייני – תוך הפרת עיקרי המדיניות של ארצות הברית ואולי גם החוק האמריקני.

אתמול מלאו עשרה ימים למפנה המדהים בעיצומה של הסערה, כאשר הנשיא ועוזריו הודיעו לאומה, שלא זו בלבד שנשק נמכר לאיראן – הוא גם נמכר במחיר מופקע לעומת שוויו האמיתי, וה"עודפים" הוזרמו – למורדי ה"קונטראס" בניקרגואה. מאז מוצף הציבור האמריקני בים של מילים: עמודים שלמים בעתונים היומיים ובשבועונים ושעות רבות של שידורי רדיו וטלוויזיה, של תגובות והערכות, מכל מי שהוא משהו, או שהיה פעם משהו.

"זו לא פרשה ישראלית", חזרו והדגישו השבוע ישראלים וידידים של ישראלים בוושינגטון את השואלים ואת עצמם, כשנתבקשו להגיב על השפעתה האפשרית של השערוריה הגדולה על יחסי ישראל – ארצות הברית. באופן פאראדוכסאלי, מאז הזמירה הפרשה, ירד במידה ניכרת הלחץ על ישראל.

ב"שלב א'", שבו דובר רק על נשק לאיראן, ניצלו כמה ממצליפינו המסורתיים את ההזדמנות "לרדת" על ישראל ודמוו כי הישראלים העדמומיים "פיתו" את האמריקנים התמימים למלכודת האיראנית, המשרתת את האינטרסים של ירושלים.

ב"שלב ב'", שבו תפס הסיפור הדרום אמריקני את המקום הראשון, ברור שאם אמנם אנו מעורבים, הרי ש"גורדנו" כדי לשרת מטרות אמריקניות. ההכחשות הישראליות הנמרצות לרמזים במה שנוגע להעברת הכספים ל"קונטראס", זכו באמצע השבוע להד כלשהו. כל זמן שלא הוכח ההיפך, הן משמשות משקל נוסף לעדויות הראיות הנסיבתיות, הנאגרות נגד המימשל.

אין מנוס מן הרושם שמישהו בצמרת המעצמה האדירה בעולם כאילו מתחבא מאחורי הגב הצר של מדינת ישראל. שאם לא כן מדוע צריך נשיא ארצות הברית לטרוח ולומר: "זו היתה מדינה אחרת, לא אנחנו". דברים הנשמעים כהד לדבריו של שר המשפטים והתובע הכללי, אד מיז: "נציגים ישראלים הם שעסקו בהעברת הכספים לחשבונותיהם של המורדים בניקרגואה".

המועצה לבטחון לאומי קיבלה בינתיים "בוס" חדש: פראנק קארלוצי, איש חזק ועצמאי, שמינויו כבר עורר עליו את רוגזם של רייגניסטים שמרנים, הזוכרים לו עמדות ליברליות מדי, שנקט בתקופה שהיה סגן ראש הסי.איי.אי.

בארה"ב הוקמה המועצה לבטחון לאומי בעקבות לקחי מלחמת העולם השניה. חברים בה שרי החוץ וההגנה, ראשי המטות המשולבים של הצבא, וראש סוכנות הביון המרכזית, וראש מטה הבית הלבן. לרשות המועצה עומד מנגנון של פקידים מומחים לעניני חוץ ובטחון, ובראשה היועץ לבטחון לאומי של הנשיא.

במקום "לתאם" בין פעולות המשרדים השונים, המועצה ואנשיה מבצעים לא פעם מדיניות רגישה, תוך שהם עוקפים את המנגנונים הבירוקראטיים המסורבלים של משרד החוץ ומשרד ההגנה, או אפילו את סוכנות הביון. זה מה שקרה בפרשת איראן־ניקרגואה.

המימשל הצביע עד כה על אדם אחד בלבד – אוליבר נורת, איש המועצה לבטחון לאומי – כמי שבידיו רוכזו כל החוטים בעיסקות הנשק ובהעברות הכספים כאחד. נורת פוטר, למרות שהנשיא רייגן חושב אותו ל"גיבור לאומי", כדבריו ל"טיים".

הממונה עליו, לשעבר היועץ לבטחון לאומי, ג'ון פוינדקסטר, התפטר, אולם הטענה שליוותה את צאתו היתה שהוא "ידע רק באופן כללי" על מה שהתרחש. איש בוושינגטון אינו מאמין, שנורת ופוינדקסטר פעלו לבדם ועל דעת עצמם.

במסגרת החיפושים אחרי שותפים למיבצעים החשאיים, עולה שוב ושוב שמו של דון פורטייר המנוח, צעיר מבריק, שהיה "מספר שניים" במועצה, ואשר מת מסרטן בחודש אוגוסט. ישראלים זוכרים אותו בהכרת תודה כאחד התומכים הנלהבים בהסכם "השיתוף האסטראטגי" של ישראל וארה"ב. פורטייר, טוענים, היה האיש שעסק בגילגול הכספים. אולי זה נכון, מכל מקום קשה לחשוב על מועמד מתאים יותר לשאת באשמה, מאדם שממילא כבר אינו יכול לענות על שאלות.

התתבססותה הקשה של המערכת האמריקנית עם המשבר שקפץ עליה, מבליטה את הצד החזק של ארצות הברית: המנגנון הדמוקראטי "בעל השיניים", המבטיח בירור יסודי של מה שאירע והסקת מסקנות. הפרדת הרשויות בארה"ב מביאה לכך, שמעשיה של הרשות המבצעת – שבראשה עומד הנשיא – מבוקרים ונבדקים הן על ידי המערכת המחוקקת – הקונגרס – והן על ידי המערכת השיפוטית.

מה שקורה בימים אלה בוושינגטון הוא ששלוש המערכות פתחו בבדיקה חקירה, שבסופה – וזה יהיה תהליך ארוך, אך לא אינסופי – יתבררו, קרוב לוודאי, התשובות לרוב השאלות.

ברשות המבצעת נערכת הבדיקה על ידי ועדה של שלושה אישי ציבור, שימנן הנשיא עצמו לבדוק את פעולתה של המועצה לבטחון לאומי. תפקידה רק לדווח ולהמליץ על הסקת מסקנות – ולא לחפש את האשמים או להעניש.

הרשות השיפוטית קיבלה לידיה את הבדיקה העצמאית עם ההחלטה על מינויו של שופט־חוקר מיוחד, האמור להיבחר על ידי מועצה של שלושה שופטים. זו היתה הענות מהירה למדי של הנשיא ושר המשפטים לביקורת חריפה על כך, שבשלבים הראשונים של החקירה עסק בה השר מיז (שהוא גם התובע הכללי וגם היועץ המשפטי לנשיא), בלא שהובטחה אי־התלות של החקירה. השופט החוקר שימונה יהיה בעל סמכויות לזמן עדים, לגבות הודעות בשבועה, ואפילו לעשות "עיסקות" עם עדי מדינה, אם יימצאו לו. תפקידו לגלות אם בוצעו מעשים פליליים במהלך הפרשה, ולהביא את החשודים במעשים כאלה לדין.

בשלב הבא תינטש המערכה על המנדט שיינתן לשופט החוקר. בהגדרת תפקידו על ידי שלושת השופטים: האינטרס של הבית הלבן הוא לצמצם את הבדיקה למעשיהם של דרגים נמוכים כאוליבר נורת. הועלתה דרישה

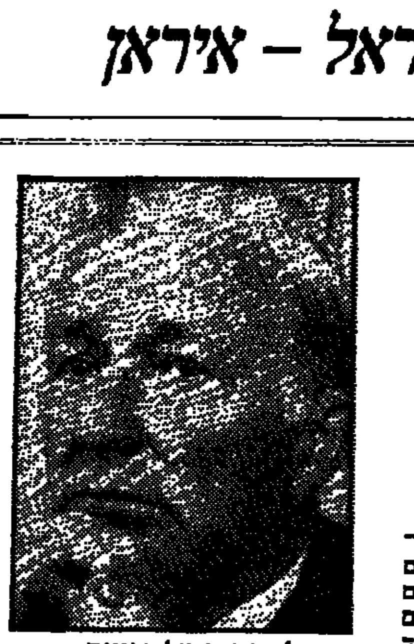
דונאלד ריגאן: על הכוונת

שגם האיש הבכיר המשמש "מספר שניים" בבית הלבן, דונאלד ריגאן, אם לא הנשיא עצמו יענו לשאלות החוקר.

הבדיקה המעניינת ביותר מתקיימת בקונגרס על ועדותיו. קודם כל מפני שמנהלים אותה אישי ציבור הרגילים לדווח לתקשורת על התקדמותם, מה שמבטיח שדברים שייאמרו בוועדות השונות יהפכו במוקדם או במאוחר לנחלת הכלל.

בפועל, החלו שתי ועדות המודיעין – בבית הנבחרים ובסנאט – בשמיעת עדויות. תיאורטית יכולות כתריסר ועדות "לבדר את העניינים" בתחום הגדרת תפקידן – ענייני חוץ, בטחון, חוק ומשפט ומודיעין. האפשרות הזאת היא סיוט מבחינתם של תומכי הנשיא, הלוחצים לכינונה של ועדה מיוחדת אחת. הפשרה המסתמנת כיום היא שתי ועדות מיוחדות – אחת בבית הנבחרים, אחת בסנאט – שיעסקו בחקירת הפרשה האיראנית.

השבוע שוחררו בוושינגטון לעיון הציבור עדיות ממסמכי תקופת ניכסון בבית הלבן, ולא היה עתון או תחנת טלוויזיה שהתאפק מההשוואה הבלתי נמנעת: האם הקשר האיראני של רונאלד רייגן דומה או שונה מפרשת ווטרגייט, שהרסה את נשיאותו של ניכסון?

דומה: בשתי הפרשות חושד הציבור שאין אומרים לו את האמת, שמעשים בלתי חוקיים בוצעו על ידי פקידים במימשל, ושמבצע השתקה והסתרה נמשך גם אחרי שהעלו החשדות הראשונים. בשתי הפרשות מעורבים שירותים חשאיים, הפועלים תחת מעטה של סודיות מטעמי בטחון.

שונה: החקירה החלה הפעם בשלב מוקדם למדי. החשדות לא נוגעים למעשים פליליים לצרכים אישיים־פוליטיים, אלא להתערבות בלתי חוקית בענייניהן של מדינות אחרות. יש אומרים שזה חמור פחות, משום שהמניעים הפעם אידיאולוגיים ולא אנוכיים.

לדעת משקיפים, ההבדל הבולט ביותר, הוא באישיותם של שני הנשיאים והדרך שבה הם מנהלים את ענייניהם. ניכסון היה טיפוס פראגמאטי, לא אהוד במיוחד, אבל היה ידוע כבוצעון מעולה, ששלט ביד חזקה במה שביצע הצוות שלו. לעומתו, רייגן הוא אידיאליסט שמרן, בעל קסם אישי בלתי רגיל, אבל מעולם לא ניסה אפילו לעשות רושם שהוא שולט בכל פרטי האדמיניסטרציה שלו.

מטבע הדברים מרכזים העוזרים בידיהם כוח בלתי רגיל. רוב הכוח הזה נמצא בידיו של ראש מטה הבית הלבן, דונאלד ריגאן, שהוא המוציא והמביא אל הנשיא.

ריגאן אינו יחיד על "הכוונת" של דורשי עריפת ראשים. מועמד רציני הוא ראש סוכנות הביון המרכזית, ויליאם קייסי, שהשבוע נאלץ להודות, כי לא אמר אמת בחקירות בקונגרס, ולמעשה ידע הרבה על ה"קשר האיראני", עוד טרם שהנשיא נתן לו את אישורו הרשמי. השמרנים הקיצונים, מקורביו של רייגן, עדיין לא התייאשו מן הסיכוי להעיף בהזדמנות זו גם את שר החוץ ג'ורג' שולץ ואת שר ההגנה קספר ויינברגר, שלא גילו לדעתם די נאמנות לנשיא.

...וכל קושרי חומייני

מאת שמואל שגב

המידע שנחשף בפרשת "הקשר האיראני" מאפשר לחלק את נושא הספקת הנשק האמריקני לאיראן, לשלושה שלבים.

★ **השלב הראשון: ממחצית מארס עד מחצית אוגוסט 1985.**

בשלב זה, ביקשה ארה"ב מישראל לנצל את קשריה עם גורמים בעלי השפעה באיראן, כדי לסייע בשחרור בני־הערובה האמריקנים, שנחטפו על־ידי ארגון ה"ג'יהאד המוסלמי" בלבנון. השער לטהראן נפתח לפני ארה"ב על־ידי איש־העסקים הישראלי יעקב נמרודי, באמצעות המתווך האיראני מאנוצ'ר גורבאניפאר.

קשרים אלה קויימו עם ארה"ב באמצעות דוד קמחי, שהיה מנכ"ל משרד החוץ. הישראלי ואל שווימר, ממקימי התעשיה האווירית בישראל, שהיה בשעתו יועצו של ראש הממשלה שמעון פרס וכיום שותפו לעסקים של נמרודי. איש הקשר האמריקני היה מייקל לדין, לשעבר עורכו של כתב־עת יוקרתי בוושינגטון, מחבר של ספר על הדחת השאה, ששימש "יועץ לענייני איראן" לרוברט מקפארליין, יועצו לשעבר לענייני בטחון לאומי של נשיא ארה"ב רונאלד רייגן.

★ **השלב השני: ממחצית אוגוסט עד מחצית דצמבר 1985.**

בשלב זה שימשה ישראל כ"צינור טריטוריאלי" להעברת שני משלוחים של 600 טילי נ.ט. אמריקניים מדגם "טאו", במטוס תובלה חכור. בעקבות שני המשלוחים, שוחרר משביו בלבנון הכומר האמריקני בנג'מין וויר.

בשלב זה, ארה"ב נזקקה עדיין לתיווכה של ישראל, אך היא ניצלה את ההיכרות עם גורבאניפאר, כדי לפתוח "ערוץ קשר" עצמאי לטהראן. בפגישה בביתו של יעקב נמרודי בלונדון, ב־10 בדצמבר 1985, הציג מייקל לדין לפני גורבאניפאר את רוברט מקפארליין, את קולונל אוליבר נורת' ואת גנראל חיל האוויר האמריקני ריצ'ארד סיקורד, שעסק בתיאום ההספקה של נשק אמריקני ל"קונטראס" בניקאראגואה. מקפארליין התפטר מתפקידו ב־4 בדצמבר, אך הנשיא רייגן ביקש ממנו להמשיך לעסוק בנושא האיראני. מקפארליין הוצג לפני גורבאניפאר בשמו, אך שני האמריקנים האחרים הוצגו לפניו בשמות בדויים.

★ **השלב השלישי: מ־17 בינואר 1986 עד לחשיפת הפרשה בנובמבר.**

בשלב זה הורחקה השלישיה קמחי, נמרודי ושווימר מהמיבצע. בעקבות שיחה טלפונית בין היועץ החדש לבטחון לאומי בארה"ב, אדמיראל ג'והן פוינדקסטר, לבין ראש הממשלה דאז, שמעון פרס, סוכם כי התיאום בדרג הממשלתי יהיה מעתה בידי קולונל נורת' ועמירם ניר, יועץ ראש הממשלה למלחמה בטרור. שלב זה אופיין על־ידי כך שנשק אמריקני – ולא ישראלי – הועבר לאיראן, דרך ישראל ומדינות אחרות, גם באניות ולא רק במטוסים. כספי התמורה הופקדו על־ידי האיראנים בחשבון בנק, שפתחה סוכנות הביון המרכזית של ארה"ב בשווייץ. המיבצע כולו היה אמריקני וישראל שימשה רק תחנת מעבר ולא צד פעיל.

למרבה ההפתעה, התגובה באיראן עצמה אחרי חשיפת הפרשה היא מאופקת מאוד, בניגוד להתרגשות שאחזה את התקשורת בישראל ואת הממסד הפוליטי והתקשורת בארה"ב. חסידי ההתקרבות עם ארה"ב באיראן, נאלצים עתה להשמיע הצהרות קיצוניות נגד ארה"ב וישראל, אך חומייני לא הדיח איש מהם מתפקידו, לא העמיד אותם לחקירה ואפילו דחה דיון פומבי בנושא זה בפרלמנט האיראני.

להלן מדריך קצר של מי ומי בין גיבורי ה"פרשה" באיראן:

● **בזרגאן מהדי**, ראש הממשלה הראשון ברפובליקה האיראנית, לאחר הדחת השאה ועלייתו של חומייני לשלטון.

נאלץ להתפטר ב־6 בנובמבר 1979, משום שנועד באלג'יר עם זביגנייב בז'זינסקי, יועצו של נשיא ארה"ב דאז, ג'ימי קארטר, בקשר לשחרור בני־הערובה האמריקנים, שנלכדו בשגרירות בטהראן.

עומד בראש "התנועה לשחרור איראן", התנועה האופוזיציונית היחידה, המותרת בארצו של חומייני. בכרוז שהפיץ בחוצות טהראן, האשים בזרגאן את יו"ר הפרלמנט, איאתוללה האשמי רפסנג'אני, כי במקום להבהיר את פרשת המגעים עם ארה"ב, "הוא הירבה מבוכה". אף שיצא נגד המהלך האמריקני האחרון, הוא מקובל במערב כ"מנהיג מתון", וכבר־שיח אפשרי אם וכאשר יסתלק חומייני מן העולם.

● **גורבאניפאר מאנוצ'ר**, ידיד של ראש ממשלת איראן והאיש, שלפי פרסומים בחו"ל, פתח למעשה את שערי טהראן לפני ישראל וארה"ב.

באמצעות איל ההון הסעודי, עדנאן חאשוגי, נועד גורבאניפאר עם נמרודי בחודש מאי 1985, במלון "בוגה הילטון" בז'נווה, שבבעלות איש העסקים היהודי נסים גאון. הביע נכונות לפעול לשחרורו של ויליאם באקליי, נציג הסי.איי.אי. בביירות, שנחטף במארס 1984 על־ידי ארגון ה"ג'יהאד המוסלמי", בתמורה לאספקת טילי נ.ט. מדגם "טאו". כדי לשמור על חשאיות המגעים סוכם, כי כינויו במסמכים ובשיחות טלפון יהיה "עסכרי" (איש צבא).

חמישה ימים לאחר אותה פגישה, טילפן "עסכרי" לנמרודי בלתרון והודיע, כי "יש על מה לדבר". השניים סיכמו להיפגש בסוף מאי במלון "ג'ורג' החמישי" בפאריס. גורבאניפאר בא בגפו, אך נמרודי בא בלווייתם של דוד קמחי ואל שווימר וכן בלווית איש קשר אמריקני, מייקל לדין.

חוסיין מוסאווי: תפקיד פעיל

באותה פגישה, ביקש לדין להיווכח כי גורבאניפאר אכן מקורב לראש ממשלת איראן ולא "סתם סוחר נשק". לכן הפציר בו להתקשר בטלפון עם ראש ממשלת איראן. השיחה הוקלטה על־ידי סוכנות הביון האמריקנית, והסי.איי.אי. אף הטילה מעקב על תנועותיו. בתום שיחה בת ארבע שעות סוכם, כי בתמורה למשלוח טילי "טאו", תפעיל איראן את השפעתה לשחרור באקליי משביו בלבנון.

המטען הראשון של טילים אמריקניים הובא לישראל ב־18 באוגוסט והוטס ממנה במטוס חכור ב־20 באוגוסט 1985. אולם באקליי לא שוחרר. ארה"ב וישראל חששו שרימו אותן. נמרודי טס להאמבורג ונפגש עם גורבאניפאר במלון "ארבע העונות". גורבאניפאר התקשר עם ראש ממשלתו בטהראן ונאמר לו כי המשטר לא היה בטוח שארה"ב תהיה מסוגלת להפר את חוקי האמבארגו ולכן לא נערכו לשחרור בני־הערובה האמריקנים. עם זאת הובטח כי אם המשלוחים יימשכו – ישוחררו בני־הערובה בהדרגה.

גורבאניפאר בא לישראל ושהה בה יותר משבוע כאורחו של נמרודי, מסר ה"טיימס" של לונדון. ב־14 בספטמבר נתקבל מטהראן הסימן המוסכם על נכונות לשחרר בן־ערובה אחד, בתמורה למשלוח נוסף של טילי "טאו". באותו יום המריא מישראל לטאבריז, מטוס חכור ובו 500 טילי "טאו" אמריקניים. בתמורה שוחרר הכומר בנג'מין וויר.

בראשית דצמבר 1985, נועד גורבאניפאר במלונו בהאמבורג עם השלישיה הישראלית ועם איש הקשר האמריקני, מייקל לדין. על־פי הצעתו של לדין, יצאו כל החמישה ללונדון, כדי להיפגש עם רוברט מקפארליין, בביתו של נמרודי. באותה פגישה, הציע מקפארליין כי בתמורה ל"משלוח נשק גדול" ישוחררו כל בני־הערובה וכן הביע רצון לצאת לטהראן לפגישה עם ראש ממשלת איראן, מיר חוסיין מוסאווי.

לאחר שמקפארליין פרש מתפקידו ולאחר שעל־פי בקשה אמריקנית, הורחקו מטיפול בפרשה שלושת "מיילדיה" – קמחי, נמרודי ושווימר – הוסיף גורבאניפאר להיוועד עם אוליבר נורת' ולתאם משלוחים חדשים.

● **חומייני אחמד**, בנו של מנהיג המהפיכה האיראנית.

היה בסוד המגעים עם ארה"ב. במאבק על ירושת כסאו של אביו, הוא נצמד ליו"ר הפרלמנט, האשמי רפסנג'אני, יריב היורש המיועד, עלי מונטזרי. למרות ההצהרות הפומביות, נראה כי חומייני הבן פעל בעצה אחת עם אביו. התבטא בפומבי כי לאחר פטירת אביו, אין למנות יורש יחיד, אלא להקים "מועצת עוצרים" בראשות יו"ר הפרלמנט. נהנה מתמיכה של הפיקוד הבכיר בצבא.

● **חומייני רוחאללה**, מנהיג המהפיכה באיראן.

חרף התבטאויותיו הקיצוניות נגד ארה"ב וישראל, גילה בשנה האחרונה מידה מסויימת של ריאליזם. במודע או בהעלמת־עין, איפשר את חידוש הקשר עם ארה"ב. ברוח "מתינות" זו, נועדו קצינים איראנים עם אנשי סוכנות הביון האמריקנית המרכזית בלבנון וביקשו לחדש את הדו־שיח עם ארה"ב. מגע זה בא במקביל למאמצים שעשתה ישראל לפתוח לארה"ב את השער לטהראן. כדי להוכיח את "מתינותו", שלל חומייני ממונטזרי את הזכות להשמיע את הדרשה המרכזית בתפילות יום שישי, ואף הורה לעצור את מי שעמדו בראש האגף ב"משמרות המהפיכה", שקיימו את הקשר עם ארגוני המחבלים בלבנון.

באמצעות שליחים הבהיר חומייני לגורמים שונים במערב, כי יהיה מוכן להתחייב להפסקת מאמציו "לייצא" את המהפיכה לנסיכויות המיפרץ הפרסי וכי בתמורה להתפטרותו של נשיא עיראק, צדאם חוסיין, יהיה מוכן להסיג את כוחותיו מתוך שטח עיראק. גם לאחר שנחשפה פרשת המגעים עם ארה"ב, הבהירו משקיפים מנוסים, כי מבעד להתקפות הקיצוניות נגד ארה"ב וישראל – בלטה העובדה היסודית שאין הוא תובע להדיח מתפקידיהם את חסידי ההתקרבות לארה"ב.

● **מונטזרי עלי**, "יורשו" המיועד של חומייני.

מאז נבחר למעמד זה על־ידי ראשי הדת השיעים, איבד מהשפעתו. נהנה מתמיכה של "משמרות המהפיכה". אחי־חתנו, מהדי האשמי, ממונה על הקשרים עם ארגוני המחבלים השיעיים בלבנון. תומך בארגון "חיזבאללה" ומתנגד לארגון "אמל", המשתף פעולה עם סוריה. כאשר מיופה־הכוח הסורי ניסה להתערב בטהראן למען שחרור בני־ערובה אמריקנים וצרפתים, הורה מונטזרי לעצור אותו. רק לאחר התערבותו של חומייני עצמו, שוחרר הדיפלומאט הסורי מכלאו ונפתחה חקירה נגד ראשי "משמרות המהפיכה", שהיו מעורבים בחטיפה.

● **מוסאווי חוסיין מיר**, ראש ממשלת איראן.

מילא תפקיד פעיל ביצירת הקשר עם ארה"ב, באמצעות מאנוצ'ר גורבאניפאר. נמנה עם הכוחות הצעירים והמשכילים, שקנאותם לאיסלאם אינה כה קיצונית. איפשר לרוברט מקפארליין להיוועד במלון "הילטון" בטהראן, עם כמה אישים איראנים ובכללם ראש האגף למזרח התיכון במשרד החוץ האיראני ויו"ר ועדת החוץ של בית הנבחרים האיראני. על פי עצתו של יו"ר הפרלמנט, רפסנג'אני, הגביל את דרג הפגישות עם מקפארליין ועוזריו, כדי למנוע חשיפה מוקדמת ומתוך תקווה שפגישות בדרג בכיר יותר יוכלו להיעשות לאחר שארה"ב תיענה בצורה נדיבה יותר לתביעותיה של איראן.

● **רפסנג'אני האשמי**, יו"ר הפרלמנט האיראני ואחד האישים רבי ההשפעה בטהראן.

נמנה עם הפלג המתון של המהפיכה החומייניסטית. זוכה לתמיכת חוגי המשכילים בארצו. בסיור שערך ביפאן, בשנה שעברה, רמז למארחיו, כי לאחר סיום המלחמה עם עיראק, תהיה איראן מוכנה להתחייב להימנע מ"ייצוא" המהפיכה השיעית לנסיכויות המיפרץ הפרסי. מראשית המגעים עם ארה"ב, היה בסוד המהלכים כשמאנוצ'ר גורבאניפאר תיווך בין ארה"ב וישראל לבין ראש ממשלת איראן, מיר חוסיין מוסאווי.

הקשר המשולש: ארה"ב – ישראל – איראן

העוקץ: המימשל נפל בפח שטמן לסוחרי הנשק

מאת רן דגוני,
סופר "מעריב" בניו־יורק

ביום קר, באמצע פברואר השנה, פשטו "עובדי שיפוץ" על דירת פאר בבניין "ביקמן טאוארס" בשדרה הראשונה במנהטן. הם לא הדביקו טפטים ולא הרסו קירות. מאחורי מראות ומחיצות, בגומחות חבויות, בין קפלי וילונות, התקינו מערכות וידאו ומגנטוני ציתות משוכללים.

בתוך כמה שעות נשלמה טוויית הקורים באחד ממבצעי העוקץ הגדולים ביותר בתולדות שירות המכס האמריקני. "הזבוב" נכנס לרשת למחרת: סיירוס האשימי, סוחר נשק איראני, שלימים ילכוד בקורי־רשתו שלושה ישראלים ו־14 בני לאומים אחרים.

הוא ושולחיו לא יכלו לדעת, שבתוך כמה חדשים יפרפרו הם עצמם בחברת כמה מאישי המימשל בקורים שסייעו לטוות. גורלם של תת־אלוף אברהם ברעם, רפאל ישראל אייזנברג ובנו גוריאל אייזנברג, ישראלים פשוטי־הליכות, רחוקים מלהדיף ניחוח של קנוניות בינלאומיות, נקשר בגורלו של האשימי בתחילת אפריל השנה.

במצוות שירות המכס האמריקני יצא האשימי לחפש סוחרי נשק שיציעו מרכולתם לאיראן. המכס ביקש לטמון פח לסוחרים שינסו למכור ציוד צבאי למשטרו של חומייני בניגוד לחוקי ארה"ב.

האשימי ביקש להציל בכך את עורו. הוא ביקש לפדות את כתב האישום נגדו בשטרות אנושיים: סוחרי נשק שהוא, האשימי, יפתה אותם להפר את החוקים שהוא עצמו נאשם בהפרתם...

שלושת הישראלים היו בין 17 סוחרי הנשק שהאשימי מסרם על מגש של כסף לשלטונות ארה"ב. לכאורה, המלכודת היתה מושלמת: סרטי הקלטה מפגישות בלונדון, ניו־יורק ופאריס, מסמכים המפרטים בפרטי פרטים את הכמויות והסוגים של הנשק שביקשו החשודים למכור לטהראן. וכמובן – עדותו של האשימי עצמו.

שום פריט לא הגיע לתעודתו. כל הנאשמים חשודים ב"קשירת קשר" לשלוח נשק לאיראן. ישראל וגורי אייזנברג ותת־אלוף ברעם נעצרו בברמודה ב־21 באפריל, לפי בקשת וושינגטון. הם הוסגרו למעשה לארה"ב ב־28 במאי ושוחררו בערבות ב־11 ביולי. הם היו כלואים שלושה חודשים וחצי עוד קודם שנקבעה אשמתם.

עד עתה הוציא כל אחד מהשלושה רבבות דולרים למימון הוצאות ההגנה המשפטית. בתיהם בארץ מושכנו כחלק מההסכם לשחרורם בערבות. גורי אייזנברג, בוגר ישיבת מרכז הרב ובעל תואר ראשון ביחסים בינלאומיים ובתולדות עם ישראל מהאוניברסיטה העברית, נאלץ לעבוד כנהג מונית בברוקלין כדי לסייע מעט בפרנסת המשפחה.

עיתונאי אמריקני, המסקר את משפט ה־17, נדהם כשראה את "סוחרי הנשק הגדולים" ישראל וגורי אייזנברג חוזרים לדירתם בברוקלין ברכבת התחתית כתום ישיבה של בית המשפט.

שלושת הישראלים אינם מוכנים לפרוס את מצוקתם בפומבי. אך יודעי דבר אומרים כי מצוקתם אינה נובעת רק מתלאות הדיונים המשפטיים ומחסרון כיס, אלא גם מהתנהגות ממשלת ישראל בפרשה. "אין לי ספק שממשלת ישראל זרקה את ברעם ואת שני הבנים למשפחת אייזנברג לכלבים", אמר ל"מעריב" מקור אמריקני הבקיא בפרשת היחסים עם איראן.

שר החוץ, שמעון פרס, אמר בתשובה לשאלת "מעריב", בעת ביקורו בניו־יורק בחודש שעבר, כי שלושת הישראלים הם "אזרחים פרטיים ואין לישראל כל עניין לפעול למענם". אולם מקורות המעורים בפרשה אמרו השבוע ל"מעריב": "ישראל וגורי אייזנברג פעלו בידיעת הנוגעים בדבר בישראל. פעילותם העסקית של השניים תאמה לחלוטין את האינטרסים הבטחוניים, המדיניים, הכלכליים והאנושיים של מדינת ישראל".

לפי אחד המקורות, מניע הרווח היה משני לאב ולבן. למעשה, אמר המקור, נרמז לשניים מפורשות, מפי דרגים בכירים בישראל, כי הנשק שימכרו לאיראן, באמצעות האשימי, יסייע לשחרור חיילי צה"ל המוחזקים בלבנון.

אברהם בר־עם: "נזרק לכלבים"

גורי אייזנברג: ברכבת התחתית

עניין שחרור שבויי צה"ל בלבנון הוזכר בהצהרה בשבועה של פול גרנר, פרקליטו של הנאשם סמואל אוואנס, אחד מ־17 הנאשמים שנלכדו בקורי האשימי. בהצהרה, שהוגשה לבית המשפט לפני כחודשיים, נאמר: "כאשר אוואנס פגש בראשונה את ויליאם נורתרופ (נאשם אחר, צאצא של משפחת יצרני המטוסים, שמתגורר בישראל כתושב זר), נתן לו נורתרופ פיסת נייר שעליה רשומים ארבעה שמות. אלה היו שמותיהם של שבויי צה"ל בלבנון.

"נורתרופ אמר לאוואנס כי הוא דורש את שחרורם של הארבעה כתנאי מוקדם לכל עסקה עם האשימי. אייזנברג אמר לאוואנס, כי מריגיותה של ישראל שיש להחזיר את שבויי צה"ל הביתה בכל מחיר, פירושה שממשלת ישראל תהיה מוכנה לעשות כל דבר כדי לשחרר את הארבעה משביים בלבנון.

"כעבור זמן נתן אוואנס את הרשימה להאשימי. האיראני לא דחה את הבקשה ואף עודד את תקוותו של אוואנס באמרו שיראה מה יוכל לעשות. אחר כך העלה אוואנס שוב את הנושא והאשימי פטר אותו באותה תשובה".

לא היה אפשר לברר אם ישראל אייזנברג שיתף פעולה עם נורתרופ ביוזמה לשחרור השבויים הישראלים. הפרקליט גרנר אומר, כי בידי התביעה מצויה פיסת הנייר שעליה כתובים שמותיהם של ארבעת השבויים הישראלים.

אין זו הפעם הראשונה שגורלם של חיילי צה"ל השבויים בלבנון נכרך במשלוחי נשק לאיראן. "וול סטריט ג'רנל" כתב השבוע כי ישראל וארה"ב שיתפו פעולה לשחרור חייל צה"ל שנשבה בלבנון וארבעת בני הערובה האמריקניים המוחזקים שם, בעסקת חבילה סבוכה שעיקרה שחרור החמישה תמורת כופר בסך שני מיליוני דולר, שחרור 300 שיעים לבנונים העצורים במתקן כליאה של צד"ל ומשלוח חלפים לנשק לאיראן.

העיסקה לא עלתה יפה, לדברי העתון, מפני שמיליציה פרו־איראנית בדרום לבנון, המחזיקה בחייל צה"ל, סרבה לשחררו.

ממסמכים שהוגשו לבית המשפט עולה כי ממשלת ישראל ידעה על העסקות המתוכננות של ישראל וגורי אייזנברג. במזוודת מסמכים של גורי, שנתפסה בידי סוכני המכס כאשר הוא, אביו, ברעם ואחרים הורדו בכבל התעופה קנדי ממטוס שהביאם מברמודה, מצויים מסמכים המתעדים קשר חוזי בין חברת "ב.י.ס", שבבעלות ישראל וגורי אייזנברג, לבין החברה הישראלית "פרומיל", בבעלותו של סוחר נשק מורשה.

במזוודה גם נמצאה רשימה של משרד הביטחון המפרטת מה כלי הנשק הזמינים בידי ישראל לביצוע העיסקה המתוכננת עם איראן.

מקור ישראלי הבקיא בפרשה: "מדוע מגיע להם יחס כה מנוכר ומשפיל מצד ממשלת ישראל? כיצד מתנערת ישראל מזכויות אלמנטריות של אזרחיה ומתירה להעמידם לדין במדינה זרה בשעה שמנהיגי ישראל יודעים היטב מה נעשה מעבר לפרגוד? למעט שרים כארנס ושרון, אין שום שר בממשלה שמוכן למנוע התרפסות מבישה כל כך לפני ארה"ב".

עוד אמר: "האם באמת היה רבין מוכרח לומר שברעם הוא 'או טיפש או נוכל', הלזאת ייקרא אחוות לוחמים?

"שום מדינה אינה יכולה להתיר למדינה זרה להכות את אזרחיה ולהאשימם בעבירה פיקטיבית ומבויימת של 'קשירת קשר' לבצע מעשה שהותר לביצוע בצוו מינהלי סודי של ראשי המדינה שאזרחיה נתפסו. ראה כיצד מגיבה דעת הקהל בארה"ב על תפיסת האזרח האמריקני יוג'ין הסנפוס במטוס שהטיס נשק למורדים בניקאראגווה. אפילו דובר של המימשל אמר כי האיש עשה מעשה פטריוטי, גם אם פעל בלי אישור המימשל".

שלא בטובתה ובעל־כורחה עלולה ישראל להיגרר לסבכם של ה־17. היו שאמרו כי היא עלולה להיות הקרבן הגדול ביותר של המשפט, ולו רק בגלל האפשרות שבמהלך הדיונים ייחשפו כמה סודות שישראל לא היתה רוצה בפרסומם.

יותר ויותר מועלה בבית המשפט נושא משלוחי הנשק החשאיים לאיראן והתפקיד שמילאה ישראל בפרשה. עבירות החשודים כמו נדחקו לקרן זווית. "ישראל כוכב עליון, "רגיל", העיר כתב אמריקני המסקר את המשפט.

החדשות מוושינגטון העמידו באור חדש את טענות החשודים כי ידעו שהעיסקות שתכננו עמדו לקבל אישור מהדרגים הגבוהים ביותר במימשל. קו ההגנה שמגבש עתה ניל הורוביץ, פרקליטם של ישראל וגורי אייזנברג, נשען על הגילויים האחרונים בדבר חלקה של וושינגטון במשלוחי הנשק לחומייני ובעיקר, על התפקיד שמילאה ישראל במשלוחים, לדברי פרסומים זרים.

תצהירים שהגיש הפרקליט לבית המשפט אומרים, שבדעתו לבקש כל מידע אפשרי מממשלת ישראל על משלוחי נשק מישראל לאיראן. משקיפים אומרים כי לא יהיה אפשר למנוע דיון מקיף ב"קשר הישראלי". הם מציינים כי בפרסומים זרים רבים מודים פקידים ישראלים במשלוחי הנשק לאיראן.

לדוגמה: ב־14 בנובמבר אמר "פקיד ישראלי בכיר" ל"ניו יורק טיימס", כי ישראל שלחה נשק לאיראן מאז 1982 בידיעתה של ארה"ב. הפקיד טען, לדברי העתון, כי שגריר ארה"ב בישראל קיבל דרך קבע מידע על כל משלוח שיצא לדרך.

("מעריב" גילה אתמול כי הפקיד הבכיר היה דוד קמחי, שהיה מנכ"ל משרד החוץ).

"ניוזוויק" מצטט פקיד ישראלי שאמר כי "ישראל יצאה לא רע מהאירועים האחרונים... לנו אין בעיה, לרייגן יש בעיה"...

משקיף ישראלי אמר: "לישראל וגורי אייזנברג לא היו מטוסי 'פאנטום' או טילי 'טאו' ו'צ'פארל' בחצר ביתם. כל הנשק שקשרו להעביר לאיראן נמצא במחסני ממשלת ישראל. סוחר הנשק הישראלי שעמו קשורים הנאשמים לא היה יכול להעביר רשימת ציוד זמין למשלוח לאיראן בלי אישור משרד הביטחון".

מבחינתה של וושינגטון, משפט ה־17 הוא פצצת זמן. לבד מסוחרי הנשק, לכד האשימי בקוריו רבים ומכובדים. רודולף ג'וליאני, התובע הפדראלי הראשי של ניו־יורק, כוכב עולה בזירה הפוליטית האמריקנית, הוא אחד מהם. יוקרתו נמצאת עתה בסכנה בעקבות הטענות, שהתביעה שיקרה ביודעין בתחילת המשפט באמרה כי אינה יודעת דבר על משלוחי הנשק האמריקניים לאיראן.

שני הוא שר המשפטים אדווין מיז, שנתן אור ירוק לג'וליאני לפתוח בהליכים משפטיים נגד ה־17 אף על פי שבערך באותו זמן הגיש לבית הלבן חוות דעת משפטית חיובית על משלוחי הנשק החשאיים לאיראן.

יש עוד פקידים רמי דרג במשרדי החוץ וההגנה של ארה"ב ובסוכנות הביון המרכזית הצפויים לקבל צווים להגיש לבית המשפט מסמכים רגישים. רשימת הניזוקים האפשריים מהגילויים במשפט ארוכה בהרבה מרשימת הנאשמים.

"בוושינגטון מתייחסים למשפט ה־17 בניו־יורק כאל תיבת פנדורה, שהמכסה שלה תלוי על בלימה", אמר אחד מפרקליטי הנאשמים, הגורס שההגנה הטובה ביותר (על מרשו) היא ההתקפה (על המימשל).

השופט עצמו הכיר במרכזיות המשפט בסבך האירועים המזעזעים עתה את אושיותיה של וושינגטון. הוא הוציא הוראה האוסרת על עובדי המימשל להשמיד, להסתיר, או לשנות כל מסמך הקשור בפרשת מכירות הנשק לאיראן.

אמר משקיף ישראלי: "אם יתפתח המשפט למעין ועדת חקירה נוספת שתפשפש בציציות המימשל, יהיה אפשר להניח במידה רבה של סבירות, כי תת־אלוף ברעם וישראל וגורי אייזנברג לא ייוושעו מדאגת ממשלת ישראל לבניה, אלא ממורך ליבה של וושינגטון".

סימן ראשון אפשרי לנכונות התחתית: התביעה ביקשה מהשופט ארכה של עשרה ימים כדי "לבחון את השפעות הגילויים האחרונים על המשפט". איש מפרקליטי ההגנה לא הזכיר לעוזרת התובע, לורנה סקופילד, כי רק לפני כמה שבועות, הצהירה בקול נמרץ בתשובה לשאלה של השופט: "אין כל קשר בין העבירות שבביצוען חשודים הנאשמים לבין משלוחי הנשק לאיראן שנחשפו באחרונה".

אם יבוטלו כתבי האישום, הכל ירוויחו מכך. רק האשימי לא יוכל לקטוף את פירות מבצע העוקץ שניהל. הוא נמצא מת בלונדון לפני כמה חודשים.

אל ציבור צרכני החשמל של חברת החשמל למחוז ירושלים בע"מ (חברת החשמל המזרח ירושלמית).

חברת החשמל המזרח ירושלמית חייבת כספים רבים לחברת החשמל לישראל. כבוד ראש ההוצאה לפועל הטיל עקול על כל ההכנסות וחשבונות הבנק של חברת החשמל המזרח ירושלמית, אולם מתברר שכספים רבים משולמים ישירות לגובי החברה ואינם מועברים כלל בבנקים.

לכן ניתן ע"י כבוד ראש ההוצאה לפועל בירושלים, לבקשת חברת החשמל לישראל בהחלטה מיום 12.9.86 צו עיקול על צרכנים של חברת החשמל המזרח ירושלמית לפיו עליהם לשלם את חשבונות החשמל אך ורק בבנקים.

להלן ציטוט מהחלטת כבוד ראש ההוצאה לפועל:
"מוטל עליך איסור לשלם את חשבונות החשמל או כל חוב אחר שהינך חייב לחברת החשמל למחוז ירושלים בע"מ אלא בבנקים הנקובים לעיל. חל עליך איסור מוחלט לשלם את חשבונות החשמל או החובות האמורים לידי נציג חברת החשמל למחוז ירושלים בע"מ או שליחיה בין במזומן ובין בדרך אחרת כלשהי. כן חל עליך איסור לשלם את חשבונות החשמל או החובות האמורים ישירות לקופתה של חברת החשמל למחוז ירושלים בע"מ.

בימים אלה עוברים בבתי הצרכנים נציגי ההוצאה לפועל, שתפקידם למסור לידיכם את צוי העיקול האמורים. במידה וקבלתם צו עיקול, ובכל זאת יבקרו בביתכם אנשים אשר ינסו לגבות מכם כספים עבור חשבונות החשמל נודה לכם מאד אם תקחו את פרטיהם האישיים של האנשים הללו ותודיעו על כך למשטרה או ללשכת ההוצאה לפועל בירושלים טל: 02-246378.

יובהר כי תשלום שנעשה בדרך אחרת שלא דרך הבנק, כאילו לא נעשה כלל וניתן יהיה לחייב את הצרכן לשאת בתשלום שנית בנוסף לעונש הצפוי לו בגין הפרת צו העיקול.
חותמת הבנק על גבי חשבון החשמל תהוה הוכחה לתשלום החשבון.
צרכן שיש בידיו חשבון חתום בחותמת הבנק, אינו צריך לחשוש, איפוא, מניתוק אספקת החשמל לביתו.

הבנקים בהם ניתן לשלם את החשבונות:
בנק לאומי, בנק דיסקונט, בנק המזרחי המאוחד, בנק איגוד, הבנק הבינלאומי הראשון, בנק ברקליס דיסקונט, בנק הפועלים, בנק הדואר או בנק אמריקאי ישראלי.

בברכה,

יוסף פריז
מוציא לפועל

אם לילד מפגר: לו היה הדבר בידי, הייתי מפסיקה את חייו

„הגורל הזה הוא מר ממוות, לו יכולתי, הייתי נותנת לילד איזה סם, בלי כאבים, הייתי מחבקת אותו ונותנת לו למות בזרועותי □ שלא יספרו לי שהוא מאושר ויש לו חיים משלו, הוא סובל, ואיך לא יסבול בתנאים שהוא חי? □ זאת אולי הטענה העיקרית כלפי החברה שאוסרת עלי לקחת את חייו: אם נגזר על הילדים שלנו לחיות, תנו להם לחיות כמו בני־אדם" □ הילד חוסה במעון „חברת נעורים" □ „המטפלות שם נותנות את הנשמה, אבל איך הן יכולות, בתנאים הנוראים האלה?"

מאת סמדר בת־אדם ואביבה מץ

„גלי היה בן ארבע וחצי ואני השארתי אותו לבד במוסד", אומרה האם, גילה. „עכשיו היתה לי בעיה. הייתי יושבת בפינה, במרפסת, שעות. בלילה הייתי שומעת את הבכי שלו. לא יכולתי להיכנס לחדר שפעם היה שלו. כל הזמן שמעתי אותו. כאילו הקירות ספגו את הקולות. כל היום בכיתי. הייתי יושבת וצורחת ולא הבנתי מי זה צורח ככה, הרי גלי כבר לא בבית.

„את החלונות סגרתי. שלא ישמעו. שלא יידעו. זה חלק מכל העניין. יש ילד מפגר בבית, ואז יודע מי שיודע – המשפחה הקרובה, השכנים. אבל יש שמנסים להסתיר את העניין. האנשים שאתם עושים עסקים למשל – לא שייכים. שלא יתחילו עם הרחמים ויסתכלו עליך כאילו יש בך איזה פגם. כאילו את אשמה במשהו.

„כשהילד בבית יש הרגשה. הקושי להתמודד עם ההתנהגויות הלא צפויות שלו. עם המראה הדוחה. בכלל, רק להסתכל על הילד שלך ולחשוב עליו שהוא דוחה... כשסוף סוף מכניסים אותו למוסד יש רגש אשמה: את היה לך בנוחיות ואת הילד שלך זרקת לכלבים.

„צריך אולי לספר את העניין לפי סדר כרונולוגי. קודם יש משפחה מסודרת. נורמלית. איש ואשה ושני ילדים מקסימים. גדולים. גלי היה הגשמות של חלום לבן זקונים אחרי שנים ארוכות של המתנה. קראנו לו על שם האח של בעלי שנהרג במלחמה.

„הוא היה בן שבועיים כאשר נתקף פתאום במין רעידות, צמרמורות, בכי והקאות. זו תחילת הסיוט. הבדיקות שערכו לו הראו תוצאות חד משמעיות – פגיעה מוחית. הוא קיבל כל מיני טיפולים ונראה נורא. שמן עד כדי מפלצתיות.

„בהתחלה, כבר אז יכולנו להרגיש איך כל עולמנו מתמוטט. אמרתי לרופא שאם זה חמור אני לא רוצה אותו. במצב הזה זה עוד אפשר. עוד לא נקשרנו אליו. הרופא אמר שבשלב הזה עוד אי אפשר לדעת את גודל הפגיעה.

„צריך להבין מה זה עושה לבית. הילדים הפסיקו להביא חברים הביתה כי התביישו. חלה ירידה בלימודים. אני הייתי רק סביבו כי החלטתי שאני אעשה אותו נורמלי. לא יכולתי להשלים עם הידיעה שיש לי ילד כזה. הייתי בטוחה שמישהו טעה.

„כשמלאו לו שנה וחצי התברר שהפגיעה שלו חמורה ביותר. התחילה הריצה המטורפת אחרי כל הפרופסורים והרופאים. כל כך כעסתי על הראשון שאמר לי שגלי שלי צריך להיות במוסד!

„למדתי את כל מה שאפשר בנושא. החל בסיפורו של טוד וכלה בשיטה המתישה של ד"ר דלקטו מפילדלפיה. כל המשפחה התגייסה למאמץ. במשך הזמן נמצאה לו מסגרת עד השעה 12. אחר כך עד שלוש. בבית הוא היה יושב ומתגלגל כל הזמן. דופק את הראש בקיר. אוכל את הידיים. גורר כסאות על הרצפה. בלילות היה צורח. מסתובב וצורח.

„הייתי נסגרת אתו בחדר, מגיפה את כל החלונות. שרק לא ישמעו. מהבית יצאתי אתו רק לבדי. רק בהסוות החשיכה. לא יודעת איך המשפחה תפקדה. אני בעצם הייתי רק אתו. בשלב כלשהו הבנתי שזה או גלי או המשפחה.

„התחלתי לחפש לו מוסד. היום אני כבר מחוסנת, אבל אז, לראות אותם יחד, חבורות חבורות, להשלים באופן סופי שהילד שלי שייך לקבוצה הזאת? להיכנס לחדרים שתמיד, תמיד, יש בהם ריח של שתן וצואה וכלור...

„מצאנו את 'סיינט וינסנט', מנזר ליד ירושלים עם ריח של בית ונקיון. הייתי מבקרת אותו פעם בשבוע ויכולתי לראות את ההבדל. כמה בבית היה מאושר וכמה הוא נובל במוסד, וזה למרות שהם טיפלו בו נפלא.

„הוא נראה נורא ובעצם מלבדי אף אחד לא בא לבקר אותו. המשפחה לא עמדה בזה. ילד במוסד זה משהו שאת לעולם לא לומדת לחיות אתו. את נקרעת בין הצורך הטבעי לתת לילדך, לגונן עליו, לבין הצורך לחיות את חייך ולתפקד כאם ורעיה.

„הסיפור עם המוסדות הוא ענין בפני עצמו. מכל מיני סיבות נאלצנו להוציא אותו מ'סיינט וינסנט'. מאז הוא היה בעוד שלושה מוסדות שנסגרו בינתיים. מוסדות לא נסגרים בלי סיבה. המצב היה קטסטרופלי. חוסר תמידי בעובדים, בבגדים, בצעצועים – הזנחה בכל התחומים.

„באחד המוסדות קיבצו את הילדים שמסוגלים ללכת לחדר אחד. כבשן בקיץ. גג דולף בחורף. מראה נורא. הם מתפשטים, הם מורחים זה את זה בצואה. יש ביניהם אלימים. גלי אושפז בגלל חבלות שגרמו לו שם.

„הורים חוששים להתלונן. התחושה היא שאין לפני מי. שום דבר לא עוזר. חוששים להפגין, כדי לא להיחשף. חוששים לשמוע ממישהו את המשפט הנורא: 'אדוני, אם לא נאה לך תחזיק את הילד שלך בבית'. ל'חברת נעורים' הגענו מפני ששמעתי שזה הטוב ביותר. כך זה גם נראה בהתחלה. המטפלות נותנות את הנשמה, אבל איך הן יכולות, בתנאים הנוראים האלה?

„אני אפילו לא יודעת למי בדיוק אני מפנה את הטענות. הגורל הזה הוא מר ממוות. לו היה הדבר בידי, הייתי מפסיקה את חייו של גלי. הייתי נותנת לו איזה סם, משהו בלי כאבים, הייתי מחבקת אותו ונותנת לו למות בזרועותי.

„שלא יספרו לי את הבולשיט הזה שהוא מאושר ושיש לו חיים משלו. הוא סובל. ואיך לא, בתנאים שבהם הוא חי? אפילו את זה אני לא יכולה לעשות למענו. הרי אז אהיה נאשמת ברציחה ומה עם הסבל שתסבול שאר המשפחה?

„זאת אולי הטענה העיקרית, כלפי החברה, אותה חברה שאוסרת עלי לקחת את חייו: אם נגזר על הילדים שלנו לחיות – תנו להם לחיות כמו בני אדם".

מוסד „רוחמה" בכפר־סבא אינו תופעה מקומית. ועד של 12 הורים לחוסים במעון „חברת נעורים" – מוסד לילדים מפגרים בגוש תל־מונד – נפגש לגבש תוכנית פעולה נגד מה שהם מכנים מחדלים של הממסד כלפי ילדיהם, מפגרים בגילים שונים, מפיגור בינוני עד עמוק. ילדים חסרי אונים, מנודים מהחברה, רחוקים מהמשפחה, תלותיים.

כותרות העתונים על שהתרחש ב„רוחמה" הדהימו את הכל: „משכבי־זכר", „כיבוי סיגריות על גופם של החוסים", התעללות לשמה. ב„חברת נעורים" לא הושתלה סוכנת משטרה, אבל סיפור על אודות מגע מיני בין עובד לחוסה הגיע לאוזני ההורים. העניין הועבר למשטרה, אך מפאת מצבה של החוסה לא היה אפשר להביא לזיהוי האשם. התיק נסגר.

רק שלט קטן על הכביש, בין פרדסי השרון ומושבים ותיקים, מבדיל מבחוץ בין המעון לבין בית הבראה. המראה משרה אווירה פסטורלית, לכאורה. שער ברזל גדול הוא הגבול. בפנים, מי שאינם ראויים להיכלל בחברה – בנים חורגים לאלוהים.

פונים ימינה ואחרי שחולפים על פני האיזור המטופח של המשרדים וחדר האוכל הגדול מגיעים לביתן „כלנית". בביתן נמצאים 25 חוסים הסובלים מפיגור עמוק. הביתן כמעט ריק, הילדים ב„בית הספר".

השמיכות הרטובות מהלילה, תלויות לאיוורור על הגדרות, רובן פרומות, כמה מהן מוכתמות בצואה. מתקנים חלודים שנועדו לשמש שעשוע לילדים: שרשרות של נדנדות בלי מושבים, משהו שנראה כמו קרוסלה. יש גם חצר אחורית, גם בה הגדר מקיפה עזובה בלבד.

השעה 10.30, ערימת הכביסה הענקית עדיין ממתינה בחוץ. בחדר הבגדים המדפים כמעט ריקים. זוגות יחידים של מכנסיים. תחתונים אין. אמו של גלי (ראו מסגרת) מביאה לו חיתולים ולכן הוא יישאר יבש ונקי. לפחות כלפי חוץ. האחרים יסתובבו רטובים, ישבו על הרצפה הקרה.

החימום המרכזי אינו פועל. זה שנים יש קלקולים במערכת. אומרים שממחר יהיה בסדר. בינתיים, תחילת דצמבר, וחורף. אמנם יש חמישה תנורי ספירלה בחדרים, אבל אי אפשר להפעיל יותר משניים מפני שמערכת החשמל אינה עומדת בעומס.

במעון יש 430 חוסים. כשלוש מאות מהם מפגרים במצב קשה, סיעודיים/טיפוליים, זקוקים להשגחה כל שעות היממה. אדם בפיגור קשה (עמוק) לא מסוגל לתפקד בעצמו. אינו מדבר, אינו מתלבש בכוחות עצמו, אינו שולט בצרכיו. ילדים בגיל בית ספר ובוגרים.

12 ביתנים מפוזרים על פני שטח גדול וירוק (יש גם הוסטל ושני בתים שבהם מתגוררים הסובלים מפיגור בינוני). ברוב הביתנים יש יותר מ־30 חוסים בכל אחד, הסובלים מפיגור קשה. עם מטפלת מוסמכת אחת שהיא המדריכה הראשית ועוד עוזר או עוזרת.

„זה לא מספיק", אומרת עובדת, „אני לא מספיקה להחליף להם (כן, גם הבוגרים שבהם זקוקים לחיתולים) פעם אחת וכבר צריך לעשות עוד סיבוב(?) נאגלה".

במשך שנים מתריעים ההורים לפני הנהלת המוסד השרות למפגר שבמשרד העבודה והרווחה. המערכת הביורוקרטית שומעת. עונים בנימוס למכתבי ההורים. יושבים אתם בישיבות. בשטח לא נעשה כמעט דבר. עובדים במוסד פונים אל ההורים בבקשה נרגשת: „עשו משהו".

ההורים עושים. עורכים בדיקות פתע בכל שעות היום והלילה ומוסיפים להריץ מכתבים קשים.

לשלמה ספיר יש ילד בן 19 עם פיגור עמוק. הוא וגיורא ברטוב, יו"ר ועד ההורים, ביקרו ב־11 ביתנים וכתבו על כך דו"ח לשרות למפגר: „בבדיקה שערכנו בחדרי השינה נמצא חלק מהילדים ישנו ללא ציפיות, עם הבגדים. שמונה חניכות מביתן 'זית' ישנו ערומות. שומר הלילה טען תחילה שהן מתפשטות תוך כדי שינה, אחר כך חזר בו וטען שאין פיג'מות. בבדיקה שערכנו בחדר הביגוד של הביתן, לא נמצאו מכנסי פיג'מה".

חזית מטופחת: „שמעתי שזה הטוב ביותר וכך זה נראה בהתחלה"

בביקור אחר במעון נתקל שלמה בתופעה המוזרה: „לפני כחודש וחצי נכנסתי לאחד הביתנים. הילדים ישבו בחדר עם המטפל שלהם. הוא לא הבחין בי. פתאום הוא ניגש לילדה שישבה בשקט, הוריד לה את הראש והכניס לה אגרופים בגב. שאלתי אותו למה הוא עושה את זה. המטפל לא ענה לי. פניתי למנהלת המעון. שום דבר לא נעשה. המטפל הזה עדיין עובד שם".

טיפול בילד מפגר הוא מעמסה נפשית ופיזית. זה על גבול השגעון. צריך גם עור של פיל וגם רגישות בלתי רגילה. איך עושים את זה קשה לדעת, אבל הנתונים מדברים בעד עצמם: חסרים עובדים, כל הזמן. עובדים שיש להם מוטיווציה התחלתית, נשחקים מהר מאוד. התחלופה גדולה.

בתה של א.ש., בת 20. שלוש שנים במעון. עד אז שהתה בבית. „בטיפול בילדים האלה יש שחיקה עצומה. לעובד המטפל בהם אין תמריץ פנימי לעשות את העבודה מפני שאין שום פידבק מהילדים. נוסף לכך, חסרים כאן חיזוקים חיוביים לעובדים".

אחד העובדים: „באתי עם המון מרץ. המון כוונות טובות. רצון ללכת ללמוד חינוך מיוחד. לדעת באמת איך לעזור להם. היום אני רואה שכל מה שנדרש ממני זה התעסקות עם הקקי והפיפי, אז בשביל זה אני צריך ללמוד? אני שמח שאני עוזב עוד מעט".

ביקור בביתן „זית". למרות ידה הטובה של האחראית לביתן, הבעיות מבקיעות עין: טיח מתקלף. רצפת חדר האוכל מוצפת מים, כנראה נזילה מן הרדיאטור (שאינו מחמם). מערכת החשמל מנותקת, גם מערכת החימום. אין מים חמים. את החוסות רוחצים פעם ביום, במים קרים. גם בביתנים אחרים זו תמונת המצב. אמנם יש מערכת חימום מרכזית משוכללת, אך זו פעלה שנה אחת מתוך חמש האחרונות.

מזרונים רקובים. אין שעוונית. רבים מונחים על מוטות המתכת של המיטות העלובות בלי לוח דיקט שיחוצץ ביניהם. ארון הטלוויזיה שבור. המקרר לא פועל (אין חשמל). אין תה. שותים רק פעמיים ביום. החוסות זרוקות בחצר בכל שעות היום. תעסוקה — אפס.

שלמה ספיר: „ביקרתי במשחקיה חמש פעמים בארבעת החודשים האחרונים. אף פעם לא היתה שם פעילות. יש ארון עם משחקים, יש אחראית, אבל הילדים לא מגיעים, אין מי שיביא אותם. המדריכות עסוקות בלשטוף רצפות או בעניינים אחרים".

בביתן „כלנית" יש חדר המיועד למשחקים. כמה כסאות, שולחן או שניים וחלון שאינו נסגר כהלכה, זוהי רשימת המלאי של החדר. היו משחקים?

גיורא ברטוב: „אני מצפה שמטפל ידע להפעיל את הילדים ושיהיו לו האמצעים המתאימים. במציאות, הדברים הללו לא קיימים. תמיד חסר מטפל או שניים. צריך להבין שמדובר בילדים שאינם יודעים להעסיק את עצמם, הם יושבים בחדרים בלא מעש או שהם רצים ומתרוצצים ללא תכלית, מכים זה את זה. ומה כבר יכול מטפל אחד לעשות?".

חצר אחורית מוזנחת: „שום דבר לא בוער להם" (צילמה: אביבה מץ)

כפתרון ביניים קושרים את הילדים למיטות או קושרים להם את הידיים בתוך השרוולים, „כדי שלא יזיקו לעצמם ולא יקרעו את הבגדים", אומרת אחת העובדות.

בנה של צ.ג., בן 25, חוסה במוסד. יודע קרוא וכתוב, מבין. החזיק בבית עד גיל 15 וחצי. מסרו אותו למוסד מתוך דאגה לעתידו. „אנחנו מבוגרים ולבדנו בבית, ואי אפשר לדעת מה יהיה מחר. אז איפה הוא יישאר, ברחוב?"

עד שעבר למוסד למד בתל אביב בביה"ס מיוחד, הגיע להישגים כלשהם. עכשיו הוא בנסיגה. „יש חוסים שיש להם קצת אפשרות להתקדם וללמוד, אבל לא מקדמים אותם, הם שוכחים את כל מה שלמדו בבית", אומרת האם.

שלמה מדבר על פחי האשפה הפתוחים הפזורים בשבילי המוסד. הילדים נוברים בהם ואוכלים מהם (בביקור במעון ראינו ילד עומד ליד פח אשפה ומוציא ממנו את כל התכולה, איש לא הפריע לו). הוא מספר על חלונות שבורים במשך חודשים, על שמיכות חורף המצויות במחסן ומשום מה לא במיטות הילדים.

אברהם שילר הוא הגזבר של ועד ההורים. יש לו בן (בן 27) הסובל מפיגור עמוק. הוא מדבר על הגניבות: „הבאתי ציפות חדשות, אחרי יומיים נעלמו. נעליים חורפיות חדשות נעלמו גם הן. זה ברור שגונבים".

מוסיף גיורא: „לפני כמה ימים ראיתי שהילדה שלי הולכת כולה מכווצת. לא הבנתי מה קרה לה. התברר שהלבישו אותה בסוודר הקטן עליה בשלושה מספרים. את הסוודר החדש, שאנחנו הבאנו לה, ראיתי על אחד העובדים".

בעניין אחר מספר גיורא: „הבת שלי (בת 18, פיגור עמוק), היתה חולה. לא מצאו מה יש לה. לחצנו שיעבירו אותה לביתן המרפאה. אחרי ימים מספר נעלם החום והילדה הבריאה. אמרה לנו הרופאה: 'עכשיו, שהבאנו אותה (את הילדה) לתנאים נורמליים, הילדה הבריאה'. מה זה תנאים נורמליים? יש שם בסך הכל אחות צמודה, טיפול טוב, חימום. זאת אומרת שאנחנו צריכים לקוות שהילד יהיה חולה"...

ש.פ., בן 18, נמצא 11 שנה במוסד. אבא שלו פעיל בועד ההורים. „אני כבר לא מדבר על מותרות כמו הפעלה בשעות הפנאי ותעסוקה מינימלית", אומר האב, „אני מדבר על הדברים הבסיסיים ביותר כמו חום, ניקיון, לאפשר להם לחיות כמו בני אדם, לא כמו חיות.

„ילד מפגר לא מסוגל לומר שקר לו. הוא סובל מקור כמונו אם לא מלבישים אותו, אבל לא מבין שאפשר ללכת לארון ולהוציא סוודר. מה שקורה בשטח, במעון, הוא שהם פשוט חיים, מכוח איזה יצר קיום פנימי, אבל לא יותר מזה. הם אוכלים, עושים את הצרכים שלהם וזהו. זה לא יתכן בחברה מתוקנת. אני מתבייש".

גיורא ברטוב: „אחת הבעיות החמורות של המעון הזה היא שכל דבר כאן נעשה לאט לאט, שום דבר לא בוער להם. דלת שבורה, בכניסה לאחד הביתנים עלולה להישאר כך חודשים. גם אם מדובר באוכלוסיה נורמלית, זה ביזיון. כאן, אלה דיני נפשות ממש".

שני עובדים סוציאליים צריכים להיות במעון לפי התקן, שרות פסיכולוגי, עזרה פיזיותראפית, ההכרחית לעצם קיומם הפיזי של החוסים, קלינאי תקשורת. בפועל יש רק עובד סוציאלי אחד, שני פסיכולוגים בחצי משרה, חצי פיזיותראפיסט וחצי קלינאית תקשורת – חלק מהמימון הוא כספי ההורים ותורמים טובים. אם לא כן, גם זה לא היה.

קומץ עובדים שאיכפת להם והמשפחות הם היחידים המתריעים נגד ממסד אטום וביורוקרטיה. החברה המגיבה רק על סנסאציות, הם אומרים, מכשירה את הקרקע לאירועים מן הסוג שהתגלה במוסד „רוחמה".

„הדברים לא מסתדרים"

„אפשר לומר שאני לא מאושר ממצב התחזוקה במוסד, וזה בלשון המעטה", אומר ד"ר יצחק קנדל, ראש השירות למפגר במשרד הרווחה. „במיוחד כשבמערכת החימום של המוסד למשל, השקיע רק לפני שנה סכום אדיר. מדובר במערכת משוכללת מאוד הדורשת מיומנות גבוהה של עובדים. לרוע המזל הדברים אינם מסתדרים.

„העברנו את נושא התחזוקה במעון לבדיקה במכון לפריון עבודה. הם העבירו את המלצות למנכ"ל משרד העבודה. התברר בין השאר, שרצוי להעביר את נושא התחזוקה לידי חברת אחזקה קבלנית בעלת המיומנויות והכישורים.

„נכון שההורים נילאו מלשמוע ש'הנושא בטיפול'. אבל זו האמת. זה לא נכון שאין להורים עם מי לדבר. אני הנהגתי מדיניות של קו פתוח לביתי הפרטי לאחר השעה עשר בערב.

„עם זאת, עם כל הכאב, צריך לזכור שמדובר באוכלוסיה ייחודית. ההורים שהם גורמים הוא בקצב שלא תמיד אפשר לעמוד בו. משתדלים לתקן. כמובן שאי אפשר להתחמק מעניין התקציבים. אם מדובר בכוח אדם, התקן הוא מטפל אחד ל־12 חוסים. מובן שזה לא מספיק.

„יש גם בעיה עם המשכורות של העובדים. יכול להיות שזה מכתיב את איכות האוכלוסיה שבאה לעבוד במוסדות. כוונתי במיוחד לעובדים הארעיים (ב'רוחמה' תשעה מתוך הנאשמים הם עובדים ארעיים שעבדו חודש או חודשיים בלבד).

„יחסי מטפל־מטופל הם נושא בעייתי בכל המסגרות הסגורות: בתי חולים לחולי־רוח, בתי־סוהר וגם במסגרת שלנו. כאשר נחשפות התופעות, מתברר שמדובר באנשים משכבה חברתית־כלכלית מסויימת.

„מאחר יכול להיות שהם סבלו בעצמם מדיכוי בגיל הצמיחה, וברגע שאוכלוסית חסרי ישע נופלת לידיהם נמצאת ההזדמנות להוציא את הפורקן. אלו דברים שאי אפשר לבדוק מראש וצריך גם לזכור שאנשים לא עומדים בתור כדי לעבוד אצלנו.

„בכל מקרה, הייתי מבקש להימנע מהכללות. המון מטפלים הם אנשים שנותנים את המיטב ושעובדים ממש עם תחושה של שליחות. מה שאני מבקש, זה להסביר על רגל אחת את הרקע של האירועים.

„ב'רוחמה' דובר על 'שימוש בכוח מעבר לסביר'. הנאשמים ואלה שיבואו להגנתם טענו שאוכלוסית המטופלים היא כזו שרק כך אפשר לטפל בה. מובן שזה מעיד על מיומנות נמוכה. אני מקווה מאוד שהמודעות הציבורית תהיה בבחינת 'מעז יצא מתוק' ונקבל תמיכה רבה יותר כדי לפתור את הבעיות".

האולפן לאנגלית The English Ulpan

● הדרך הרצינית ללמוד אנגלית
צוות מורים מקצועי. שיטה המביאה לדיבור שוטף והבנת הנקרא מלאה אפילו מרמה של ABC

חדש! אנגלית לאנשי שיווק
קורס מיוחד

● אצלנו אתה מתקדם בדיבור וזוכר מה שלמדת!
● התלמיד פעיל בכתה ● מרבה, חזרה, משק וקולט ● תרגול בעזרת וידיאו ● לימוד חיה ולא משעממת.

● תרגישי בטוח — ברמה המתאימה לך!
מבחן שיבוץ והדגמת השיטה חינם

● יותר אנגלית — בפחות כסף
72 שעות לימוד במשך 3 חודשים ב־3.40 ש"ח לשעה

מהפכה בלימודים

אבן גבירול 83, תל־אביב (בין העיריה לארלוזורוב) מ־10.00–12.00 בבוקר ומ־4.30–7.30 בערב. טל' 03־248089
בת־ים, הרצל 57 מ־4.30–7.30 בערב

אורי פורת: „טענה מתחסדת"

חיים יבין: „שאהיה טריבון"

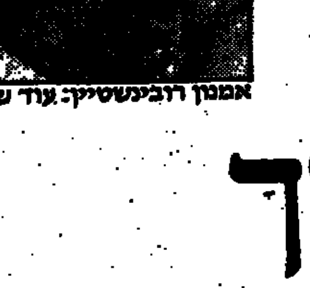
אמנון רובינשטיין: עוד שעה

טלוויזיה: חיוך לאחר יאוש

מאת אילנה באום

הפעם זה לא סתם משבר □ פורת: כולם מנוצחים □ עובדים: אין מנהיגות □ יבין: אני לא יו"ר הוועד, אני חבר הנהלה □ הערוץ השני מחכה

ביום שני השבוע, היום שבו נפסקו שידורי הטלוויזיה, הע־בירה מליאת הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת החוק להקמת הע־רוץ השני לוועדה. ציניקנים בטלוויזיה הממלכתית הגדירו יום זה כיום היסטו־רי, „היום שבו נתקע הערוץ השני".

במשרד התקשורת שפשפו ידים בהנאה. השר אמנון רובינשטיין הוליס מיד להוסיף למה שמכונה במשרדו „שידורי הנסיון של הערוץ השני", שעת שידור נוספת. צופים רבים שמ־חו. כבר „בשבר להם" מעריצותו של הערוץ האחר, אמרו.

בשיגרת החיים בטלוויזיה היה נר־אה שמדובר בעוד משבר, אחד מני רבים. גם המרכזניות לא מתרגשות עוד מהאיומים בטלפון. „כל הזמן מת־קשרים. היו מקללים. אמרו 'אנחנו נש־רוף אתכם, נפוצץ אתכם'. אחרים שא־לו מתי כבר נחזור לשדר. היו גם באלה שאמרו שהם שמחים שאנחנו לא משדרים, כי עכשיו הם יכולים לקרוא ספרים וללכת לקולנוע", מספרת המר־כזנית מתי.

אך אין זה עוד משבר מאותם משב־רים.

פסיקתו של השופט יעקב נויגבורן מבית הדין המחוזי לעבודה בירושלים, כמוה כהטלת פצצה בטלוויזיה. השופט ביטל את צווי המניעה הזמניים שחייבו את העובדים לעבוד לפי סידור העבו־דה שקבעה ההנהלה. הוא קבע כי הסכ־מי העבודה שהיו נהוגים בטלוויזיה מאז 1970 אינם חוקיים.

עוד פסק השופט כי גם הסכם הע־בודה שיש לעתונאים עם ההנהלה, אי־נו חוקי. לפי הסכם זה, שבוע עבודה שלהם מבוסס על ארבעה ימי עבודה (של 12 שעות ליום) – והשאר שעות נוספות.

פסיקתו של השופט יכולה אולי להיחשב כנצחון לעובדים, אך זהו נצ־חון פירוס. הגדיר זאת מנכ"ל רשות השידור אורי פורת: „מי כאן המנצח? כולם מנוצחים. אולי עורכי הדין הרוי־חו משהו. 50 שקל נטו מכל עובד בטלוויזיה לחודש".

פסק הדין היה מפתיע ועמד במידה מסוימת בניגוד למה שקרה בבית הדין מאז תבעה ההנהלה את העובדים ועד־למתן פסק הדין. בחודשיים האחרונים עבדו עובדי הטלוויזיה בכוח צווי מני־עה, שנתן השופט יעקב נויגבורן, לבק־שת ההנהלה. בשל כך, התקבל הרושם כי השופט תומך בעמדת ההנהלה – בניגוד לעמדת הוועדים. בערעור שהו־גישה הנהלת הרשות לבית הדין האר־צי לעבודה אף מועלית טענה זו.

„הפצצה" שהטיל השופט בילבלה את שני הצדדים. מעתה ברור לכל כי אי־אפשר לחזור למה שהיה בעבר. לש־ני הצדדים ברור כי עליהם להיכנס למו"מ כדי לחתום על הסכמי עבודה חדשים שיאפשרו להפעיל את הטלווי־זיה הישראלית לפי החוק.

הפסקת השידורים השבוע נבעה מהמחלוקת הבסיסית בין ההנהלה לעובדים על פירושו של החוק. העוב־דים חזרו לעבוד כמו לפני הצווים, הת־ייצבו לעבודה בשמונה בבוקר. ההנה־לה סירבה לאשר זאת, כי הפעלת לוח משדרים סדיר מחייבת העסקה בשעות נוספות מרובות, – המהוות עבירה על חוק שעות העבודה והמנוחה.

החזרה לשידור אינה מוכיחה כי הכל כבר בא על מקומו בשלום. להי־פך. השידור הוא מצב זמני. לאחר יו־מיים של שידורים שהסתיימו בשעה 18.30, הגיעו שני הצדדים להבנה כי את המו"מ על הסכמי השכר ינהלו כשהטלוויזיה משדרת. עובד בכיר בט־לוויזיה מגדיר זאת: „עם הכניסה למו"מ צפוי מאבק שבמהלכו תיתכן הפסקת שידורים. כל עוד הענין נדון בבית הדין – יהיו שידורים".

הצדדים הגיעו להסכמה לשדר רק לאחר שישבו ארבע שעות בלשכתו של נשיא בית הדין הארצי לעבודה השופט מנחם גולדברג. „אלמלא התי־ערבותו של השופט, אינני מאמין שא־פילו היינו מגיעים להסכמה זו", אומר מנכ"ל הרשות.

אולם אלה רק פני הדברים. עובדה, שכרם של עובדי הרדיו, שעליהם חלים אותם החוקים, נשחק באותה מידה שבה נשחק שכרם של עמיתיהם בטלו־ויזיה. בסוף החודש הם חוזרים הביתה עם „לוקש" זהה. מדוע, אם כן, הטלווי־זיה שובתת והרדיו משדר?

אחד מהמנהלים לשעבר של הטלו־ויזיה הגדיר זאת כך: „עובדים ניתן לפצות בשתי דרכים: אחת בכסף ואחת במנהיגות. מנהיגות היא אומנות המ־שלבת קצת מכל דבר: חכמה, רצון, ידע, נכונות ויכולת להבחין בין עיקר לטפל. כשאין כסף ואין מנהיגות – אין שליטה".

לבד מתשלום הגון בעבור עבודתם, מבקשים עובדי הטלוויזיה „יחס". הם רוצים, כך אומרים רובם, מנהל שידע להחמיא כשצריך וללחוץ כשצריך, ושיצא להגנת עובדיו כשצריך. „זו בדי־שה איך ישב חיים יבין בישיבת המלי־אה של רשות השידור ולא אמר מלה לטובת העובדים שלו", אומר עובד בכיר בטלוויזיה שנכח בישיבת המלי־אה.

עובדים רבים מאשימים את יבין כי הוא חסר מנהיגות ושבעצם, מי שמנהל את הטלוויזיה הוא המנכ"ל. יבין סבור אחרת: „טענת העובדים נובעת מכך כי לעובדים יש ציפיות ממני שאהיה הט־ריבון שלהם. כאילו אני יו"ר ועד העובדים. אבל אני לא אני חבר ההנה־לה. בתפקידי יש דברים שבהם יש לי סמכויות ובאחרים אין לי סמכויות.

„מבחינת המבנה, זו פירמידה היר־ארכית שפורת עומד בראשה. אני כפוף למנכ"ל. העובדים היו רוצים שאני אעשה את מלחמתם. בדברים שבהם אני חושב שתביעתם צודקת, אני מבהיר ביני ובין המנכ"ל. לא הכל ידוע להם. מדוע הרדיו משדר והטלוו־יזיה לא? זה מפני שהעובדים גילו איזה נשק יש להם בידיים. אין להשוות טלוויזיה עם רדיו מבחינת העוצמה".

השבוע, במליאת רשות השידור, ישב יבין ליד שולחן ההנהלה לימינו של פורת. לפני שהמליאה דנה בהפס־קת שידורי הטלוויזיה, העלה יו"ר הוו־עד המנהל מיכה ינון נושא המכונה „החזרת הנוהל הישן להוצאת מכרז קבע למשרת מנהל הטלוויזיה".

דיון זה ארך דקות אחדות בלבד – אך הוא אמור לסלול את הדרך ליבין לזכות במינוי קבע למשרת מנהל הט־לוויזיה. אגב, בניגוד לדעתו של פורת המעוניין כי מנהל הטלוויזיה יסיים תקופה של שנה כמנהל בפועל בטרם יוצא מכרז (יבין משמש זה שמונה חוד־שים כמנהל בפועל).

במהלך הדיון במליאה היה פורת (ולא יבין) הכתובת למתקפותיהם של חברי המליאה. יבין עישן סיגר וחייך. „אני מחייך", אמר מנהל הטלוויזיה, „כי אני עייף ומתוח ולאחר יאוש".

בעצם מתייחסים עובדי הטלוויזיה אל פורת כאל מנהלם הישיר – ועליו יוצא עיקר זעמם. לפורת יש קאריירה ארוכה (25 שנה) של עיתונאי וקאריי־רה יותר קצרה (17 שנה) של יו"ר ועד עובדים (ב„ידיעות אחרונות"). בכל הקשור במלחמות ועדים בהנהלה, יע־בור עוד זמן עד שוועדי העובדים בט־לוויזיה ילמדו מה שפורת כבר שכח.

בזירת האיגרוף בין הוועדים להנה־לה, מצליח פורת לכופף את היד לעוב־דים. במחצית השנה האחרונה מצאו עצמם הוועדים ארבע פעמים בבית הדין. בכל הפעמים ניצחה ההנהלה. „גוררים אותנו לבתי דין כאילו היינו פושעים פליליים", טוען יעקב אסל, מוועד עיתונות ההפקה במליאת הרשות, לאחר שהוזמן על־ידי חברי המליאה להסביר את עמדת הוועדים.

„זו טענה מתחסדת", אומר פורת. „אני לוקח אותם לבית־הדין בכל מק־רה שהם עושים דין לעצמם. בתקופה האחרונה הירבו לקחת את החוק לידי־ים. בעבר היו נוהגים לפתור כל משבר על־ידי אישור מתן שעזר תמיד בעי־זה. אני החלטתי להפסיק עם זה. והכלי היחידי שעומד במצב כזה לרשות ההנ־הלה הוא לפנות לעזרת החוק".

נראה, אם כן, שצפויים עוד עימו־תים, בבית הדין ומחוצה לו. בשלב זה, קשה להמר על שידורים סדירים לאו־רך זמן.

גוש אמונים: מרד המתונים

מאת מנחם רהט

ב„גוש" מתגבשת אופוזיציה לדרך שמייצגים הרב לווינגר ודניאלה וייס, במיוחד בענין המחתרת היהודית □ ישראל הראל: חברים מרכזיים פרשו מהזירה □ וייס: כמה דיוויזיות יש לאופוזיציה?

היו שם, בבית התלת־מפלסי המפואר הצמוד אל צלע ההר, כשני תריסרי איש ואשה מוותיקי הסבסטיות ושאר מסעות ההתנחלות. אבל בחלל הדחוס, בהתכנסות הכמעט חשאית, שררה תחושה של תיסכול, בניגוד לרגש התקוה שפעם בלבם לפני שנים, בפחונים ובקראוונים הרחוקים, בהיותם בראשית דרכם ביהודה ושומרון.

הפעם התכנסו לא לתיכנונים מיבצעיים. הם נועדו להשיח בשאלה הטורדת את מנוחתם של רבים בישובי יהודה ושומרון וחבל עזה: מה עושים כדי „לעצור את הסחף" של הגוש לקיצוניות? איך בולמים התפתחות שעלולה ליצור מצבים חדשים שאיש לא חלם עליהם?

„צריך להטיל מרות עליהם, שיידעו שהם כבר לא מייצגים אותנו", טענו שם. התכוונו לשתי הדמויות היותר דומיננטיות במזכירות הגוש – הרב משה לווינגר, מהאבות המייסדים, והמזכ"לית הנמרצת דניאלה וייס.

בשבוע שעבר גברה הדאגה, אחרי שהרב לווינגר האשים את הממשלה באחריות לרצח אליהו אמודי ז"ל. „איך הוא מעז להשמיע דברי הבל כאלה?", היתה התגובה. „הציבור הרחב אינו מבין שזו דעתו בלבד ומאשים את כל מתיישבי יש"ע המזוהים עם גוש אמונים".

החרדה מפני קרע בגוש אמונים וניכור בין ההנהגה לציבור, נשמעה גם בפגישות אחרות שהיו באחרונה ביהודה ושומרון. רבים אומרים שצריך לעשות חשבון נפש, שצריך לקיים בחירות ולבחור הנהגה מייצגת.

משה לווינגר: „מה פתאום מיעוט?"

יואל בן־נון: לא קדושים ומורי־דרך

יש מבכים את הגוש על שחדל להיות כלל־ישראלי, סילק גופים ואישים חילוניים שראו עצמם חלק ממנו („חוג עין ורד"). יש טוענים שהקצנה של ההנהגה, המשפיעה לעיתים על הנאמנים לה־בשטח, נעשתה גם להקצנה דתית. אם בעבר הגיעו חילוניים לבקר בשבתות, ברכב פרטי, התקבלו כאחים, היום יש שמעקמים את האף בבואם.

באופוזיציה לדרכה של ההנהגה הקיימת, מצויים גם אנשים שהציבור עדיין מזהה אותם עם הנהגת הגוש. ביניהם חנן פורת, הרבנים יואל בן־נון, יוסי ארציאל, יוחנן פריד ומנחם פרומן, ניסן סלומיאנסקי ראש מועצת אלקנה, פנחס ולרשטיין ראש מועצת בנימין ורבים אחרים, שכבר מזמן „לא שייכים". כמה מהם ביטאו הסתייגויותיהם, איש איש בדרכו. אחרים העדיפו „שתיקה רועמת". חנן פורת, למשל, נטש והסתגר בישיבת הקיבוץ הדתי בעין־צורים, שם הוא מרביץ תורה. לפי שעה, הוא מעדיף לבטא את מחאתו בשתיקה. אולי מפני שטרם התאושש מן ההלם שהיכה בו, כאשר שמע כי הרב לווינגר ידע על פעילות המחתרת והעדיף לשתוק מחשש שפורת יסכל את ההתארגנות (מה שפורת היה אמנם עושה, אומרים חבריו).

חבריו גם אומרים שכאשר נודע לו על ההפגנה שמארגנת המזכירות ועל השביתה מול בתיהם של יצחק שמיר ושמעון פרס, אמר כי אילו היה בו הכוח היה מארגן הפגנת־נגד.

הרב יואל בן־נון, בראיונות בתקשורת, שלל בתוקף את הנסיון להפוך את אסירי המחתרת היהודית – והם שכביכו בעופרה – לקדושים ולמורי הדרך של הדור הצעיר. הוא גם הזהיר שתכליתן של פעולות המחאה של המזכירות בגוש אמונים לא נועדה להשיג חנינה, אלא לתת לגיטימציה לפעולות המחתרת. גם הוא שייך היום לאופוזיציה.

הרב פרומן, רבו של הישוב תקוע, זרק את „הפצצה", במאמרו בבטאון המתיישבים „נקודה". „אני פורש" – זעקת הכותרת מעל מאמרו שעורר גלים בכל יישובי יש"ע. השבוע אמר: „לא רק אני פרשתי. לפי הערכתי, פרשו יותר ממחצית המתיישבים ביו"ש מכלל המזוהים עם הגוש, נוכח דרכה של ההנהגה הנוכחית".

שהקרע קיים – בכך אין ספק לאיש. אפילו הרב לווינגר ודניאלה וייס, נאלצו להודות בעובדות, אבל הסבירו: „בכל תנועה רחבה יש דעות שונות, וברור שאי אפשר לצאת ידי חובת כולם".

על מה בעצם המחלוקת? מתנגדיהם של הצמד לווינגר־וייס, טוענים בעיקר נגד קיצוניותם: נסיונות להקים „התנחלויות להכעיס" בשכם ובירידתו בהתנגשות עם כוחות הבטחון; הפגנה בחוצות ירושלים לביסוס התביעה לחנינת אסירי המחתרת; הצבת „משמרות מחאה" מול בתיהם של ראש הממשלה ושר החוץ, בניגוד לדוגלים בניהול הפעילות למען החנינה בדרכים שקטות.

הרב פרומן, למשל, רואה בהפגנות ובמשמרות המחאה נסיון בלתי מוצהר, מצידם של לווינגר והמזכ"לית, להפוך את הסטייה של „הבחורים הטובים" לנורמה: „אידיאולוגיה מכבעה מבקשת לכבוש את הכל לאמת שלה. דווקא מגמה זו נעשית מוחשית כתוצאה מהפגנות התמיכה במחתרת. לכן הפגנות התמיכה גרועות מהמחתרת עצמה".

במאמרו „אני פורש" היה הרב פרומן לנושא הדגל. מתיישבים שדעתם דומה מנפנפים בגליון האחרון של „נקודה" ומבהירים שהרב פרומן מבטא גם את דעתם. אבל, למרבה הפליאה, לא כולם נכונים להזדהות. אחד חושש לפרנסתו, שני מוצא תירוץ במישרתו הציבורית, ושלישי חושש ש„יעלו עליו". לטענתו של זה, יורד לחייו של מושב צעיר בהר חברון, שמזכירו ביטא בראיון בעיתון דעות שלא הותאמו לקו הרשמי של הגוש.

„יש חוסר אמון מוחלט בהנהגה", טוען אחד מראשוני הגוש. „לא באנשים, אלא בקו שהם מייצגים. המנהיגות עצמה, כלומר חברי המזכירות של הגוש, מחרימים את הישיבות. הם חשים שקולם אינו נשמע".

הוא מוסיף: „יש אי נחת, וכך נותרת הזירה לשניים־שלושה אנשי המזכירות הפעילה: הרב לווינגר, דניאלה ולעתים בני קצובר. אני מתחלחל מהלכי הרוח בדיונים הפנימיים שלהם – מה שנשמע בחדרי חדרים, בהחלט אינו מייצג אותנו. הדרך הזו מובילה לכהניזם. יום אחד נתעורר ונראה שהובילו אותנו שוב אל סף תהום. צריך לעצור ולהחליף את ההנהגה – אם כי אין ספק שלווינגר צריך להיות בתוכה – בטרם תתחולל המפולת".

ישראל הראל, יו"ר מועצת יש"ע ועורך „נקודה", מתייחס לפרשה במרומז, במשפטים שכנראה נוסחו במכוון בסירבול־מה: „ההנהגה הקיימת של גוש אמונים – בניגוד לדרכה בעבר – קובעת את דרכה של התנועה ואופי אמירותיה ומעשיה בלי להתייעץ ובלי להביא בחשבון קבוצת אנשים גדולה והולכת אשר בלעדיה מערכת שיקולי הדעת סובלת מחסרון מהותי".

בלשון ברורה יותר: „חברים מרכזיים שהיתה להם השפעה מכרעת על מהלכי גוש אמונים, פסקו להשתתף בפורומים שבהם מתקבלות ההחלטות והותירו את הזירה לגוון אחיד של דעות ומעשים".

המשבר שבו שרוי עתה גוש אמונים, הוא עמוק. יש אומרים כי מספר הפורשים רב, עד כי למעשה אין עוד גוש אמונים. לדידם, קיימת תנועת ההתיישבות „אמנה" – שבין אנשיה עלו הרהורי כפירה, להינתק מהגוש שאותו היא מקיימת בכספיה – וקיימת מועצת ישובי יש"ע. לצידם מתקיימת המזכירות הפעילה של שניים־שלושה אנשים, שאינה מייצגת ציבור ניכר מאוד של המתיישבים, שאינה מכנסת את המוסדות ושמעולם לא נבחרה על ידי הציבור שהיא מבקשת לייצג ושממנו היא אמורה לשאוב את מקור הסמכות שלה.

אך הרב לווינגר כופר „בטענה שהמזכירות עוסקת בעיקר בפעילות לחנינת אסירי המחתרת: „זה תופס רק 10 אחוזים מההתעסקות שלנו. כל שאר זמננו ומירצנו מוקדשים לפעילות בקרב הנוער, להקמת גרעיני התיישבות חדשים, למפעלים המוניים כמו הצעדות למיניהן, ולמען עידוד העליה מארצות הרווחה ליש"ע. בכל הדברים הללו אין שום חילוקי דעות. נכון שיש חילוקי דעות בענין הפעילות לחנינה. אז מה? זה בסך הכל חלק זעיר מהפעילות".

הרב לווינגר מאמין כי הוא מבטא את דעת הרוב – להוציא אולי נושא המחתרת, שאת עצם קיומה שלל, כך הוא אומר, בתשובה על שאלה אם אכן ידע על קיומה לפני שנחשפה. אין לו התלבטויות כשהוא מאשים את הממשלה באחריות לרצח אמודי ז"ל, והוא משוכנע שזו דעת הרוב בגוש אמונים. „הממשלה יכלה בהחלט למנוע את הרצח. יש לה אמצעים משלה. התרגלנו שכל חודש רוצחים יהודי. ועולם כמנהגו נוהג".

על הטענה כי הוא מייצג מיעוט, עונה הרב לווינגר: „מה פתאום מיעוט? בכל אירוע שאנחנו מארגנים באים אלפים, לעתים רבבות. יש לנו 350 אלף חתימות לחנינת המחתרת. זה מיעוט?

„כשעשינו חזיון אורקולי בירושלים באו רבבות, ומחציתם לא חובשי כיפות", הוא אומר בתגובה על הגירסה שלמזכירות הפעילה יש היום תדמית מוקצנת גם בתחום הדתי.

דניאלה וייס, „הכוהנת הגדולה" של הגוש, שהתלהבותה היא המנוע של המזכירות הפעילה, אינה נשמעת כלל מיליטנטית. בקול רגוע היא מסבירה כי „ההתיישבות בשכם, למשל, היא אחת מנקודות הנפש הכי עמוקות ואסור לוותר עליה": „הזנחת ההתיישבות בידינו תהיה חטא בל יכופר": „המחתרת היתה רק התפרצות חד־פעמית על רקע הבטחון הרעוע בזמנו ביש"ע": „מטרתנו בחיים לשתף עצמנו בבנין עם בארץ ישראל ועל כך אין לי רגשי אשמה והצטדקות".

לא השאלה אם המוסדות והאישים נבחרו כדין מעניינת אותה, אלא באיזו מידה עלה בידיה להוסיף עוד נדבך לבנין הארץ. אשר לנסיון להדביק לה תווית כהניסטית, אומרת דניאלה וייס כי הכהניזם הוא אנטי־תיזה לכל אמונותיה.

„יש אופוזיציה", היא מודה, „אבל כמה דיוויזיות יש להם? שביתת השבת המוקמצת אורגנה על פי החלטה בקורום ובפורום הכתאים, וכבר מחזיקים אותה יותר מחודשיים וחצי עם תורנויות מסודרות של כל הישובים. אז זה אומר שאין איכון בנו? האין זו חובתנו המינימלית כלפי אנשינו הנאנקים בכלא? צר לי על דברי הבל והקישקוש שמשמיע המיעוט נגדנו. בכל מקום, לי אין רגשי אשמה ואינני חשה צורך להצטדק".

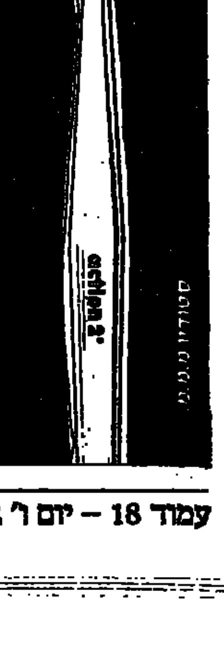

action 2 מברשת־השיניים הרפואית בעלת הראש הכפול

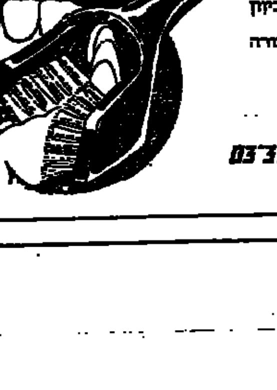

מדוע מומלצת אקשן־2 לכל המשפחה?

להשיג בבתי־המרקחת וברשת סופר־פארם

הפצה – אשכנזי עבד, „מתן תכונת דנטי", רח' השרים 79 תל־אביב, טל. 03-370491

הפצה – „מלמר", טל. 03-484387

דו"ח / אמנון אברמוביץ'

הזקן הזה עוד יקנה „לביא"

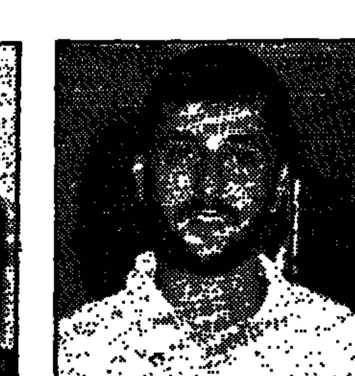
נקש: הסבר פניך לעבריין

בר־לב וארן: הוא תמיד שריונר

בשולי פרשת איראן: „צביעות" השמאל / צמיחה / אדם לעמלה יולד / אגודות כפרים / אמריקה

בשולי פרשת איראן: „צביעות" השמאל/ צמיחה/ אדם לעמלה יולד/ אגודות הכפרים/ אמריקה//

כל אלה שצועקים כבר שבועיים נגד מכירות הנשק לאיראן, הם אלה שצועקים ראשונים נגד פיטורי פועלים מהתעשיה. צבועים שכאלה, אומרת מערכת הבטחון, צבועים שכאלה. השמאלנים האלה מתייצבים לימין פועלי סולתם ולימין פועלי מנועי בית שמש. רוממות זכות הפועל לעבודה בגרונם והתנגדות למכירות נשק בנאומיהם.

בטיעון המיטאור הזה של משרד ראש הממשלה ומערכת הבטחון יש אמת, אבל רק חצי אמת. מתנגדי מכירות הנשק תומכים בזכויות העובדים. אבל הם גם אלה שהזהירו ומזהירים מפני המיליטריזציה של התעשיה הישראלית.

לפני כשנתיים שבה חברת הכנסת חייקה גרוסמן, מפ"ם, מביקור בצ'ילה, סוערת ונסערת. הסתבר לה שהגנראל פינושה יושב על כידונים ישראליים. מעל דוכן הכנסת היא דיברה נגד מכירת נשק לצ'ילה, נגד הימור פוליטי על הרודן הצ'יליאני אשר יפול במוקדם או במאוחר ונגד הימור הצבאי על גון פניה של התעשיה הישראלית.

כך דיברו וכך מדברים יוסי שריד, אלעזר גרנות וכל „הצבועים" האחרים.

ה"ה פרס, רבין ושות' אינם נבחנים ביכולתם לאתר צביעות, אלא ביכולתם לעצב מדיניות שתוריד את ישראל מהסוס התעשייתי־צבאי ותעלה אותה על הסוס התעשייתי־אזרחי.

מדיניות אשר תנחית את מטוס הלביא, לשם דוגמה, ותטיס במקומו תעשיה אזרחית.

בעוד שנים אחדות ייתגלה, שישראל מוכרת את מטוס הלביא סימן 2 לדיקטטורה דרומית כלשהי, אמריקנית, אפריקנית. פרץ וצווחה יעלו מן הארץ. מה אתם רוצים, תלחש המערכת, מה אתם רוצים, שנפטר עשרות אלפי עובדים מהתעשיה האווירית ומתעשיות הבת?

מפעל מנועי בית שמש יכול לשמש דוגמה טובה. המיפעל הורחב עד נופח כדי לשמש תעשיית תמך לייצור מטוסים. בינתיים הוא נהפך מתומך לנתמך, ומביזנס לאידאולוגיה.

בראשית שנת 84' יצא לאור ספרם של ד"ר יורם פרי ואמנון נויבך, „הקומפלקס התעשייתי־צבאי של ישראל". הספר מתאר את שלבי הגדילה של התעשיה הצבאית הישראלית. נולדה בתנאי אמברגו צבאי, נהפכה לחי הנושא את עצמו והמשיכה ותפחה עד שהיתה למעצמה שיש לה מדינה.

נשק, לא יהלומים, הוא היצוא מיספר 1 של מדינת ישראל. תעשיית הנשק, כמו סמים, התחילה עם צריכה עצמית, התפתחה לכמויות מסחריות, והיום היא מכתיבה את מדיניות החוץ של ישראל.

מצב המלחמה המתמשך ותנאי הבידוד הכתיבו יצירת תשתית, מחקר ופיתוח. התעשיות הצבאיות גדולות על הצבא הגדול, אבל הן מתקיימות, בגודלן הנוכחי, מתוך ציפייה ליום סגריר. בינתיים על מנת לקיימן, הן חייבות לייצא לאוהדי סגריר.

מה שמלמד, אם נחזור לרגע למבחן הצביעות, שלא די להתנגד למכירות נשק, לתמוך בזכויות עובדים ולהתנגד למיליטריזציה של התעשיה – נקודת המוצא היא מדיניות של שלום.

חלק נכבד מתעשיית הנשק מסתובב סביב קונצרן „כור" בפרט ומפעלים הסתדרותיים בכלל. זו הסיבה, זה המילכוד, המונע היום מאנשי מפלגת העבודה להרים קול. כאשר השאה האיראני נפל, נסו מיפעל „סולתם" והעיירה יוקנעם עימו, ליפול אף הם. בשנתיים האחרונות שקט ביוקנעם. כדי שיהיה שקט ב„סולתם", חייב להיות רעש באיזשהו שדה קרב בעולם.

המונח הבלבלי צמיחה, אשר התאזרח כאן ובשנתיים האחרונות זכה גם לאכסניה פוליטית, מתקיים בתעשיית האלקטרוניקה. התעשיה הזו, ברובה הגדול, היא תעשיה לצרכים צבאיים.

היצוא הישראלי התחיל בתפוזים, עבר ליהלומים והגיע לנשק. קציני צבא משתחררים הלכו פעם לאקדמיה (מתי פלד, פטי הרכבי), אחר כך לפוליטיקה, היום ליצוא נשק.

קצין משתחרר משתדך אל סוחר ויוצא אל השוק.

יעקב נמרודי, מראשוני החלוצים, היה שניים שהם אחד: גם קצין משתודך וגם סוחר. נמרודי נספחנו הצבאי באיראן, סגן־אלוף, קיבל דרגת אלוף־משנה על פי בקשת השאה האיראני, שנעלב מהעובדה שנספח צה"ל באיראן הוא רק סגן־אלוף. כשהשתחרר החל לעשות עסקים באיראן, לעשות לביתו ולתפארת מדינת ישראל.

הרבה מאוד קצינים ניסו, ללא הצלחה, לחקות את הצלחתו של נמרודי. אף אחד מהם, כולל נמרודי, אינו מגדיר עצמו כסוחר נשק. מדברים על ייעוץ, שירותים חקלאיים, הנדסה אזרחית, לא על נשק.

העמלות בתחום הנשק הן מהגבוהות בעולם הסחר. משהו בין חמישה עשר לשלושים אחוז. אדם לעמלה יולד.

ההידוקות שלנו לאיראן, מעבר למתן השרותים לארצות הברית, היא חלק ממדיניות חוץ ישראלית ישנה נושנה, מחיפוש המטבע ליד הפנס ולא במקום בו אבדה.

בדברי ימי ישראל רשומה חבירה אל תורכיה, עיראק, איראן, חבש, הכורדים, המורדים בדרום תימן, המורדים בדרום סודאן והנוצרים בדרום לבנון. הברית הפריפרית, קראו לזה פעם.

איפה כבר לא היינו ואיפה כבר לא נפלנו.

תורכיה ועיראק היו בשנות החמישים את הגרעין של מה שנקרא אז „ברית בגדאד", התאגדות מדינות פרו־מערביות. באותה עת היתה עיראק בין הטובים.

באותה תקופה חיפשנו דרך לעקוף את מצרים הפרו־סובייטית של נאצר. אלא שמאז עבר קצת זמן. האוייב מספר אחד של ישראל, הפלשתינאים, נמצא מאז 67' בהשג יד או תחת היד, ואנחנו עודנו מחפשים רחוק. סנוב, בגדה המערבית כבר היית?

במקום לשאת ולתת עם פלשתינאים קיימים, המצאנו בגדה את אגודות הכפרים. מרשל מקלוהן טוען, שהעולם הוא כפר גלובאלי. ישראל אימצה את הקביעה הזו, והיא מנסה להקים אגודות כפרים ברחבי העולם.

טוב שכן רחוק משכן קרוב.

הבה נניח, שהחקירה האמריקנית תעלה, שישראל היא הצינור העוקף של הנשיא רייגן למורדים בדרום אמריקה, שגם במקרה הנדון ידעה ישראל לאן הולך הכסף, שהיו ישראלים שידעו שהחשבון השני או השלישי, שנפתח בשווייץ אינו מיועד רק להוצאות תפעוליות של מיבצע איראן, אלא גם ובעיקר לתפעול הקונטראס.

נו, אז מה?

לא ננהל שום חקירה, אמר יצחק שמיר, כי אין מה לחקור. וכשהיה מה לחקור, פרשת השב"כ, ניהלנו חקירה? וכאשר ניהלנו חקירה, ועדת כהן, הסקנו מסקנות? כלום יצחק שמיר, שר חוץ נגוף אינו ראש ממשלה נחוץ?

האמריקניזציה הישראלית היתה ונותרה סוסטר־אבן, מכירה אלקטרונית ונעלי קיקרס. לא הזכות שלא להסכים, דמוקרטיה מורכבת מאליה ועתונות בלתי מצונזרת.

הדיאלוג האמריקני ישראלי, המצוטט בשבועיים האחרונים, הוא דיאלוג בין פוליטיקאים. שר המשפטים אד מיז אמר, וממשלת ישראל הגיבה. הנשיא רייגן דיבר על מדינה שלישית (ברמזו למעצמה הששית של ואנחנו) וממשלת ישראל הכחישה. בימים הקרובים יתחילו לדבר החוקרים. תגובות הפוליטיקאים הישראלים אשר ינסו להתמודד עם מימצאי החוקרים האמריקנים, יימצאו בעמדה נחותה.

ישראל היא צינור הביוב של ארצות הברית לדרום אמריקה, ולא רק לדרום אמריקה. בדרכנו להיות אור לגויים אנחנו נזקקים לגאולה דרך הביבים.

בחודש אפריל אמור נשיא ארצות הברית לדווח לקונגרס על מדינות מקבלות סיוע אשר מפרות את הסכם האמברגו. הגילויים האחרונים על קשרינו העקיפים והמוכחשים עם דרום אמריקה כשלג ילבינו לעומת הקשרים הישירים עם דרום אפריקה.

בהיותה תלויה תלות מוחלטת בארצות הברית נהנית ישראל ממרחב תמרון מצומצם, אם לא אפסי. בשטח הקטן הזה יש לנו אפשרות לעצב את מערכת קבלת ההחלטות או ההנהגות, בצורה כזו שתכיל אי אלו בלמים ואיזונים. בפרשת איראן, כמו בפרשת השב"כ ובסיבוב הראשון של פרשת פולארד, הוכנסו בסוד העניין אך ורק בעלי עניין. וכל זמן שכך, מה שהיה הוא שיהיה.

נשוך נקש

בראשית השבוע כינס שר התיירות אברהם שריר, בתוקף תפקידו כשר משפטים, את הכתבים לענייני משפט. במונולוג יללני רווי רחמים עצמיים חזר ובכה על הדם שנשפך, על העתונאים ששפכו את דמו, העלילו עליו עלילות, הוציאו את דיבתו רעה. עשו ממני כדורגל, הוא אמר, כל אחד בעט בי.

כשהעתונאים יצאו מהפגישה, הם התפנו לשאול את עצמם, מה הוא בעצם רצה, בשביל מה הוא הקהיל את כל הקהל הזה, והגיעו למסקנה שכל מה שהוא רוצה, זה שיירדו ממנו בעניין ויליאם נקש.

כנראה, יש משהו בקבלנות שריר על דמו השפוך בדיוק כפי שיש קשר בין הדם השפוך לבין התנהגותו המפורנית בעניין ויליאם נקש. עובדה: אין לו דם לקבל החלטה.

ביום ראשון אמורה ממשלת ישראל לדון בקליטת העולה ויליאם נקש. הצעיר אשר הורשע בצרפת בביצוע רצח ונדון למאסר עולם. לאחר מכן נמלט לישראל ונתפס כאן, תחת שם העט רודי אטלן.

השר אברהם שריר, על פי נטיית לבו, אינו רוצה להסגיר את נקש, ועל פי סמכותו הוא רשאי שלא לעשות זאת. מאחר שאיננו מספיק משפטן ומספיק ליברל כדי להבין את מה שהוא רוצה, ויותר עם זאת איננו מספיק אמיץ כדי לבצע את מה שאינו מבין – הוא מעוניין שממשלת ישראל כולה תטבול ותאחז את השרץ בידה, תוך שינוי החוק והפחתת מעמדה של ישראל במסגרת אמנת ההסגרה הבינלאומית.

ההשתהות בהסגרת נקש הביאה לראשית הקרע בין שר המשפטים לבין היועץ המשפטי לממשלה. השר שריר מפרש את עמדתו של יוסף חריש כנסיון אחרון לרכוש את לבם של העתונאים השמאלניים המשפטנים יפי הנפש.

הסגרת נקש נדונה בוועדת שרים לענייני חקיקה. בשל הימנעות של השר אריק נחמקין, האינטלקטואל מנהלל, נפלה ההצעה והועברה לממשלה. בשבוע שעבר, מחמת חוסר זמן, דחתה הממשלה את הדיון לשבוע הקרוב.

על פי כל קנה מידה, כבר צריך היה הפושע ויליאם (רודי אטלן) נקש לחזור למקום הפשע, לצרפת: הוא ביצע רצח על רקע פלילי במסגרת מלחמת כנופיות. טענת ההגנה שלו כאילו היה זה רצח פוליטי, אינה מסתדרת לא עם העובדות ולא עם המונח „פשע פוליטי" כהגדרתו בספרות המשפטית.

אמנם הנרצח של נקש הוא ערבי, אבל גם שותפו לביצוע הרצח הוא ערבי. נקש, בשותפות מלאה עם שניים אחרים, אחד ערבי והאחר מולאטי, ביצעו את הרצח בצוותא חדא.

הרצח הזה לא ארע במסגרת מאבק רעיוני נגד ממשלה או משטר. הפרקטיקה המשפטית דורשת אופי פוליטי מכריע, ואילו כאן אין אפילו מקצת הפוליטיקה.

הטכניקה הזו היא עתיקת יומין: בעת המאבק לעצמאות אלג'יר, למשל, ירה גנגסטר צרפתי ברעהו וטען שהרקע למעשה הוא פוליטי, שכן הנרצח היה חבר מחתרת האפ.אל.אן. בסופו של ההליך הוסגר הרוצח לצרפת.

ויליאם נקש נכנס ארצה מבלי שריות על עברו הפלילי ועל היותו מסוכן לציבור. את זה, כמו את הפסבדונים רודי אטלן, למדה המשטרה אחר כך ובמקרה, כאשר עצרה אותו בחשד שתיכבן כאן שוד מזוין.

כמו בקליטת עליה קודמת של עולה תיק ממנו, גם לרודי אטלן צצו לפתע שורשים בשואה. הוא קרוי על שם קרוב משפחה אשר נספה באושוויץ. כמו במקרה הקודם התאספה סביבו שדולה של אלה אשר מופרעים־על־ידי החוק.

בחוק המשונה אשר השר שריר מנסה להעביר בממשלה, טמונה יכולת גדולה לקבץ כאן בעתיד יהודים טובים, מבתרי גופות מלוס־אנג'לס ומשקיעי גוויות באוסטן.

על פי החוק המשונה אמור נקש, כמו עולים נמלטים שיעלו אחריו, לבלות את מאסר העולם בישראל במקום בארץ זירת הפשע. למרות שתנאי המאסר בישראל הם מהגרועים בעולם, נקש מוכן ליטול את הסיכון, הוא יודע למה. מי שהצליח לגבש סביבו שדולה שתביא לשינוי חוק, יצליח בוודאי לגבש גם שדולה שתביא לחנינה.

שני טיעונים עיקריים משמשים את מסנגרי קליטתו של נקש בארץ. הראשון, שהוא עלול להירצח בצרפת. והשני, שהוא הורשע בעבירה מבלי שנכח בדיון, הורשע שלא בפניו.

בית כלא בצרפת אינו פחות בטוח מאשר בית כלא בישראל, ואולי הוא אפילו יותר בטוח מאשר מרכז המפלגה הליברלית. ולעניין הרשעה שלא בפניו, בארץ אין לו אפשרות ערעור. לעומת זאת, בצרפת פתוחה בפניו אפשרות ההתנגדות (אופוזיסיון) ופתיחת משפטו מחדש.

בהתייפחותו השבוע בפני הכתבים לענייני משפט אמר השר שריר, שיש משהו בעניין נקש אשר מונע ממנו לגלות לעתונאים את כל האמת. אמר ורמז לכיוון הבטוח של החשאיות. הנוכחים הבינו כאילו הרוצח הזה הוא, בואו נאמר, סוכן המוסד.

זרועות הבטחון הישראליות, ממש כמו שלטון החוק, ספגו השנה די מכות, גם בלי ההתחכמות של אברהם שריר.

בג"ץ: הבה נתחכמה לו

בג"ץ הכניס לשר חיים בר־לב חוק ומהר, אבל בר־לב מסרב לקבל זאת באופן אלגנטי.

בשבוע שעבר נצטוה בר־לב להחזיר את שלושת מודחי השב"ס לעבודתם. בהחלטה קודמת רמז בג"ץ לשר המשטרה להפקיד את התלונות נגד השלושה בטיפולו של משרד מבקר המשטרה.

במקום לאסוף את הפסדיו, לגלות רוח ספורטיביות ולחדול להרהר אחר החלטת הבג"ץ, מתייחס שר המשטרה לפסיקה בעניין מודחי השב"ס בדיוק כפי ששר הפנים פרץ מתייחס לפסיקת הבג"ץ בעניין שושנה מילר.

השר פרץ שוקל לעקוף את בג"ץ על ידי חידוש הרשימות השחורות. השר בר־לב שוכח את ציווי בג"ץ להחזיר את מודחי השב"ס לאלתר ולתפקידיהם הקודמים, ואומר בראיון לאילן בכר מ„מעריב", שזכותו של הנציב החדש לבחור לו את עוזריו, ושבית הדין הגבוה לצדק לא התכוון שהשלושה ימשיכו בתפקידיהם עד יומת המשיח.

בשלב קודם עשה השר כל מאמץ כדי שהתלונות נגד שלושת המודחים יידונו על ידי עוזרו ולא על ידי מבקר המשטרה. מאחר שבג"ץ כפה עליו לעשות שימוש במבקר, ניסה השבוע השר לדלל קצת את צוות המבקר על ידי הרחקת עוזר המבקר נצ"מ איתן גולן והחלפתו באיש נציבות בתי הסוהר.

פקודת בתי הסוהר, וכך הוסבר לשר, מחייבת נוכחות של איש נציבות בתי הסוהר בצוות החקירה, איש שדרגתו גבוהה מדרגת הנחקר.

איש הנציבות צריך להתוסף, אך הוא אינו חייב לבוא במקום...

בין השר בר־לב למבקרו אברהם ארן (ברן) מתקיים מתח רצוי שבין מבקר למבוקר. הבעיה היא, שמאז פרשת סויסה נוסף למתח הטבעי הזה דבר מה נוסף. את אחת הסיבות לעמדה העיקשת של ארן בפרשת סויסה, תולים מקורבי בר־לב ביחוג שבין ארן לבין עוזרו נצ"מ איתן גולן, הנתפס אצלם כמין דיגל קטן.

השבוע ניסה בר־לב להפריד בין ארן לבין עוזרו. ידיעה עתונאית שהביאה כמה טלפונים עתונאיים נוספים, כמו גם בוודאי עמדה עיקשת של ארן, הבהירו לשר, שלא תהיה תפארתו על הדרך בה הוא הולך מאז החלה הפרשה וגם לאחר שנסתיימה. שר המשטרה חזר בו.

בר־לב ממשיך להיות יותר סויסה מסויסה. למישמע החלטת הבג"ץ אמר סויסה, שאילמלא התפטר קודם לכן, היה עושה זאת עכשיו בעקבות הפסיקה.

מינויו של ארן למבקר המשטרה נזקף לזכות בר־לב. אבל הדרך בה התמודד בר־לב עם פרשת סויסה, ובעיקר ההתחכמויות עם החלטת הבג"ץ, מזכירות לנו משהו משלטון מפלגת העבודה הישן והטוב. אנשי חירות מפזמים, אלוהים לשלטון בחרתנו. אנשי העבודה מאמינים, שאלוהים לשלטון הנצחתנו. לא מביאים בחשבון שמטר־שהורתיים אריק שרון כזה או אחר יחליף אותם, כשהוא חופשי ללכת באותו מסלול.

אנשים השבוע / מרק סגל

שטיח פרסי

בוושינגטון מדברים על „איראנגייט". בירושלים מדברים על „מועדון ראשי הממשלה". אומרים שחבריו נכשלו בגבשושיות שנוצרו בשטיח הפרסי שניסו לטאטא תחתיו הרבה יותר מדי.

מן הפרשה האחרונה למד הציבור על הפורום הפנימי של מעצבי המדיניות, שבו מחליט ראש הממשלה יצחק שמיר החלטות מרחיקות לכת יחד עם שני קודמיו מן המערך: מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס ושר הבטחון יצחק רבין. יש המשווים אותם למחזיקי ספרים: כאשר אחד נופל – נופלים גם היתר.

תגובתם הנעלבת של שרי קבינט שהושארו מחוץ לעניינים, הולידה גילדה, אד־הוק, של שרי ביטחון. זו כוללת את השלישייה של שרי הבטחון לשעבר: שר המסחר והתעשיה אריאל שרון והשרים בלי תיק עזר וייצמן ומשה ארנס. עוד תוצאה: חילופי דברים קולניים בין עזר לפרס.

מאז – הן עזר והן אריק השמיעו דברם בציבור. עזר דיבר בתבנית „מוקר". הוא השמיע דברים ברוח הביקורת של הפרופסור למדעי המדינה יחזקאל דרור על „תהליך עיצוב מדיניות פרימיטיווי".

אריק שרון כתב ב„מעריב". הוא עשה השוואה בין הדו"ח שלו לממשלה ולציבור בעניין הנשק שנשלח לאיראן ב־1982 לבין ההעלמה שאירעה עכשיו (הוא לא שכח להזכיר שנהג כשורה גם בעת המלחמה בלבנון...).

הפרופסור דרור העלה גם את שאלת מיליוני הדולרים: האם סוחרי הנשק הפרטיים גררו את חבריהם המדינאים להרפתקאות שונות?

שני עושי הכותרות: אל שווימר הוא נאמנו של פרס משכבר הימים, ויעקב נמרודי – חבר ילדות של סגן ראש הממשלה ושר החינוך יצחק נבון וחבר קרוב של אריק שרון.

יתכן שקירבת העסקים של נמרודי לאיל ההון הסעודי עדנאן חאשוגי הולידה את אחת הגבשושיות הגדולות מתחת לשטיח הפרסי.

טכניקה

כתב הבי.בי.סי. בירושלים פול ריינולד גורם מן הסתם קורת רוח רבה למעסיקיו בלונדון.

בדיווח על משפט הבגידה של מרדכי ואנונו ציין כי „טכנית, מדינות ערב מצויות עדיין במלחמה עם ישראל".

טכנית?

חמש דקות

יו"ר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת אבא אבן שב מביקור בקהיר הישר לקלחת „איראנגייט". רק זמן קצר לפני כן, נהנה משיבת־מנצח לבית מדרשו הישן, אוניברסיטת קיימבריג', שם הירצה על „דיפלומטיה ותפקיד השוק".

על השאלה „כמה זמן תקפים שיקולים מוסריים בעניינים בינלאומיים", השיב אבן: „חמש דקות".

בתוך כך, בעקבות רישומים מצד יו"ר ועדת החוץ והבטחון לשעבר אליהו בן־אלישר (ליכוד) על־אודות שהיותיו של אבן בחו"ל, נחלץ חבר הוועדה הרב מנחם הכהן („העבודה") להגנתו של אבן.

לאחר שקבע כי מעמדו של אבן בבית ובחוץ העלה את קרנה של ועדת החוץ והבטחון, גער הכהן בבן־אלישר על שהתנגד לכנס את הוועדה במהלך מלחמת לבנון ב־1982, שלא להביך את הממשלה.

דוקטור ופרופסורית

שתי דמויות מפתח בפוליטיקה האמריקנית עומדות להגיע ארצה בשבוע הקרוב.

הסנטור הדמוקרטי אדוארד קנדי (שביקורו כבר מעורר שמועות על תכניותיו לרוץ בכל זאת לבחירות לנשיאות ב־1988) יקבל תואר דוקטור כבוד מאוניברסיטת בן־גוריון בנגב.

ג'ין קירקפטריק, לשעבר שגרירת ארה"ב לאו"ם, שהוזכרה כמועמדת רפובליקנית לסגנות הנשיא – תבוא לפתיחה של „הפורום ע"ש ג'ין קירקפטריק ליכון מנהיגות ומדיניות לאומית". זה יהיה ביום ראשון בערב באוניברסיטת תל־אביב.

היא תביא גם את בעלה, ד"ר אברון קירקפטריק, שהיה ראש האגודה למדעי החברה בארה"ב, ושישה ראשי עיריות אמריקניים חשובים, כך מבטיח מנכ"ל הפורום דן פתיר.

הפרופסור קירקפטריק תישא את ההרצאה המרכזית בנוכחות הנשיא חיים הרצוג וראש הממשלה יצחק שמיר.

הפתעת הסיור

לאחר שסיירו בכמה מרכזים רפואיים ובמרכז לנכי צה"ל „בית הלוחם", שהם תורמים להם, ביקרו חברי אגודת בני־ציון בראשות נשיאם סידני ויינר בבסיס צה"ל אי־שם ברמת הגולן וקיבלו זריקת מורל ממפקד היחידה, עולה מברית המועצות.

לאחר מכן התרגשו כששמעו ממדריך התיור שלהם, מתאם מפעלי בני־ציון בארץ, עזרא רפופורט, כי נפגשו זה עתה עם רב־סרן מיכאל שטיגליץ, אחיה של אביטל שרנסקי.

ישראל: „הצלחה הירואית וזרע הפורענות"

מאת עמוס גלבוע

בלהט הסערה האיראנית נשכח שלפני ימים אחדים, ב־29 בנובמבר, מלאו 39 שנים להחלטת עצרת האומות המאוחדות על הגשמת „תוכנית החלוקה". החלטה זו נתנה את הבסיס הבינלאומי להקמת המדינה, וחצי שנה לאחריה קיבל דוד בן־גוריון את ההחלטה לכונן את מדינת ישראל.

ישראל נכנסה איפוא לשנתה ה־40 – 40 שנות „דור המדבר". שעה יפה לתהות על מהות בעיות הקיום שלנו בהקשר הכולל של הבטחון הלאומי. שלוש שאלות זהות הוצגו לפני ארבעה אנשים המצויים כיום מחוץ למערכת הממסדית והפוליטית, אך קשורים בה ומעורים בנושא הבטחון הלאומי:

★ אלוף (מיל.) בני פלד, מפקד חיל האוויר לשעבר וכיום נשיא חברת אלסינט.

★ פרופ' יחזקאל דרור, המשמש כיום ראש המרכז למחקרי בטחון באוניברסיטה העברית בירושלים.

★ פרופ' דן הורוביץ, מהמחלקה למדע המדינה באוניברסיטה העברית בירושלים.

★ תא"ל (מיל.) ד"ר חיים יעבץ, המשמש כיום יועץ לנושאים אסטרטגים להנהלת רפא"ל (הרשות לפיתוח אמצעי לחימה).

● *מהם המבחנים המרכזיים שעברה המדינה ב„דור המדבר", במה הצליחה ובמה נכשלה?*

אלוף (מיל.) בני פלד: המבחן הראשון – הלחימה על העצמאות של המדינה. עברנו אותו בהצלחה רבתי. לא רק שהבסנו את מדינות ערב והפורעים הערבים בארץ, אלא גם השתלטנו על שטח גדול יותר מזה שהוקצה לנו בהחלטת כ"ט בנובמבר. הקרבנו קורבנות רבים (אחוז מכלל הישוב). אומנם בכינו, אך לא יללנו.

המבחן השני היה כשניסינו לכונן מדינה קבועה, עפ"י תכתיבי מגילת העצמאות, שקבעו את התהליך החוקי של הגדרת המדינה. במבחן זה נכשלנו כשלון חרוץ וטראגי ששיבש את כל מהלך חיינו מאז ועד היום. 118 חברי האסיפה המכוננת (מתוך 120 חברים), כולל בן־גוריון, החליטו לתפוס את השלטון, להפוך עצמם לכנסת הראשונה, בלי כל סמכות חוקית ובלי כל הגדרה מדינית מה היא מדינת ישראל. כלומר, גוף זה קרא לעצמו כנסת ראשונה בלא שנבחר כשלטון.

המבחן הנוסף שבו נכשלנו, והנובע מהכשלון הקודם, הוא שכאשר הופר הסכם שביתת הנשק עם מדינות ערב, שהיה הסכם מדיני, כבר לא היה בכוחה של הישות השלטונית בארץ להתמודד עם בעיה מדינית זו בדרך מדינית.

מדינה ריבונית שהפרו עמה הסכם, מודיעה על כך ומסיקה מסקנות מדיניות: לצאת למלחמה, להיכבש, להתפשר, לחתום הסכם חדש וכו'. במקום זאת, התחלנו לנקוט פעולות תגמול, בלי להביא לאף תוצאה מדינית. כך זה החל ב־1950 ונמשך עד עכשיו. ב־1956 עמדנו במבחן המדיני של מלחמת קדש ונכשלנו כשלון חרוץ בהפקת הרווחים.

במה לא נכשלנו? בכך שכוחנו וכושרנו הצבאי גדלו לאין שיעור מאז 1948. עד היום אנחנו הכוח הצבאי החזק ביותר במזה"ת. אך עובדה היא שלא הצלחנו לנצל אותו מבחינה מדינית, כי „חמור לא יכול לתפקד כסוס, גם אם הוא חזק מאוד".

נכשלנו בכל המשימות הממלכתיות בתחום הפנים, ביחסים שבין יהודים לבין עצמם ובין יהודים ולא יהודים. ובתחום החוץ של יחסינו עם מדינות ערב, אפילו עם מצרים.

את הבעיה הפלשתינית, שאנחנו יצרנו, לא פתרנו. היו לנו לכך שתי הזדמנויות אחרי 1948־1949: הראשונה, כשכבשנו את כל ארץ ישראל ב־1967, והשניה במבצע של"ג. במקום להפעיל שבע דיוויזיות מול אש"ף, היינו צריכים להפעילן נגד סוריה, כדי לחסל את אש"ף ע"י הסכם מדיני עם סוריה.

פרופ' יחזקאל דרור: אני מתקרב עכשיו לסיום ספר על „פריצות דרך לישראל". אם לסכם את ממצאי הספר על התפתחות מדינת ישראל מאז הקמתה ועד היום, אזי הביטוי המתאים הוא: „הצלחה הירואית וזרע הפורענות".

הוא הדין גם בתחום תורת הביטחון הלאומי: הצלחות הירואיות עד 1967 ועד בכלל, ומאז סימני כשלון המעוררים סימן שאלה ביחס לעתיד. חמור מזאת, עומדת השאלה האם הנחת היסוד של תורת הבטחון הלאומי – ששרשרת נצחונות צבאיים תעייף את הערבים ותביא אותם להשלמה עם קיום מדינת ישראל – אכן תעמוד במבחן המציאות.

שהרי: ראשית, ספק אם ישראל בנתה את התשתית החברתית ליכולת עמידה ארוכת טווח במלחמות שבהן מספר הנפגעים הישראלים עלול להיות גבוה יחסית. שנית, בגלל אי יציבות העולם הערבי, ספק אם קיים אצל הערבים זכרון ארוך טווח.

במיוחד מדאיג כשלונה של מדינת ישראל במשיכת עלייה בקנה מידה גדול, ומדאיגים הסימנים של שחיקה בתשתית האיכותית שלנו.

מאחר שביסוס קיומה של המדינה מחייב לפתוח שתי תקופות מדבר, יש להניח שנעמוד במבחנים קשים נוספים, והצלחות העבר אינן ערובה מספקת להצלחתנו בעתיד. ביחוד עומדת הסוגיה של הפער בין נצחון בשדה הקרב לבין הישגים מדיניים, כולל הפסקת שרשרת המלחמות.

לא הצטיינו בעבר בניצול נצחונות צבאיים למטרות מדיניות. ואינני בטוח אם הצלחנו גם היום להכפיף את מלאכת המלחמה לאומנות המדינית.

39 שנים מלאו להחלטת או"ם שבעקבותיה קמה המדינה □ לקראת תום „דור המדבר" מנתחים האלוף (מיל.) פלד, תא"ל (מיל.) יעבץ, פרופ' דן הורוביץ ופרופ' יחזקאל דרור את השגי העבר וכשלונותיו ואת אתגרי העתיד וסכנותיו

פרופ' דן הורוביץ: שני דברים הטביעו את חותמם על המדינה והישוב – העימותים הצבאיים וגלי העליה. מבין העימותים הצבאיים, שניים היו גורליים: מלחמת העצמאות (וזה מובן), ומלחמת ששת הימים.

מדוע מלחמת ששת הימים? לא משום ש„שוחררו חלקי מולדת", אלא משום שהמלחמה ותוצאותיה החזירו למוקד את הסכסוך הבין־קהילתי, דהיינו – ההתמודדות בין יהודים לפלשתינים על שליטה בא"י, עם כל הבעיות הכרוכות בכך (דמוגרפיה, טרור, גבולות ההגשמה הציונית וכו').

כתוצאה מכך הוגברה אינטנסיוויות הסכסוך עם מדינות ערב. הראייה: למרות הנצחון האדיר בשדה הקרב, נכנסנו מיד למלחמות התשה, ושש שנים לאחר מכן ספגנו את המהלומה של יום הכיפורים.

מכיוון שלא ידענו כיצד למצות את התוצאות הצבאיות של מלחמת ששת הימים, ע"י ויתורים פוליטיים, כפי שעשינו לאחר מלחמת קדש, המלחמה לא הורידה את המתח ואף לא הביאה להישגים מוגבלים אך בני־קיימא. הלכנו להישגים גדולים מדי – אם סיפוח, אם שלום כולל – ובכך גרמנו להחרפה ולמשבר פנימי בקונסנזוס הלאומי. פרץ הויכוח על גבולות ההגשמה הציונית ועל השאלה: מה עיקר: שטח או הומוגניות של האוכלוסיה.

באשר לגלי העליה. בשנות ה־50 עמדה הדילמה בין קצב הקליטה לבין איכות הקליטה. ההכרעה המוצדקת נתקבלה לטובת הקצב, המהירות: לחסל מהר את המעברות, אפילו על חשבון יצירת משכנות־עוני בערים. לחסל מהר את עבודות הדוחק, אפילו אם פירוש הדבר להקים מפעלים עתירי עבודה במקום עתירי־הון. לקלוט את העולים החדשים במערכת הפוליטית על בסיס תלות במנגנוני הבירוקרטיה ולא על בסיס חינוך אידיאולוגי. ועוד ועוד.

זה פעל בטווח הקצר ואיפשר למדינה לעבור את השלב הזה בלי משבר פנימי ובלי פגיעה ביציבות הפוליטית. אבל זה התנקם בנו בטווח הארוך: זה יצר זהות בין ארץ מוצא לסטאטוס כלכלי וחברתי. זה יצר פער בין „ישראל הראשונה" לבין „ישראל השניה". זה שימש רקע למתיחות עדתית ומעמדית ולניצולה הפוליטי במרוצת הזמן. זה מה שהביא למהפך הפוליטי ב־1977, כאשר החברה הישראלית כבר היתה בשלה לחילופי שלטון.

אלו הם שורשי בעיותינו עד היום.

תא"ל (מיל.) ד"ר חיים יעבץ: במלחמת השחרור הצליחה ישראל לבלום את המתקפה הערבית וליצור רצף טריטוריאלי בין הישובים היהודיים מים־סוף ועד הים התיכון, אך היא לא הצליחה להכריע את אויביה. במלחמת ששת הימים הצליחה ישראל להכריע אותם ולגבות מהם את מחיר המלחמה.

נוסף לתבוסה הצבאית שנחלו, ישראל רכשה במלחמה גם 'ערכי מיקוח' טריטוריאליים וגבולות בני־הגנה. מצבה האסטרטגי של ישראל בעקבות המלחמה הוביל את הערבים למסקנה שלא ניתן להביא בכוח למיגורה והשמדתה של ישראל. הם נוכחו לדעת שאין מנוס אלא להתייצב למערכה משולבת – מדינית וצבאית – נגד ישראל במטרה לגרום לשחיקתה המוראלית, החומרית, האנושית – וזאת כנקודת מוצא לסחיטת הישגים במישור המדיני.

זו היתה מטרת מלחמות ההתשה והטרור בחזית המצרית ובחזית הירדנית (1967–1970) ומלחמת יום הכיפורים. וזה ציר הלחימה הקבוע, כולל הטרור, עד עצם היום הזה.

כתוצאה מכך התפתחו אצל שכנותינו הערביות בגרות מדינית, פרגמטיזם ו„ריאל פוליטיק". הקואליציה של המלחמה הערבית המשותפת נגד ישראל התפוררה. נוצרה מציאות חדשה של המאבק נגד ישראל עד ימינו אלה:

א. מצרים מנהלת אותו בדרך המדינית, כשאין היא מזניחה את האופציה הצבאית.

ב. סוריה מנהלת אותו בדרך הצבאית, כשאין היא מזניחה את האופציה המדינית.

ג. ירדן מנהלת אותו תוך קיפאון מדיני וצבאי כשאין היא מזניחה את שתי האופציות – המדינית הצבאית.

ד. לבנון איבדה עצמאות והפלשתינים מתרוצצים בין המחנות.

● *כוחנו הצבאי – מה היו השפעותיו עלינו ועל הערבים. ומה מקומו כיום במאבק עם שכנינו?*

בני פלד: מעקב אובייקטיווי אחר הפער הצבאי והטכנולוגי שבין ישראל לארצות ערב, מראה שמאז 1948 הוא החל לגדול לטובתנו, ולא פסק עד היום. זאת, למרות ההשתפרות המרשימה של צבאות ערב מאז 1948.

עובדה זו, של הפער, מהווה את הסיבה העיקרית לכך שמדינות ערב מגלות בשנים האחרונות זהירות יתרה מלהיכנס אתנו להתמודדות ישירה בשדה הקרב.

לעומת זאת, הדימוי של כושרו הנפשי הנמוך של צבא העם בישראל להיכנס למלחמה הנמשכת יותר מימים אחדים והדורשת קורבנות, אפילו מעטים, מביא לכך שדרגי ההחלטה הצבאיים הערביים כבר מביאים זאת בחשבון, בתכנונם את תורת הלחימה שלהם.

יחזקאל דרור: נוסף על הנצחונות הצבאיים המפוארים יש להביא בחשבון שלוש השפעות של הגורם הצבאי הישראלי:

א. במדינות ערביות יציבות, עם מנהיג חרשן, הדבר הביא לריאליזם פוליטי, ועד לידי הסכם השלום עם מצרים. אבל בגלל אי היציבות במרבית מדינות ערב, אין לסמוך יותר מדי על הפקת לקחים רציונאלית אצל הערבים.

ב. אנו מצויים במרוץ חימוש מתמיד עם העולם הערבי, כשכל צד נתמך ע"י האפוטרופסים הבינלאומיים שלו. זה מגביר את תלותה של ישראל בארה"ב, על החיוב והשלילה שבכך, וזה מגביר בסופו של דבר את הסכנה למלחמה בכלי נשק בעלי עלות גבוהה, ועם האפשרות של פגיעות בעורף שלנו – פגיעות שלא התנסינו בהן מאז 1948.

יחזקאל דרור: שחיקה איכותית

ג. אני נוטה להשערה שהלם ההפסדים הצבאיים לישראל מגביר בסופו של דבר את תהליך המודרניזציה במדינות ערב, תוך המשך העוינות העמוקה לנו בחלק מהתנועות הערביות. זהו מצב העלול להעמיד לפנינו מבחנים קשים בעתיד, אלא אם כן נשכיל להפוך מגמות אלו.

דן הורוביץ: הבעיה כאן דומה לבעיה של קליטת העליה. לא היתה למדינת ישראל ברירה אלא לבנות את הצבא החזק ביותר שמאפשרים המשאבים שלה. עם זאת, הכוח הצבאי שלנו הוא גורם מגרה לערבים: מרוץ חימוש, מודרניזציה, בריתות. הוא נתפס ע"י הערבים כאיום.

נהפכנו לכוח הצבאי האזורי החזק ביותר, אך מצד שני נקלענו לסכסוך יותר מתמיד, שממדיו, מבחינת עצמת הכוחות, מצויים בגידול, והתופס מקום מרכזי במערכת הבינלאומית.

דבר חשוב נוסף: חומרת הסכסוך מתבטאת בכך שישראל היתה מעורבת ביותר מלחמות, אחרי מלחמת העולם השניה, מאשר כל מדינה אחרת בעולם. למעט אולי מצרים; ולישראל יש תקציב הביטחון הגדול ביותר לגולגולת מכל המדינות הדמוקרטיות בעולם, ובתקופות מסויימות יותר מכל מדינה אחרת. אילו לסין, למשל, היו טנקים לגולגולת כפי שיש לישראל, כי אז היו לה כמיליון טנקים.

מכאן שהבולטות האסטרטגית של ישראל בעולם, גדולה לאין שיעור משטחה ומאוכלוסיתה. הדבר יוצר לחץ כלכלי על האוכלוסיה, ולחץ על זמנו של האזרח המשרת כ־5–6 שנים מחייו בסדיר ובמילואים. חלק גדול מהבעיות הכלכליות של ישראל קשור בכורח הבלתי נמנע לקיים רמה גבוהה כזו של כוננות צבאית.

בני פלד: בכינו, אך לא יללנו

חיים יעבץ: עד עכשיו הצלחנו לעמוד במבחנים הצבאיים הודות לאיכות הרוחנית והכוחנית של לוחמינו. נצחנו בתחכום ובתחבולה. מירוץ החימוש והמירוץ הטכנולוגי הנגזר ממנו, לא ימתינו לנו.

לא תהיה לנו ברירה גם בעתיד, אלא לשמור על א־סימטריה לטובתנו ברמת הלוחם וברמת האמצעים ושיטות הלחימה. רק בדרך זו נוכל להפוך את הנחיתות שלנו במאזן יחסי הכוחות לעליונות ממשית במאזן יחסי היכולת. יש לנו מיקדמות איכות מוכחות בתחום זה. עם זאת, דרושות הכרעות אמיצות של הדרג המדיני ושל הצמרת הבטחונית הצבאית.

● *מהם מבחני ואתגרי העתיד ל„תקופת המדבר הבאה", ואם נעמוד בהם?*

בני פלד: לב הבעיה, לכל האתגרים, הוא הצורך שלנו בהגדרה עצמית, מוסכמת ומוסמכת, כמדינה ריבונית, עצמאית, של יהודים בארץ־ישראל.

אני רואה שבתוך העם היושב בציון, ובחלקו גם בגלות, גדל בהכרה דור של יהודים שעבר תהליך של שינוי, והוא שיחליט לממש את מטרת הציונות ולכונן מדינה ריבונית, עצמאית, עברית, חילונית ודמוקרטית בארץ ישראל. בני דור זה הם שיגדירו בהכרח, בדרך זו או אחרת:

א. את הקביעה הגשמית לריבונות על שטח.

ב. את התשתית התרבותית שעל פיה תחוקק המדינה את אורח החיים שלנו.

ג. את הקריטריונים – בלי הבדל דת, מין, גזע, דת – לאזרחות במדינה זו, הן ליהודים והן ללא־יהודים באותן אמות מידה.

על השאלה אם נוכל להחזיק מעמד עד אז, אני עונה: עוצמתנו הצבאית, הטכנית, ואפילו הנפשית, תעמוד לנו בפני כל מתנכל מבחוץ. אבני הבניין של המדינה שבדרך קיימות כיום בישראל, והולכות ונבנות, בכל יום שחולף, ע"י אותו דור.

בני אותו דור לא יעסקו בשאלה מי הוא יהודי, אלא בשאלה מי הוא ישראלי: הם לא ימשיכו לכבד אך ורק רכוש ונפש בלא כל קשר לכבוד עצמי לאומי; הם יתפרנסו מעבודתם הם, במקום לקבץ נדבות. זה האני מאמין שלי.

יחזקאל דרור: ההיסטוריון הצרפתי

דן הורוביץ: סך הכל, די פסימי

הדגול פרננד ברודל מבליט בספרו האחרון, „הזהות של צרפת", את ההכרח להעריך מצבים נוכחיים ולחזות אפשרויות עתידיות על סמך ראיה היסטורית של מאפיינים לאומיים.

ראיה כזו של ההיסטוריה היהודית מעוררת את החשש שהעם היהודי מצטיין ביצירה רוחנית תוך איבוד מדינתו. אינני רוצה להגזים בספקולציות כאלו, אך מוקדם לקבוע שמדינת ישראל תעמוד לעד. השאיפה להקים מדינה יהודית עצמאית ומשמעותית במזה"ת במאה העשרים היא תובענית מאוד ורק מאמץ „לא נורמאלי" יכול להבטיח הצלחה.

במיוחד זקוקים אנו לכושר חדשנות בעולם המשתנה במהירות, לנכונות לקורבן ויכולת עמידה ארוכת טווח, ולחוכמה מדינית רבה. קיומם של שלושה תנאים אלו לא מובטח כלל, ויש סימנים חמורים של התאכזבות, שאיפה ל„נורמליות" בטרם עת וירידה בנכונות להקריב. חמור מכל: צמרת פוליטית שאינה די טובה להגשמת הציונות.

אין בכך, בשום פנים ואופן, חזיון אפוקליפטי. אבל אסור לנו להיות שבעי־רצון מעצמנו. דרושות לנו פריצות דרך כדי להתגבר על מגמות שליליות רבות המצויות במדינת ישראל, כגון: המאזן הדימוגרפי המתמיד, העדר צמיחה כלכלית של ממש ועייפות לאומית. יש לנו נתוני היסוד לפריצה קדימה, אך חסרה לנו המנהיגות הדרושה לכך וכושר ניתוח העומק של מצבנו.

חיים יעבץ: יחזור הבטחון העצמי

דן הורוביץ: מה שפתר את בעיות ישראל לטווח הקצר, הוא מקור הבעיות לטווח הארוך. כמו שבתחום הפנימי, חלה בסופו של דבר התרופפות ביכולת שלנו להגיע לכלל גיוס משאבינו להשגת יעדים לאומיים (חברת מופת, קליטה וכו') – כך גם בתחום המדיני ספק אם אנו יכולים להמשיך בסטאטוס־קוו של שליטה על אוכלוסיה ערבית הולכת וגדלה.

הוא הדין בתחום הצבאי: יכולתנו לקיים מאזן כוחות מול קואליציה ערבית עומדת בספק לטווח הארוך.

לכן, הסכנות שאני צופה הן:

א. בתחום הפנימי: חוסר יכולת לקיים שלטון אפקטיווי המסוגל לקבל הכרעות לאומיות, ולהגשימן.

ב. בתחום המדיני: יש סכנה של המשך שליטה בשטחים ויצירת תרבות פוליטית של „בלפאסט" או „ביירות", שתשפיע גם על דמות המשטר והחברה בישראל.

ג. בתחום הצבאי־בטחוני: קיימת סכנה של הפרת יחסי הכוחות עם הערבים, העלולה לפתות את ישראל לעבור לדוקטרינה לא קונוונציונאלית. זה יחייב כניסת נשק גרעיני לאיזור, גם מהצד הערבי, ויביא ליצירת מאזן גרעיני בלתי יציב. וכל זאת, בלי לפטור את ישראל מהצורך לגייס משאבים על מנת שיהיה בידה כוח צבאי קונוונציונאלי לעמידה במלחמות מוגבלות.

התשובה היחידה לסכנות אלו – ואני רואה אותה כבלתי ריאלית מבחינה פוליטית פנימית – היא בנסיון להגיע להסדרים עם הארצות השכנות תוך ויתורים טריטוריאליים בולטים, שיהיו כרוכים בהשתחררות מהצורך לשלוט על ערבים רבים.

אם לא, אני חושש שישראל תגיע למצב חסר מוצא מבחינה חיצונית, וזה עלול להביא גם לחוסר יציבות פוליטית פנימית, שתסכן את המימשל הדימוקרטי בישראל. תחזית זו אינה הכרחית ואינה ודאית, אך היא אפשרית, ולכן היא מדאיגה ותובעת להזכירה. סך הכל, אני די פסימי.

חיים יעבץ: אנחנו נהפכים להיות עם „נורמלי" ככל העמים, עפ"י הנורמות של העולם המערבי הדימוקרטי, בתערובת של היהודיות היהודית. הדרישה שלנו לגבי איכות החיים ואיכות האנשים במדינה היא תופעה חיובית, גם אם הדבר גורם לנו תחושות של אכזבה וביקורת כלפי עצמנו.

זהו אתגר יום־יומי בחברה הישראלית. האנשים בישראל הם ברמת התפתחות ציוויליזציונית גבוהה יחסית. הם מתעוררים בכל בוקר עם הרבה יותר סימני שאלה, ועם הרבה פחות סימני קריאה לגבי הזהות, הקיום, השליחות וכו'.

יש לנו בעיות מסובכות ומורכבות, אולי יותר מכל מדינה אחרת. אבל, לדעתי, יש לנו נכסים ערכיים, רוחניים, חומריים ואנושיים, המהווים נקודת מוצא מופלאה לעתיד. יש לנו מיקדמות איכות, הן במרכיב האנושי והן במשאבי היצירה בכל התחומים, ובעיקר מול סביבתנו הערבית.

אם מיקדמות אלו תנוצלנה לבניית העוצמה הלאומית בכל התחומים, אזי ב־40 השנים הבאות, הסיכוי שלנו להבטיח את הקיום הריבוני הלאומי, בתוך עצמאות מדינית, כלכלית ורוחנית – הוא ממשי.

המנהיגות הפוליטית, הבטחונית, הכלכלית, החברתית והתרבותית, צריכה לצמוח מתוכנו, ליטול מן המנגנונים את האחריות של העשיה ולשחרר עצמה משבי הבירוקרטיה. בשני אלו – המנגנונים והבירוקרטיה – טמונה חולשתנו העיקרית כיום: בשלטון המדיני, במערכת הצבאית ובמסגרות הכלכליות־חברתיות.

אנו נמצאים עתה, ככלל, בתקופת מעבר שבה טרם עלתה מנהיגות חדשה והשדרה מצויה ברובה בידי אנשים שבאו מתוך המנגנונים והבירוקרטיה. תחושתי היא שצומחת עתה מנהיגות חדשה, מתקדמת ובריאה.

אויבי ישראל התחילו להשלים, ולו בחוסר רצון, עם עובדת קיומה של מדינת ישראל. האיום הבטחוני מתרכז עתה יותר סביב מקומה, גודלה, סמכותה ומעמדה של המדינה. אין זה איום קיומי, אך סכנתו מרובה. המבחן האמיתי שלנו הוא ביכולת להמשיך את התכנים הערכיים שבהתפתחותה של המדינה. נעמוד בו רק אם נדע לשמור ולפתח את ה„יש" שלנו בכל התחומים.

מבחינה טריטוריאלית עלינו לזכור שבמשך אלפיים שנה לא היתה לעם היהודי טריטוריה, ולא היה לו שלום. אין להניח שאם נאבד מן הטריטוריה של ריבונותנו, גם נזכה בשלום. בתום תקופת המעבר מהמנהיגות של הראשונים אל המנהיגות הצומחת, אין לי ספק שהביטחון העצמי שלנו בעצמנו יחזור במלואו. אז תבוא עליה ואז יבוא השלום.

הציבור מוזמן!

לחגיגות 100 שנה לייסוד בית המדרש לרבנים באמריקה

ביום ד', ח' בכסלו תשמ"ז (10/12/86) בבנייני האומה, ירושלים *

THE JEWISH THEOLOGICAL SEMINARY OF AMERICA

עצרת אקדמית

בנושא: „עיצוב תרבות יהודית עולמית ומטרה קולקטיבית מחודשת"

מושב ראשון: 11.00–13.00 „השפעת המודרניזם על הבנתנו את העבר"
ברכות: פרופ' יצחק שורש – נגיד בית המדרש לרבנים באמריקה
יו"ר: פרופ' שמא פרידמן
משתתפים: פרופ' משה גרינברג; פרופ' ישראל לוין
משיב: ד"ר ישעיהו גפני

ארוחת צהריים: 13.00–14.30 במסעדת מלון הילטון. עפ"י הזמנה מראש

מושב שני: 14.30–16.30 „משמעות היהדות במסגרת ארצישראלית"
מנחה: פרופ' ראובן המר
משתתפים: ד"ר רפאל ארצט; גב' ברכה ספקטור; ד"ר מיכאל רוזנק; פרופ' אליעזר שמייד

17.30 — טקס הענקת תארים

נאום יובל המאה
פרופ' יצחק שורש, נגיד – בית המדרש לרבנים באמריקה
„עיצוב סינתזה חדשה: שילובה של מורשת העבר עם מצבנו העכשווי"

הענקת תארי דוקטור לשם כבוד
לפרופ' אפרים אורבך – ד"ר למדעי היהדות
לשר יצחק נבון – ד"ר למשפטים
למר משה קול – ד"ר למדעי הרוח

הענקת תארי דוקטור לשם כבוד למסיימים מצטיינים של בית המדרש לרבנים באמריקה

ד"ר כבוד למדעי היהדות	ד"ר כבוד למדעי הדת
פרופ' שרגא אברמסון	הרב יהושע אדלר
פרופ' משה גרינברג	הרב רפאל ארצט
פרופ' משה דייוויס	הרב נתן בירנבאום
פרופ' חיים זלמן דימיטרובסקי	הרב אהרון וינגר
פרופ' ראובן המר	הרב [illegible] כהן
פרופ' יוג'ין ווינר	הרב הלל מילגרם
פרופ' שמואל לייטר	הרב דוד קליימן
פרופ' שלום פאול	
פרופ' בצלאל פורטן	
פרופ' שמא פרידמן	
פרופ' יואל קרמר	
פרופ' שלום שורץ	

* בעקבות ההיענות הגדולה הועבר האירוע ל„בנייני האומה". ארוחת הצהריים תוגש במלון הילטון כפי שנקבע מראש.

טאבה נכנסת ל„אולם אלבמה"

מאת רפאל מן,
סופר המדיני של „מעריב"

ב„אולם אלבמה", בבנין העיריה הישן והציורי של ז'נווה שנבנה בימי הביניים, יתכנסו ביום שני נציגי ישראל ומצרים יחד עם חמשת הבוררים שיכריעו בגורלה של רצועת החוף בטאבה. שוויץ הזמינה את הצדדים לאולם שבין כתליו נחתמו אמנות בינלאומיות רבות.

„אולם אלבמה" קרוי על שם אחת הבוררויות המפורסמות ביותר בהיסטוריה של המשפט הבינלאומי. היא נחתמה שם לאחר התדיינות ממושכת במחלוקת בין ארה"ב לבריטניה לאחר מלחמת האזרחים האמריקנית.

כתבים וצלמים יוזמנו לסקר את ישיבת הפתיחה ולהאזין לדברי ראשי המשלחות, מנכ"ל משרד החוץ אברהם טמיר והיועץ המשפטי של משרד החוץ המצרי נביל אל ערבי. אחר כך יינעלו הדלתות.

את ההליך המשפטי הארוך יקיימו הצדדים במשך שנה וחצי בפגישות בדלתיים סגורות, אחת לכמה חודשים, בוועדה הבינלאומית של הצלב האדום, שעסק בבוררויות באירופה, בעיקר בנושא זכויות יוצרים.

לצד שלושת הבוררים הנייטראלים ישתתפו בבית הדין גם הפרופ' רות לפידות מן האוניברסיטה העברית בירושלים. פרופ' לפידות, ששימשה היועצת המשפטית של משרד החוץ, תגיע השבוע לז'נווה מארה"ב, שם היא עושה עתה בשנת שבתון. המצרי בחבר הבוררים הוא פרופסור למשפט בינלאומי, חאמד סולטן, מאוניברסיטת קהיר.

כל אחד מן הבוררים יקבל 100 אלף פרנקים שווייציים תמורת עבודתו. בירושלים אומרים כי מדובר בסכום הנמוך מן המקובל בבוררויות בינלאומיות. עדיין לא ברור כמה יעלה לישראל ההליך כולו, אולם ההערכה נעה בין 2 ל־3 מיליוני דולר.

לשם השוואה: בוררות אמריקנית־קנדית על הגבול הימי במפרץ מיין עלתה לארה"ב לפני שנים אחדות כחמישה מליוני דולר. ישראל תשגר משלחת גדולה לפתיחת הבוררות בז'נווה, אולם היא תשוכן במלון צנוע יחסית, בהשוואה למלון הפאר שבו יימצאו נציגי מצרים.

רות לפידות: הישראלית שבצוות

נביל אל ערבי: מול אברהם טמיר

בז'נווה. הקנטון העמיד לרשות הבוררות וילה באיזור הסמוך לעיר, שם יתכנסו הבוררים כדי לקבל את טיעוניהם הכתובים של הצדדים ולשמוע עדויות.

גם אם יפעלו הבוררים בדייקנות של שעון שווייצי, לא תצא פסיקתם לאחר בלפני שיחלפו שנה ומחצה. חמישה חודשים יחלפו עד להגשת כתב טיעון. עוד חמישה חודשים עד שיגישו שני הצדדים כתב טיעון נגדי. זה ועוד: אם יבקש אחד הצדדים, יוכל להגיש „תשובה חוזרת" בתוך חודשיים.

רק לאחר שנה יוכלו הבוררים להריץ את ראשיהם מתיקי המסמכים והמפות שיוצגו לפניהם ולבקר בטאבה וביתר נקודות המחלוקת. ישראל ומצרים החליטו להעניק לשם כך מעין חסינות דיפלומטית לחמשת הבוררים, כדי שיוכלו לסייר באין מפריע ולהתרשם ממראה עיניהם.

מטאבה ישובו הבוררים לווילה הסמוכה לז'נווה, כדי להאזין לטיעונים בעל פה.

בדומה לבית משפט רגיל יוכלו הבוררים (המכונים בשטר הבוררות „בית הדין") להאזין לעדויות, לחקור עדים ולקבל לידיהם תצהירים. ישראל עשויה להביא, למשל, עדים שהשתתפו בתהליך סימון הגבול ב־1982, מומחים לגאוגרפיה ואולי אף מומחים שיעידו על גילן של אבנים שנמצאו בשטח.

בלוח הזמנים של הבוררות הוקצו כחודשיים לביקורים בשטח ולשמיעת הטיעונים בעל פה. לאחר מכן מקוים הצדדים לקבל בתוך שלושה חודשים את פסק הבוררות. קיצורו של דבר: ההכרעה איננה צפויה לפני אמצע 1988.

בעיצומו של התהליך יוכלו הבוררים לבחון גם אפשרויות אחרות ליישוב הסכסוך (מה שכונה בעבר „פישור") ולהגיש המלצות לצדדים. ישראל ביקשה כי הצעות אלה יוגשו רק לאחר שיוצג לפני המצרים הטיעון הישראלי במלואו, כדי שיוכלו בקהיר להתרשם ממנו ואולי להעדיף הצעת פשרה על המשך ההתדיינות המשפטית.

בראש צוות הבוררים יעמוד המשפטן השוודי גונאר לגרגרן, בן 74, שהיה נשיא בית הדין לערעורים של מערב שוודיה. לגרגרן נבחר בשל הנסיון הרב שרכש בבוררויות בינלאומיות: הוא היה שותף לבוררות בין הודו לפקיסטן ולבוררות בין ארה"ב לאיראן לאחר המהפכה החומייניסטית, בעקבות הקפאת נכסי איראן בארה"ב.

גם עמיתו לצוות הבוררים, הפרקליט הצרפתי פייר בלה, בן 75, היה שותף לצוות הבוררים שעסק ביישוב המחלוקת בין איראן לבין ארה"ב בראשית שנות השמונים. החבר השלישי בצוות הוא הפרופסור למשפטים מאוניברסיטת ציריך דיטריך שינדלר, בן 62. הוא היה חבר

הבוררות בענין טאבה תרכז סביבה גלריה נכבדה של מומחים למשפט בינלאומי. לצד ראש הצוות הישראלי, היועץ המשפטי של משרד החוץ רובי סייבל ומומחים ממשרדי הבטחון, המשפטים ואגף המדידות, יגיע לז'נווה גם צוות „פרקליטים" שייצג את ישראל בבוררות. בראש הצוות, הפרופ' הבריטי אילי לאוטרפכט ולצידו הפרופסורים יהודה בלום, ניסים בר־יעקב, יורם דינשטיין ושבתאי רוזן.

גם מצרים איננה מסתפקת בצוות הקבוע של משפטני משרד החוץ שלה בראשות נביל אל ערבי. הם גייסו בין היתר את פרופ' בארס מאוניברסיטת אוקספורד ואת היועץ המשפטי לשעבר של משרד החוץ הבריטי, סינקלר.

כל אחד מן הצוותים המשפטיים המתוגברים יבקש לשכנע את הבוררים בצידקת שולחיו. על פי שטר הבוררות, אמור בית הדין „להחליט על מיקומם של עמודי הגבול של הגבול הבינלאומי המוכר בין מצרים ובין שטח ארץ ישראל המנדטורית לשעבר".

מצרים טוענת כי שרידי אבן הגבול 91, שנמצאו על גבעה מזרחית למסוף הישראלי בכניסה לטאבה, מפות מתקופת המנדט ומיקום קו שביתת הנשק, הם ההוכחה לבעלותה על כל איזור המחלוקת. לעומת זאת, ישראל טוענת כי „הגבול המוכר" בין ארץ ישראל המנדטורית לבין מצרים הוא קו התיחום שנקבע במשותף ב־1906, הקובע כי עמוד הגבול הסופי מספר 91 מצוי „בנקודת ראס טאבה על חופו המערבי של מפרץ עקבה".

ישראל תציג לפני הבוררים עדויות שראס טאבה, שם סומן עמוד הגבול ב־1906, הוא בביר טאבה (אשר לידו מוצבת עתה הגדר החוצצת בין החוף הציבורי לבין השטח המצרי) או לחלופין, על גבעת השחם הנשקפת אל כפרו של רפי נלסון.

במשרדי המחלקה המשפטית של משרד החוץ יש כבר עתה קרוב לשלושים תיקים מלאים בעדויות, פרוטוקולים, העתקי מברקים ועוד מסמכים המחזקים את הטיעון הישראלי. בידי ישראל מצויות גם כמאתיים מפות, ביניהן מפות תורכיות וגרמניות מראשית המאה, שבחלקן הגדול מסומן הגבול בהתאם לגירסה הישראלית.

רבבות המסמכים ומאות המפות יצולמו ויועברו בחודשים הקרובים לז'נווה, שם יימסרו לידי הבוררים יחד עם כתב הטיעון הישראלי המפורט.

פקידים במשרד החוץ משוכנעים כי לישראל יש „קייס טוב" באשר למיקומו של ראס טאבה. זה בתנאי שהבוררים אכן יסכימו לבחון ביסודיות את מצב הדברים ב־1906 ולא להסתפק בעדויות מהשנים שלאחר מכן.

מן המגירה ומן המדף

שלום רוזנפלד

צודקים והחכמים ב„ממלכת ליליפוט"

דברים כה רבים כבר נכתבו בימים האחרונים על תהליך קבלת ההחלטות אצלנו ועל חכמתם ותושייתם של שרים, מנכ"לים, אמרכלים ויועצים, עד שלי לא נותר עוד מה לומר על כך.

מה אעשה אפוא, שהרי פטור בלא כלום אי־אפשר?

אביא ברשותכם פרק קטן מספרו של יונתן סוויפט „מסעי גוליבר" (פרק שש, חוקי ליליפוט). התרגום מיושן מעט. עשה אותו לפני כמה עשרות שנים הסופר מנחם מנדל ברונשטיין, שכינויו הספרותי היה מבש"ן. אך אפילו בלשונו העתיקה והנמלצת עדיין טובים הדברים להישמע גם היום ואני מצטט אותם כלשונם:

„וכי יבחרו להם אנשים לשום לכל משרה ופקודה, והיו להם המידות הטובות – ראשונות, והכשרונות הגדולים – אחרונים; כי אחרי אשר לא יוכלו בני האדם לחיות בלי משטר וממשלה, מאמינים הם, כי השכל הישר אשר לרוב־אדם דיו למשרה האחת או השנית, וכי האלהים לא חשב מעולם לשום את משק העם לדבר־סתר, השמור אך למתי מספר אשר שאר־רוח להם, ואשר כמוהם יוולדו אך לעתים רחוקות שלושה בדור אחד; ואולם אמת ומשפט, הצנע לכת וכל מידה נכונה, ביד כל אדם הם, וכל איש אשר ישמור את המידות הטובות לעשותן, ואשר גם דעת קנה וגם רצון טוב לא יחסר, יכשר לעבוד את עבודת ארצו, לבד מן המשרות הדורשות חוק לימודים. ואולם את חסרון המידות הטובות, אומרים הם, לא יוכל לתקן כל כשרון וכל שאר־רוח, עד אשר לא ייתכן הדבר, כי איש מסוכן אשר כזה יופקד על משרה; השגיאות היוצאות בשל בערות מלפני הפקיד המבקש טוב, לא תהיינה, למצער, נוראות לשלום־העם כמעללי האיש אשר יצר לבו רע, וכשרונות גדולים לו לכסות רעה ולהרשיע בכל אשר יפנה ולשום על רעותיו מעטה־צדק".

מול פסל הגבירה עם הלפיד

המשורר אבא קובנר עזב השבוע את בית החולים בניו־יורק אחר ניתוח קשה. יו"ר ידידי בית התפוצות בארה"ב, סם בלוך, ביקר אצלו ימים לפני שיצא לישראל להשתתף במועצה הבינלאומית של בית התפוצות, שנערכה השבוע בנשיאותו של דוד דה־רוטשילד.

בפתיחת המועצה מסר מר בלוך דרישת שלום מאבא קובנר. המשורר, שהיה מהוגי הרעיון ומבוני היסודות של בית־התפוצות, ביקש ממנו במקום דברי ברכה לקרוא שיר שכתב על מיטת חוליו.

וזה שירו של אבא קובנר: מול פסל הגבירה עם הלפיד.

וּבַיּוֹם הַהוּא הִיא הָיְתָה בֶּאֱמֶת נֶהְדֶּרֶת
גְּבִירְתֵּנוּ נוֹשֵׂאת הַלַּפִּיד.
אוּמָּה מְשַׂמַּחַת אֶת עַצְמָהּ עַל שְׁתֵּי הַגְּדוֹת
שְׁתֵּי גְּדוֹת לַהוּדְסוֹן, זוֹ
שֶׁלָּנוּ, זוֹ
גַּם כֵּן

מִתְפָּרְקִים בְּמִלְיוֹנֵי נִיצוֹצוֹת
מְבֻגָּרִים מִכְּדֵי לְהִתְבַּיֵּשׁ
בִּמְשׁוּבַת יְלָדִים
מְשַׁלְּחִים
סְפִינוֹת מִתְקַפְּלוֹת
עַל פְּנֵי מַיִם רַבִּים
כָּל מִדֵּי אוֹפְּרוֹת הַיַּמִּים
אַחֲרֵי מֵאָה שָׁנָה וְשָׁנָה כְּבָר
חֵרוּתָם נִקְנֵית בְּאֵשׁ קָרָה

— עֶשְׂרִים טוֹנוֹת שֶׁל אֵשׁ קָרָה!

אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב,
תֵּן לָנוּ חֹפֶן אֵשׁ קָרָה
לְעֶשְׂרִים הַשָּׁנִים הַבָּאוֹת
תְּשׁוּבָה אֶל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ
בְּלֵבָב שָׁלֵם
אַחֲרֵי נִתּוּחִים קָשִׁים

טירוף, גיחוך והשפלה

„הטירוף הגיחוך וההשפלה גדלים מיום ליום" – כך פותח ה„גרדיאן" הלונדוני מ־30 בנובמבר את התקפתו החריפה על הצורה בה טיפלה ומטפלת ממשלת בריטניה בפרשת ספרו של פיטר רייט (בבית־המשפט באוסטרליה) על השרותים החשאיים הבריטיים. משהו חייב להעשות וכדחיפות – תובע העתון.

מה?

„משהו יסודי. ראשית כל, לבטל את חוק הסודות הרשמיים ולחוקק במקומו חוק חרות המידע (Freedom of Information Act), לעשות דמיסטיפיקציה של השדות „החשאי" (המרכאות במקור – ש.ר.) ולפקח עליו על ידי מעקב פרלמנטרי מתמיד, כפי שנהוג במדינות מערביות אחרות.

אל־נא תגידו סתם ככה שהשרותים „מ.אי.5" ו„מ.אי.6" כפופים לחוקי המדינה. הוכיחו זאת. העמידו אותם לדין וכפו עליהם משמעת בגלוי – במידת הצורך. ומעל לכל, אל־נא תמשיכו עוד בצביעות הרשמית הזאת של ציד נמשות, תוך התעלמות מן „הדגים השמנים".

ריגול – והפחד מפני העתונות

לא במקרה נלחמת ממשלת־תאצ'ר את מלחמתה הנואשת בבית־המשפט של אוסטרליה הרחוקה, על איסור פירסום זכרונותיו של מי שהיה מגיבורי מחלקת ה־MI5 במודיעין האנגלי, פיטר רייט.

מה שרייט מגלה בספרו, יש בו כדי לזעזע את קהילת המודיעין הבריטית, שאינה מצליחה להתאושש מן הגילויים שרודפים זה את זה, בשנים האחרונות, על ה„תפרפרת" השתולות בתוכה.

הנה שתי דוגמאות מתוך־הנפץ הטמון בספר: קשר לרצוח את נאצר בימי מערכת סואץ והטמנת מלכודות ומיקרופונים בלשכתו ובדירתו של הארולד וילסון, שהיה ראש ממשלת בריטניה ונחשד שהוא סוכן סובייטי.

בינתיים התפרסם בבריטניה ספר אחר שעניינו ריגול, נושא שבצד שערוריית המין הוא התחביב ביותר על הבריטים. זהו ספרם של ברי פנרוז וסיימון פרימן „קשר השתיקה – חייו הסודיים של אנתוני בלאנט".

סר אנתוני בלאנט נחשב להיסטוריון האמנות מן השורה הראשונה בבריטניה. הוא ניהל ופיקח על אוספי אמנות החשובים ביותר, כולל של בית המלוכה. בשנת 1964 התוודה שהיה מרגל סובייטי מאז לימודיו בקיימברידג' בשנות השלושים. בקיימברידג' התרכז חוג־המרגלים הסובייטים, שהמפורסמים ביניהם היו גאי ברג'ס, דונלד מקלין וקים פילבי. רובם ככולם הומוסקסואלים – כמותם כבלאנט עצמו.

החשדות הראשונים נגד בלאנט כבר התעוררו בשנות ה־50, אך מומחי הריגול הנגדי לא הצליחו להוציא ממנו הודאה אחר 11 „תשאולים". רק כעשר שנים לאחר מכן קיבלו את ההודאה ואף זאת אחר שהובטחה לו חסינות מלאה.

את הספר עדיין לא ראיתי. אבל קראתי שני פרקים ממנו ב„סנדיי טיימס". באחד מהם מסבירים המחברים בין היתר מדוע התמהמהה הסתבכה החקירה של בלאנט זמן כה רב. אחד הנימוקים היה, שאם בלאנט ייאסר ויועמד לדין, ייוודע לסובייטים מוקדם מדי על גילוי הרשת והם יספיקו לא רק להעריך את הנזקים, אלא אף לתקן חלק מהם.

אבל היה עוד שיקול:

„הבעיה הנוספת היתה – תפקידו של בלאנט כיועץ לענייני תמונות בארמון המלכה. פקידים בכירים במשרד הפנים, שהיו להם קשרים עם מחלקת הריגול הנגדי MI5, ידעו שגילוי פרשת בלאנט עלולה להביא בעקבותיה תוצאות הרות אסון לבית המלוכה.

האם לבקש, לפיכך, מבלאנט ש„יתפטר"? לא – סבר סר רוג'ר הוליס (מנהל השירות, שאף הוא עצמו נחשד שהיה סוכן כפול – כך על כל פנים מסתבר מאותו ספר של רייט, שגב' תאצ'ר רוצה למנוע פירסומו – ש.ר.). – אקט זה עלול לעורר תשומת לבם של הרוסים ואף גרוע מזה – של העתונות. ואין ספק שהעתונות תעשה מטעמים מן הסיפור.

'גרפי־הרפש בפליט סטריט', כך סברו ב־MI5, להם אין נפקא מינה אם תפקידו של בלאנט בארמון היה שולי בלבד, או אם היה איש סודה של המלכה".

אחד הנימוקים המכריעים להענקת חסינות לבלאנט היה, שבכך לא רק יקבלו הודאה מלאה ממנו, אלא ימנעו דליפת פרטים על הפרשה לעתונות.

זכרונותיו של קומוניסט מאוכזב

בתקופה ששורות אלה לא יעכבו את חידוש יחסיו הדיפלומטיים עם פולין, שעליו הודיע השבוע שר החוץ של וארשה, הריני מביא כאן את הסיפור הזה מן העבר הרחוק:

היתה תקופה שעמיתתנו אינגה דויטשקרון שימשה מקור לידיעות על ישראל בבטאון המרכזי של המפלגה הקומוניסטית בוארשה, העתון „טריבונה לודו".

הדבר היה בימי מלחמת ששת הימים ואחריה, כאשר אינגה היתה כתבת „מעריב" בבון.

את הסיפור מגלה עתה ארתור קובלסקי, יהודי שבמשך שנים היה מזכיר המערכת של העתון הפולני ולאחר מכן סופרו בבון. קובלסקי, קומוניסט משחר נעוריו, מלוחמי הבריגדה הבינלאומית בספרד והמחתרת הקומוניסטית בצרפת הכבושה, ערק למערב ולא מכבר פירסם ספר זכרונותיו – וידוי מזעזע של מי שהתאכזב מן המפלגה, אותה „אהב יותר מן החיים" (זה שם הספר).

וכך מספר קובלסקי על הקורות אותו במחצית השניה של 1967 ועל שיחה שהיתה לו עם קודמו בתפקיד בבון, מאריאן פודקובינסקי ואשתו אירנה:

„זו היתה שיחה בעלת אופי רכילותי בדרך כלל. נקודה אחת בלבד עניינה במיוחד את מריאן, שהעמיד פני ידיד:

„דעתי על המלחמה הערבית־ישראלית שנסתיימה במפלה מוחצת של מצרים, שהיתה חמושה מכף רגל ועד ראש בנשק סובייטי.

„הייתי משוכנע – אמרתי – שתסתיים אחרת. לא ידעתי, כמסתבר, את מערך הכוחות האמיתי במזרח הקרוב.

„פודקובינסקי מושך את השיחה לכיוון בלתי צפוי לחלוטין בעבורי:

„אבל מה שמתרחש עתה אצלנו (בוארשה) בנושא זה, הרי זה רצח ממש.

„אינני מבין – אמרתי – מה מתרחש אצלנו?

„ – מה, אינך קורא? הרי זו הסתה נוראה.

„ – אה, אתה מתכוון לתעמולה האנטי־ציונית? אינני מתרגש מכך. הציונות תמיד היתה לי לזרא.

„במובן – אומר פודקובינסקי – אבל המערכה כבר חורגת מן הציונות. זו כבר אנטישמיות ממש. רצח אמיתי.

„כאן התערבה גם אשתו, אירנה: וגם אתה, אדון קובלסקי הצטרפת למקהלה זו.

„אכן נכון, הדו"חות שלי מבון נוסחו בצורה כפי שהוכתבה לי על־ידי וארשה. עשיתי ככל יכולתי בכיוון זה. אך הרבה בלאו הכי לא יכולתי לעשות. שקעתי במלאכה מלוכלכת זו מעל האזניים. כיוון שלא היה בידי להשיג די חומר, ביקשתי וקיבלתי קטעי־עתונות לא פחות ולא יותר מאשר מאינגה דויטשקרון, כתבת העתון התל־אביבי 'מעריב'. היא קיבלה את החומר משגרירות ישראל בבון. והחומר זה גם הוא נתפרסם ב'טריבונה לודו' בחתימתי".

קובלסקי נזהר מאוד בשיחה זו. הוא הניח כי ייתכן שקודמו הגיע לבון לא על חשבונו, כי אם על חשבונם „שלהם" (כהגדרתו) כדי לעמוד על „נטיותיו הפרו־ציוניות" בכתבותיו על המלחמה.

הראיתי את הסיפור הזה לאינגה דויטשקרון וזו תגובתה: זו אמת, אבל לא כל האמת. יש דברים שהצנעה יפה להם, אפילו לאחר כל כך הרבה שנים.

„Have a Nice Day"

זה זמן תוהה אני, מתי ובאילו נסיבות התפשט באמריקה המנהג (היפה) להיפרד איש מרעהו בברכה Have a Nice Day:

מן היבשת הרחוקה עבר בינתיים המנהג לארצות אחרות. גם אצלנו אתה כבר נתקל ביותר ויותר אנשים שמאחלים לך בבוקר ש„יהיה לך יום טוב", נוסח אמריקה.

מתברר שיש עולילב, שדווקא ברכה זו מרגיזה אותם.

ב„גרדיאן" הלונדוני אני קורא, במדור המכתבים למערכת, שלפני כמה שנים נוסד בארצות הברית ארגון שראשי תיבותיו ATAHAND ובתרגום לעברית: „ארגון לביטול השיהיה לך יום טוב" (Association to Abolish Have a Nice Day).

חברי אותו ארגון, בשמעם את הברכה Have a Nice Day נתבקשו להשיב: „מצטער, כבר הבטחתי לי להיום תכניות אלטרנטיביות".

רפואה שחורה

הפעם – פשוטה כמשמעה, כלומר רפואה ביבשת השחורה.

לפי השבועון „ציימ", יש בטנזניה רופא אחד על כל 20 אלף תושבים. אך על כל רופא אחד (שקיבל הכשרתו במערב) יש 60 מרפאים נוסח־אפריקה, או מה שאנו לפעמים מכנים רופאי־אליל.

לפני שנים היו מתעניינים ברופאי־אליל אלה רק אנתרופולוגים, אבל עתה החלו להתעניין בהם, כמסתבר, גם הרופאים עצמם. הם עוקבים בעניין מיוחד אחר שיטות הריפוי ובעיקר אחר צמחי הריפוי, שהם „רושמים" לחולים.

התרופות הכימיות של המערב, המכשירים והתכשירים יקרים מדי בשביל מדינה כה עניה כטנזניה. לכן מנסים שם לשלב את הרפואה המודרנית עם „הרפואה השחורה". רופאי־האליל, או „המרפאים המסורתיים", לומדים בקורסים מזורזים, שאירגנה הממשלה משהו מאומנותם של הרופאים, ואילו אלה מתוודים על סודותיהם של המרפאים, בעיקר בתחום צמחי המרפא.

ארבע כנפות תבל

לונדון: „האשה הארסית" של גאנדי

מאת סופר אי.פי. בלונדון

מהנדס גאנדי, האיש שהנהיג את הודו לעצמאות, תיאר פעם את אשתו, קאסטורבאהי, במלים „האשה הארסית ביותר שפגשתי מעודי".

במכתב שיועמד למכירה פומבית בלונדון, כתב גאנדי לחבר כי אשתו „סרויאנית... השטני והאלוהי שוכנים בה זה לצד זה, בצורתם המרוכזת ביותר... היא הפכה את חיי לגיהינום... אילו יכלה להתגבר על תשוקתה העזה לגור איתי, היתה עוזבת אותי מזמן".

במכתבים אחרים המוצעים למכירה זורה גאנדי אור על תחושותיו ביחס לבני־משפחה אחרים.

בנחמו חבר על מות אמו – במכתב ששלח מכלא בפרטוריה שבדרום אפריקה ב־1909 – תיאר גאנדי בפרטורס את מות אמו, 18 שנה קודם לכן.

הוא כתב: „מדוע עלינו להתעצב הרי אהבתנו הרי אינה מוגבלת לגוף, שנגזר עליו להתפורר למרכיביו הטבעיים באחד הימים".

בהתאבלו על מות אחיו ב־1914 כתב: „אין זה אסון שאחי מת, אם אני מוכן לפגוש את המוות ולראות בו את המשבר הנעלה ביותר והמבורך ביותר בחיים".

המכתבים נכתבו להרמן קאלנבאך, ידידו ותלמידו של גאנדי. הם נמנים עם אוסף גדול של מכתבי גאנדי שלא פורסמו, אשר יועמדו למכירה פומבית של סותבי ב־18 בדצמבר.

בסותבי תיארו את האוסף כ„גנוך גאנדי החשוב ביותר שהוצע למכירה פומבית", והעריכו את מחירו ב־70־80 אלף לי"ש. בית המכירות מסר, כי האוסף לא נחקר על־ידי ביוגראפים של גאנדי, שנרצח ב־1948.

מוכר האוסף הוגדר רק בתואר „ג'נטלמן".

קאלנבאך, ממוצא פולני־גרמני, היה אדריכל עשיר בדרום אפריקה, שהיה לאחד מידידיו האירופיים הקרובים ביותר של גאנדי, תכלא יחד אתו.

גאנדי אמר לו באחד המכתבים: „אתה מסרב להכיר במגבלותי. כיצד אוכל לעמוד בקנה־מידה כה גבוה... האם אוכל להגשים את הציפיות?"

קאלנבאך הוא שנתן לגאנדי חווה גדולה ליד יוהנסבורג, שנודעה לימים כ„חוות טולסטוי".

גאנדי הגיב במכתביו על אירועים פוליטיים בהודו ובמקומות אחרים וכתב גם על ההלם והעויינות של אשתו נוכח הכנסת בני כת „הטמאים" לחוגו.

במכתב האחרון באוסף, שנכתב ב־1946, מדבר גאנדי על פעולתו למען עצמאות הודו וכותב: „אני עסוק בימים אלה בהתמודדות עם המשימה הקשה ביותר של חיי". הודו זכתה לעצמאותה שנה לאחר מכן.

גאנדי: „אין זה אסון שאחי מת, אם אני מוכן לפגוש את המוות"

בהאמה: אוצרות על קרקעית הים

מאת ריצ'ארד קול, סופר אי.פי. במיאמי

ספינת האוצרות העשירה ביותר שנתגלתה אי־פעם, „נואסטרה סניורה דה לה מארווילה", עשויה להניב שלל ששוויו 1.6 מיליארד דולר בזהב, כסף, איזמרגדים וחפצים בעלי ערך היסטורי. כך אמר צייד־האוצרות האמריקני הרברט האמפריז.

הספינה הספרדית שקעה ליד חופי בהאמה ב־1656, ועמה אוצר מאמריקה התיכונה שנשלח לספרד.

„זו ספינת האוצרות השניה במידת עושרה ששקעה אי־פעם", אמר האמפריז. הספינה העשירה ביותר, „סאן חוזה", שקעה בעומק 610 מטר, מול חופי קולומביה ולא נתגלתה.

לשם השוואה, ערך האוצרות בספינה „נואסטרה סניורה דה אוטאקה", שנתגלתה מול קי ווסט בפלורידה על־ידי מל פישר, נאמד ב־350 מיליון דולר, מהם הולצו כ־100 מיליון.

בין הפריטים שחולצו עד כה מ„מארווילה": עשרות איזמרגדים, זהב ומטבעות כסף, קמיעות שזורים חוטי זהב, חרבות, מבשיר ניחוח מכסף, כדורי תותח, תותח, עוגנים, כלי בישול ספרדיים וחרסינה מימי שושלת מינג, שערכה לא יסולא בפז.

לפי הרישומים, נשאה הספינה אתה גם 30־40 טונות כסף ופסל הבתולה מרים בגובה מטר, עשוי זהב טהור.

„אני לא רואה סיבה מדוע שלא נחלץ את הכל", אמר האמפריז. „זה נמצא שם למטה, אבל מפוזר בכל מיני מקומות".

מיקומה של „מאראווילה" ידוע עוד מאז שקיעתה, אולם השברים מכוסים חול בגובה 15 מטר, ורק ציוד שאיבה מיוחד וכבד מאוד יכול לחשוף אותה, לדברי האמפריז.

„הספרדים ניסו במשך 40 שנה לחלץ את הספינה, אך הם לא הצליחו, בגלל החול", אמר.

בתחילת שנות ה־70, נתגלה אוצר בשווי כמה מיליוני דולרים באחד החלקים של הספינה, אך המטען העיקרי לא נמצא מעולם. האמפריז, שמנהל מבצעי־חילוץ דומים ברחבי העולם, חיפש וקיבל מממשלת באהמה היתר לחקור את השרידים.

הוא משלם 25 אחוז משווי האוצר שנחשף לבהאמה, והחברה שלו, „חברה לחקר ארכיאולוגיה ימית", מקבלת את השאר.

לדבריו, עשה לסירוגין עשר שנים בחיפוש אחר שרידי הספינה. החל בחודש מאי, סרקו שתיים מספינותיו שטח של 520 קמ"ר בקרקעית האוקיאנוס, בעזרת ציוד אלקטרוני משוכלל, כדי למצוא חלקים חסרים של הספינה.

בחודשים האחרונים העלה מבצע החילוץ המתוחכם של האמפריז אוצרות בשווי מיליוני דולרים, לרבות איזמרגד 50 קראט, ששוויו נאמד במיליון דולר.

„בשבוע אחד הוצאנו חמישה־שישה מיליון דולר", אמר האמפריז.

לדבריו, רוב האוצרות יימכרו למוזיאונים. הוא פועל יחד עם מוזיאון גריניץ' בלונדון. האמפריז גם אומר כי רבים ממימצאיו יגיעו למוזיאון לאוצרות טבועים, שהוא מתכוון לתעוד באיי קיימן ב־1987.

פרשה ופשרה — תולדות

מ. גרילק

הבוז לבכורה

הוויכוח המהותי בין שני האחים התאומים כבר החל ברחם אמם: „ויתרוצצו הבנים בקרבה" (בראשית כה, כב) – מלים אלו מבקשות להבליט את הניגוד הקיים ביניהם. להדגיש, שהקטביות בהתנהגות השונה של יעקב ושל עשו, אשר התגלתה במרוצת החיים, טמונה ככל הנראה עמוק עמוק בגנים שלהם. המדרש אף מבהיר בצורה חדה את תחומי הניגוד. התמונה שהוא מוסיף למלה „ויתרוצצו" מלמדת על תהום רוחנית שהיתה פעורה ביניהם, עוד בטרם יצאו לאויר העולם.

„ויתרוצצו" – „רבותינו דרשוהו: לשון ריצה. כשהיתה (רבקה) עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרכס לצאת. עוברת על פתחי עבודה זרה – עשו מפרכס לצאת. דבר אחר (פירוש אחר) מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות" (רש"י על פי המדרש).

אחים תאומים ועולמות מנגודים. עולמות, שלעולם לא יוכלו להשלים ביניהם וההתרוצצות הזאת מסביבם תשפיע השפעה עמוקה על התרבות האנושית ועל התהגות האומות ויחידים.

□

איש לא חש בניגוד החריף, כל עוד היו ילדים רכים. שניהם זכו בוודאי לחינוך טוב בבית יצחק ורבקה. חינוך, המבוסס על נימוסי בית אברהם ויעודיו הייחודים. אולם כשגדלו התאומים, היו לנערים וניצני האישיות התפתחו בלבם, התברר שהאחד קלט את המסר האברהמי ואילו אחיו דחה אותו מכל וכל:

„ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד, איש שדה ויעקב איש תם יושב אוהלים" (שם, שם כז)

לא חלף זמן רב והשקפת העולם העשוית באה לידי ביטוי מלא. בעת ויכוח, עם יעקב, על רקע צלחת מרק עדשים חמה, התחדד הפרופיל המדוייק של אישיות עשו. וכה יספר המקרא:

„ויזד יעקב נזיד ויבוא עשו מן השדה והוא עייף. ויאמר עשו אל יעקב: הלעיטני נא מן האדום האדום הזה, כי עייף אנוכי... ויאמר יעקב: מכרה כיום את בכורתך לי. ויאמר עשו: הנה אנוכי הולך למות ולמה זה לי בכורה. וימכור את בכורתו... ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכורה" (שם שם כט־לד).

כדרכו של הסיפור המקראי, רב בו העלום על המפורש. הוא מקפל, בתמצית פסוקיו, את התמונה כולה. על כן, כדי להבינה כראוי, על מנת לחשוף את כל הטמון בה, אנו זקוקים ל„הגדלת" המדרש „לפיתוח" שנעשה ב„מעבדות" חז"ל. נטה איפוא אוזן לדבריהם:

„ויזד יעקב נזיד. אמר לו (עשו): מה טיבו של נזיד זה? אמר לו (יעקב): שמת אותו זקן (אברהם). אמר (עשו): באותו זקן פגעה מידת הדין? אמר לה: הין (כן). אמר עשו: אם כן, לא מתן שכר ולא תחיית המתים.

„שתי עבירות עבר עשו באותו יום. שבא על נערה המאורסה, ו„הוא עייף", שהרג את הנפש... ויאמר יעקב מכרה כיום את בכורתך... אמר: עבודת הקרבנות בבכורים (לפני הקמת המשכן והמקדש): יהיה רשע זה (עשו) עומד ומקריב? לפיכך נתן נפשו על הבכורה.

ויאמר עשו: הנה אנכי הולך למות... התחיל מחרף ומגדף. „למה זה לי" – שכפר באלוקים" (מדרש רבה פרשה סג).

□

הדברים הולכים ומתבהרים. עשו הוא איש העולם הזה. אמנו על הנהגת־נות לשמה. האידיאל „הרוחני" שלו הוא התשוקה והתועלת. אדם המחפש את ההגשמה האישית בהושגיות, המצמיחה תועלת מיידית. תלמיד מובהק, אם אפשר לומר כך, של הפילוסוף האנגלי ג'ון סטיוארט מיל והזומיו. סיסמתו היא הנאות עכשיו. המוסר וערכיו הם בעיניו בדיחות עלובות של המצפון הדמיוני. „הציונות" אצל אדם זה, היתה נתונה מראשיתה – במרכאות.

ברוחו של עשו לא שלטו חזון, שאיפה או געגועים, למשהו שהוא מעבר לסיפוק המיידי, שאל מרכבתם כדי לרתום, כייצולי איפוק, את כוחות הנפש והגוף.

זוהי תמצית הפילוסופיה ההדוניסטית של בכור בניו של יצחק, נכדו הראשון של אברהם. זו היתה גישתו לחיים, שעמדה בסתירה מוחלטת למשנתו של אברהם.

כדי להצדיק גישה זו, חייב היה לכפור במושגי הצדק האלוקי, במונחי הסוד של עולם הרוח האברהמי. אין אלוקים – „ידע" עשו – כשאנס את נערתו של אדם אחר. אין נצח (עולם הבא) ואין דין ואין דיין, „הבין" כשהסתבך בסכסוך דמים עם נמרוד, סכסוך שגרר אחריו רצח.

היו לו גם „הוכחות" חותכות. הנה שמע מפי יעקב שהסבא הדגול, אברהם, איש המוסר במיטבו – מת. כלומר, גם אותו פקד גורל האדם. היינו, גם הוא הגיע אל אותו קץ גמור, אליו מגיעים כל בני אנוש. הצדיק והרשע גם יחד. „הוכחה" פילוסופית „מעולה" לתחושה שאין ערך וטעם לחיי הרוח נוסח אברהם, לשאיפת הצדק בה הצטיין. אנו מריחים בדבריו את ז'אן פול סרטר ואת אלבר קמי.

□

אולי גרמה לו התמכרות זו להנאות החושים, סיפוק ממשי. אך היה זה סיפוק רגעי חולף, שאינה מעניקה מרגוע לנפש. אל האושר – משאת נפשו של כל אדם – לא קרבה אותו דרך חיים זו, במאומה.

הוא נדחף אל הבית „עייף" (שם כט) ממלחמות השדה שלו. הפחד והמורא מפני נקמת משפחתה של הנערה הנאנסת ומפני תגרת ידם של קרבנו, נמרוד – רדפו אותו (שני חטאים אלו משמשים, במדרש זה, סמל לחוסר המרגוע ואיבוד השלווה של המתמכר להנאות החושים גרידא). ובאין טעם, תכלית ומטרה לחיים, הוא עייף, חש את טעמו של סיזיפוס הקדום המודרני כאחד, כפי שהיטיב להגדירו אלבר קמי („המיתוס של סיזיפוס"). תחושת „הנה אנכי הולך למות" מעיבה על כל „הישגיו", „כיבושיו" ו„הצלחותיו" „בשדה" – שהוא החיים המעשיים החומריים, המנותקים מחיי הרוח והנשמה.

עשו, השבוי בקונצפציה הזאת, מוכר את הבכורה, תמורת נזיד עדשים. צל המוות המרחף על פילוסופיית החיים שלו, אינה מעניקה לו את הכוח להשתחרר מאזיקי החומר וההנאה ההוסקנית לשמה. הבכורה הינה משהו ערטילאי בעיניו, מיותר וחסר תועלת, הבכורה שהיא עבודת הקרבנות בעתיד, אינה יכולה לבוא במקום צלחת מרק עדשים חם עכשיו. הבכורה, שהיא התעלות האדם מעל הארצי והחולף: החתרה הנצחית אל הפעילות היום יומית, הנושאת בחובה את האושר לאדם, נראית בעיני עשו, ובעיני תרבות עשו עד ימינו, כאוטופיה חסרת סיכויים.

ועל כן „ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכורה. הבוז לערכים כדלם. גם במדינתנו – מ„מלכת האמבטיה" ועד להצגת „החילוני האחרון".

מרכז חינוכי
בעל מוניטין

מחפש אכסניה הולמת

לכ־140 משתלמים תושבי ישראל ותיירים

בתי־מלון, בתי־הארחה, פנימיות־נוער, בתי־ספר שדה וכיו"ב, המעוניינים בהסדר קבוע של שכירות, מכירה או סוג מתאים אחר של התקשרות מוזמנים להגיש הצעותיהם.

התנאים הדרושים:
- ★ תנאים וסביבה הולמים
- ★ 10 הדרי־ביתות
- ★ 10 חדרי־משרדים
- ★ אולמות ומתקני־ספורט
- ★ חדרי־מגורים
- ★ חדר־אוכל, מטבח ושירותים

הצעות נא לשלוח לת.ד. 18046 תל־אביב

סודיות מובטחת

עולם יהודי

אילינוי: הסנטור הסביר מהו יום כיפור

מאת ק. נפתלי

צעיר ישראלי, בן למשפחה שומרת מצוות, שנסע לשיקאגו, הסתבך שם ב„מעשים טובים" (כנראה משהו הקשור בסמים לא קשים) וסיים במאסר בבית הכלא של לוגאן, בספרינגפילד, במדינת אילינוי.

חליפת מכתבים שהגיעה עתה לידי „מעריב" מלמדת אילו מאמצים נדרשו כדי לאפשר לצעיר זה לשמור את יום הכיפורים בכלא.

הוריו בתל־אביב פנו אל שליח הרבי מליובאוויטש, הרב יוסף גארליצקי, בבקשה שינסה להפעיל את הקשרים של חב"ד, כדי שבנם יורשה לצום ביום כיפור וישוחרר מעבודה ביום זה.

הבקשה הועברה אל הרב בנימין שיימן, העומד בראש ארגון הסיוע לאסירים יהודים במדינת אילינוי. שיימן פנה אל הנהלת הכלא. השיבו לו כי האסיר הישראלי יורשה להתפלל ולצום ביום כיפור, אך על העבודה ביום זה לא יוותרו לו בשום פנים ואופן.

שיימן פנה אל האוארד קארול, חבר הסנט של אילינוי וביקשו להתערב. הסנטור הריץ מכתב למפקח על בתי הכלא של המדינה, מייקל פ. ליין והסביר לו את חשיבותו של יום הכיפורים בחיי היהודים.

הסנטור כתב בין השאר: „יום הכיפורים הוא החג היהודי הקדוש ביותר. לפי חוקי היהדות חייבים ביום זה להימנע מכל עבודה ולהיות שרויים בצום ותפילה. זה יהיה חטא כל יכופר לפגוע בצו זה של הדת היהודית. אפילו יהודים שאינם שומרים מצוות אחרות, היינו שמחללים שבת, לא מקפידים על כשרות וכו', גם הם יעשו הכל כדי לא להלל את היום הקדוש הזה, פעם בשנה".

בסיום מכתבו מבטיח הסנטור שהאסיר הישראלי יחזור את שעות העבודה שהחסיר, בימים אחרים. הסדר כזה „הוא בסדר מבחינה דתית. העיקר שישוחרר מכל עבודה מערב עד ערב, מכניסת יום הכיפורים ועד צאתו", כתב קארול.

בקשת הסנטור התקבלה. הצעיר הישראלי שוחרר מהעבודה, צם והתפלל. הרב שיימן הביא לו ספרים, תפילין, יין לקידוש וכו'. הודות להתנהגותו הטובה הוא עומד להשתחרר בקרוב ולחזור ארצה.

סנטיאגו: ספרדים, אשכנזים ונישואי תערובת

מאת מאיר טהנאי, סופר מעריב באמריקה הלטינית

לקהילה היהודית בצ'ילה, שמנתה לפני פחות משני עשורים כ־12,000 נפש, אורבת סכנת כליון נוכח הגידול המהיר בשיעור נישואי התערובת. כך עולה מסקר שמומן ע"י הפדרציה הציונית בצ'ילה והסוכנות היהודית. הסקר נערך בסנטיאגו הבירה שם מתגוררים יותר מ־90 אחוז מיהודי צ'ילה.

הדו"ח קובע כי כ־22 אחוזים מהזוגות שנסקרו הם מעורבים. נמצא כי גברים אשכנזים ונשים ספרדיות נוטים יותר להינשא ללא־יהודים, מגברים ספרדים ונשים אשכנזיות.

„האוכלוסיה היהודית בצ'ילה הוזקנה, כתוצאה מהארכת תוחלת החיים וירידה בשיעור הילודה. אחוז הקשישים (מעל גיל 65) היהודים כפול מזה של שאר האוכלוסים", נאמר בדו"ח. כ־74 אחוז מהיהודים שנסקרו עוסקים במסחר ותעשייה (לעומת כ־62 אחוזים בכלל האוכלוסיה בצ'ילה), כ־22 אחוז בשירותים (בהשוואה לכ־33 אחוזים בכלל האוכלוסיה) ו־0.07 אחוזים בחקלאות (בהשוואה ל־3.61 באוכלוסיה כולה).

„שלא כבארגנטינה, לא נטו יהודי צ'ילה מעולם לנדוד אל מחוץ לערים הגדולות. אף שבשנות ה־30 ניסתה הממשלה לכוונם לאיזורים הדרומיים דלי־האוכלוסין, נצמדו היהודים בדבקות למטרופולין", מציין הדו"ח.

בוגרי האוניברסיטאות היהודים נוטים לבחור, מבין המקצועות החופשיים, את ההנדסה. זה נובע מהתרחבות התעשייה בצ'ילה מצד אחד ומההכנסה הכספית הגבוהה במקצועות חפשיים אחרים מצד שני.

90 אחוזים מיהודי צ'ילה חיים כיום בארבעת איזורי המגורים היוקרתיים יותר של הבירה: לאס קונדס, פרוווידנסיה, נונואה ולה ריינה. בעבר היו בתי הקהילה היהודית, ומה שמכונה „רחובות היהודים", מרוכזים באיזור המזרחי של העיר, היוקרתי פחות. אך נראה שעם התבססות מעמדם הכלכלי עברו היהודים לאיזורים היוקרתיים יותר – מסביר הדו"ח.

לודז': מת זקן ניצולי הגיטו

מאת סופר אי.פי. בוארשה

חצקל חלמן, הניצול הקשיש ביותר מגטו לודז', נפטר בביתו שבעיר זו, בגיל 99. דבר מותו דווח ב„קורייר פולסקי", עתון הערב היוצא בוארשה.

כרבע מיליון יהודים התגוררו בלודז', כשהקימו הנאצים את הגטו, בדצמבר 1939. האלמן היה אחד מ־887 יהודים שנותרו בלודז' כששיחרר הצבא הסובייטי את העיר, בינואר 1945. רוב היהודים מתו מרעב או בתאי הגאזים באושוויץ ובמחנות השמדה אחרים בפולין.

חלמן נולד ב־14 במארס 1888, בעיר אוזארוב שליד וארשה, שהיתה אז חלק מרוסיה. כל חייו עבד כבורסקאי, סיפר קונרד טורובסקי, עתונאי מלודז' שהיה חברו של חלמן.

„חשבתי שיחיה עד גיל 100, אמר טורובסקי, „הוא היה אדם סימפאטי מאוד וחם, שעד יומו האחרון היה מסוגל לקרוא עתונים ואפילו לרמות במשחק קלפים ידידותיים".

חלמן לחם בשורות הצבא הרוסי במלחמת העולם הראשונה. הוא השתתף במהפכת אוקטובר ב־1917, שהעלתה את הקומוניסטים לשלטון בברית־המועצות.

לאחר שקיבלה פולין עצמאות, ב־1918, הצטרף חלמן למפלגה הקומוניסטית הפולנית ועקר ללודז'.

משפחתו כולה, לרבות אשתו הראשונה ושלושת בניו, ניספתה בידי הנאצים. הוא התחתן שוב ב־1942.

חלמן היה אמור לעזוב בטראנספורט האחרון מגטו לודז' לאושוויץ, בדצמבר 1944, אבל חייו ניצלו בשל כישוריו כאומן. הוא נותר מאחור עם בריגדת העבודה היהודית, שנצטוותה לחסל את כל שרידי הגטו.

כאשר נצטוו חבריו לבריגדה, באיום רובה, לחפור בעצמם את קבריהם בבית קברות יהודי, ניסה חלמן להימלט, אך נתפס לאחר מכן. הוא ישב בכלא לודז' והמתין למותו, כאשר נכנס הצבא הסובייטי לעיר.

רוב היהודים ששרדו היגרו מפולין לאחר המלחמה, אך האלמן נשאר בלודז', שם היתה לו סדנה למוצרי עור.

אשתו השניה, רוחלה, שאיבדה אף היא את כל משפחתה בגטו לודז', הלכה לעולמה באפריל, בגיל 68.

האלמן נקבר ביום שלישי שעבר בבית הקברות היהודי בלודז'. בהלווייתו נכחו 15 איש.

נפתחה ההרשמה

לבחינות המיון של תוכנית „תלפיות"

ההרשמה מיועדת למועמדים/ות לשרות בטחון, תלמידי כתות י"ב ומעלה העונים על הדרישות הבאות:
1) בעלי כישורים גבוהים בתחום המדעים המדוייקים/טכנולוגיים.
2) תאריך לידתם חל לפני חודש יולי 1970.
3) בריאות תקינה.

נערים/ות העונים על הדרישות לעיל ומעוניינים להגיש מועמדותם לתוכנית, ישלחו גליון ציונים של סוף כתה י"א מאושר ע"י ביה"ס וכן פרטים אישיים מלאים - תעודת זהות, תעודת לידה, כתובת מלאה מיקוד ומס' טלפון בבית.
פניות תשלחנה לד.צ. 03629 צ.ה.ל (עבור מיון תלפיות).

ההרשמה תסתיים בתאריך 15.12.86.

סימני נפט

יואב שנצר ויורם נאמן

ישראל העבירה 30 מיליון דולאר לחשבון של חסמב"ה בשוויץ

יצחק שמיר, יועצו המדיני של עמירם ניר, אישר אמש בחצי פה כי ישראל אכן הסתבכה. שמיר הסביר כי על פי התכנית המקורית שהוא הציג בפני ניר, העברת הכספים היתה צריכה להימשך 48 שעות, וכי סך כל הכספים שהיו מיועדים להעברה הסתכם ב־45 שקל בלבד. מסיבות שונות, שכמובן אינן תלויות בנו, חל שיבוש קל בתכנית ויותר מדי כסף זרם לידיים הלא נכונות.

שמיר גילה כי התכנית נועדה במקורה להעביר כסף לחשבון הסודי של חסמב"ה, כדי לרכוש קרמבו ומיץ תפוזים בכיכר לישיבות. שמיר הסביר כי התכנית נועדה לחזק גורמים רזים באירגון ולהרוס את השמנים מבפנים.

הבית הלבן מינה את מישל חדד לחקור את פרשת מכירת הנשק לאיראן

רב פקד מישל חדד יעמוד בראש הצוות שיחקור את מעורבותה של ארה"ב במכירת נשק לאיראן ולמחתרת הקונטראס

מינויו של חדד נעשה על פי בקשה מפורשת של נשיא רייגן ומתאפשר רק הודות לעובדה שפקד חדד שבר את כל הפושעות בארץ ולפיכך אין לו מה לחפש כאן יותר.

במסיבת הפרידה הצנועה שנערכה לחדד בנוה־תרצה, השיקו הזוגות מערוכים, ואיחלו לחדד שיפשוף קל ונעים ועליה מהירה בסולם הדרגות.

על פי בקשה אישית של הנשיא רייגן:

ישראל תתערב במלחמת איראן־עירק

שרה בטחון, יצחק רבין, הודיע לנשיא רייגן כי ישראל החליטה להענות לפנייתו, וכי בעתיד הקרוב צה"ל יתערב במלחמה במפרץ הפרסי ויפריד בין הניצים. שרה בטחון הסביר כי ההתערבות הישראלית במלחמה היא מחווה אישית לנשיא רייגן, ומכיון שזהו נושא בעל אופי אישי – אין הוא מוצא טעם להרחיב עליו את הדיבור. שרה הסביר כי בכל מיקרה, מעמדה הבינלאומי של ישראל כמדינה רודפת שלום יתחזק כתוצאה מההפרדה בין הצדדים הנלחמים. "אין ספק," הסביר שרה בטחון, כי לאחר שהפרדנו בהצלחה בלבנון בין השיעים למחבלים ובין הפלאנגות לדרוזים, להפריד בין איראן ועירק יהיה ממש משחק ילדים."

האיש שבתמונה הוא:

יצחק שמיר

והוא: ראש ממשלת ישראל

מוגש כשרות לציבור על ידי
"אזרחים למען פרסומו של יצחק שמיר"

רשות השיבוש
הטלוויזיה הישראלית

עקב שיבושים,
לא ישובשו הערב
שיבושי הטלוויזיה.

עם הצופים הסליחה

ויליאם נקש ירוץ לכנסת

היהודי נקש, מנפגעי גל האנטישמיות בצרפת, כינס אמש מסיבת עתונאים ביחד עם שמואל פלטרשרון, ובמהלכה הודיעו השניים על כוונתם לרוץ לבחירות לכנסת ברשימה עצמאית. "מה הם עשו בשביל מדינה?" שאל נקש בזעם בהצביעו על אנשי משרד המשפטים התובעים את הסגרתו. שמואל פלטרשרון חזר על קריאתו הנרגשת של נקש והודיע כי שטח משוחרר – לא יוסגר.

לשון הרע

עמוס לבב

כוננות באיי הים התיכון

כוננות הוכרזה באיי הים התיכון, מאז נודע על ביקורו המתוכנן של הנשיא חיים הרצוג בגרמניה.

"במסעו האחרון לאוקיאניה התברר שזה נשיא שאוהב איים", הסביר ראש ממשלת לימנוס. "איננו רוצים להיתפס בלתי מוכנים, כפי שקרה למלך טונגה".

נשיא לזבוס אישר כי כבר יצר קשר עם מלכי טונגה וטממונגה, וקיבל מהם את רשימת המאכלים האהובים על הנשיא הרצוג.

באיי הקיקלדים הוחל בהכשרת משטח נחיתה מיוחד לעשרות מטוסי חיל האוויר העשויים לנחות שם. לראשי האיים הקיקלדים נמסר כי לנשיא ופמלייתו יידרשו שני מטוסים, שמונה מטוסים אחרים יטיסו את 1600 העיתונאים שאמורים להתלוות למסע.

בתחילה היתה כוונה שגם הפעם יצטרפו אל הנשיא רק 600 עיתונאים, כמספר הכתבים שיצאו לאוקיאניה, אך לאחר שהושמעה ברדיו כתבתו של מאיר איינשטיין על הארוחה בטונגה, דרשו מאות עיתונאים בתוקף להצטרף אל מר הרצוג במסעו לגרמניה. השידורים בטלוויזיה אפילו הושבתו על רקע זה, ומכמה עיתונים נמסר על קטטות ומריבות על מקומות במטוסים המלכותיים.

דובר צה"ל הודיע כי בחיל האוויר נפתח קורס מזורז למכשיר טייסים לנחיתה על המים בתנאים קשים. ליד מושב הנשיא במטוס הותקנה משקפת טלסקופית, כדי שייקל עליו לגלות איים נידחים, ואולי אף אי חדש שעל קיומו טרם נודע, כפי שאירע במסעו לאוקיאניה.

פרסים לרוכשים מפעלי בית שמש

שר האוצר, משה ניסים, הודיע על מבצע פרסים בין רוכשי מפעלי בית שמש. השר מסר כי הפראייר שיסכים לרכוש את המפעלים יקבל גם את מפעל "פרי זה", ומי שיאות לקבלם במתנה, יקבל גם את "אתא".

השר ניסים אישר כי פרץ סכסוך בינו לבין אחד מראשי "כור". "זה היה קצת לא נעים", סיפר למקורביו. "הוזמנתי לחגיגת בר מצווה של הבן שלו, והבאתי כמתנה את מפעלי בית שמש. אני לא יודע איך זה קרה, אבל הילד פתח את כל המתנות, ואבא שלו עשה סצינה מבישה לפני כולם, צרח כמו מטורף, קילל את המדינה וזרק עלי את המעטפה".

שר האוצר אישר כי לאחר שיתקבל חוק נקש בכנסת, הוא מתכוון ליזום את חוק בית שמש. "כל מפעל בארץ יצטרך לקבל את מפעלי בית שמש לשבועיים", הסביר השר את עיקרי החוק החדש. השר הוסיף בחיוך ערמומי: "אם חוק אידיוטי כמו חוק נקש יעבור בכנסת, גם חוק בית שמש יעבור".

החזאי ברח לחו"ל

חזאי מזג האוויר נעלם לפני שלושה ימים. כנראה נמלט לחו"ל. אורחים שפנו לתחנה המטאורולוגית נענו על ידי תקליט, שחוזר ואומר שהשנה צפויה בצורת.

כתבים שיצאו לחפש את החזאי בשכונת מגוריו, נתקלו בשכנים נבוכים. הללו סיפרו כי למעשה החלו הצרות אחר הופעת החזאי בטלוויזיה לפני כחודש, שם ניבא כי החורף יהיה שחון.

"מיד לאחר הופעתו החל לרדת גשם, ומאז לא פסק", סיפרו השכנים. הם הודו בשמץ של מבוכה כי כמה שכנים לעגו לחזאי והציקו לבני משפחתו. "אחרי ששכנה אחת עברה לפני ביתו בעיצומה של סופת גשמים, כשהיא לובשת רק ביקיני ונעלה בסנדלים, וכל השכנים צחקו ומחאו כפיים, ראינו אותו עולה על מונית ונעלם", סיפרו. הם טוענים כי התחזיות הכושלות השנה נובעות מאותן התעללויות.

שכנים אחרים הכחישו כי הציקו לחזאי. "לא צחקנו עליו", טענו בלהט, "בכל פעם שהוא הודיע כי יהיה חמים – ירד שלג, וכשהוא ניבא שיהיה בהיר – ירד גשם. אז מי צחק על מי?".

שריד שולח עוד נציגים לחו"ל

שר המשפטים והתיירות, אברהם שריד, הודיע אמש כי בעקבות המהומות בירושלים, משרד התיירות ישלח עוד נציגים לחו"ל. את הנציגים, לשעבר יושבי ראש צעירי הליברלים, יממן משרד המשפטים, משום שלמשרד התיירות נגמר הכסף אחרי נסיעתו האחרונה של מר שריד ללוכסמבורג.

מר שריד הסביר כי עשרת הנציגים החדשים יתגברו את 500 הנציגים שכבר נמצאים בחו"ל. "הם פשוט לא עומדים בקצב ביטולי הטיולים לישראל", הבהיר השר, "בגלל האירועים האחרונים בירושלים, יש יום יום רבבות ביטולים, ואין לנו די כוח אדם לדווח על כך לארץ".

עם זאת, דוברת משרד התיירות ציינה בסיפוק, כי לעומת הביטולים בחו"ל, מסתמן החורף גידול במכירת מאווררים (ונטילטורים). "לדעתנו הדבר מצביע על עליה במספר הישראלים שהחליטו לא להתאוורר השנה בחו"ל, והעדיפו להתאוורר בארץ", הסבירה.

גדל מספר המתנדבים במשק

על גידול מרשים בשיעור המתנדבים במשק, מסר אתמול דובר הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה. במסיבת עיתונאים, בהשתתפות דוברת המועצה להתנדבות בארץ ישראל טובה־יותר־יפה־יותר, מסר הדובר בסיפוק, כי למעגל ההולך ומתרחב של מתנדבים נוספו בחודש שעבר 50 אלף איש. "מדובר בעובדים המשתכרים 300 שקלים בחודש, ולמעשה עובדים בהתנדבות", הדגיש.

לדבריו, ניתן כיום למצוא מתנדבים בכל מגזרי המשק, וכבר עתה ישראל היא המדינה היחידה בעולם שרוב אזרחיה עובדים בהתנדבות.

דוברת המועצה להתנדבות בארץ ישראל טובה־יותר־יפה־יותר הוסיפה בהתרגשות, כי בחודש שעבר חלה ירידה דראסטית במספרם של דורשי העבודה במשק. "לעומת זאת, גדל מספרם של מבקשי העבודה". לדבריה, זוהי תוצאה של השיפור במערכת החינוך, ניכרת גם השפעתם של תשדירי הנימוס בטלוויזיה, המוממנים על ידי תנועתנו.

הדוברת אישרה בצער כי בניגוד לירידה במספרם של דורשי העבודה, לא חל שינוי במספרם של המבקשים יפה.

חאפז אסד מציע „פרוטקשן"

ג'ין קירקפאטריק

„הדרך לפלשתין עוברת בדמשק ובמוסקווה", אמר המנהיג הדרוזי ואליד ג'ונבלאט, בהסבירו למחבלים פלשתיניים, שאין עוד מקום בלבנון למלחמה פרטית של אש"ף נגד ישראל. ג'ונבלאט טען בתקיפות, כי סוריה היא עכשיו „העורף", שדרכו יוגשמו שאיפות הפלשתינים.

ג'ונבלאט, בעל־ברית של הסורים, הגזים. נשיא סוריה, חאפז אל־אסד, עדיין לא רכש לעצמו מעמד כה דומיננטי במזרח־התיכון. אולם הוא אכן שואף להגיע למעמד כזה והוא פועל בהחלטיות להגשמתו.

בתוך פחות מעשר שנים הצליח אסד לשרוד מכמה וכמה נסיונות להדיחו ואגב כך כרת בריתות עם ברית־המועצות, לוב, איראן ומרבית כנופיות הטרור, שמוצאן מן המזרח־התיכון. הסובייטים מעניקים לו נשק מתוחכם ויותר בעלי־בריתו מעמידים לרשותו חיילים במלחמת הטרור הבלתי־קונוונציונאלית, שמטרתה להשתלט על המזרח־התיכון ועל העולם הערבי.

אחת ממטרותיה של מלחמה זו הוא לספח את לבנון ל„סוריה רבתי". אולם חזון „סוריה רבתי" של אסד כולל גם את ישראל. בנקודה זו מצטלבות מטרותיו של אסד עם אלה של כל מי שנשבע להרוס את ישראל. „סוריה רבתי" יכולה לכלול בתוכה „מדינה" פלשתינית, שמנהיגיה יהיו כפופים באורח מוחלט לאסד. „סוריה רבתי" אינה יכולה לכלול מדינה יהודית.

אסד אינו נוהג לדבר בפומבי על הריסת ישראל – בעלי־בריתו עושים זאת במקומו. מפה, שהונפקה לחיילים איראניים, מראה את ירושלים כמטרה הסופית שלהם, אולם אין מופיעה בה מדינת ישראל. שליט לוב, מועמר קדאפי, מדבר בגלוי על השמדת ישראל כמטרה המיבצעית של מדיניות־החוץ שלו ושל בריתותיו.

„הנוכחות הישראלית בפלשתין אינה אלא קולוניאליזם. זהו קולוניאליזם זר. זכותנו לשחרר בכוח הנשק את פלשתין, מטר אחר מטר", אמר קדאפי בנאומו מ־31 באוגוסט.

מדי שנה חוברות סוריה, לוב ואיראן באו"ם בהגשת הצעת־החלטה הקוראת לגירושה של ישראל מן הארגון ולבידודה המוחלט. בריה"מ ומדינות הגוש הסובייטי מצביעות בעד ההחלטה. אף־על־פי־כן, רואים כמה פקידים במשרד־החוץ האמריקני, וידידיה של אמריקה במשרדי־חוץ זרים, את סוריה כמפתח לשלום באיזור ואת בריה"מ כמשתתפת מועילה ב„וועידה בינלאומית" בנושא הסכסוך הישראלי־ערבי.

אלה הרואים את אסד כאיש־המפתח בתהליך השלום והמגלים „פתיחות" בסוגיית „הוועידה הבינלאומית", הם גם אלה, המנסים להמעיט במעורבותה של סוריה בטרור המזרח־תיכוני, אם כי מעורבות זו היתה ידועה זה שנים למשקיפים יודעי־דבר. אלה הם אותם אישים, הפוטרים את בריתותיו של אסד כ„נישואי נוחות".

ובינתיים חלות תנודות ביחסי הכוחות באיזור. הטילים הסובייטיים המתוחכמים שסופקו לסוריה שינו את מעמדה האסטראטגי של ישראל והפכו את הגנתה של המדינה היהודית לעניין בעל דחיפות עליונה.

בחמש השנים שעברו חלו ארועים משמעותיים רבים במזרח־התיכון וסביבתו הקרובה:

- בסודאן הודח הנשיא לשעבר, ג'עפר נומיירי, כאשר ההפיכה מותירה את מצרים חשופה בגבולה עם מדינה זו.
- מעמדה של לוב בצ'אד התייצב עד כדי כך, שעכשיו מגייסים את צעירי צ'אד לצבא הלובי.
- ארגונים פרו־סובייטיים, בסיוע המחבלים של ערפאת, הצליחו לשמור על מאחזיהם בדרום־תימן, תוך כדי מאבק פנימי מר.
- הפונדאמנטאליזם המוסלמי ממשיך בהתפשטותו האיטית, אך המתמדת.
- שליחים מערביים, הבאים ויוצאים בדמשק ובטהראן, יש בהם כדי לחזק את החשיבות שמייחסים לאסד ולחומייני.

במשרדי־החוץ במערב פשטה מגיפת אופטימיות ביחס לעתידה של איראן. הסיבות לאופטימיות זו עדיין אינן נהירות, אם כי אין ספק, שקל יותר להיכנע לסחטנות אם רואים את כופר הנשק ששולם בעד בני הערובה כמשהו שמחזק בצורה כלשהי את „המתונים" במאבק הירושה ההיפותטי הניטש עתה בטהראן. הרבה יותר מתקבל על הדעת, שתשלום הכופר מחזק את הסחטנים וממסד את *יעילות הטאקטיקה שלהם.*

האם הפשע משתלם? אולי. ממשלת ארה"ב סיפקה, קרוב לוודאי, לאיראן נשק וחלפים, שהיו דרושים לה בצורה נואשת, בתמורה לשיחרור בני הערובה האמריקניים. ממשלת צרפת תשלם, קרוב לוודאי, את הכופר שנתבע בעד שמונה בני־ערובה צרפתיים, המוחזקים כנראה בעמק הבקעא בלבנון.

פאריס הציעה לאיראנים מיליארד דולאר, אולם שום בן־ערובה צרפתי עוד לא שוחרר. נראה, שמיליארד דולאר אינם סכום מספיק. האיראנים רוצים עוד: הם רוצים שצרפת תגרש מתחומיה איראנים, הקשורים למתנגדי חומייני; הם רוצים, שצרפת תמכור נשק לאיראן במקום לעיראק; הם רוצים, שצרפת תשחרר את אניס נאקאש, טרוריסט איראני, הכלוא בשל הנסיון לרצוח את ראש־ממשלת איראן לשעבר, שאהפור באחטיאר. אפילו תיכנע צרפת לכל הדרישות הללו, עדיין לא בטוח שהאיראנים יסתפקו בכך. קרוב לוודאי, שתידרש עיסקה נוספת כדי להגן על רחובות פאריס מפני פצצות שמקורן בבקעא.

לדברי העתון „לה מונד" הבטיחה צרפת „פסק־דין נוח" במשפטו של ג'ורג' איבראהים עבדאללה, שייערך בפברואר 1987, בתנאי שלא יהיו עד אז פיצוצים נוספים ברחובות פאריס.

ומה אחר־כך? אין ספק, שיהיו עוד בני־ערובה ועוד פיצוצים ונשיא סורי נחמד יהיה מוכן להעניק „פרוטקשן", תמורת מחיר מתאים, מפני הסכנות, שהוא עצמו מייצר.

מטרידן בחצות הלילה

פתחון פה

ארז ביטון

בוקר אחד לפני כשבועיים נמצאה על דלתי כתובת בטוש שחור בזו הלשון: „לארז ביטון המניאק המלקק לאשכנזים מוכר המזרחיים עוד יומך יבוא מניאק".

במשך כל פעילותי הציבורית הייתי גאה על כך, שאיש לא איים עלי. והנה, נסיון ההפחדה הזה הדהים אותי. ביחוד מפני שדווקא שם, בברית־המועצות, מקום של הפחדה ודיכוי ואימה, דווקא שם התהלכתי חופשי, באין מורא ופחד. ואילו כאן, במקום שהדמוקראטיה חוגגת, חדרו אלי ככה, לרשות היחיד שלי, במעשה אלימות כזה.

לא יכולתי לשער מה עירער את שלוותו של אותו גיבור־בלילה, שהרי דווקא אני עשיתי לא מעט כדי לפאר ולרומם את תרבותם של „המזרחיים" ושפכתי בנידון זה קיתונות של דיו והצרדתי את קולי על כל במה אפשרית. ידידי הטובים באמת הזהירו אותי תמיד, שהרעה תבוא עלי דווקא מאותם מזרחיים, כביכול, שלרוב מזרחיותם מוטלת בספק, הן מצד אימם והן מצד אביהם, והמחפשים להם תעלת ביטוי למרירותם החולנית. איזה מוח מעוות, אמרתי בליבי, יכול למצוא סתירה בין הזדהות עם מצוקת יהודים ועלייתם לארץ לבין בעיות של מזרחיים כאן. ובכלל, איך אפשר להפריד בין יהדות ליהדות? ראה מצוקתם של יהודי איראן בעת ושל יהודי סוריה ותימן – האם לא ניתן לעשות הכל כדי להעלות יהודים באשר הם?

ימים אחדים לפני כתובת הנאצה קיבלתי טלפון נזעם מאחד, שמכנה עצמו *מזרחי קיצוני*, שבשעתו התפאר בפני החברה שלו, שהוא הוא אשר המציא את מלת הנאצה הנודעה אשכנאצים. אותו מזרחי, כביכול – נקרא לו בינתיים מ', זעם הפעם על הכתבה הנרגשת שלי על יהודי רוסיה, מפני שהוא מוצא את עלייתם של יהודי רוסיה כפוגעת בקידומם של מזרחיים.

תשמע, אמרו לי כמה ממבקשי טובתי, זהו גל עכור שיחלוף. מקרה חד־פעמי, שלא יישנה. אפילו למשטרה על תודיע ואל תתן לזה פרסום, מפני שאותו מאיים אלמוני רוצה בוודאי בפרסום.

אבל אני, שבאופיי מלא ספיקות לגבי הטבע האנושי בכלל ולגבי מה שנפש מסובסכת יכולה לייצר, צדקתי הפעם בחששותי. והנה לפני ימים אחדים צלצל טלפון מעיר אותי ואת בני ביתי ב־2 בלילה ומן הצד השני של הקו משמיעים לי במשך עשר דקות מוסיקה יהודית מרוקאנית. בבוקר של אותו צלצול טלפון נמצאו על דלתי סימנים לנסיון פריצה.

במשטרה נאמר לי, כי סביר להניח, שהמאיים האלמוני מנוסה בכתובות נאצה, שכן לא נמצאו טביעות אצבעות משמעותיות על הדלת ואפשר יהיה אולי ללכוד אותו בדרך של השוואת כתב־יד או בהאזנה לטלפון.

בטעות הייתי יכול ליפול למחשבה, שההתפעמות שלי מאותם יהודים נפלאים בברית־המועצות היא מנת חלקי בלבד. אבל לשמחתי קיבלתי חיזוק ותמיכה מתגובות רבות בכתב ובעל־פה ומפגישות מקריות עם צעירים, שקראו את רשימותי והתרגשו כמוני.

לשמחתי מצאתי אוזן קשבת להרגשותי גם בקרב אישי מדינה, שהקשיבו רוב קשב לדיווחי על *פגישות עם יהודים ועם אישים סובייטיים* – אישי מדינה כמו ראש־הממשלה מר יצחק שמיר, שר־החוץ מר שמעון פרס וחברי ועדת הקליטה והעליה של הכנסת, שנכחה כמעט במלואה, דבר שהוא יוצא־דופן בעבודת הכנסת. נעדרו רק הח"כים יצחק ארצי, רן כהן ורב בן־מאיר – שעליו אני כועס במיוחד, מפני שרב בן־מאיר היה מדריך שלי בבית חינוך לעיוורים בירושלים לפני שלושים שנה וקיוויתי, שיהיה נוכח בהופעתי בפני ועדת העליה, אם לא מטעמים של התעניינות ביהודי רוסיה, אולי לפחות כמחווה אישית. אבל נראה, שנושאים של שאר־רוח ופוליטיקה לא תמיד חופפים.

אביא כאן קטע ממכתבו של מארוקאני למהדרין, משה לוי מדימונה, אחד מן המכתבים הרבים, שמהם אני שואב עידוד והשראה:

„...והנה אתה בתוככי רוסיה במיפגשים עם פעילי עליה, לומדי עברית, מתקשר נפשית בקשר אנושי עמוק, אוהב וחם ליהדות, שבשבילנו לפחות ולמושגינו היו מעבר להררי חושך, פיסית ומנטאלית, וכטבעיות שאין גדולה ממנה אתה צועד לקראתה כאח, שקרה לו נס של קפיצת דרך של אלפיים שנות ורק אתמול־שלשום יצא מביתם כמודע ומכר. ואני תוהה ביני לביני על כושרך האינטואיטיבי למצוא כוחות ונתיבות לכל חפץ בלבך".

ולמטרידן המסתתר אני אומר: אם יש לך העוז לפקוד את דלתי בחשכת הלילה, יהיה לך גם האומץ להתווכח ולדבר גם בדרך העיתון ואם בטלפון מזדהה אלי. אני, על דיברתי, לא אסגיר אותך.

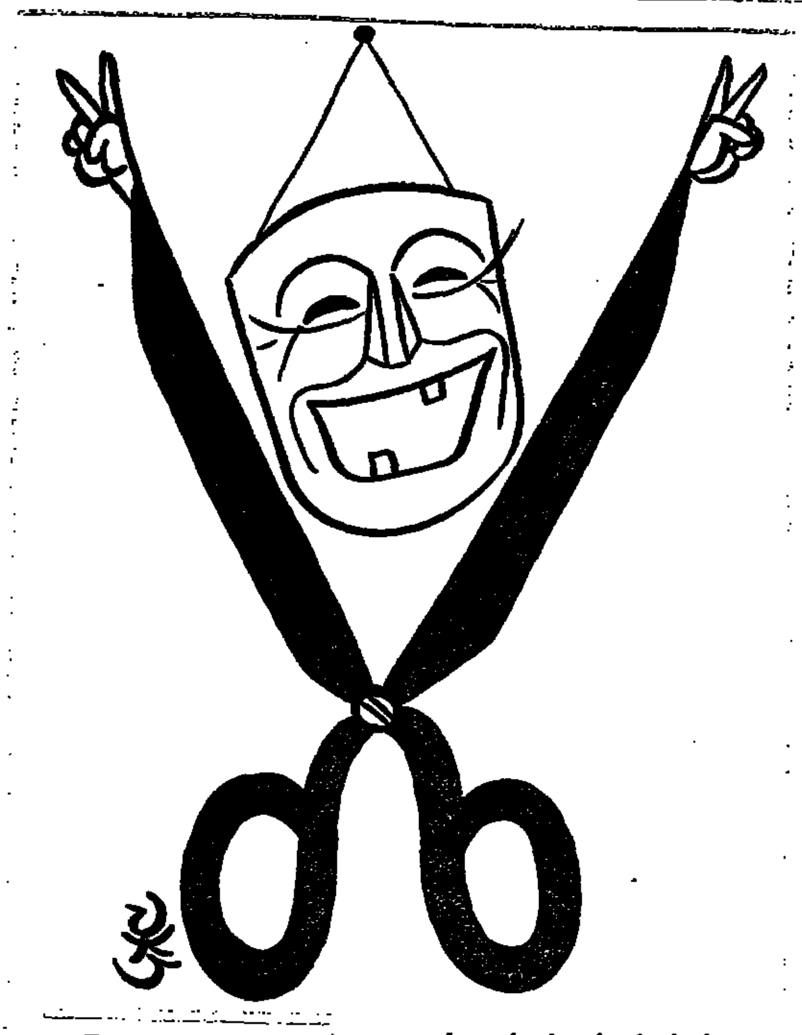

פגישה מקרית

יגאל לב

הצנזור כמקדם מכירות

כל מחזאי חולם על פיצוץ כזה, כדוגמת „פיצוץ ברחוב אהלן". בחינה פשוטה של פרשה זו של הצגה לילדים מצביעה על טפשותם של אנשי ציבור, של פוליטיקאים שניסו לחנוק הצגה זו בעודה באיבה. כאשר הועלתה על קרשי הבמה כמעט מתה ההצגה בידי מבקרים שמקצועם בכך. הם קטלו אותה כהצגה משעממת, שדמויותיה בלתי־אמינות, שהסיטואציות בה אינן משכנעות ושהמשחק המופגן בה קלוש, שלא לדבר על הבימוי. ההצגה כבר היתה בדרכה אל המקום שאליו הלכו הצגות רבות אחרות, שהביקורת קטלה אותן. בתוך זמן קצר יכול היה לרדת עליה מסך השיכחה – אבל אז התעורר לפתע הוד מעלתו איש הציבור ובכל כוחו, אווילותו והלהט הקנאי שלו, הפיח חיים בהצגה, שהביקורת קטלה. הוא העלה אותה לכותרות, כנס סביבה דיון ציבורי והפך אותה להצגה מושכת קהל.

אין ספק, ניתוח של הטיפול ב„פיצוץ ברחוב אהלן" הוא הוכחה לכך, שאיגוד המחזאים צריך להעביר בין אנשיו חוזר סודי ובו לקבוע לפחות עשרה איסורים מקודשים, שראוי למחזאי להשתמש לפחות באחד או שניים מהם בהצגתו. ואז מובטח לו שהמחזה, אפילו הוא משעמם ותפל, יצוד את עינו של שומר המוסר או של הפטריוט. *הצנזורה, יחד עם הפוליטיקאים, ישמשו כמקדמי המכירות הטובים ביותר להצגה.*

לא ראינו את „החילוני האחרון", אבל אין ספק, שעם שוך הסערה, וכאשר הצנזורה תחזור ותאשר את המחזה, יהרום קהל רב כדי לברר על מה נזעקה הצנזורה.

המחזה „דקאמרון", החושף פה ושם עכוזים, יזכה לקהל רב דווקא משום *שעיריית ירושלים החליטה לא להעמיד את האולם לרשות המפיקים.*

יש משהו מוזר בעבודתה של הצנזורה ובפעילותם של נציגי הציבור הפטריוטים ושומרי המוסר. לעולם אין הם לומדים מהנסיון. שוב ושוב הם חוזרים ומתפתים לשמש כמקדמי מכירות של הצגות, שיותר מכולם הם היו רוצים בהורדתן מהבמה. אבל ככה זה כאשר אלוהים רוצה להתעלל באדם. קודם כל נוטל ממנו את השכל הישר. שכל ישר – משום שנסיונם־שלהם ונסיונם של צנזורים במדינות אחרות, כבר לימד שאין אתה יכול לפסול או לבלום ספר, סרט או מחזה, שיש בו איכות. אם יש בו כוח אמיתי, הוא יפרוץ ויגיע אל הקהל שלו. דוגמה טובה היא ספרות המחתרת המתפרסמת ברוסיה הקומוניסטית. למרות הרדיפות, מעתיקים אנשים את הספרים, מעבירים אותם מיד ליד וקוראים בהם בשקיקה למרות הסכנה הממשית להיכלא בבית־סוהר או במחנה ריכוז. ואילו יצירות אמנות קיקיוניות דרכן שהן גוועות לבד, אלא אם כן מתערב הצנזור האויל כדי להעניק להן רגעים של חסד.

יצירות אמנות אינן מתיימרות לבטא קונסנסוס לאומי. הן פרי עולמו של היחיד, המתלבט עם עצמו ומבקש לתת ביטוי אישי ללבטיו אלה. יצירותיו הן פרי דמיון רק כאשר הוא חוצה את גבול הדמיון ומשכנע אותנו, כי יצירי דמיונו הם בשר ודם ממש, רק אז אפשר אפשר להגדיר את יצירתו כאמנות אמיתית. ואם היא כזו, לעולם לא תוכל הצנזורה למחוק אותה מזכרונו של הקהל. במרוצת השנים אנו מאמצים יצירי דמיון והופכים אותם לדמויות ממשיות. אתה מזדהה עם הקמצן של מולייר והופך אותו לסמל הקמצנות. אתה מזדהה עם קנאתו של אותלו והיא ריאה בו ביטוי לקנאת גבר לאשה. כל איכות שאתה חושב על אדם, שהקריב את עצמו לבעו ילדיו והם שילמו לו בכפיות טובה, עולה בדמיונך אבא גוריו. לכן, יצירי הדמיון יש להם חיי אלמוות ואין כוח, ודאי לא הצנזורה או הפוליטיקאים, היכול להשכיחם, אם באמת מדברים הם אל לב הקהל.

לכן הקהל הוא בלתי־המפתח. אפשר היה בקלות להוריד את ההצגה „הפיצוץ ברחוב אהלן", אם הקהל, כמו הביקורת, היה מחליט, שהיא משעממת.

„החילוני האחרון" צריך לעבור לשיפוטו של הקהל. אם זה יצביע נגד ההצגה ברגליו, הרי זו הדרך הלגיטימית האחת והיחידה להפגין נגד מופע אמנותי. בסופו של דבר, אין מכריחים איש לקנות כרטיס להצגה, ללכת לסרט או לרכוש ספר. יצירות האמנות קמות ונופלות על־פי שיפוטו של הקהל. אלא אם כן עוזרת הצנזורה לעירר בקרנה...

טוענים נגד יצירות אמנות כאלה, שהן פוגעות במצב־הרוח הלאומי שלנו. נכונים דבריו של פרופ' קלמה בקרנה: „סופר כבמא מצב־רוח לאומי. מדינאי ראוי לשמו מעצב מצב־רוח לאומי".

הסכסוך הישראלי־ערבי
בצבת המעצמות
מאת משה ז"ק
הוצאת הקיבוץ המאוחד
להשיג בחנויות הספרים וב„ספרית מעריב"

פותחים במוצ"ש 6.12
שגעון בקניון אלנבי
תל אביב אלנבי 74 טל 5103402/3

דובצ'ק
סריגים וטרנינגים
מוצרי פיצי
ומכנסי the Best

נעלי גברים
יבוא איטלקי
Marino Campanile
במקום 250 ש"ח
רק: 99 ש"ח

מכנסי גברים
יבוא מאיטליה
GIORGIO VALENTINO
במקום 245 ש"ח
רק: 79 ש"ח

בביתן המפעל
של: Jump
אופנת נשים
בקו צעיר
מחירי פרסום מפתיעים!

אפנת מיף
מכנסי ג'ינס יוניסקס
וחצאיות ג'ינס
רק 20 ש"ח

ביתן העור של
ארנקים, תיקים, חגורות, תיקי ג'ימס בונד
במחירים מפתיעים

לנשים
חזיות טריומף
במקום 21 ש"ח
רק: 5 ש"ח
תחתוני אכספורט
במקום 4 ש"ח
רק: 1.5 ש"ח

מגפי נשים
מעור אמיתי
Tamanco's
במקום 145 ש"ח
רק: 85 ש"ח
נעלי נשים
במקום 110 ש"ח
רק: 55 ש"ח

מבצעי הפתעה

נשים	במקום ש"ח	רק ש"ח
מעילי צמר:	249	59
מכנסי ג'ינס באגי:	69	20
בלייזרים מיוחדים:	115	39
גרביונים מאיטליה:	18	3
חצאיות ג'ינס:	69	20
שמלות אכסלוסיב במידות עד 52:	280	89

גברים יוניסקס	במקום ש"ח	רק ש"ח
בלייזרים אכספורט:	98	29
חולצות דגמי 86/7:	79	29
סווטשרים:	69	29

מגבות ויגוארד כל הגדלים במחירי הפתעה
ועוד אלפי פריטים במבצעי חנויות המפעל בקניון אלנבי

קניון אלנבי ת"א אלנבי 74
פתוח בכל מוצ"ש ובמשך השבוע 9:00–21:00

רק לא עוד ווטרגייט

עידו דיסנצ'יק

כבר קוראים לזה „אירנגייט". משווים את זה ל„ווטרגייט". ויש המאמינים, שרייגן „יעוף". אולי. אבל צריך לקוות מאוד, שכל זה לא יקרה. בראייה לטווח ארוך אין העולם יכול להרשות לעצמו מצב, שבו תיקלע ארה"ב למשבר חוקתי נוסף נוסח ווטרגייט. העולם החופשי בכלל וארה"ב בפרט אינם יכולים לעכל עוד נשיאות אמריקנית מרוסקת על רקע חוקתי.

אחרי וייטנאם ואחרי ווטרגייט היתה בארה"ב תחושה של גאווה, שהמערכת הוכיחה את עצמה, היא החזיקה מעמד מול הסתערות של כוחות כמעט עליונים – החל בנשיא וכלה באחרון אנשי הצוות בבית הלבן – ולא נשברה. הדמוקראטיה ניצחה. הנוכלים עפו מתפקידיהם והלכו לבית־הסוהר (כמעט כולם התעשרו אחר־כך מספרים שכתבו על התקופה התוויתית בחייהם – וגם זה חלק מן המערכת האמריקנית). הנשיא התפטר עם חנינה נוסח השב"כ. בא נשיא חדש ועוד אחר ועוד אחד והמערכת התגברה על המשבר.

אבל עכשיו, בסך־הכל 12 שנים אחרי שהנשיא ניקסון הלך בבושת פנים, מדברים שוב על נשיא שעומד ללכת.

המערכת לא תעמוד בזה לפחות מבחינת המשקעים שיוותרו אצל אנשים רבים לגבי יעילותו וטוהר המידות של אנשים, המטפסים לצמרת של מימשל דמוקראטי. רמת הנוכלות והמושחתות, שנחשפת בתוך מישטר דמוקראטי – אם שוב יעוף הנשיא ואם שוב יתברר, כי סביבו התקבצה עדת שקרנים נטולי ערכים – תהיה גדולה מדי. מישקע אי־האמון והחשדנות יטביע את כל הספינה.

כרגע אין הדברים נראים כ„ווטרגייט". הנשיא הזה למד לפחות את שגיאתו הקארדינאלית של ניקסון. רייגן איננו עוסק בחיפוי וטיוח – אין Cover Up. יש חקירה והעובדות יתגלו. אולי יתברר, כי כמה אנשים בצמרת – שולץ, ויינברגר, קייסי מסוכנות הביון המרכזית ודונאלד ריגן, ראש מטה הבית הלבן – שיקרו פה ושם.

עוד דבר שעלול להתגלות – ועל זה מדברים בוושינגטון בכל הזדמנות כבר כמה שנים – הוא, שהנשיא רייגן הוא טיפש מוחלט. אולי אפילו סנילי. אלה אינן עבירות פליליות. כל מי שנתקל ברייגן בשיחה פנים־אל־פנים על עניינים מהותיים ומרכזיים יודע: לאיש הזה אין כמעט מושג על שום עניין. הוא אינו מתעניין בפרטים ואינו רוצה לדעת. כאשר הוא נפגש עם מישהו, הוא קורא מן הכתב את מה שיש לו לומר. הכרטיסים מנוסחים היטב בידי עוזרים זריזים.

מי שמיטיב לדעת זאת מכולם הוא מיכאיל גורבאצ'וב. בפגישות עימו חרג רייגן מעבר למה שהיה כתוב בכרטיסים ותרם משלו לשיחה. הוא השמיע דברים מדהימים ורקם תוכניות גראנדיוזיות. למחרת חזרו בהם פקידים בכירים אמריקניים מכל מה שאמר הנשיא. על דעת עצמו, ללא התייעצות, ללא מחשבה וללא שליטה בחומר, משחק הנשיא את תפקיד הקאובוי הטוב, ראמבו הנוראי, שבא לפתור במחי מטה אחד – של מלים או מעשים – את כל בעיות העולם המדיניות.

אמרנו, שזה מה שעלול להתגלות? טעינו. זה מה שעשוי עכשיו להיות מוכח. זה ידוע מזמן לכל מי שעיניו בראשו ואוזניו כרויות למה שמדברים בוושינגטון. הנשיא הזה הוא גאון בתיקשורת. העם מאמין לו ואוהב אותו. מיסטר אמריקה, האב הטוב של כולם. הוא האיש שהתחבב על הכל, כי אמר דברים שהכל רצו לשמוע בדרך המיוחדת, שרק שחקן מיומן כמוהו יודע לומר אותם. הוא גם האיש, שכנראה השמיעו לו רק את הדברים שחשבו שהוא אהב לשמוע.

הנשיא עקבי מאוד בתפיסת עולמו הפשטנית והפשוטה. אבל הוא לא נולד בשביל לנהל מדינה מודרנית. הוא גם יודע זאת ומתערב מעט מאוד בנעשה. שש שנים עברו עליו בגינונים ורינונים, אבל עכשיו, שהעניינים הסתבכו, אין מנהל ואין מנהיג ואין אומץ. הכל תופסים מחסה.

אבל כל הדברים האלה, ככל שיהיו נכונים, אינם מחייבים מימדי שערורייה חוקתית נוסח „ווטרגייט". „ווטרגייט" היה עניין הדומה לפרשת השב"כ. משהו עקרוני, שנגע באושיות ה„סיסטם". התנגשות בין החוק לבין השלטון. „ווטרגייט" נוסף לא רק יערער לחלוטין את האימון במערכת הדמוקראטית, הנהוגה בארה"ב, אלא גם יביא לשיתוק כמעט מלא של הפעילות הנורמאלית של השלטון והרשויות. הכל יהיו עסוקים בחקירות ובהתייעצויות עם פרקליטים ואיש לא ינהל את המדינה. כך קרה בשנתיים האחרונות של ניקסון. ניהול המדינה היה בידי ראש מטה הבית הלבן, אלכסנדר הייג. הוא לא נבחר על־ידי איש ולא היה תחת פיקוח כלשהו, של איש או מוסד.

למן ה־4 בנובמבר – כאשר הרפובליקנים איבדו את הרוב בסינאט – נעשתה נשיאותו של רייגן נכה. הוא אינו יכול להיבחר שוב ואנשי מפלגתו אינם שולטים בשום ועדה או שלוחה של בתי המחוקקים. רייגן כיום הוא מה שהאמריקנים מכנים „ברווז פיסח", מטרה נוחה לכל צייד – במיוחד אם הוא מן המפלגה הדמוקראטית ושואף לבית הלבן. כמעט ואין פוחדים מנשיא בסוף שלטונו. יש מעט טובות שהוא יכול לעשות כאשר הקונגרס נתון בידי מפלגה יריבה ואין הרבה מקלות מאיימים, שהוא יכול להניף על יריבים.

התפוצצות הפרשה האיראנית הפכה אותו לפיסח בשתי רגליו. מטרה עוד יותר נוחה. אין כמעט סיכוי, שהאיש הזה והאחרים סביבו יוכלו להתפנות לטפל ביעילות בשאר הצרות, במיוחד במצב הכלכלי הארידורי, שעלול – כפי שאנו יודעים מנסיוננו המר – להתפוצץ בקול רעם אדיר בכל רגע.

יש סכנה נוספת, חמורה מ„אירנגייט" אמיתי: כתוצאה מכשלונם של אנשים בניהול מדיניות, כתוצאה מנסיון לנהל מדיניות באמצעים ובדרכים פסולים, לא תיבדק כלל השאלה אם המדיניות היתה נכונה. הסיוע ל„קונטראס" הוא מדיניות נכונה, אבל עכשיו יוותרו עליה משום שנוהלה בעורמה ומירמה. ייתכן, שגם המדיניות שמגמתה למצוא פרצות בחומת העוינות האיראנית היא נכונה, אבל כיוון שנעשתה בדרך כה בזויה ומחתרתית ייפסלו לא רק האנשים אלא גם המדיניות. גם זה יהיה מחיר יקר מדי לארה"ב ולעולם החופשי.

בעבר הביאה ההתנפלות על השיטות שנקטה סוכנות הביון המרכזית בנסיון להיפטר משלטונו של איינדה בצ'ילה לחיסול האפשרות לנהל מדיניות סודית בתחום הביון. אנשים לא הבחינו בין המדיניות לבין דרך ביצועה הקלוקלת.

לפיכך, עלינו להיזהר מ„ווטרגייט" נוסף. אין לייחל לו ואין לקוות, שזה מה שקורה. הדבר מסוכן לדמוקראטיה, מחבל ביכולת לנהל מימשל תקין ומתפקד ומעוות את השיקולים ואת ההערכות בעת גיבוש מדיניות.

מבחינתה של ישראל „אירנגייט" עוד יותר מסוכן. „ווטרגייט" היתה פרשה פנימית אמריקנית. „אירנגייט" היא פרשה בינלאומית. אם בעקבותיה תחול התערערות רצינית בארה"ב, כל הכחשותינו ואמיתותינו לא יחלצו אותנו מעמדה של שותף ואחראי, לפחות זוטר, למפולת שתתחולל. לא בנקל יסולח לנו על כך.

3 נגד 123

משה ז"ק

אנטיגואה־בארבודה אינו שם נרדף ל„קונטראס" ולא שם צופן לעיסקות ביון ונשק. זוהי מדינה ריבונית באיים הקאריביים, שהעזה השבוע להתייצב בעצרת או"ם, יחד עם ישראל וארה"ב, מול 123 המדינות של הגוש המוסלמי־ערבי־סובייטי בעניין הוועידה הבינלאומית למזרח־התיכון.

במושבים הקודמים של עצרת או"ם היתה השלישיה המתנגדת מורכבת מישראל, ארה"ב וקנדה, אך מאחר שממשלת קנדה הבחינה בנכונות ישראלית מסויימת להשלים עם רעיון הוועידה הבינלאומית, בייחוד אחר פיסגת מובארך־פרס באלכסנדריה, היא העדיפה השנה להימנע מהצבעה, יחד עם בריטניה, צרפת, גרמניה ואוסטרליה. ואילו המדינה הקטנה אנטיגואה־בארבודה, שבעבר העדיפה להיעדר מהצבעות, חברה יחד עם ישראל וארה"ב כדי להצביע נגד 123 המדינות, שקראו לכונן במסגרת מועצת הבטחון ועדה בהרכב ארה"ב, בריה"מ, בריטניה, צרפת וסין, שתכין את הוועידה הבינלאומית למזרח־התיכון. כדי למנוע טעות במשמעות ההחלטה ובכוונותיה, נכלל בה פסוק המציין לשבח הצהרה קונסטרוקטיווית של נציג אש"ף, שנשמעה בעצרת או"ם.

כלי התקשורת בישראל התעלמו כמעט כליל מהדיון באו"ם. הם צדקו במידה מסויימת, שהרי ההחלטות החוזרות ונישנות של האו"ם נגד ישראל, כולל קריאות לניתוק קשרים כלכליים, צבאיים ומדיניים עמה, נוסכות שעמום בקורא.

אף־על־פי־כן, הפעם יש מקום להידרש לסוגיה זו. ולא מבחינת האו"ם, שכן כוחו של הארגון הבינלאומי לא גבר והשפעת החלטותיו לא גדלה. ברם, בשבוע שבו עלזו חוצות דמשק וצהלו בככרות בגדאד, כאילו ניבעו סדקים בחומת הידידות הישראלית־אמריקנית – כאילו נחלש שלטונו של הנשיא רייגן, חשובה ההתייצבות של ארה"ב בחזית אחת עם ישראל נגד עמדתן המוצהרת של מדינות־ערב. ולא פחות חשוב היה יישור הקו הישראלי, כדי למנוע טעויות: הוועדה המכינה, שעליה דיבר מובארך בנוכחות פרס, אמורה להיות של הצדדים בסכסוך, כלומר, ישראל וארצות־ערב, שיקבעו את צורת הליווי הבינלאומי לדיוניהן.

הדגש הישראלי־אמריקני הוא על הידברות ישראלית־ערבית תחילה. ואילו הדגש הסובייטי־ערבי הוא על גיבושה המוקדם של מסגרת מעצמתית, שבה תהיה בריה"מ שותפה מלאה.

ערב פיסגת פרס־מובארך החליפה ישראל טיוטות עם מצרים וירדן על נוסחה משותפת בעניין הוועידה הבינלאומית. דובר בהן, שהוועדה המכינה תורכב בעיקרה מן המדינות באיזור, ואילו ביחס למעצמות הותנה, שהשתתפותן תלויה בקיום יחסים דיפלומטיים עם משתתפות הוועידה. הנוסחה הסופית לא אושרה, אבל בדיונים המוקדמים היה ברור, ששלב הוועדה המכינה הוא מסגרת מתאימה לדיון מוקדם בין מדינות האיזור.

לישראל גם היה ברור, שהמלך חוסיין, חרף דבקותו הפומבית בוועידה הבינלאומית, מעדיף בשלב זה את „התוכנית האוולוציונית" של פיתוח כלכלי ביו"ש, שתביא עמה חישול של הגורמים הפרו־ירדניים ותמנע עימות מיידי עם אש"ף בעניין הייצוג הפלשתיני בוועידה.

למלך היה ברור, כי בכל נסיון להכריע מיידית ידו תהיה על התחתונה, שכן לפי שעה יש עדיפות לחסידי אש"ף ביו"ש. זירוז קיומה של הוועידה הבינלאומית לפני התגבשותו של גוש פרו־האשמי עלול להיות לרועץ לממלכת ירדן.

לא רק שיקול ירדני זה הינחה את ארה"ב בהכרעה נגד ועדה של המעצמות להכנת הוועידה הבינלאומית. השיקול היה גלובאלי. הקמת ועדה כזו היתה בה משום הודאה בשיתוף הסובייטים בעיצוב פני המזרח־התיכון, ואילו מימשל רייגן, שלא כקארטר בראשית שלטונו, אינו מוכן להתחלק עם בריה"מ באחריות לאיזור, כאשר, לדעתו, היא מתסיסה ומלבה אש.

ארה"ב היתה מוכנה להשלים בדיעבד עם הנוסחה הישראלית של ועדה מכינה, המורכבת ממדינות האיזור, שתבדוק את צורת הליווי הבינלאומי, אשר מדינות־ערב רוצות להצמיד למו"מ הישראלי־ערבי. ועדה מכינה כזו היא קצה החוט לדו־שיח ישראלי־ערבי. אך ארה"ב אינה מוכנה לרתום את העגלה הסובייטית לפני סוסי המזרח־התיכון.

זו היתה משמעות הצבעתה בעצרת או"ם השבוע.

בימים כתיקנם לא היה בכך רבותא. ארה"ב נהגה כך מ־1981, לאחר שברז'נייב העלה את תוכניתו לכנס ועידה בינלאומית למזרח־התיכון. אולם השבוע היתה לכך משמעות מיוחדת. אם סברה בריה"מ, כי פרשת הנשק האיראני זיעזעה את מימשל רייגן עד כדי התמוטטות כללית, אותת המימשל לקרמלין: אל תיטעו. אנו מוסיפים להתנגד בכל הכוח למעורבותכם בתהליך המדיני במזרח־התיכון.

אם ממשלת ישראל תדע לכלכל את ענייניה בחכמה ולא תיכנס לפאניקה בעקבות דיווחים מופרזים בתקשורת, הרי יימנע משבר ביחסים בין ירושלים לוושינגטון. הודעת הסנאטור אינויה בירושלים על סיכוי להפחתת הריבית על חובות ישראל, יכולה לשמש אישור לכך.

ברם, הסכנה לישראל אינה טמונה בתחום היחסים שבינה לבין ארה"ב, אלא בתחום היחסים שבין וושינגטון למוסקווה. אם תגיע בריה"מ לכלל מסקנה, ששלטון רייגן נחלש וכי בגלל אילוצים פנימיים אינו מסוגל לקבל החלטות נחרצות, תגדל הסכנה לשלום המזרח־התיכון.

אילו נחשפו מסמכי הקרמלין, ייתכן והיינו מוצאים גם הסברים נוספים למה דווקא בשיאה של פרשת ווטרגייט נפתחה מלחמת יום הכיפורים.

בשיקולים גלובאליים, כמו בשיקולים אזוריים, מודד כל צד לא רק את עוצמתו הצבאית של הצד שכנגד, אלא גם את כושר ההחלטה ויכולת התמרון של מנהיגות היריב הפוטנציאלי.

עמידתה של וושינגטון לצידה של ירושלים היא אחד הרכיבים החשובים בין גורמי ההרתעה של ישראל. הדימוי של מנהיגות אמריקנית נחלשת, עלול לערער את שיווי־המשקל בעולם, ואף לעודד הרפתקאות של גורמים באיזור, המערערים על המצב הקיים. מכאן חשיבותו של האיתות האמריקני החד־משמעי בעצרת או"ם השבוע.

היתה רעידת־אדמה בוושינגטון. אבל לא נרשמו התמוטטויות. המימשל מבקש לעבור את תקופת הרעש על־ידי מינוי שופט־חוקר מזה, והימנעות ממשברים חיצוניים מזה. לא בטוח אם יריביה של ארה"ב יתנו למימשל לחסוך מעצמו משברים. אך ידידיה של ארה"ב, בעלות־בריתה, ייטיבו לעשות אם יתנו למימשל את פסק־הזמן הרצוי.

המימשל מתרחק עכשיו ממשברים במזרח־התיכון. הוא רוצה בשיפור איכות החיים של ערביי יו"ש, חרד מפני התרבות מקרי האלימות בין יהודים וערבים בירושלים. אין המימשל מתערב ואינו מגיב נוכח השחיטות ההדדית, שמבצעים השיעים והפלשתינים בלבנון, ואחר שנכווה בפרשת הנשק לאיראן הוא חרד עתה לנייטראליות במלחמת המפרץ. בחיפושיו אחר הרוגע מוכן המימשל להינזר מיוזמות מדיניות בסכסוך הישראלי־ערבי מחשש, שכל הצעת הסדר תגביר את המתיחות. מטרה זו של רגיעה חופפת את האינטרסים של ישראל, ולא קל לשמור עליה, שכן הצד שכנגד מוסיף להתגרות.

אין מחלוקת ביחס לחובתה של ישראל להלום במחבלים, בים, באוויר וביבשה, כדי להקדים מכה למכתם. מהלומות אלה, ככל שהן מגבירות את המתח, הן כורח המציאות. לא כן קריאות־האזעקה המושמעות בישראל במחזורים נוכח הכלים המתוחכמים שמספקים הסובייטים, או ראשי־נפץ כימיים, שסוריה מצטיידת בהם.

ודאי, ישראל חייבת לגלות ערנות ולהשיג אמצעים נגדיים, אבל ספק אם קריאות האזעקה, החוזרות מפקידה לפקידה, הן התרופה. להיפך, יש בהן כדי לשרת את מטרות הסורים ליצור מתיחות באיזור, אשר גם מזינה את ארגוני הטרור.

בעבר הקרוב, כאשר הסורים חששו מפעולה משולבת ישראלית־אמריקנית, היה בכוחן של אזעקות מסוג זה להרתיע את דמשק. עכשיו, כאשר ארה"ב מחפשת רגיעה, כאשר למוסקווה ולדמשק נדמה, שהמימשל אינו נחוש עוד כתמול־שלשום בהחלטותיו, הדיבור הישראלי הפומבי על הנשק הכימי שבידי סוריה מעלה את רמת המתיחות, בלא להבטיח את הרפייתה.

התשובה לנשק הכימי הסורי אינה מצויה בהצעות לסדר־היום בכנסת. הדרך לסיכול יוזמה מלחמתית סורית היא בטיפוח כוח ההרתעה של ישראל: על־ידי שיכנועה של דמשק, בלי רעשים, כי כל פעולה סורית, ולוּ גם מוגבלת, בצורת מחטף, תזכה בתגובה ישראלית מיידית ולא תיתקל בהתלבטויות של הדרג המדיני, או בהתייעצויות ארוכות בין ירושלים לוושינגטון.

בעידן זה של בין־המצרים בוושינגטון עלולים הסורים להניח, כי המימשל יתקשה להחליט להחלטה מיידית. הם עלולים להגזים במשקל הבלמים ולא לראות את עוצמת הכוחות המניעים.

לכן, רצוי שעד אשר תשקע הנפולת האיראנית בוושינגטון, לא יועמד למיבחן כוח ההרתעה הישראלי המשולב (הכולל גם את הרכיב האמריקני להרתעת ה„אח הגדול" של הסורים). עדיף, שדמשק ובעלי־בריתה יראו את התיאום בין ישראל לארה"ב מזווית הראיה של ההחלטה, שנתקבלה השבוע בעצרת או"ם: לסובייטים ולערבים היה רוב הקולות, אבל המפתח נשאר בידי ישראל וארה"ב.

„עשור אבוד", „שנה מבוזבזת"

יובל אליצור

„ללכת עם, להרגיש בלי" – סיסמת פרסומת זו של יצרני חזיות זכתה בשעתה להצלחה כה רבה, עד כי הפכה למושג גם בתחומים, שאינם קשורים כלל בפריטי לבוש לנשים. בימים אלה ראוי ליחס את הסיסמה לכמה אישים הנמנים על המימסד הכלכלי הישראלי, החשים עצמם לגמרי „בלי", כלומר, רואים עצמם חופשיים לבקר בחריפות רבה את המדיניות, שהם עצמם השתתפו בגיבושה.

ביום עיון של איגוד המפרסמים תיאר השבוע סגן שר־האוצר, עדי אמוראי, את שנת 1986 ההולכת ומסתיימת כ„שנה אבודה" מבחינת קידומו של המשק. דוד ברודט, סמנכ"ל משרד התעשייה והמסחר והאחראי על המחירים במשרד, היה אפילו פסימי יותר. יום לפני כן הוא הגדיר את עשר השנים האחרונות של המשק כ„עשור האבוד". כוונתו היתה למדיניות הממשלה בעשור האחרון, שהרתיעה משקיעים ויזמים ומנעה צמיחה והבראה כלכלית.

אפשר, כמובן, לטעון, שהואיל ושתי אמירות אלה, של אמוראי ושל ברודט, ועוד הצהרות שאנו קוראים מדי יום בעתון, תואמות את המציאות העגומה, ראוים הדוברים לברכה לא רק משום שהם מפנים את הזרקור אל נקודות התורפה של המשק, אלא גם על אומץ ליבם ונכונותם לבוא חשבון עם עמיתיהם במימסד הכלכלי.

אך כיוון שהמדובר הוא בתופעה כללית, שיגרתית כמעט, מעין צלצול בפעמון האזעקה, שאחריו חוזרים הכל למצב של „עסקים כרגיל", קשה שלא לראות בביקורת תופעה חולנית, שהיא מסוכנת לא פחות ממצב המשק. דומה כאילו התרגלנו שוב, ממש כמו ב־1982־1984, לראות את ההתדרדרות, את בזבוז המשאבים ואת הדמגוגיה הציבורית בנושאי המשק כ„תופעת טבע", שאפשר אומנם להתריע נגדה, אך לא לעשות דבר כדי לשנותה.

יש להדגיש מיד: אמוראי וברודט אינם כלל בבחינת נציגים מייצגים של התופעה. שכן שניהם – האחד בתפקידי עיצוב המדיניות השני בתפקידי ביצוע – הוכיחו בחודשים שקדמו ליישום התוכנית להבראת המשק מיולי 1985, שהם מוכנים לא רק לנקוט יוזמה אלא אף לקבל על עצמם סיכונים אישיים לא מבוטלים כדי להבטיח את הצלחת התוכנית. גם השבוע הם דיברו במרירות מסויימת, מרירות שיש בה אי־השלמה עם המציאות, בניגוד לכל אנשי הציבור המתלוננים „על המצב", אך ממהרים להיכנע לאינטרסים הצרים המופעלים עליהם ומערערים במעשיהם את המדיניות, שהם עצמם תומכים בה.

הציטוטים מדברי אמוראי וברודט נבחרו, למעשה, רק משום שהם קולעים כל־כך ומתארים במדויק את נקודות התורפה של המשק הישראלי היום. כשהוא מדבר על „שנה אבודה" מתכוון סגן שר־האוצר לטווח הקצר: קובלנתו היא על מחדל. לדבריו, לא עשינו די לשיפור מצב המשק בשנה זו, שבה פעלו התנאים בשוק העולמי כולם לטובתנו, שנה שבה היו לנו יתרונות, שלא ישובו בשנים הקרובות.

ואכן, לפי חשבון שערך אמוראי בהזדמנות אחרת זכה המשק הישראלי בשנת 1986 להכנסה בלתי־חוזרת של כ־2 מיליארד דולר בשל הנפילה במחירי הדלק בשוק העולמי, ירידת שערי הריבית על הלוואות, ירידת מחיריהם של מוצרי יבוא אחרים, שישראל רוכשת ובהם בשר וגרעינים, וכן הסיוע האמריקני המיוחד, שלא יינתן לנו בשנת 1987.

יתרונות חד־פעמיים אלה סייעו לנו לשמור על יציבות המחירים, להגדיל את מלאי הסחורות במדינה ואת יתרות מטבע־החוץ, שהגיעו בימים אלה לשיא, שלא היה כמותו זה מכבר. אולם מיפנה של ממש, מיפנה ביצוא, מיפנה בהשקעות ובשגשוג מפעלי היצוא – זה לא היה. אם לא הצלחנו לחולל את המיפנה השנה, כי אז יש להניח, שבשנים הקרובות, כאשר לא נהנה שוב מאותם יתרונות חד־פעמיים, יקשה פי כמה להעלות את המשק על מסלול של צמיחה.

מכאן חוזרים אנו לקובלנתו של ברודט בדבר „העשור האבוד". לדבריו, אין זה מקרה שלא עלה בידינו להגיע השנה לצמיחה המיוחלת. שכן על אף התנאים המצויינים, שבהם התברכנו, לא הצליח המשק להשתחרר מן הקשיים והמיגבלות, שהקפיאו את הצמיחה בעשר השנים האחרונות והביאו לכך, שאנו מדשדשים במקום. לדבריו, זקוק המשק לחמישה תנאים מוקדמים כדי להגיע לצמיחה: תשתית ארגונית מתאימה, שתבטיח שרותים לענפי היצוא, טיפוח מתאים של „ההון האנושי", כלומר, כוח האדם הדרוש לתעשיות החדשות, מחקר ופיתוח נאותים, שערי ריבית המעודדים השקעות ומערכת מיסוי, המעודדת השקעות וצמיחה.

בכל אחד מן התחומים האלה היתה ירידה והסתאבות בעשור האחרון, סבור ברודט. לדבריו, מורגשת כיום בישראל „ירידת מדרגה בהשקעות בתעשיה". עודף כושר הייצור, שסייע לנו בשנים האחרונות להגדיל את היצוא על אף הקפאון בהשקעות, נוצל כבר עד תומו ו„אין מה לדבר על צמיחה בשנות ה־90". דברי ברודט היו חריפים במיוחד כאשר דיבר על הריבית במשק ועל המיסוי. „כאשר שער הריבית הריאלי במשק הוא 11 אחוז, אין מה לדבר על צמיחה והרחבה", אמר סמנכ"ל משרד־התעשיה והמסחר בהרצאתו.

גם מדיניות המסים, אמר ברודט, אינה מתואמת לנושא הצמיחה. היא נועדה לספק לממשלה את ההכנסות כדי לאזן את הוצאותיה וכן לסייע בחלוקה מחדש של ההכנסות, אך לא כדי לעודד אנשים להשקעות ולפיתוח ענפי הייצור.

מה שברודט לא אמר, אך הדבר השתמע היטב מדבריו, הוא, שגם הריבית הרצחנית וגם המיסוי הגבוה הם תוצאה ברורה של מחדלי העשור האחרון: מדיניות קלוקלת וחוסר־אחריות של הממשלה, שעבורה אנו משלמים היום. הריבית הגבוהה, למשל, נדרשת כדי לאפשר לממשלה למחזר את החוב העצום, שנטלה מן הציבור כדי לממן את תקציבי הענק של „ימי ארידור העליזים". גם שיעור המסים הגבוה, ההורס כל יוזמה, הוא תולדה של הוצאה ציבורית מטורפת.

ומכאן המסקנה העצובה, שכדאי שתילקח בחשבון גם על־ידי מתכנני המדיניות הכלכלית של הממשלה לשנת 1987. כדי לפעול להבראת המשק לא די שהתנהגותנו היום תהיה נכונה. בין שנרצה בכך ובין שלא נרצה, עלינו לשלם היום ובשנים הבאות עבור מחדלי „העשור האבוד". אין אנו רוצים, שגם 1987 תהיה „שנה מבוזבזת". חייבים אנו לראות את עצמנו כבעלי חוב למשך תקופה ארוכה למדי.

ראיון עם המשורר ע. הלל עם קבלתו את פרס פיכמן

„אני רואה עצמי כאופטימיסט פאתולוגי"

ענת לויט

בשירי 'ארץ הצהריים', ספרך הראשון, בולטת התייחסותך המתפעלת, המתלהבת, הייתי אומרת – המתלהמת מן הטבע. נופי הארץ של ראשית בניה הופכים אותך למשורר פנתאיסטי. באחת משורות שירך הזוהר – 'בסיבוב כפר סבא' אתה כותב – 'הוי, כמה היה הכל אפשרי! כל כך אפשרי!' כשאתה סוקר את מהלך שנותיך מאז נכתב השיר, האם היית אומר שכנפיהן של האפשרויות הבלתי מוגבלות קוצצו לבי־בין?

'בסיבוב כפר סבא' ועוד כמה שירים מסוגו, הם שירי נעורים מתפרצים, שירי אה־בת הטבע. או כמו שאת אומרת – שירי התלהמות, התלהבות מהטבע. אם אני מסתכל על עצמי מאז ועד היום – בהתייחסותי אל הטבע לא חל שינוי כלשהו. נכון שקרו בינתיים דברים אחרים, שידועים יפה לך ולי, ושאולי פגמו במעט או בהרבה באותו להט ובאותה שמחת נעורים. דברים אלה לא פגמו בטבע, שנותר יפה כשהיה, כביר כשהיה. את אומרת, שיחסי אל הטבע פנתיאיסטי. אם נכון הבטוי הזה, ששמעתי עוד אנשים משתמשים בו, אז הוא לא השתנה מאז קום המדינה, ועוד מלפני היותה, כשעוד לא שרתי, אבל כבר חוויתי ואהבתי את הטבע. 'כמה היה הכל אפשרי' מבטא את האופטימיות המוחלטת, את הכרת ההוויה שבה הכל אפשרי, שהכל פתוח, הכל לעשייה. היום השתנה הכל, השינויים כל־כך קשים, כל־כך עגומים. הדברים המתחוללים היום, נרמזים כבר בשירי 'ארץ הצהריים', תחושת הצער, הכאב והתהיה מפני מה שמתחיל להתרחש בארץ – שוחד, תמרנות, חומרנות – כל אותן התגרנות שהרגשתי בהן בעודן באיבן. לצערי, אנחנו חיים היום בארץ, שיש בה הרבה רע. אינני דומה לכמה מחברי הטובים שאומרים שהכל רע, הכל אבוד, הכל חסר תקווה. אני רואה את עצמי כאופטימיסט פאתולוגי.

מקום מיוחד שמור בשיריך לאהבת האדמה, בזיקה פולחנית כמעט. איך ניתן להבין משפט כ'איש לא ישוב אל מחצבתו, ופרי אל שורשיו לא יגיע. רק הנפש תזנה אל שורשיה.' מול המשפט – 'משבח אני את הכוכבים שכרתו בריתם את האדמה לבוא בסוד מעגלות העולמים'?

קודם כל, בשירה הכל אפשרי. אפשר להגיד היום דבר אחד ומחר דבר הפוך. החיבור שלי אל האדמה הוא חיבור מילדות. נולדתי בקיבוץ משמר העמק, במקום שהאדמה היא לא רק מקום, אלא היא חלק מהוויה. כל חקלאי נורמאלי, בכל העולם, קשור אל האדמה בקשר שהוא כמעט ביולוגי, כמעט ארוטי, כפי שזה קורה אצלי. אני מרגיש, שאני חלק מהאדמה. זו גם התחושה לגבי הנוף, האבן, היער, העשב – כל מה שהאדמה מצמיחה. חוויית האדמה היא חווית יסוד אצלי, כמו אצל הרבה משוררים אחרים. חווית היסוד הזאת לא משתנה. אבל הנפש שואלת. הנפש שואלת את עצמה. הנפש שלי אינה מבינה את עצמה. התופעה המופלאה הזו של נפשי שלי, מופיעה בעוד כמה משירי. אני כל הזמן עומד ותוהה לגבי החידה העצומה של החיים. אבל זו כבר אופרה אחרת, שקיימת בי כפי שהיא קיימת במשוררים אחרים. חידת החיים תמוהה בעיני האדם מאז שעמד על דעתו. התמהון רק מחזק את עוצמת החידה. אני יכול להשוות את מהות הקשר בין שני המשפטים שציטטת למוסיקה של באך. מצד אחד מרגישים שלווה כמעט אלוהית. מצד שני נמצאים בהתפעמות של תהייה לגבי שאלת השאלות.

ע. הלל

אהבת ארץ ישראל שלך, מהולה לכל אורך שנות כתיבתך בלא מעט כאב. 'כמעט מאוהבים, משוחו במשמעו, באדמה הזאת, בזה הארויה' נפגמת מעת לעת בקולות של צעקה כמו – 'יפרוף קמטי יגון תרבגך.'

כשחוויתי את האדמה כילד, זה היה במובן יותר ממשי. ככל שהתבגרתי, התחלתי להבין את התנ"ך, לקרוא את ההיסטוריה של העם היהודי. נוצרה אצלי תמונה יותר רחבה, לא רק של האדמה, אלא של ארץ ישראל במובן אחר, נוסף. לנו, לעם ישראל, הנושא של הארץ הוא יחיד במינו. העובדה שאחרי אלפיים שנה אנחנו שבים לאותו מקום שבו צמחה התרבות שלנו, שבו צמח העם הזה – מבטאת תופעה מופלאה, יחידה במינה. יחסי אל הארץ אינו פאסטוראלי. כאן לא שווייצריה, שבה הירייה האחרונה שנורתה פגעה בתפוח של וילהלם טל.

אנחנו חיים בארץ שמצבנו בה טראגי. לדורות רבים אירע מה שקורה לדור שלי. אי־אפשר שהארץ הזאת תהיה רק ארץ של סלינו על כתפינו, של שיבולים, של שמחה. זו ארץ שיש בה כל הזמן גם צעקה. השירה שלי היא של קצוות. זו לא שירה שכלתנית, מתוחכמת. זו שירה אימפולסיווית. כשכן אדם אימפולסיווי שמח, הוא שמח עד השמיים. כשהוא עצוב, זה עד עפר.

באחד משיריך אתה מכריז – 'אני שונא את המליצות כשנאת היער את הקיטוניגו' ובכל זאת, לשון שירתך המעורבת בדרך מיוחדת בין העברית המדוברת לעברית ארכאית, מתקבלת לעיתים כלשון מרוממת, הגיגית; לעיתים, אני חייבת להודות – נמלצת.

גם אני חייב להודות. כל נושא הלשון התפתח אצלי בו־זמנית בכמה כיוונים. היה פרק זמן שבו נטיתי יותר לשפת הרחוב, ללשון היומיום, לשפת האמירה הפשוטה. הנטייה הזו בוטאה דווקא בשירת הנעורים שלי, ש'בסיבוב כפר סבא' הוא המייצג שלה. המעבר לשירה יותר גבוהה, יותר נמלצת, קרה בפרוצת השנים, בכל שהעמקתי ללמוד, לדעת ולהכיר את השפה העברית. כוונתי, קודם כל, לספר הספרים, לתנ"ך, שהוא חלק מההוויה הארצית, אבל גם חלק מארץ התרבות שלי. הלשון התנ"כית היא ארץ ועֶרש התרבות שלי, ערש החשיבה שלי. אי אפשר לכתוב בסגנון של רחוב, כאשר הנושא מכתיב כתיבה בלשון גבוהה, בלשון הנוטה לזו של התנ"ך, נוטה לשפה הנבואית של סיפורי המקרא. כשאני כותב היום על ארץ ישראל, אני כותב בשפה קדומה ביותר, לא בשפת הנעורים שלי, אלא בשפת הטרום־נעורים. כאילו מה שהתרחש בי במאוחר, היה בי במוקדם, מרורות.

בכל ספריך המאוחרים – 'ימרוץ מרוץ', 'יהודיה', 'עבריים' ו'יוסף ואשת פוטיפר' המוסיקה הינה ציבור מרכזי בשירים. לא זו בלבד שאתה מרבה להזכיר שמות מלחינים ומנגנים מוסיקאליים. נדמה כי היסוד המוסיקאלי בכתיבת שיריך חשוב לך ביותר.

אהבת המוסיקה, אהבת המצלול, הקצב, הווייה המוסיקאלית שלי, יתכן שהיא גם

ספרו הראשון של ע. הלל במהדורה המקורית (1950)

עניין של תורשה. אבי היה מלחין ומנצח. אבל זו כמובן תשובה חלקית, נבטית. האוזן שלי רגישה מאוד למוסיקה. גם בשפה, המוסיקאליות באמת חשובה לי מאוד. אני כמעט לא יכול לחשוב שירה ללא מוסיקה. אפילו בשירי שדומים לפרוזה, שנוטים לחרוז הלבן, יש קצב פנימי, יש מצלול מסוים. זהו אופן ההתבטאות הפנימי שלי. אילו יכולתי לבחור לי היום לעסוק בתחום אמנותי אחר מזה של השירה, אין ספק שהייתי בוחר במוסיקה. המוסיקה היא הוויה אמיתית אמנותית, שהיא מעל לכל האמנויות.

גיבורי אגדות עממיות וגיבורי מיתוסים קדומים הפכו לגיבורי ספריך המאוחרים. בין הנדבכים החדשים שאתה שוקד לבנות לאגדות כיפה אדומה או למיתוס יוסף ואשת פוטיפר, מבצבצת גם נימה אירונית, המבוטאת בשורות כמו – 'סיפור בגלי. בלכך אני יודע, אך כשל כוחי משׂאת', או – 'לא היה בה מעולמים ולא נבראה, רק אגדה. סיפור בדים.'

האדם המציא את המיתוס מתוך צורך אמיתי, פנימי. סיפור יוסף ואחיו הוא חלק מהתרבות היהודית, אולי הדתית של האדם באשר הוא אדם. המיתוס הזה השפיע עליי בצורה מיוחדת. בכלל, אל כמה סיפורים מיתיים יש לי התייחסות מיוחדת, שמצאה את ביטויה בשירים. הסיפור של יוסף ואשת פוטיפר אהוד עלי מאוד, בגלל דמותו של יוסף, שאליה אני מרותק יותר מאשר אל שאר הדמויות התנ"כיות. עם דמותו של יוסף אני מזדהה. ליוסף ישנם כמה כפילים, או שוויערך במיתוסים אחרים. יוסף מורד לבור, או בשפה פשוטה – מומת. הוא מועלה מהבור ונמכר לישמעאלים, שמביאים אותו למצרים. הוא עולה לגדולה בבית פוטיפר. בגלל סיבות רומנטיות הוא שוב מורד לבור. כשהוא שב ומועלה, הוא נהיה גדול שרי מצרים – 'רק הכסא יגדל ממך'. יש כאן בעצם תיאור של מוות ותחייה מחדש. זו התופעה של תמוז, של איזיס, של אוזירים, של ישו. בסיפור השירי כפי שכתבתי אותו, אני מציג תמונת מצב אנושית שבמרכזה אהבת גבר ואשה הגורמת למותו ולתחייתו המחודשת של הגבר, של יוסף. משפטי האירוניה שציינת, מופיעים במחזור השירי העוסק בכיפה אדומה. ב'יוסף ואשת פוטיפר' לא תמצאי משפטי אירוניה כאלה. הסגנון שם יותר מהוקצע, כמעט הייתי אומר – תנ"כי. 'יוסף ואשת פוטיפר' הוא שירה תמימה. כיפה אדומה היא סיפור אחר. זו אגדה גרמנית, אירופית מאוד, שאין בה אות יסוד היולי, תנ"כי, היסטורי שהוא חלק מהוויתי. סיפור כיפה אדומה הוא ארוטי ביסודו. כיום כבר מקובל לחשוב כך. הרשיתי לעצמי לכתוב את הסיפור כטראגי גם בסיומו ולהפוך את היוצרות. אצלי הזאב הוא הדמות הסובלת, המוכה. בכיפה אדומה יש הרבה יותר פשטות, טבעיות. הסיטואציה שבניתי אני, שהיא כמעט הפוכה לזו שבאגדה המקורית, היא שהכתיבה לי את ההתייחסות האירונית. יש כאן מעין חיוך קטן; התייחסות קצת מהצד, קורצת.

חלק מספרי הילדים הרבים שכתבת, היו זה מכבר לפופולאריים מאוד בקרב קהל הקוראים הצעיר, כמו 'יוסי ילד שלי מוצלח' ו'ירדי שמחה'. האם לפרוץ אל תודעת קהל הילדים, קל יותר לדעתך מאשר לפרוץ אל תודעת הקהל המבוגר של קוראי השירה בארץ?

כשאת אומרת 'פופולארי', זו המלצה של מישהו אחר לא שלי. את כל שירי הילדים שלי כתבתי מתוך הנאה שבכתיבה; הנאה לא בדיוק לשמה, אולי לשמי, אולי בשביל הילדות שלי. כמובן, היתה גם כוונה שהשירים יגיעו לציבור גדול יותר של ילדים. בשירת הילדים שלי יש נטיה חזקה מאד להומור, שאולי מזכיר באופן מסוים את הגישה שבבוטאת ב'ארץ הצהריים'. בשירי לילדים אין דוקטים, אין מכשפות. זוהי שירה לגמרי קונקרטית. שוב, לא היתה לי שום כוונה לפרוץ באמצעותם.

בקרוב עתיד לראות אור ספר חדש שלך, שעיקרו זכרונותיך מקיבוץ משמר העמק, שבו עברו עליך ילדותך ונעוריך. כיצד, או מדוע נערכה שיבתך למחוזות הרחוקים האלה?

קרה לי דבר מיוחד במינו, שהוא לי לחידה. מזה שנים רבות אשתי מבקשת שאשב ואכתוב את הסיפורים שאני מספר לבנותי על ילדותי. בקיץ שעבר היינו באיטליה. באיטליה התרחש בי נס במילאנו. האמת שהנס התחלל בעיר ורונה. בוורונה ניתנה עלי יד הילדות בצורה בלתי מובנת לי לחלוטין. ישבתי כאחוז אמוק, והתחלתי לכתוב את הסיפורים במהירות גדולה על מפות של הדרך, על פתקים. כשעזבנו את איטליה היה בידי אוסף של מאה סיפורים. חודשיים לאחר שובנו לארץ, עיבדתי את הסיפורים. זוהי התנסות ראשונה שלי בכתיבת פרוזה. כעבור שלושה חודשים הגיע הילד לאוויר העולם, ושמו בישראל יהיה 'תכלת וקוצים'. ואז התרחש נס שני – בקיבוץ משמר העמק. עלה במוחי הרעיון לחפש צילומים אותנטיים מהתקופה ההיא לאיור הספר. נסעתי לקיבוץ, והתחלתי לפשפש באלבומי התמונות מהשנים ההן – מתשעה חודשים לפני שנולדתי, שגם במהלכם קרו ארועים חשובים, שאינני בטוח שאני מדייק בתאורם, ועד גיל שלוש־עשרה, כשפרצה מלחמת העולם השנייה. במהלך החיפוש גיליתי, כי כל מה שכתבתי מזיכרון תועד בתמונות, כמו זו, שאני, בהיותי הצעיר בילדים, נראה בה תוהם, יחד עם חיים ויצמן, על מגילת אבן הפינה של המוסד החינוכי. מצאתי כשבעים תמונות שהתאימו לאירועים שעליהם סיפרתי. זו היתה בשבילי מתנה משמיים, כי פתאום היתה לי תחושה של ממשות לגבי ארועים שנזכרו אצלי מתוך עירוב של דימיון ומציאות. כאשר התמונות השתלבו בסיפורים, לפתע נוצרה לנגד עיני תופעה שבמקרה אני הגיבור שלה, אבל שהיא בעצם סיפור של דור בתקופה מסויימת בארץ ישראל, שנות העשרים המאוחרות עד שנות השלושים המאוחרות. הספר עומד לצאת ב'ספרית פועלים' לקראת יום ההולדת של משמר העמק, ה־21 בינואר. זו תהיה מתנת יום ההולדת, שאני אתן לקיבוץ.

יואב חייק

תמיד אנחנו

תָּמִיד אֲנַחְנוּ נוֹטְלִים אִתָּנוּ
אֶת שִׁלְהֵי הַקַּיִץ
בְּלֶכְתֵּנוּ

בַּחֹרֶף שֶׁיָּמָיו קְצָרִים
נָח הַיֹּפִי עַל סַפְסָל פָּשׁוּט בַּגַּן
וּשְׁתִי וָעֵרֶב
מְטַפֵּס הַגֶּשֶׁם בַּשִּׂיחַ
עַל קִירוֹת הַחֶדֶר
וּבַחֶדֶר דּוּשִׂיחַ כְּטַיֶּלֶת שׁוֹמֵמָה
וְהַבַּיִת מָלֵא עַל גְּדוֹתָיו

בְּעַד לַחַלּוֹן – הָעֵץ כְּזַמָּרוֹן
בִּיוֹגְרָפִי
בְּאַלְבּוֹם הַתַּצְלוּמִים
חָרֵד מִפְּנֵי מָה שֶׁ
יַעֲשֶׂה הַחֹרֶף לַקַּיִץ

תָּמִיד אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים
לְנַפְשֵׁנוּ בְּדַבֵּר אוֹר הָאוֹר
אֶל חֹשֶׁךְ הַגּוּף

וְהַגֶּשֶׁם הוּא הַסִּבָּה לְשִׁלְהֵי
הַקַּיִץ.

אילן שיינפלד

שני שירים

וראשיתו באהבה

אֲנִי קוֹרֵא עוֹלָם
בְּאוֹת וּבְסִימָן –
כָּל פֶּרַח הַבָּדָה
בְּגוּף אֲשֶׁר נִגְלָה מִלָּה וְעוֹד מִלָּה:

וְרֵאשִׁיתוֹ בְּאַהֲבָה.

אֲנִי קוֹרֵא עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם
נְתִיבוֹת חָכְמָה
בְּמַרְאָה וּבְגָן –
כָּל חִזָּיוֹן הוּא תְּנַאי
לְסוֹד אֲשֶׁר נִגְלָה צֹפֶן וְעוֹד
צֹפֶן:

וְרֵאשִׁיתוֹ בְּאַהֲבָה.

אֲנִי קוֹרֵא עִם אָלֶף־שֵׁם,
וְשֵׁם עִם בַּיִת –
בְּסֵפֶר אָלֶף־בֵּית שֶׁכָּל דַּפָּיו
בִּדְפוּס הַכָּאן:

כִּי רֵאשִׁיתוֹ בְּאַהֲבָ"ה

הריצה אחרי האנגלית וקידום המדע

עוזי אורנן

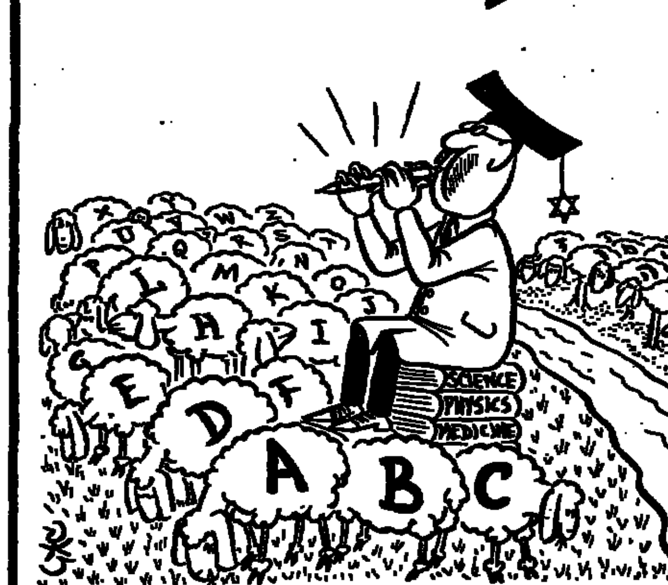

בזמן האחרון גבר השימוש בשפה האנגלית בפעולות האקדמיות בישראל. בכינוסים מדעיים, בקונגרסים על נושאים שונים, גם אם הם בעלי אופי לאומי ישראלי מעיקרם, נשמעת השפה העברית פחות ופחות, ויותר ויותר נשמעת האנגלית. כתבי עת וספרים שכל משתתפיהם או רובם יושבי ישראל – נכתבים באנגלית, ומורי אוניברסיטה רבים, אפילו במקצועות הכרוכים במחקר השפה העברית או ארץ ישראל, מעדיפים להשתמש בשפה הזרה.

הגיעו הדברים לידי כך שיש מורים באוניברסיטאות המכוונים את תלמידיהם לכתוב ולהרצות באנגלית דווקא, כדי 'להקל עליהם את הכניסה לעולם האקדמי'. השמועה אומרת, כי ועדות מינויים וועדות פרסים מתרשמות הרבה יותר מעבודות המתפרסמות באנגלית, ואף תובעות מן המועמדים הסברים התנצלויות מדוע פרסמו את דבריהם בעברית.

שימוש מגבר זה באנגלית נראה מוצדק לעתים גם בעיני אנשים האומרים שהם מכבדים את השפה העברית ומכירים בה כשפה לאומית של ישראל. הם מצדיקים את מעשיהם בטענה שרק בדרך זו יוכל המדע הישראלי להתקדם.

אולם האמת היא שהתגברותה של האנגלית בישראל אינה מקדמת את המדע שלנו. להיפך, היא מעכבת את התקדמותו.

התקדמות מדעית של ציבור תלויה לא על פי הישג של מלומדים יחידים מתוכו, אלא על פי השאלה אם רמתם של סטודנטים מתחילים עולה משנה לשנה. מלומד בעל הישגים יוצאים מן הכלל, המפרסם את דבריו מעל איזו בימה אנגלית או צרפתית, אכן מביא כבוד לישראל (כשם שכוכבי כדורסל מביאים לה כבוד), אבל בפירסומים כאלה אין הוא מבטיח כלל את התקדמותה המדעית של ישראל. ההתקדמות מתגשמת רק אם מלומד זה מעמיד כאן תלמידים, ומשפיע עליהם שיפיצו את תורתו במהרה בין תלמידיהם. תלמידיהם של תלמידיו הם צעירים יותר, ואם אנו מצליחים להפיץ את הישגי המדע מהר בכל האפשר בקרב הקהל הצעיר הזה – הישגנו התקדמות ממשית למדע שלנו, שהרי כעבור שנים אחדות ממלאים כך את האוניברסיטאות תלמידים שרמתם ההתחלתית גבוהה יותר מן הדורות שלפניהם, וסיכוייהם להגיע לרמה מדעית גבוהה רבים יותר.

שפתם של הסטודנטים ושל עתודת הסטודנטים – תלמידי התיכון – היא עברית, ואין אדם קונה ראשית דעת אלא בשפה שהיא שפתו. לא המונחים המדעיים הם העיקר, אלא המושגים המדעיים והדרך החשיבה המדעית, ואת אלה ראוי שיקלוט אדם בשפתו. כדי שתהליך זה יפעל צריכים צעירי התלמידים למצוא בשפתם שלהם, היינו בעברית, חומר ראשון במעלה המשקף את המלה האחרונה של ההישג המדעי. האחריות על כך חלה על המדענים הבכירים. אלה חייבים לפרסם את הישגיהם המדעיים בשפה שצעירי התלמידים יכולים להבינה בלא כל הציצה.

אין הכוונה שכל הפרסומים צריכים להיעשות בעברית. אבל דרוש איזון מסתבר בין הפרסומים בשפה זרה ובין הפרסומים בעברית. בשום פנים אין להסכים שמלומד משלנו יכוון את עיקר פעולתו המדעית שבכתב כלפי חוץ. אם הוא עושה כן, זה ודאי מועיל לו אישית להיות מוכר ומקובל באוניברסיטאות זרות, וראי מקל עליו להשיג משרה זמנית לשנת השבתון שלו (או משרה קבועה בחו"ל), אבל זה מרחיק אותו מן החברה הישראלית ובמיוחד מן הקהל הצעיר, העתיד למלא את האוניברסיטאות, ונמצאים כולנו מפסידים.

הריצה אחרי האנגלית מזיקה לחברה הישראלית גם בשני מובנים נוספים:

(א) היא עושה את העברית ללשון דלה. כל אדם העוסק בהגות מדעית חייב לנסח את דבריו, וכל ניסוח של הגות חדשה או דיון בהגות קיימת הוא מאבק בלשון שבה מתנסחת הגות זו. מן המאבק הזה עולים מונחים חדשים, ומונחים קיימים נעשים חדים יותר. מן הניסוח עולות דרכי מבע מדויקות, ובלעדי הניסוח אלה פשוט אינם קיימים. נמצא שהמנסח דבריו באנגלית תורם לכל היותר ללשון המדעית האנגלית, אבל על העברית הוא מביא הפסד במוחלט.

(ב) הכתיבה בשפה זרה בידי ישראלים מכובדים עושים את העברית ללשון מולדלת. קהל התלמידים והעמיתים, גם המתעניינים בתחומי המדע מבין הקהל הלא־מקצועי, מסיקים מכך שהעברית אינה שפה הראויה למדע, ושכל 'מדע חשוב', על אחת כמה וכמה כל הרוצה להיות כזה, חייב לכתוב אנגלית. מכאן ועד להתייחסות אל העברית כאל 'שפת שבת', שלכל היותר אפשר לעסוק בה בדרשות או בוויכוחים מפלגתיים אבל למדע ולחיים הממשיים אין היא מתאימה – לא רחוקה הדרך.

מצב כזה הוא הרה אסון לחברה שלנו. המאבק על השפה העברית כבעל שפה יחידה הראויה לשמש בכל מגורי החיים, ובמדע בכלל זה, אינה צריכה לוותר על איזה תחום לשפה אחרת, ותהיה בינלאומית ככל שתהיה – מאבק זה הוא שגיבש את החברה הישראלית הצעירה בראשית המאה, והוא שהיה עד לאחרונה סימן ההיכר המרכזי שלנו, בחינת 'שפתנו איתנו – מי אדון לנו'. טול אותו ואתה מפורר את החברה הישראלית לאוכלוסיה של 'בני אדם המתגוררים כעת בישראל', ואלה מהם העוברים להתגורר בארצות אחרות אינם מאבדים בעצם שום דבר, גם לא את זהותם.

על מכוני הפעילות המדעית בארץ לתת דעתם למאבקה של העברית ועליהם לפעול מיד בכמה דרכים:

(א) יש לחייב את מורי האוניברסיטאות לפרסם חלק נכבד מדבריהם בעברית, ולהמריצם בדרכים שונות להגדיל חלק זה עוד ועוד.

(ב) יש לעקור מלב מלומדים צעירים את החשש, שהתקדמותם המקצועית תוחש רק בכל שידבו לפרסם באנגלית. הודעות מוסמכות מצד מוסדות המדע וועדות המינויים למיניהם על טיב שיקוליהן בעניין זה יהיו למועיל. אין להתיר בשום מקרה כתיבת דוקטורטים ועבודות גמר, כפי שנהוגים בכמה מוסדות להשכלה גבוהה) אלא בעברית. אם יתמנה שופט שאינו יכול לקרוא עברית יש לספק לו תרגום מוסמך, ואין זו הצדקה שאי אפשר לעמוד בה. עבודה מדעית שנכתבה ונתפרסמה בעברית, אם הוצאה מדעית מבקשת להוציאה שוב בשפה זרה יש להעניק לחברה מענק תרגום הולם כדי לעודד אותו ואת עמיתיו להוסיף ולפרסם את חיבוריהם בעברית תחילה.

(ג) כינוסים מדעיים חייבים להתנהל בדרך כלל בעברית, כלומר כל משתתף היודע עברית חייב להרצות את הרצאתו בעברית, ותרגום סימולטאני יפתור את הבעיה של אורחים מחוץ לארץ.

(ד) על האוניברסיטאות ומוסדות המדע האחרים (כגון מוזיאונים) להגדיל את היקף הפרסומים שלהם בעברית, ואפילו אם צורתם החיצונית של פרסומים אלה תהיה דלה ועניה יותר. בשום פנים אין לדחות פרסום בעברית בטענה ש'התורמים אינם מבינים עברית'.

(ה) טקסים פומביים וחגיגות של מוסדות המדע צריכים להתנהל בעברית בלבד. שפה זרה בטקס יכולה להישמע רק בפניה ישירה אל אורח מבחוץ המשתתף בו. אין מקום לא לנאומים כלליים בשפה זרה ולא לדברי הסבר על מהלך הטקס או החגיגה.

מעמדה של הלשון ירדם או ישפל על פי יחסם של משכיליה האם תהיה לשוננו העברית 'לשון אספת כל' לחברתנו, או – – – נום באופה?

מעניין לעניין

עדות מסייעת לטיעונו של עוזי אורנן, במאמרו המתפרסם בעמוד זה, אנו מוצאים בגילוי־דעת של אגודת הסופרים העברים שנשלח השבוע לשר החינוך והתרבות. עוזי אורנן מצביע על 'הריצה אחרי האנגלית' במוסדות למחקר ולהשכלה גבוהה. הסופרים העברים מזהירים מפני כוונת משרד החינוך לצמצם את לימוד העברית בבתי־הספר בישראל ולהרחיב את לימוד האנגלית. וזהו נוסח גילוי־הדעת, המדבר בעד עצמו:

„אגודת הסופרים העברים מביעה את דאגתה נוכח הכוונה להפחית ביחידות הלימוד של העברית בבתי־הספר ובו־בזמן להוסיף ליחידות האנגלית הנלמדות. לא נוכל להשלים עם מגמה שמשמעותה שיעבוד התרבות העברית אחר האנגלית.

תמונת העולם התרבותית של הנוער נטבעת בבית־הספר ופיחות במעמדה של העברית יביא לדלדול רוחני שיהיה קשה מאוד לשקמו. על משרד החינוך להעשיר את לימוד העברית – לשון, ספרות, הבעה – דוקא בתקופה זו, שבה מורגש דגש על הטכנולוגיה והלועזיות. התרבות העברית היא הגרעין של העם היושב בציון ויש להסום כל נסיון לפגוע בהוראתה בבתי־הספר".

עורך: חנוך ברטוב ● עריכה: יהודה גור־אריה

הירח – כסייח שחור־פרווה

בדידותו הסוריאליסטית של מנשה לוין בספרות העברית

נורית גרץ

הירח, גם מקיון לפי מהותו, יוצא לד־ רה שמימית זו בדמות הסייח שחור הפרווה, הוא דוהר מכוכב אל כוכב ומצליף בזנבו על המזלות". נתקלתי במשפט זה כשד־ דפדפתי בגליונות של כתב־העת „טורים": גליונות רחוקים, כתובים בשפה נשגבת, מטאפורית, נשכחת. סיפור אינו סיפור שם, אלא מסכת חזיונות שאינה נכתבת אלא נרק־ מת ולא בעט אלא בחרט אנוש, החוקק דב־ רים לא פחות מאשר בסלע.

זה נראה נשגב. פאתטי. אבל איזה יחס נלהב אל הספרות ניבט מעבר לזה. הספרות כמשהו השייך לארון הקודש, שרק על קצות האצבעות אפשר לגשת אליו, ובמלים הכי חגיגיות. את החגיגיות הזאת אני מוצאת גם במשפט שהבאתי בתחילת העמוד וגם בכל יצירותיו של מנשה לוין.

כדי לדמות את הירח לסייח שחור־פרווה, צריך להבחין במשהו שבדרך כלל אין מבחי־ נים בו: בתנועה שלו, באיזו ארוחה שהוא מש־ איר אחריו על פני השמים השחורים. בחגיגה של תנועה וקצב הנערכת שם למעלה. ללא כל זה לא יהיה ברור כלל מה הקשר בין השניים.

ובדומה, כדי לחשוב על האופל כעל פרח ביצות ללא עציץ, הרועד בחלל האוויר, צריך לדמיין מין פרח הממלא את כל היקום וצבעו שחור, כלומר פרח שאינו דומה כלל לפרח.

כוחו המיוחד של לוין הוא בקישור הסו־ ריאליסטי בין דברים רחוקים לחלוטין זה מזה (כפי שהראה שקד) ובנסיון, שגם הוא סוריאליסטי מובהק, לאחות יחדיו את המצי־ אות והדמיון, את הארץ והשמים, את היום והלילה, את המקום הזה והאופקים הרחוקים, לבנות עולם עטוי בחילה של חלום ואמנות, שבו הרמוניה טוטאלית בין החיים והמוות, בין העושר והעוני, בין כל האמנויות כאחד ובינן לבין המציאות המוארת על ידן.

על כן נועצת הסוסה הצרפתית את פרסו־ תיה בשמש ומרחקי האור בין השתיים נמד־ קים, על כן יוצאים מקמטי הרוח כמקמטי מסך, עורבים המתייצבים על הירח, ודמויות מצוירות או מפוסלות שוברות את המסגרת האמנותית שלהן ופורצות אל החיים, בזמן שהחיים חודרים אל תוך מסגרת האמנות ומ־ קבלים את ההילה האסתטית שלה.

בכל הסיפורים הללו יש איזו רמאות קט־ נה. הם נראים כאילו הם עוסקים בנוש־ אים מוכרים, וכאילו אפשר לשייך אותם בק־ לות לסוגי ספרות ידועים. סיפור אחד („אפריקה בלילה") עוסק בתיאור טרם הרפ־ תקאות, סיפור אחר („הסוס הכחול") עוסק בנושא המוכר כל־כך של אהבה וטרגדיה בקרקס (ובשיאה, כמובן: התרסקות האקרוב־ טית לעיני אהובה) והאחר („עורבים על הי־ רח") שייך לסוג סיפורי המצוקה ילדים יתו־ מים, רעבים ללחם, בודדים בעולם קר ואכזר.

אבל לוין לוקח את התמונות המקובלות האלה והופך אותן על פיהן: בטרם הרפתקא־ ות אנו מקבלים הכל, רק לא הרפתקאות, מות האקרובטית הוא אקט יפהפה של הת־ עופפות מלאכית ולא טרגדיה פתטית, ובסי־ פור המצוקה הסוציאלית מתגלה עד מהרה שהרעב אינו רעב ללחם, אלא לירח ולבשרו הזוהר, שהיתמות אינה בדיוק יתמות, אלא חלק מתמונה, שבה האם זורחת „בעיניים. בצוף. באלמוגים", והבדידות אינה בדידות של ילדים שאביהם שיכור או עובד מערב לערב, אלא בדידות של ילדים שאביהם יצא לטייל, משום שהוא „אוהב לילות כאלה".

בסיפור „עורבים על הירח", נמצא כל מה שאנו מחפשים ומוצאים בסיפורים על עלובי החיים, מצב של מצוקה, אבל זו איננה כא־ מור, אלא פיוט טהור. המסע מתגלה כטיול קסום, והפגישה עם עולם העושר נראית כהת־ מגנות בתמונה יפהפיה של פרש על אוכף ובלונדינית בפרוות קיקול והשיבה הביתה איננה נובעת משום התרוששות שקדמה לה.

בעולם זה, שבו נשברו החוקים והמסגרות הקיימים, איבד גם המשפט את הקוהרנטיות שלו. מצד אחד, הוא בונה סיבתיות בלתי אפשרית בין תופעות: בין קול הכינורות לצ־ צבעות הפנסים, או בין קצב ההצטברות להת־ פרעות החול בזירת הקרקס. מצד אחר, הוא מדלג על תלויות סיבתיות הגיוניות ונותן רק חלקים מהן: שני אנשים מוציאים מקטורי־ תיהם מפיהם והאריה מולם גועש מלכותית. קול הדייה, שהושמט מהמשפט, יוצר רושם שהאריה גועש כך סתם, ללא סיבה ובדמות מוחלטת.

הזמן והחלל שנהרסו בסיפוריו של לוין על חוקותיהם ומגבלותיהם, הם הזמן והחלל שנהרסו בכתיבה הסוריאליסטית. כמו לוין, משתמש הסוריאליזם בעלילות פשע ומלודרמות ושובר אותן. מהדיר דמויות אמ־ נותיות אל תוך המציאות, הופך את הצופים במחזה למשתתפיו ועובר באופן שרירותי ממקום למקום מזמן לזמן, מהעיר לאיים רחוקים, ממחזה שקספירי למערכון אינדיאני וכו'.

הפירוק הזה של לוין בנויה גם כמו ציוריו של מגריט: בית קטן בסימטה חשוכה, פנס רחוב משתקף בשלולית האור שלא מן העולם הזה מונח על כל זה, משום שמגריט בוחר להכניס לתוך הלילה של הציור, שמים כחו־ לים, בהירים: שמש מסנוורת בתוך עלווה של עץ ירוק. הירח – לא על כידון הברוש אלא בתוך ועבה, ירד מן השמים ושקע בתוך העל־ פים. הקשרים זרים ורחוקים מתערבים זה בזה לכדי קוהרנטיות מרומזת: עלילה מרומזת או מסגרת מאורגנת מרומזת.

מנשה לוין

את העידוד הזה אפשר למצוא בשפע בט־ קסטים מוקדמים של ברטון, סופו, אראגון ועוד. אלא ששם גם המסגרות נעלמו, וכל נסיון ליצור קשר בין הדברים, ולו קשר דמ־ יוני הזוי, נידון לכשלון. כנפיים גדולות, שמקורן לא ידוע, מושיטות ללא כל הסבר את השמים אצל ברטון וסופו, וריח מבוסם שלא ברור מהו, מציף את המציאות כולה (les champs magnetiques), הדובר של טריסטאן צרה מבוצח את שיני השמים, בשעה שהוא מכבס את הכביסה (ומדוע דווקא כביסה?) בנהל ואצל אראגון יש לקולות הגשם צבע זהב דווקא, בלתי־די.

הכתיבה של לוין היא אותה כתיבה. אם גם יותר ממושטרת. אפילו מבני המשפטים שלו מלאים תארים, קריאות ושאלות רטורי־ ות ומחליפים את מקום המשלים הנרגש במשפט כמו בנוסח הצרפתי. אצל לוין: „להם טוב, השבע בבשרך הורה את עיני הילדים המלאות אגדות".

ובכן, אותו עולם קסום ששבר את החוקים והמסגרות ועכשיו הוא משוחרר מכל מסגרת וחוק. אותו עולם, ובכל זאת, החלום שלו מעוגן איכשהו במציאות. ההזיות בונות מטאפורות וקשרים שניתן לדמיינם, גם אם קשה לממשם. אין זו הכתיבה האוטומטית לחלוטין של ברטון, סופו ואראגון בתחילתם.

השאלה היא זו: מהיכן לוקח סופר בודד „עוז ותעצומות נפש" כדי לדבוק במעגון כל כך זר לסביבתו, כל כך רחוק מהספרות הריאליסטית הלאומית הנכתבת לידו? ואם דבק בסגנון זה, מדוע בכל זאת מיתן אותו וריכך אותו?

התשובה תביא אי־שם בשנות השלושים הרחוקות. בתקופה של שפע זמני ויחסי, שה־ סופר העברי לא נהנה ממלוא פירותיו, בתקו־ פה של מאבקים פוליטיים חריפים בין הימין לשמאל, מאבקים שהרחיקו את הסופר מן המציאות הפוליטית החצויה. התרחקות כד־ את, ככל שהיתה זמנית ויחסית, הקלה על כתב העת „טורים" לבסס ערכים של ספרות טהורה, ספרות המפנה את גבה אל החברה, ספרות בנוסח המודרניסטי המערבי. התשובה תביה גם באופי החבורה של „טורים" („יחד־ דיו") השקפתיה ויחסיה עם סביבתה. העוב־ דה שבעיני לוין חבורתו, הספרות הריאליס־ טית המקובלת היתה ספרות נחותה, העובדה שכתב־העת ניסח במפורש כללים מודייקים ביותר של כתיבה מודרניסטית, העובדה שהחבורה אחזה בהבנה הרומנטית המודרניס־ טית בדבר עליונותו של המשורר הבלתי מו־ בן, העובדה שהשירה המודרניסטית זכתה בשנים אלה לאישהו מעמד ויכולה היתה לספק גם לסופר בודד כלוין איזשהו גב ועו־ רף, כל אלה הם חלק מהרקע שעל גביו ניתן להבין את דבקותו של לוין בפואטיקה מודר־ ניסטית כה זרה ולא מובנת.

אבל מצד שני, אל הפואטיקה הזו הוא גם ברחק במידת־מה. המימסד והקהל של התקו־ פה לא קיבלו אותו. כתבי יד שלו הוחזרו (המציירות הגדושה, לפי פיכמן, ועודף המ־ טאפורות הם בעוכרי יצירתו) וספרו „מאה לילות ביפו העתיקה" נמכר בעותקים ספו־ רים בלבד, אפילו חבריו מחבורת „יחדיו" ביקרו את כתיבתו („יש כשרון ברברי", כו־ תב זמורה ביומנו, „אבל הכל מפורר, אין גבול של יצירה ואין בחירות. לסרב להדפיס – אין אפשרות, אין בחירה ואין ברירה" [13.3.38].

השוליות המוחלטת, שחלקה בחירה וחל־ קה כורח, דחפה אותו לשאת עיניים אל מס־ סר אותו ואל קהל אחר ולדבוק בנורמות ספ־ רותיות המתאימות להם. „מנשה לוין מר נפש", כותב זמורה ביומנו (9.11.37) „בעיק שהוא רעב ולא חשוב לו אישה יפיפיה: רוצה לעשות סקנדלים „רק מלחמה עולמית תעכב אותו מלעבור לספרות הצרפתית".

אבל הנה מסתבר שגם הכתבים הצרפתי־ ים שכתב נשארו במגירה, ולמרות שבשניים משלושת המכתבים היהודים שלו המצויים בארכיון „גנזים" הוא ממליץ בפני מכותבו שלא לעלות ארצה, משום שהמרכז הספרותי הוא בפאריס ולא כאן, למרות זאת, לפאריס לא הגיע. ואגב, גם המכותב שלו, שהיה סבא שלי, צבי זבלון וינברג, נשאר בארץ, והד־ אילו שמע לקולו, היתה גם נכדתו יושבת היום אי־שם, הרחק מהגליונות הישנים של „טורים" ומהסיפורים הנשכחים של לוין. וב־ כן, גם לוין נשאר כאן וניסה, ככל שיכול היה, להתפשר. שמץ מהפשרה הזאת ניכר בסיפורים שב„טורים", בעובדה שנזהר שלא לעבור את הגבול אל עבר הכתיבה האוטומ־ טית המוחלטת. אך יותר משמץ ניכר בסיפו־ רים שהצליח לפרסם בכתבי עת אחרים (מו־ סף „דבר" לשבתות וחגים למשל), כאן הכתיבה הסוריאליסטית ממותנת ביותר, ומ־ תרמה יותר למשהו קדם־סוריאליסטי (השי־ רה בפרוזה, כפי שמראה בני ציפר) או משהו בתר־סוריאליסטי. היעדר תמיכה מסיבית של חבורה אוהדת וקהל מבינים ואולי גם, כפי שהעירו אחרים (בין השאר, אברהם הגורני, א.ב. יפה), ההבדל בין חברה לאומית ישרא־ לית אידיאליסטית, לחברה הבורגנית שאליה הפנה האמן הסוריאליסטי את עורפו, מבהי־ רים הבדלים במידות הקיצוניות של השימוש באותו דגם.

האם היה למנשה לוין אי־פעם, איזשהו סיכוי למצוא את מקומו בספרות העב־ רית? לדעתי, כן; אך בתוך היסטוריה אחרת, בתוך תסריט אחר. למשל: השפע הכלכלי והרוגע הבטחוני נמשכים, הסובלנות כלפי החריגים מתחזקת, האמנות מתגדרת במעמד אוטונומי יחסית, מנותק יחסית מהאילוצים החברתיים, הוצאות ספרים וכתבי עת ספרו־ תיים ממשיכים לפרוח, קבוצות ספרותיות משגשגות ואוספות סביבן קהל ספרותי מיו־ מן, המוכן לקלוט ולפענח ספרות סימבולית מודרניסטית. גם זו של מנשה לוין.

ההיסטוריה הלכה בכיוון אחר. המאורעות המלחמה חיזקו את המעורבות הלאומית של הספרות, גם של כתב העת „טורים" ומשו־ ריו, והנטיות לדבר בשפה אמנותית טהורה נדחקו הצידה לזמן רב מאד. „לא תיתכן ברי־ רות מוסיה לשום אדם בעולם הזה, של הב־ להמה האיומה", כתב שלונסקי בשבועון „השומר הצעיר" ב־1939. לוין שמר על ברי־ רות מוחלטת ואיבד את מקומו בעולם הזה.

טניה הדר

רות

לאמא

רוּת לוֹבֶשֶׁת בִּי צוּרָה שֶׁל כְּאֵב
דָּוִד מְצַפֶּה, אֲבָל עֲדַיִן הַכֹּל
סָגוּר
הַבַּעַל הַמֵּת, מוֹאָב, הָאָרֶץ
הַחֲדָשָׁה

★

וּכְמוֹ רוּת מוֹעֶכֶת בְּכִי,
רְגָעִים חֲרוּכִים אֵלֶּה שֶׁל מִיתָה

★

בֵּין קֹצֶר כְּתֵפַי
מְנַחַת רוּת,
צְחוֹקָהּ, בְּכִיָּהּ,
רוּת הָעֲזוּבָה, הַקְּטַנָּה

מוּל אָבְדָנֵךְ, מוּל בְּדִידוּתֵךְ,
מְסִירוּתִי נִרְאֵית קְטַנָּה
וְיוֹמְיוֹמִית

★

זָהָב בֵּין יָדַיִךְ, בֵּין כְּתֵפַיִךְ,
בְּגוֹן שֶׁעֶרֶךְ שֶׁהִתְאַדֵּם כֹּה,
בִּשְׂדוֹת בֵּית־לֶחֶם

בין תחיה לקוריוז – לכתוב בלאדינו ב־1986

שלמה אביב

אבנר פרץ / **עשן ואפר** / מחזור שירים מוקדש לזכר קהילת יהודי סלוניקי / מהדורה דו־לשונית / הוצ־ את „ספרדי" / ירושלים / 1986.

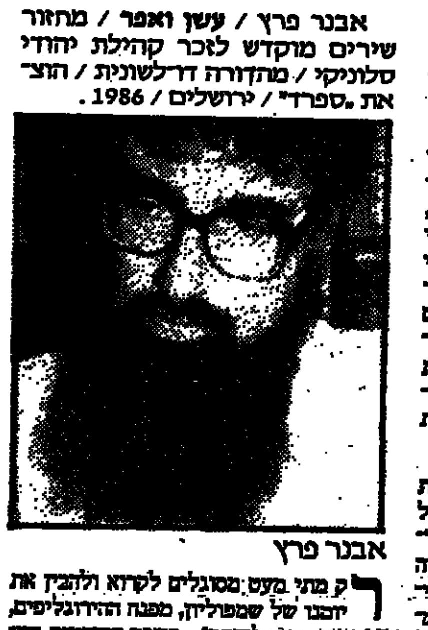

אבנר פרץ

רק מתי מעט מסוגלים לקרוא ולהבין את יופנו של שמפוליון, מפענח ההירוגליפים, שכן הוא בחר לכתוב... בשפה הקפטית הד־ קא כלום גם שירי הקובץ „עשן ואפר" הכ־ תובים במקורם לאדינו – מהווים אף הם קו־ ריוז? או שמא אחת מן הסגוליות הראשונות של תחיית היהודית־ספרדית כשפת יצירה?

אין זה מנוס שאקפוץ ואגיד מה דעתי, כבר בתחילה. לא אתחמק מן התשובה הלא־ נעימה, אך אתרכז בינתיים בתוצרת הצנועה שלפני. 14 שירים יש בה, כפולי נוסח ספאנ־ יולית (ז"א יהודית־ספרדית, ד"א לאדינו, ויש שמות נוספים ללהג זה, שהוא, אגב, שפת אמי ושגור על לשוני גם כיום), לצד תרגום עברי. זה האחרון אינו מצטיין באיכויות שי־ ריות בולטות, עד כדי עמידה בזכות עצמו. חשוב מזה להתות על קצקה של שפת היצי־ רה המקורית, של השירים לגופם.

מרבית השירים מוקדשים לסלוניקי, שהי־ תה הבירה הבלתי־מוכתרת של יהדות הבל־ קן, בכלל תורכיה, וטבועים בחותם הקינה על אובדנה בשואה. העלמותה של סלוניקי מעל במת ההיסטוריה היהודית יכולה לסמל גם את ירידתה והתפוררותה של התרבות היהו־ דית־ספרדית בדורותינו.

הלאדינו של אבנר פרץ יש בה כדי להפ־ תיע. היא מעין שחזור שפת הכתיבה השירית מלפני עשרות שנים אחדות, אם לא יותר. אכן, בשפה מעין זו יכולתם לקרוא שירים מודפסים בעיתוני איזמיר ואיסטנבול עד שנות העשרים השלושים של מאה זו. אולם, מרבית הכותבים דאז התרחקו מן השירה העממית החיה, מן הרומנסה העתיקה ומן הק־ אנטיקה החדשה ממנה – וניסו, ללא הצלחה, ליצור שירה מודרנית נוסח אירופה. את התוך העממי איבדו, ולידי תיחכום מודרני – לא התקרבו כלל ועיקר. אבנר מנסה, ופה ושם מצליח, לשלב בכתיבתו את שפתה וחזן נעימתה של הרומנסה. ואלה הם השירים הטובים בקובץ: „יום ב' 15.3.1943", „שיר ערש לסלוניק", „הרומנסה על ריקה קוריאל, כלת דמים". בהתרחקו מן השיר דמוי הרומנ־ סה – האיכות יורדת, ועל אף שמות שירים כמו „הערפילית האפלה", אין הכתוב מצליח להמריא גבוה.

השירים החותמים את הקובץ יש בהם להעיד על ה„אידיאולוגיה" של הכותב, המודע אף הוא למציאות הקשה: „אנחנו הנבו / שניים או שלושה ביקום הזה / המדברים שפה זו / של קשיות ומתק" (ע' 37), והוא ממשיך: „מרוכבת היא... / בערפילית האפלה / של המתים / ההרוגים / החנוקים / והשרופים... / בינתיים, עלינו / מוטל לקיימה חיה ושפתית / כאמצעי האחרון / לקשר / עם מתינו / עד בוא היום..." (שם).

כאשר הוא מתאר את הלאדינו כשפת תקשורת בינינו לבין „המתים", כלומר, עם מורשת העבר שלנו – לבי לבי עם המחבר. זאת גם דעתי שלי. זהו, מה שקוראים, ריד־ חדאמת מהשטח. אולם, בבואו לדבר על ההווה, ולרמוז על העתיד – נפרדות דרכינו, ייאמר ברורות.

אבנר פרץ מבקש לא לשכוח את השפה: „השיטי לי ידך אחות... / שירי לי שירים ישנים וערבים / לבל אשכחנה" (שם).

בשיר „גם הלשון" הוא מרחיק לכת עד כדי לרמוז על תחייתו ההדרגתית של „עוף החול", אשר לאחר היהפכו לאפר, אוחזת בו להבה, והוא „מגלה סימנים ראשונים של תחייה מתורשת" ואפילו „מתנער מאפרו / ופורח" (שם).

שתוף לאמונה זו ידידי משה שאול, שאת הלאדינו שלו, על ההטעמה נוסח איזמיר, אני מאד אוהב לשמוע. כאיש הרדיו הישראלי – קיומה ואולי פיתוחה ותחייתה של שפה זו – מפעל חיים הם לו. בהקדמתו לספרו הוא אומר: „לאחר שנים רבות של הפסקה כמעט מוחלטת בהופעתם של רומנאים ודרשים, מד־ זות, ספרי שירה ויצירה בספאניולית, אנו עדים בשנים האחרונות לראשיתה של תחי־ יה, מהוססת, קטנה, אך בלי ספק מעודדת ומבטיחה, בתחום הכתיבה היוצרת בלשון זו" (ע' 5). הוא גם הרוח החיה בהוצאת „ספרדי" – חברה לשימור ולטיפוח המורשת הספרדית־ היהודית, בירושלים.

כמעריצו המושבע של דון קישוט, איני יכול שלא להבע (ואם אפשר, אפילו אעורר) אנשים מסוגם של משה שאול ואבנר פרץ – אבל מה אעשה שאני, כאותו סוסון ששאה, נשאר נטוע בקרקע, ומסרב להסתבך בכנפיה של טחנת הרוח?

„מיתוס הצבר" – היה או לא היה?

יהודית בפרי

המבקר יוסף אורן שייך להודפי מיתוס הצבר, (ראה מאמריו „פרידה מדמות הצ־ בר", „המיתוס ואביזריו הרותקיים", „חזרה אל ישראל סבאר", שנדפסו במדור זה) – בספרות ובחיים.

לכאורה, ראוי המעשה לברכה. מהו „מיתוס הצבר"? מציאות רזה, שנופחה בכל־כך הרבה אוויר, עד שהיתה לבלון נפוח, שסופו להתפ־ פוצץ; אמת עירומה שהלבישוה כל־כך הרבה מחלצות, עד שהיתה לכזב והגג. המיתוס, כאותו הפרה הקדושה, מוטב איפוא שינו־ תץ. במה דברים אמורים – כשמיתוס כזה קיים. האמנם היה קיים „מיתוס של דמות הצבר", במציאות ובספרות של שנות ה־"40־ 250? לי נדמה, שהוא נוצר בחזונו של דור המייסדים ובמוחם של מבקרי ספרות כיוסף אורן, שעושה מאמץ איתנים להשתילו לתוך המציאות ולתוך הספרות של תקופה, אשר בפועל התרחשו בה דברים שונים בתכלית. במסגרת תגובה קצרה לא אוכל להתייחס לכל טיעוניו, או לפרוש יריעה רחבה של מובאות מתוך כלל ספרות התקופה שעליה יצא קצפו, ואסתפק בציטוט אחדים מ„הקווים לדמות הצבר", על־פי גירסתו, ולאורם אבחן את הרשויות הספרותיות של התקופה שנ־ דובר בה, כבדוגמת פרט המלמד על הכלל.

בין השאר מסתמך אורן על דמותו של קובי מ„ימי צקלג". קובי משתייך ללא ספק לקטגוריה של „דמות הצבר בספרות שנות ה־40־50", ו„ימי צקלג", בלשונו של אורן, הוא גם הרומן „שביטא את העמדות הרעיונו־ ות של הצבריות, יותר מכל יצירה אחרת של סופרי דור בארץ". בהתהי, איפוא, לבדוק את דמותו של קובי ולעמתה עם קביעות אלה, לא את דמותו כולה, אלא רק את האופן שהיא מצטיירת ממונולוג פנימי אחד שלה (י"צ ע' 8־463).

לקורא מתגלית, קודם־כל, דמותו של אדם מסוכסך בנפשו, הנתון לשפע סתירות פנימיות בלתי מתגשרות. בולטת ביותר הס־ תירה בין תשוקת היציאה, המרוחב, ההתמז־ גות המלאה עם העולם עד כדי היבלעות גמורה בו, לבין אי־יכולת, עמוקה ובסיסית, להתמזג עם משהו, או אפילו סתם לגעת בזו־ לת, „מחוצה תמיד בינך ובין השאר". סתירה נוספת מתגלית בין האדם המצפוני, שאומר „לא די חיפשנו" (את גוויית חבר שנהרג), לבין האדם המתחמק מ„המעשה הלא נעים" ומהמעשה בכלל. התוצאה היא רגש אשמה

ס. יזהר

קבוע, גינוי עצמי, המגיע לעתים עד לשנאה עצמית וחליפות של עשיה ואי־עשיה, אומץ לב ופחדנות, שלילה עצמית וחיוב עצמי.

זהו גם אדם שקשה לו מאוד להכריע, להחליט, לקחת, „או אחרים שאינם יודעים להטיל את הכובע על זה, אם אמנם זהו, כמו־ ני למשל". זהו אדם המיטלטל חליפות בין אכסטזה אדירה לבין תחושה של „מילל כבר־ מס": אדם הצועק משמחת חיים ומלאות חי־ ים, ומיד נעשה עצוב עד בלי קץ. „עצבות של דור תקוע". זהו אדם שחושב על השפה יוצר בה (קובי הוא מעין משורר מתחיל) ונע בין „הגמגום הזהיר" לבין האמירה „הגדולה המריעה עד כלות אויר הריאות".

באחת – זהו אדם שכולו סתירות פנימיות בלתי מאוחות – ומניתי רק מקצתן – ומבק־ קש להגיע לאינטגרציה, ו„לא להיות חצוי". נראה, שזהו מצב־היסוד של עצם־קיומו: לעו־ מת כל רצון, קיים ניגודו. לעומת כל תנועה – הפחד מפניה. לעומת כל רגש – היפוכו. לעומת כל מעשה – האנטי־מעשה. התוצאה מקטביות הניגודים וממשקלו הרב והמאוזן של כל אחד מהם, הטראגדיה היא אולי הב־ חית. נזכר – קובי הזבלן אבן עלה בסופו של דבר על מוקש, שהוא עצמו – ולא האוייב – הניח. ואין צורך לפרש את הסמל הזה.

מה לכל זאת ול„דמות הצבר", כפי שתיארה יוסף אורן? להלן כמה מ„תווי ההיכר" של דמות הצבר אליבא דאורן וניכר הם עם דמותו של קובי כפי שהצטיירה לנו כאן.

הצבר (לפי י.א.) אינו לוקה ב„עייפות, הסטנות, כבד־ראש והסתגלנות".

קובי הוא לעתים גם עייף, גם הסטן, גם מאוד כבד־ראש, גם סתגלן.

הצבר (לפי י.א.) הוא „ישיר, כן, עיקש למען מה שהוא צודק, ובעל תעוזה"

קובי מעיד על עצמו שהוא שייך „למס־ תבכים ונפתלים עם ימיהם, עם אהבתם, עם שנאתם, עם פחדיהם עד למעמסה".

הצבר (לפי י.א.) „אינו נופל ברוחו בעק־ בות כשלונות, מנסיונות אלה הוא יוצא מחו־ של, הולל יותר. הוא ניחן באופטימיות המ־ סתייעת בהומור".

קובי נופל וחוזר ונופל ברוחו בעקבות כשלונות וגם בלי כשלונות. כל התנועה הפ־ נימית שלו היא מטוטלת בין רוח מרוממת לגבהים לבין נפילה עמוקה ברוח. הוא ללא ספק מסתייע בהומור, אבל בסופו של דבר, ולמרות סיוע זה, אינו יוצא הולל ומחושל יותר, וגם האופטימיות שלו אינה יוצאת מנצחת. בסופו של דבר, כאמור, הוא נופל על המוקש העצמי שלו. ואין כמוהו פסימי־ ות עמוקה מזו.

הצבר (לפי י.א.) הוא „פרחח מקסים, שתי־ סיות נעוריו שבה ופורצת ממנו במנות גדו־ לות של משובה".

קובי הוא ללא ספק מקסים. אבל אין הוא פרחח כלל, ומשובת נעורים ודאי שלא פור־ צת ממנו.

הצבר (לפי י.א.) „מדבר לעניין בישירות ומבטא את דבריו באופן חד־משמעי".

קובי אינו מסוגל לנסח ולא משפט חד־ משמעי אחד, ונע בלי הרף בין משפטים סתו־ רים ורב־משמעיים.

„דיבורו של הצבר" (לפי י.א.) „אינו בא במקום מעשים".

ואילו קובי מאשים עצמו שהוא „מקשקש מלידה", שיש בו „אותו אי־רצון מפורסם לר־ דת אל הגשמי", שהוא „מוליך עצמו שולל בקסם מלים אין שחר" וכיו"ב.

הצבר (לפי י.א.) אינו לוקה, „להבדיל מהגלותי שקים לו, בנפש חצויה.

קובי מעיד על עצמו מפורשות שנפשו חצויה ואף נקרעת, אלא שאין לנו גם צורך בעדותו, שכן זו היא, כאמור, אולי תכונתו הבולטת ביותר. כלומר – הוא כזה, ומודע לכך שהוא כזה.

במכוון, נמנעת אני מלדון ביחס הצבר לעברו הגלותי ולמורשתו, נושא כאוב, מורכב וגדול לעצמו, שיקצר המצע מלעסוק בו כאן. אציין רק, כי אחד הקטעים שבאמצ־ עותם בחר אורן להדגים יחס זה, והיינו הק־ טע על ארגון הספרים של אבי קובי – מגלם לדעתי עמדה פנימית אחרת לגמרי מזו שהו־ גדרה על־ידיו כ„התנכרות לספרי הדורות הקודמים ותחושת אי השתייכות אל יהודי הגלות... (שהיו) על פי ערכיהם של אותם ספרים". מי שיקרא את הקטע (י"צ ע' 876) ייווכח שהעמדה הפנימית המבוטאת בו מו־ רכבת מאוד, ניגודית, ובצד אי־ההשתייכות, הניתוק וההתנגדות, מביעה גם הרבה כבוד, געגועים, ורצון להכיר עבר זה ולהשתייך אליו.

די, איפוא, בניתוח טקסטואלי קצר כדי להיווכח שה„מיתוס" הוא אבן מיתוס, ואילו דמות הצבר בספרות שמדובר בה – מורכבת ומעניינת פי כמה מהסטריאוטיפ השטוח והד־ דל, שהצמיד לה יוסף אורן. ואם תאמר – זה רק קובי, הוא היה מיוחד, משורר וכדומה – ובכן, בלי ספק היה מיוחד. הן בזה כל גדול־ תה של דמות ספרותית בת־קיימא, בהיותה מיוחדת וחד־פעמית. ואולם, בדקו נא דמויות אחרות משל יזהר ומשל סופרי התקופה האח־ רים, ותמצאו שקובי, על מיוחדותו, מעיד במידה זו או אחרת על הכלל כמיסכם.

לסיום: דמות זו של הצבר שתיארה יוסף אורן, לא היתה במציאות ולא היתה בספרות. דומה שספרות שנות הארבעים והחמישים שיקפה, במיטבה, לא את הזוהן „המיתולוגי" של הצבר אלא את הצבר כפי שהיה באמת – שונה מהיהודי הגלותי וגם נושא את הקתמה: מורכב ובעל סתירות פנימיות, ואף על פי כן עושה לעתים מעשים בעולם: בעל תווים משותפים לו ולבני דורו האחרים, ובה בשעה גם נבדל מהם ובעל ייחוד לעצמו.

נותרת עדיין ללא מענה השאלה: לשם מה לברוא דחליל, לקבוע אותו בגינת הזו־ לת, ואחר־כך לבוא אל אותו זולת בטענות קטלניות על כך, שבגינתו ניצב דחליל ולא אדם חי.

ספרות • אמנות • ביקורת

עיון ראשון

מג"ל

סיפורת

הומברט־הומברט באיי
סם ש. רקובר / לפני היות הליצן / עטיפה: גבי סמלסון / ספרית מעריב / 1986 / 213 ע'.

רב פוזארולקין, העשוי במידה רבה בדמותו של גיבורו של נאבוקוב, שוכב גוסס בבית־חולים בניו־יורק. הוא מתבונן את הפעת הקרקס האחרונה שלו, שתהווה תשובה לחידות חייו: מה גרם האל־רצה בתקופת השרות הצבאי? מדוע לא נקי האגם פוזארולקין אצבע, כששכבו קלגסי הס.ס. את משפחתו? מה קרה לאדם ברגע האמת? מדוע לא הצליח רב להשכיב את יוהנה, המרצה ללוגיקה סימבולית? הסיפור מתנהל ברודך מקורית למדי, השורה בהסמור שחור, הוא מאיר גם את החיים הישראליים על־ידי כתיבתם בפארסה: „אם ישראל יפיץ את חוק „לא תרצח" בכוח הורג, כי אז אין הוא מוטאציה, ואם יפיצם שלא בעזרת הרג, כי אז אין הוא אלא הקורבן הנצחי. אולם הפתרון של הקורבן הנצחי אינו פתרון כיוון שהוא סופי. ואם הוא סופי, לא תישרד אנושות".

שירה

הגביש המסריא
דן לוי / מתוגה / עטיפה: מנחם הר־ראשונה / ספרית פעלים / 1986 / 49 ע'.

דן לוי מסוגל להעלות בשירו מיניאטורה שיש בה טעם וריח, כגון זה „אחרי מותי תודי התרחב / והסתפי לקשטו בספרים. / כל שנה אני מלבין על מדף / ועדין אינני מחכים. / המוסיקה יפה תפלאה / שומעים אותה מכאן". התוצאה היא חלשה יותר כאשר המשורר נפנה

יעקב שביט

המיתולוגיות של הזמן

ספרית עמודה • סדרת אקדמיה / בהוצאת בית־ברל ומכון משה שרת / עורך: נתן רענן / עיצוב העטיפה: דני קרמן / 1986 / 238 עמ'.

לעסוק בחומרים קצת יותר מורכבים והיד הכותבת נעשית כבדת־יפה, כבמחזור „יוד": „גביש שחומם מספר שניות המריא באדים סגולים / ניתוק הקשרים איפשר לחומר למלא כל צורה / (בהתאם לצורת הכלי) / אך עד מהרה התעבו האדים על הדופן הקר", שסיומו מתאייד במשקעים קלים מדי: „והיא כפורחת עלתה ניצה / לא היה לי הכוח לגנוב את ליבה / צפיתי בה / מתארה כשמש מתייבשת בצל / עוברת במלה כורם והחומרים".

ביקורת ספרות

החלון והמבקר
ישראל כהן / עיונים ותגובות / עריכה: נורית גוברין / עקד / 1986 / 205 ע'.

ישראל כהן (1905 – 1986) לא זכה לראות בהופעת מסות הביקורת והגות שנקבצו כאן. ביניהן מסות על בחינת היקה של משנת יתג לספרות ישראל הויכוח השוב עם גרשם שלום על מושג הארכיטיפוס; עיון באוטופיה של בייקון "אטלאנטיס החדשה", שישראל כהן היה מתרגמה מאנגלית; על רב סרן; דברים על יעקב פיכמן; יהודה בורלא; אריה ליפשיץ (שגם הוא נפטר באחרונה); שלמה שנהוד ואחרים. כמו כן נדפסה חטיבה של שלושה מאמרים, המוקדשת לתיאטרון ולעוסקים בו: גוסטב לנדאואר, דוד ורדי ושמעון פינקל. באחרית–דבר נדפסו מאמרים של א"ב יפה ואורציון ברתנא, המשרטטים קוים לדמותו של ישראל כהן האדם ומבקר הספרות. במאמרו של ברתנא ניכרים דברי אמת בהבנת אופיו של כהן, האמור לפני מותו למוליכים אותו בעגלה לקבלת טיפול רפואי: "בסדר, ובלבד שלא תוליכוני באף". את ישראל כהן אי–אפשר היה להוליך באף; לזכרו כחלוץ, כלמדן וכמבקר ספרות אנו מרכינים ראש.

תקשורת

כוח המלים
ספר השנה של העיתונאים תשמ"ו 1986 / כרך מ"ה / עורך: משה בר־שאול / גרפיקה: משה בר־שאול / עטיפה: יצחק רנרט / אגודת העיתונאים בתל־אביב / 232 ע'.

בספר השנה מדווחים העיתונאים על נושאי עבודתם ותחומי מקצועם. השנה ניכרת בשנתון מגמה להעריך את המודוס של התקשורת ולבקר אותו. כאן יש מאמרים העוסקים בהערכת כוח המלים בתקשורת המונים, בתופש העתונות ובנסיונות להגבלתו, בתפקידה של הביקורת העצמית והנסיון ליישמה באמצעות אומבודסמן, בנוסח הבאוטוסטי שבאופנה, בבעיותיה של העיתונות במיגזר הערבי ונושאים אחרים. עיון מיוחד עיינתי במאמריהן של רתנית מורגנשטרן ומירי פז. שתיהן עוסקות בספרות, כאשר מורגנשטרן כותבת על ניגוד אינטרסים במצבו של אמן כמבקר אמנות ומירי פז מתארת את כניסת ההיבט העיתונאי למוספי הספרות. למסקנותיה של מורגנשטרן אינני מסכים, כי אינני גורס שיש ניגוד אינטרסים בין עבודתו של האמן לבין כתיבתו הביקורתית. את התהליך העיתונאי העובר על מוספי הספרות אינני מחבב במיוחד, אף כי אני מבין שיש בו צורך. מכל מקום, השנתון מגוון ומעניין. עניין מיוחד מצאתי במאמרים הנאים שתיארו את האבולוציה השקטה העוברת על העיתונים בנושא המיוחשב.

כתבי עת

השואה במזרח
פעמים – פרקי עיון במורשת ישראל במזרח (רבעון) / מס' 27, תשמ"ו / עורך: יצחק בצלאל / עיצוב: פיני / מכון בן־צבי / 183 ע'.

שלוש חוברות יעדה מערכת „פעמים" לעיסוק בקהילות היהודיות הספרדיות והמזרחיות בתקופת השואה. החוברת שלפנינו, הראשונה בתוכנית, עוסקת בקהילות שהיו תחת כיבוש נאצי (יוון, יוגוסלאביה, תצי־האי קרים, הקאווקאז ובולגריה). הנאצים לא הבחינו בין יהודי מזרחי למערבי ואילו רק היה בכוחם, היו משמידים את כל העם היהודי. בחוברת מאמרים כלליים על החקיקה הנאצית ועל שיטת ההשמדה ומאמרים מצפיפים, מפורטים, על גורלן של קהילות שונות. הזעזוע טלטל אותי בעת שקראתי את המאמר על התקוממותם של יהודי יוון בבירקנאו, בו מתוארת ההמתה בגז, שריפת הגופות ורצח הבוענים. על רקע זה פרץ מרד עובדי המשרפה היהודיים. רובם נטלו או התאבדו בנפילה לתוך המשרפה. לחלק מן הנשארים בחיים שיחק המזל. הנאצים הוליכו, משום מה, להשאירם בחיים, וכך נהיה ליאון כהן לספרה של פרשה איומה זו.

חוכמת ישראל

מנחה של חוכמה
באורח מדע – מחקרים בתרבות ישראל / התקנה ועריכה: צבי מלאכי / מכון הברמן למחקרי ספרות / תשמ"ז / 610 ע'.

אסופת מאמרים זו מוקדשת לחוקר השירה העברית הקדומה אהרן מירסקי, במלאות לו שבעים שנה. כאן חברו חוקרים וחכמים רבים – והם א"א אורבך, יוסף דן, יהושע בלאו, יהודית דישון, שמואל ורסס, ראובן קשאני, יהודה רצהבי, יונה דוד, רב סרן, אלכסנדר שייבר, נתן שפיגל ואחרים – לספר מגוון בענפי מחקר יהדות, הספרות העברית בספרד ובצפון־אפריקה, חקר השירה והפיוט, ועוד. עניין רב מצאתי במאמרים על תודעת המשך והשינוי ספרותנו המסורתית (אורבך), על גר הצדק אלארקון ומותו על קידוש השם (ביינארט), יהודה הלוי באספקלריה של המאה הי"ט (ורסס), שירי אימבר שלא כונסו (קבקוב) ומאמר על אייסכילוס (שפיגל).

עדות חקר עיון

בין ימין לשמאל
יעקב גורן / העימות הקובע – בין תנועת עבודה לתנועה הרביזיוניסטית בארץ ישראל (1925־1931) / יד טבקין והקיבוץ המאוחד / 1986/ 307 ע'.

למראה המחלוקות בין שמאל לימין בזמננו, יקשה להבין כיצד יכול היה תלמידו של ז'בוטינסקי, ייבין, לפרסם בשנת 1926 רשימות ב„דבר". זאת ועוד: במחלוקות בין אנשי ספרות וספר בתל־אביב של 1926 נמנו שלונסקי וייבין על אותו מחנה. גורן מצביע על שנת 1928 כשנת התלקחות של האיבה בין התנועה הרביזיוניסטית לבין תנועת העבודה בארץ־ישראל. הוא תולה את קולר האשמה בשובו של ז'בוטינסקי, בהתעוררות הסכסוך על זכויות היהודים ליד הכותל המערבי ובנאומו הפרוגרמטי של ז'בוטינסקי, שהתפרסם ב„דבר" בשלמותו. היתה זו הפעם האחרונה, קובע גורן, ששני המחנות ניהלו חילופי דברים על השקפות עולם. מכאן נפתחה הדרך להתרחקות מתמדת ולעוינות שהגיעה לשיאה בימי רצח ארלוזורוב.

השמטה

מסיבות טכניות נשמט שמו של רפאל יד־ליוס מעל מאמרו „לחיות עם רודנות" במדור זה („מעריב", 28.11.86).
עם המחבר ועם הקוראים, הסליחה.

נתקבלו במערכת

כתבי עת: ידע־עם – במה לפולקלור יהודי / מס' 53־54, 1986 / עורכים: יצחק גנוז, ש.ז. כהנא / המרכז הארצי של חוקרי הפולקלור היהודי „ידע־עם" / 112 ע'.

- חוכמת ישראל: תשובות הרמב"ם (כרך ד') / יהושע בלאו / „מקיצי נרדמים" וראובן מס / 1986 / 54 ע'.
- שיחות – כתב־עת ישראלי לפסיכותרפיה / כרך 1, חוב' 1, אוגוסט 1986 / עורכים: אריק שלו, אלי הן / האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה / עטיפה: רוני רכב / 77 ע'.
- אריאל – כתב עת לאמנות ולספרות בישראל / מס' 65, 1986 / עורך: אשר וייל / גרפיקה: תמר גולדשמידט, אלכס ברליין / פרסומי הג'רוזלם פוסט / 96 ע'.
- דעת – כתב־עת לפילוסופיה וקבלה / חוב' 17, קיץ תשמ"ו / עורך: עמנואל ליונס / אוניברסיטת בר־אילן / 152 ע'.
- בית מקרא – כתב־עת של החברה לחקר המקרא בישראל / שנה 31, חוב' ד' (ק"ו), תמוז־אלול תשמ"ו / עורך: ב"צ לוריא / החברה היהודית העולמית לתנ"ך / 384 ע'.
- גשר – כתב־עת לעניינים יהודיים / שנה 32, מס' 114, קיץ תשמ"ו / עורך: שלמה שפיר / ההנהלה הישראלית של הקונגרס היהודי העולמי / 158 ע'.
- סקירה חודשית (ירחון לקציני צה"ל) / עורך: שמואל סטמפלר / גרפיקה: יצחק קאופמן / מס' 7, 1986 / קצין חינוך ראשי / 51 ע'.
- מחות – בטאון בית המדרש הממלכתי למורי אמנות / מס' 4, יוני 1986 / עורכת: סליה רפפורט / גרפיקה: תמי קרונפלד, סטלה קוריאס / אגודת ידידי המדרשה / 66 ע'.
- חינוך: פרקים – שנתון לנושאי חינוך, הוראה והכשרת מורים / חוב' ו', תשמ"ו / עורכת: שולמית איתן / אגודת ידידי המכללה ע"ש א. שיין / 120 ע'.

- ארכיאולוגיה – בטאון אגודת הארכיאולוגים בישראל / מס' 1, תמוז תשמ"ו / עורך: יצחק גלעד / הוצאת אריאל ונפן / 68 ע'.
- ארץ ישראל: דן גזית / תבל הבשור / צילומים: המחבר / שרטוטים: ורד רנן / החברה להגנת הטבע / 1986 / 215 ע'.
- אריאל – כתב־עת לאמנות ולספרות בישראל / מס' 64, 1986 / עורך: אשר וייל / גרפיקה: תמר גולדשמידט, אלכס ברליין / פרסומי הג'רוזלם פוסט / 96 ע' (אנגלית).
- תרביץ – רבעון למדעי היהדות / שנה נ"ה חוב' א', תשרי־כסלו תשמ"ז / מערכת: יוסף דן, משה דוד הר, מנחם הרן / מאגנס / 164 ע'.
- צפית / עלון א', קיץ 1986 / עורך: מנחם אדר / תרגומים מאנגלית: שושנה פרדיד / החברה להגנת הטבע / 132 ע'.
- טבע וארץ – דו־ירחון לטבע ולידיעת הארץ / כרך כ"ח מס' 6, ספטמבר־אוקטובר 1986 / עורך: ספי בן־יוסף / גרפיקה: אברהם פלדות / איורים: אלי קלומן, אברהם כהן / החברה להגנת הטבע / 64 ע'.

ביוגרפיה: תושיה גרצברג / התול הצוחק (רשימות) / אחיאסף / 1986 / 96 ע'.

- אברהם נוזה / אני יהודי – סיפור חייו של פרופ' ירמיהו ברנובר / הוצאת אברהם נוזה / (–) / 92 ע'.
- ציפי כגן / שחור ולבן / רשפים / 120 ע'.

חילופי עורכים

עורך המדור לספרות, משה דור, שקיבל את פרס היצירה ע"ש ראש הממשלה לוי אשכול, יצא לשנת חופשה. את העריכה בפרק־זמן זה קיבל עליו חנוך ברטוב.

הוצאת ראובן מס בע"מ
ת.ד. 990, ירושלים 91009, טל. 02־632565

לקראת שנת ה־60 לייסוד הוצאת ראובן מס אנו מכריזים על מבצע:

„חבילת ה־100"!

100 ספרים – תמורת 100 ש"ח, ובן – 100 ספרים בהנחות עד 90%.
פרוספקט ניתן לקבל בבית־ההוצאה, רחוב דוד מרכוס 11, ובאמצעות הדואר
– המבצע בתוקף עד ב' שבת תשמ"ז – 4.1.87 –

ליקוטים מספרות העולם

רות שפירא

מרגרט אטווד בספר חדש

מרגרט אטווד

מרבית הגיבורים של מרגרט אטווד הקנדית, כקורבן סיפוריה החדש, „ביצת כחול־הזקן וסיפורים אחרים", עסוקים בדרך זו או אחרת, בחיפוש אחר זהות ובצורך ליישב בין התפקידים השונים שיועדו להם, לעומת אלה שבחרו בהם. עבורם, זהות איננה חבילה נתונה ומסודרת של תכונות והישגים, אלא דבר תמקמק ומיסטי, המורכב מהתרשמויות של אחרים ומדמיונות פרטיים. כך, למשל, נענית גיבורת אחד הסיפורים להצעה לצאת להפלגה מסוכנת, מפני שהדימוי של אשה צעירה תועה מתניף לה; בסיפור אחר מנסה קבוצה של משוררים לייחס תויות שונות למשוררת־חברה, שהיתה בעבר בקשר אינטימי עם כל אחד מן הזוכרים. אטווד, שהחלה את דרכה הספרותית כמשוררת, מוכיחה פעם נוספת את כוחה לבטא את השקפת עולמה, הן ברומאנים רחבי יריעה והן בתבנית המצומצמת יותר של הסיפור הקצר.

רומאן של סופר צ'כי מנודה

הסופר הצ'כי איוואן קלימא נמנה עד 1968 עם הסופרים הפופולאריים ביותר בארצו. בעת פלישת הסובייטים לארצו שהה באנגליה, אך חש חובה לחזור לפראג כדי לעמוד לימין חבריו. בעקבות דעותיו הליברליות וחתימתו על „מגילת 77" סולק מאגודת הסופרים הצ'כית וכתביו מתפרסמים מאז במחתרת. לפני הפלישה אף ביקר קלימא – היהודי – פעמים אחדות בארץ. ספריו זוכים לתשומת לב רבה בבריטניה, ובימים אלה ראה שם אור, בתרגום, הרומאן שלו „אהבותי הראשונות", מעין גירסה צ'כית של „דיוקנו של האמן כאדם צעיר". במרכז הספר, הבנוי מארבע אפיסודות, בחור צעיר ותמים הנחשף באמצעות ארבע נשים, לעובדות החיים: נערה, הנותנת לו מנות חלב מעבר להקצבה בתור לאוכל; אשת רופא חופשיה ונדיבה בחוסריה; אשה, הטוענת שמאהבה הוא איש ס.ס. ומשעשעת אותו בסיפורים על חייה המעוזעים, חברתו של ידיד, המתאהבת בו. דרך נשים אלה הדרך חוויותיו הסימבוליים (לוליינים ובלונים לרוב) מגיע הנער למסקנה, שהחיים אינם אלא פיתוי בלתי פוסק מצד המוות, הופעה בלתי פוסקת מעל לתהום.

החיים כהצגה ברומאן של מורביה

אדוארדו, גיבור „המצ'ך" של אלברטו מוראביה, הוא פרופסור אלמוני לספרות צרפתית, המעביר את חייו כמשקיף מן הצד על החיים. הוא חי עם אשתו סילביה ברומא, בדירתה בתוך דירת אביו, פרופסור בעל שם בפיסיקה ואישיות שופעת קסם חיוניות. אדוארדו שקוע כליכלו במחשבות על האיום הגרעיני ומשחקי הכוח בין המינים, אך רק כמשקיף, והכל מתנהל בתוך ביתו ובתוך ראשו בלבד. חיי המין שלו עם סילביה לא רעים, ולא ברור לו מדוע היא אורזת יום אחד את מזוודותיה ועוזבת. גם לא ברור לו מדוע מעלות מחשבותיו אודות „הגבר האחר", תמונות מחיי האהבה של הוריו, תמונות שהוא היה מעדיף לשכוח. לבסוף נחלצת לעזרתו כושית מקאיר, המספקת לו, בין היתר, תשובות לרבות מתהיותיו.

עלייתה ונפילתה של קיסרות דטרויט

• לולי אייקוקה האגדי קם בכל הנראה יורש, אם לשפוט על פי רשימות רבי־המכר בארצות הברית, הכוונה לדייוויד הלברשטם, הקוצר הצלחה מסחררת בספרו „החשבון", על אודות תעשיית המכוניות בארצות־הברית וביפן. הלברשטם, עיתונאי ותיק ב„ניו יורק טיימס", מתמקד בהשוואה בין מפעלי „ניסן" ביפן ותעשיות „פורד" בדטרויט וליתר דיוק, בסיבות הכלכליות, הניהוליות והאישיות העומדות מאחורי עלייתה של יפן ונפילתה של דטרויט, בכל הקשור לתעשיות אלה. מעבר לסיפוריהם האישיים של מנהלים ומקבלי החלטות, מסכם הספר ארבעים שנים קריטיות בכלכלתה של אומה שבעה ובזבזנית, חסרת משמעת וגאה בעצמה, לעומת התקופה המקבילה באומה רעבה, הרוסה, מובסת וממושמעת.

רחל אנגל

אוסקר קוקושקה במוזיאון תל אביב

לקראת סיום 1986 – שנת המאה להולדתו של אוסקר קוקושקה – מצטרף גם מוזיאון תל אביב אל השורה המכובדת של מוזיאונים באירופה וארצות הברית, המציינים בתערוכות־יחיד של יצירות האמן את שנת החג הזאת. לקראת סיום השנה – שהרי אין אנחנו אלא מרכז־תרבות פריפרי קטן. את מי שציפה למצוא כאן מן העושר הצבעוני הסוחף, העולה מבדי השמן הבשלים, הרוויי־אמוציות, מאכזבת קצת העובדה שמוצגות אצלנו בעיקר מעבודותיו הגראפיות. אך יש בלי ספק חשיבות גם ביצירתו הגרפית של קוקושקה – כה גם שמובאים כאן מן הדפים הנודעים, בהם רישומים שפורסמו בכתב העת „דר שטורם" שיצא לאור בברלין; בהם גם איוריו של האמן לבן „ההובה הסינית" (1913) ו„קנטטה של באך" (1914), עד לסדרות האיורים המאוחרים, „הבפרדיטים" לאריסטופנס, או „שאול ודוד" (1969). ולבסוף יש גם מקום ייחוד באבנות הרישום המיידי, המהיר, הבלתי־אמצעי, המאפשר הצצה אל תוך התהליך היצירה, אל הבלתי־גמור, הגלמי, המתהווה.

אוסקר קוקושקה נולד ב־1.3.1886 בפאכלר, אוסטריה (נפטר ב־1980 בשווייץ). בראשית דרכו, בעודו צייר צעיר בוינה, נפגש עם דמויות שהקיפותו ניכרה בחוגי האמנות והתרבות המתקדמות של בני דורו, ביניהם האדריכל אדולף לוס, הכותב והמבקר קרל קראוס ואחרים (דיוקנאותיהם מוצגים ברישומי התערוכה). יצירתו של קוקושקה, בעלת הגון האקספרסיוניסטי, מושפעת בראשיתה מן ה„יוגנדסטיל" („סגנון הנעורים"), מצטיינת בבגרותה הבכלה בנינה של פיוט, של חזון. הדהודו הנפשית העמוקה עם ציוריו הופכת את הדיוקנאות לרישום, ל„פורטרטים פסיכולוגיים", את תיאורי הנוף למיבנים בפאזים של חלום. בעיקר בהבנותיו האחרונות צייר קוקושקה תמונות שצבען כמו מתוך איזמר איכיות מתוחה, ליבורות צבע.

הפתעה נעימה מהווה בתערוכה הזאת הציור הגדול „שאול ודוד", בד שמן מ־1971, שתרם לאוסף המוזיאון קוקושקה עצמו. המבנה זה ליבת, כייצגת לאדרע את האמן. היא מצטיינת בכל אותן תכונות שנימנו לעיל, המאפיינות אותו בשיא גדולתו. כהשלמה לתצוגה הגרפית מהווה הציור הזה מרכז־כובד וכוח משיכה רציני.

האוסף והמגמות

בתערוכה רבת ההיקף, „מגמות באמנות המופשט הגיאומטרי" ממלאת את שני אולמות התצוגה הגדולים במוזיאון תל אביב, אולם זקס ואולם מס' 3. תערוכה בעלת נושא חשוב ומבריק, חי ורענן, אך בעלת חזות עייפה והדורה וחסרת חיוניות. היצירות המוצגות בה – ומספרן רב (הקטלוג מונה 274), ומידתן לפעמים עצומות – אינן בהכרח בבחינת אבני דרך באותן „מגמות". אמנם, היצירות „מאוסף ריקליס של חברת מקרורי" ניתנו למוזיאון במתנה (וכידוע, אין בודקים בשיני סוס שניתן במתנה), אך, מה לעשות, המתנה איננה כליל השלימות. צורפו כאן גם עבודות שהיו שייכות מלכתחילה לאוספו של המוזיאון, וגם המיפגש המחודש איתן איננו תמיד מעורר ומעודד. אולי משום שהמוזיאון נוהג להציג אותן שוב ושוב, בהרמוניות שונות, ובהרכבים שונים. כך למשל את יצירתו של ניקולאס שפר, „חלל – פסל דינאמי", יצירה משנת 1967, עשויה פלדה מצופה כרום, ויש בה 27 מראות, מנועים, נורות, ומידותיה 130:120:320 ס"מ. כשהוצגה לראשונה, לפני שנים, עוררה את התפעלותם של באי המוזיאון. אך מאז הוצג ה„בצעצוע" הזה פעמים כה רבות עד שהועם זיוו.

אין זה אומר שלא תמצא בין מוצגי התערוכה דברים יפים. עבודות של מנשה קדישמן, למשל. ראה את זו העשויה אלומיניום וזכוכית ושמה „מבעד" – יצירה של אילה בארמלינג, הקרויה XUB והיא של פלדה צבועה המתנשאת לגובה 305 ס"מ. ועוד.

וכמובן, יצירתו החדשה־החדשה (1986) של יעקב אגם, הכוללת אליה כאן שהאבת קהל בבקרים לרוב, תצוגת מחשב רחבה (16 מסכים), 250:200 ס"מ, ושמה „רב־צג" (או „פר לי־אגאם"). אולם קטן מאולתר בתוך אולם התצוגה, ובו מוקרנות התמונות. פסי צבע מרצדים, ריבועים צבעוניים נבלעים זה בתוך זה – אגם שופע רעיונות צבע וצורה.

ספרי ילדים ונוער

דבורה גילולה

הכד העתיק

אריה לודוויג שטראוס / הכד העתיק (אגדות) / תורגם מחדש בידי דן פגיס / איורים: גד אולמן / ספרית פעלים / 1986 / 87 עמ'.

בשנת 1960 תירגם דן פגיס לעברית, בפעם הראשונה את אסופת הסיפורים הכד העתיק, ולאחרונה, (זמן לא רב לפני מותו), חידש את התרגום וניער ממנו את אבק היושן שהזמן העמים עליו והטקסט נקרא בקלות ובהנאה. בייחוד יפה מאוד תרגום השירים. אריה לודוויג שטראוס כבר היה משורר ומספר ידוע, כשעלה ארצה מגרמניה בשנת 1934. הוא לימד באוניברסיטה העברית בירושלים (וגם בכפר הנוער בן־שמן ובסמינראים למדריכי נוער). האגדות שבספר ראו אור לראשונה בגרמנית בברלין בשנת 1935 (היתה גם מהדורה שניה בשנת 1982 וגם תירגום אנגלי שפורסם בארה"ב). אלה סיפורים שסיפר המחבר לבניו, כשהיו עדיין צעירים ואחר כך קיבצם יחדיו לספר. אפשר להגדיר את הסיפורים ולתארם כאגדות ספרותיות: יש בהם מוטיבים דמיוניים ומוסכמות של אגדות עם, אך אין בהם האכזריות האימה של אגדות־עם אותנטיות. הכל מסתיים, בסופו של דבר „בכי טוב", לפי מושגיו של אדם מיושב בדעתו מן המעמד הבינוני. ענקים או גמדים, מלכים או דייגים – העיקר שתהיה משפחה, חתונה, ילדים, עושר ואושר, ושיהיו כולם במקומם הנכון, אהובים ומכובדים. אפילו אם תרצו אחרת זאת תמיד תהיה אגדה.

נקודת חן של מתחילים

ישראל ברייט / ואף על פי כן – נקודת חן / אייר: ערן יובל / כרם, בולדס, רודנן, ליפשיץ בע"מ / תל־אביב / 1986 / 31 עמ'.

זהו ספר ביכורים, הן של הסופר (שכתב לרדיו ולטלוויזיה), הן של הצייר (תלמיד בצלאל), ומשום כך, לפחות, ראוי לדברי עידוד. הסיפור אינו שגרתי. הוא עוסק בנקודה שחורה וחמודה הגרה בתוך מסגרת אפורה, שאותה היא מצליחה לפרוץ לבסוף ולהיהפך מנקודה חמודה מתם, לנקודת חן של ממש על... זרועו של הסופר. התחבולה שבעזרתה משתחררת הנקודה מן המסגרת היא השירה. או, במלים אחרות: האמנות גוברת על השיגרה.

למרבה הצער, גם הפרוזה שבתוכה משובצים „השירים", איננה מצטיינת במעלות יתרות. אמנם הכותב לילדים חייב להתחשב באוצר המילים המצומצם יותר של הילד, אך אוצר מילים כזה איננו צריך להכתיב בהכרח שפה רדודה ופשטנית, מין שפה שמבוגרים מסויימים חושבים בהתנשאותם, שהילדים יבינו אותה טוב יותר. אך מה שמצער אותי יותר מן הסגנון המאולץ, הוא החינוך לקללות, שהסופר הנכבד מאשרן כנורמת התנהגות נכונה תסלחת. קיראו, ילדים, ותקבלו לגיטימאציה להתנהגותכם! ואם עדיין יש הורים שמנסים ללמד אתכם מעט ריסון ואיפוק ולהסביר, כי הארם התרבותי ניכר גם בתגובותיו התרבותיות, הביאו להם להורים „מיושנים" אלה את הספר, ואימרו: „כתוב שחור על גבי לבן!"

כל עוד עוסק המאייר ערן יובל בנקודות ובמסגרות אפורות, או מתפוצצות, הוא עושה מלאכה נאה ובתוך האילוצים, אפילו מגוונת וחינניה. הבעיה הקשה היא המעבר מן מן הקוים האפורים והנקודות, לשפת ציור אחרת, וכוונתי לשני האיורים האחרונים שבספר. האחד הוא הגדלה בצילום (וירוכס) של אצבע האלוהים (מן הציור של מיכאל אנג'לו שבקאפלה הסיסטינה) לפני שהיא נוגעת באצבעו של אדם, והיא נוגעת בנקודה האפורה. הרעיון מקורי ושובב: הנה מעשה הבריאה, כך הופכת הנקודה האפורה לנקודת חן של ממש. אולם, ביצוע הרעיון נעשה בשפה שונה לחלוטין משפת הציור שקדמה לאיור זה.

טעות לחשוב, שהוצאת ספר ילדים היא משימה קלה, וכל מה שנחוץ הוא החלטה, מציאת מו"ל וביצוע. זה טוב להתחלה. להמשך צריך מרכיבים נוספים, למשל: עמקות, בגרות, הומאניות. אה: מסר של אמת, איפוק, חריצות וגם מידת־מה של צניעות.

לא נותר לי אלא לאחל לצמד הצעיר הצלחה רבה יותר בנסיון הבא.

לוח מועדים עירוני

יום יום חג / שירים וסיפורים לכל מועד / ציורים ועריכה גראפית: שמואל כץ / עריכה: אסתר סופר / כתר / 1986 / 144 עמ'.

אסתר סופר בחרה לאסופה זו סיפורים ושירים של סופרים ומשוררים ידועים וגם ידועים פחות וגם כאלה שמתחילים לשכוח אותם, וערכה את מה שבחרה בה, לפי לוח המועדים של השנה, מראש השנה ועד חג השבועות. זכו לייצוג נאה ומכובד: שלום עליכם, נתן אלתרמן, לאה גולדברג, לוין קיפניס, וגם פנצ'ו, דן אלמגור ואחרים. קהל היעד של הספר: ילדי גן חובה והכיתות הראשונות של בית הספר היסודי. הוא מתאים במיוחד להיות ספר עזר וסיוע להעשרת שיעורי הכנה לקראת חגים, כשהחומר במקראות השונות המצויות בידי התלמידים אינו מספיק או אינו מספק. המבחר נעשה מנקודת ראות עירונית (קופת הפן החקלאי של החגים) ומתוך נטיה לצד „הנעשה" (המעשים והמצוות הקשורים בכל חג), ופחות לצד „הנשמע" (התוכן הערכי של החגים).

שמואל כץ אייר את הספר בטעם ובכשרון ועריכתו הגרפית ראויה לכל השבחים.

לימודים

ב״ס לאכסטרנים · בגרות • • • לימודים • רדיו אלקטרוניקה · פקיד

המכון הצרפתי־ת״א (ליד שגרירות צרפת בישראל)
רחוב הירקון 111

החל מה־4 בינואר 1987

צרפתית

קורסים בכל הרמות, למבוגרים ולנוער

- המכון הצרפתי־ת״א: טל. 225648, 03-236470
- צפון ת״א: בי״ס עירוני ד׳, טל. 03-546.26.15
  הרשמה ביום ג׳, 9 בדצמבר, מ־4 עד 7 בערב.
- גבעתיים, פ״ת, כ״ס, הרצליה, רעננה, קיראון, ראשל״צ: טל. 03-918530
- חולון, אזור: טל. 03-886840 בת־ים: טל. 03-868526
- רחובות, נס ציונה, יבנה: טל. 03-614951
- רמת השרון: טל. 052-546121, 03-473296, 03-491384
- נתניה, חדרה: טל. 053-34767

המכון להשתלמות מקצועית משולבת

אורט ישראל | המכון להשתלמות מקצועית משולבת | משרד העבודה והרווחה

למד במוסד ציבורי מוכר

נמשכת ההרשמה לקורסים הבאים:

- עיצוב חלונות־ראווה.
- שיזור פרחים מקצועי.
- נושאים נבחרים בגרפיקה.
- יסודות לעיצוב־פנים.

(לבוגרים תינתן השלמה לשרטוט־בנין שלב א׳)

מילגות לזכאים באדיבות בנק דיסקונט

לפרטים והרשמה: כל יום משעה 8.00–19.00; ביום ו׳ עד 13.00.

תל־אביב: שד׳ דוד המלך 39 מיקוד 64954 טל׳: 234507 283/233231, רח׳ התבור 32 מיקוד 65255 טל׳: 657065, 660086. בי״ס אורט י״א, רח׳ בר־ציון 10, כניסה מרח׳ יצחק שדה 76, טל׳: 330917.

חולון: ככר ויצמן 5, ימים א׳, ב׳, ד׳, ה׳, שעות: 09.00–12.30 ו־16.00–19.00; יום ו׳ שעות: 9.00–12.30, טל׳: 843256.

הרצליה: מועצת הפועלים, רח׳ בן־גוריון 12, טל׳: 541068, ימים א׳ עד ה׳ בין השעות: 9.00–13.00; יום ב׳ שעות: 16.30–18.30.

כפר־סבא: בי״ס אורט ליד המשטרה ימים א׳ עד ה׳ בין השעות: 16.00–19.00, טל׳: 31557.

רמת־גן: בי״ס אורה, רח׳ אורה 6, ימים א׳ עד ה׳ בין השעות: 16.00–19.00, טל׳: 722109.

ירושלים: רח׳ דורות ראשונים 8 (סימטה מהמדרחוב), טל׳: 226455, 223033.

חיפה: שמריהו לוין 30, טל׳: 664671, 666182.

נתניה: רח׳ ירושלים 1, טל׳: 32727.

בגמר כיתה ח׳ ט׳

מה אתה רוצה להיות כשתהיה גדול?

בוא לפנימיה הצבאית

שליד ביה״ס הריאלי העברי בחיפה והישיבה התיכונית "אור עציון" במרכז שפירא.

ההרשמה לפנימיות הצבאיות החלה ותסתיים ב־27 בפברואר 87.

מוזמנים להרשם לכיתות ט׳, י׳ תלמידים מוכשרים, בעלי אזרחות ישראלית, הלומדים בכיתה ח׳, ט׳. פרטים והרשמה בכל לשכות־הגיוס האזוריות בימים א׳–ה׳ בשעות 7.30–12.30 וביום ו׳ בשעות 7.30–10.00.

בעת ההרשמה על המועמדים לבוא עם הוריהם (או אפוטרופסים) ולהביא עמם תעודת־זהות וכן מקור + צילום של תעודות: – כיתה ז׳ ושליש א׳ כיתה ח׳ – מועמדים לכיתה ט׳, כיתה ח׳ ושליש א׳ כיתה ט׳ – מועמדים לכיתה י׳.

הפנימיות הצבאיות מזמינות את תלמידי כיתות ח׳, ט׳ והוריהם ליום פתוח בפנימיות, אשר יתקיים בשתי הפנימיות הצבאיות בתאריך 9 בדצמבר 86 בין השעות 17.00–20.00.

★ הפנימיה הצבאית בחיפה ליד "בית בירם" אחוזה, חיפה (קווי אוטובוס 21, 24, 37, 91 מתחנה מרכזית בחיפה).

★ הפנימיה הצבאית "אור־עציון" במרכז שפירא, קווי־אוטובוס: מתל־אביב קו 301, מירושלים קו 437.

חוברת־הסברה ניתן לקבל ע״י פניה ללשכת־הגיוס או לד.צ. 01191 צה״ל או לטלפון 03-693086.

ותהיה גדול!

בית הספר לאמנות

קמרה אובסקורה

מודיע על ההרשמה

למחזור חורף 1987

לימודים מלאים וחלקיים במגמות: צילום, ציור ופיסול, וידאו וקולנוע.
תחילת הלימודים – 5/1/1987.
ההרשמה במשרדי בית הספר בימים א׳–ה׳,
בשעות 10.00–20.00.

ת״א - רח׳ אלנבי 57, טל׳ 03-298291, 03-298191. **ירושלים** - רח׳ עמק רפאים 64, טל׳ 02-668269.
חיפה - רח׳ הנביאים 13, טל׳ 04-662773.

אוניברסיטת תל-אביב

דיקאנט הסטודנטים
המרכז ליעוץ לימודי

שירותי יעוץ לימודי

פתוחים למועמדים לאוניברסיטה ולסטודנטים וכוללים מבחני התאמה, שיחות אישיות ושימוש בספריית מידע.

השירות ניתן במשך כל השנה והוא כרוך בתשלום.

פרטים: בנין רוזנברג, חדר 117
ימים א׳–ה׳ בין השעות 09.00–14.00
טלפון 420505

הנגשם את שאיפותיך

קורס טיס פרטי

הדרכת קרקע במחיר של־.375 ש״ח*

הקורס בהיקף של 120 שעות הדרכה המוכר ע״י מינהל התעופה האזרחית ומועבר ע״י מדריכים מוסמכים להדרכת טייס ברשיון המינהל.

כמו כן יוכלו הבוגרים להמשיך לקראת הגדרים נוספים כגון: הגדר דו מנועי, מכשירים, מסחרי, A.L.T.P.

בדבר פרטים נא לפנות לטלפונים: 03-9718032, 03-9714114, 03-9718246 לבית הספר לתעופה הישוי.

*ללא מע״מ

על מי אביבה ממליצה?

על מוצרים חדשים, על בתי־עסק מובחרים, על מבצעים אטרקטיביים, על הצעות מיוחדות

כל שבוע ב"סגנון"

נסה לעניין את אביבה, כדי שתמליץ גם עליך. טלפן לאביבה 333087, 333041, 333107, מוספים מיוחדים מעריב.

אוניברסיטת חיפה

מינהל התלמידים
מזכירות ההרשמה וקבלת תלמידים

נפתחת ההרשמה למועמדים חדשים לסמסטר ב׳ לשנה״ל תשמ״ז (1986/7)

ההרשמה תחל ביום א׳ 7.12.86 ותסתיים ביום ה׳ 18.12.86
מתקבלות בקשות ללימודי התואר הראשון, השני, השלישי ולימודי תעודה

ללימודי התואר הראשון רשאים להרשם רק מועמדים בעלי בגרות מלאה הפטורים מן הבחינה הפסיכומטרית או שעמדו בה החל משנה״ל תשמ״ד, וכן מועמדים שעמדו בבדיקה בעברית (אם חייבו בה).
ברוב המסגרות התכנית לסמסטר ב׳ היא חלקית בלבד.
דף ובו פירוט מלא של החוגים הפתוחים להרשמה נמצא לחלוקה בחנות הספרים מכלול שבבנין הראשי באוניברסיטה שם ניתן גם לרכוש את המדריך לנרשמים ואת טפסי ההרשמה. מועמדים לתואר שני ושלישי מתבקשים לרכוש את המעטפה אשר עליה יצויין מ.א. באדום.
לפרטים נוספים נא לפנות למזכירות ההרשמה וקבלת תלמידים, טלפון 6־5־240324־04 או בשעות הקבלה בין 11.00 – 13.00, בימים א׳ –ה׳, בבנין ראשי חדר 776.

המכון לשפה

הספרדית

הספרית שלכם בארץ

נפתחות כיתות חדשות • 20 שנות נסיון • מורים בעלי נסיון רב
• 7 רמות • קורס אינטנסיבי • קורס לשפה שוטפת
• ספריה בספרדית קלה • קסטות ללימוד
הקורס למתחילים מאפשר לדבר תוך 4 חודשים
שעות קבלת קהל כל יום מ־16.30 עד 19.30 • דיזנגוף 186 220223, 03-481539

משרד החינוך והתרבות המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח האגף לתרבות תורנית | "רנות" המכון למוסיקה יהודית | היכל שלמה איחוד בתי־הכנסת ועד עדת הספרדים המועצה הדתית ירושלים

הרשמה לבית הספר לחזנים

הננו שמחים להודיע על פתיחת ההרשמה לבית הספר המרכזי לחזנים בנוסחים השונים של עדות ישראל שייפתח ב"היכל שלמה" ירושלים.

יתקבלו מועמדים מתאימים מגיל 18 ומעלה לאחר בחינות וראיון אישי ע״י ועדה מקצועית.

תכנית הקורס כוללת את כל מקצועות ההכשרה: דינים, פיתוח קול, טעמי המקרא, פיוטים, חגים וכו׳ וזאת ע״י צוות מורים המורכב מטובי החזנים והמורים בארץ.

הקורס יתקיים פעמים בשבוע בשעות אחה״צ ובערב.

לבוגרים שיעמדו בדרישות הקורס תינתנה תעודות.

להרשמה יש לפנות ל"רנות" – המכון למוסיקה יהודית, היכל שלמה ירושלים, טל. 248761, חדר 108, בימים א׳ – ד׳ בין השעות 1 – 9 ובימים ב׳ – ד׳ גם בין השעות 18.00 – 20.00 בערב.

פרטים נוספים יינתנו במקום.

"מכון שחר" – ציון אחד מעל כולם!

אורה שינרמן־אלוני
מתמטיקה ומנהלת המכון

בגרות במתמטיקה ואנגלית – זו המומחיות שלנו!

נפתחות כיתות נוספות לבגרות למועד יוני 87׳, בכל הרמות (גם לחלשים ביותר)
מתמטיקה – 5, 4, 3 יחידות – ב־3 חודשים • אנגלית – 5, 4 יחידות – ב־3 חודשים
שעור־עזר נוסף בכל שבוע – ללא תשלום!
נצלו את הקורסים האינטנסיביים שלנו לקיץ 87׳ והרשמו מיד
השבוע: הנחה של 200 שקל לכל קורס!

מכון שחר, אורה שינרמן, בית בני ברית, המאספים 28, תל־אביב, טל׳ 252637

א.ס.א A.S.A

לימודים באר״ה״ב

יעוץ אישי וטיפול בהרשמה.
ימים א׳, ב׳, ד׳, 16.00–19.00
שד׳ שאול המלך 35 תל־אביב.
בית אבריקה חדר 1111
טל. 03-472707

ספרית מעריב

אילן גולדהירש

"אצלי או אצלך?"

– וזה מה שהולך!

הפניקה מהדורה שלישית!

להשיג בחנויות הספרים בכל הארץ או ישירות בחנות ספרית מעריב, דרך פ״ת 2־4, ת״א, טל. 03-332211

250,000 למדו כאן!

מישלב

בגרות עם תעודות

רבע מיליון תלמידים למדו לקראת בחינות הבגרות אצלנו,
38 שנות ניסיון, עם צוות מורים מעולה,
מעניקים גם לך את ההזדמנות לתעודת בגרות.

החלה ההרשמה למועד יוני־יולי 87

מישלב, רשת בתי ספר למבוגרים כתות בוקר וערב.
רחוב ויצמן 53, תל־אביב טל. 9־263185
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל

פתיחת כיתה בפיסיקה מורחבת ב־7.12
ופתיחת כיתה במתמטיקה מורחבת ב־18.12

לחיילים משוחררים עד שנה וחצי הנחה 25%

סניפי מישלב:

חולון	ראשל״צ	רעננה	כרמיאל	הוד השרון	נצרת	בית שאן	חיפה
בי״ס רביבים רח׳ השומר 21	רח׳ הפרדס ראשון 3	בית מועצת הפועלים רח׳ יפה 4	בית מועצת הפועלים	בית מועצת הפועלים	בי״ס תיכון שיכון ג׳	בית מועצת הפועלים	בת גלים העליה 45

מכתב מונח במקום

האוניברסיטה הפתוחה

בעין המצלמה

קורס צילום והפקה בווידאו

הקורס ילמד את היסודות והעקרונות של הצילום, העריכה וההפקה של סרטי וידאו, ויכלול חומר כתוב, הרצאות ועבודה מעשית.

הקורס מיועד לכל מי שמעוניין להכיר את התחום הן במקצוע והן כתחביב ובעיקר לאנשי הדרכה, חינוך, פרסום, קידום מכירות וכו'

שני מחזורים יפתחו ביום שני, 5 ינואר 1987:
- **קבוצת בוקר**, בין השעות 12:00-09:00
- **קבוצת אחה"צ**, בין השעות 20:30-17:30

הקורס מתקיים אחת לשבוע במשך ארבעה חדשים

לקבלת מידע נוסף וחומר הרשמה שלח/י בהקדם את הספח הרצוף בזה, או פנה/י לאוניברסיטה הפתוחה - המחלקה למידע, למרשם ולמעקב בימים א'-ה': 15:00-9:00; ביום ו': 13:00-09:00.
ברורים נוספים בטלפון 422604 בין השעות 17:00-12:00.

לכבוד
האוניברסיטה הפתוחה המחלקה למידע, למירשם ולמעקב
ת"ד 39328, רח' קלאוזנר 16 רמת-אביב 61392
אבקש לקבל מידע וחומר הרשמה לקורס - "בעין המצלמה" - קורס צילום והפקה בוידאו.
שם ______
כתובת ______
מיקוד ______

המכללה לחינוך על־שם דוד ילין

נפתחת ההרשמה לסמסטר אביב תשמ"ז

הזדמנות למתלבטים ולחיילים משתחררים הרשמו עכשיו והתחילו עוד השנה בלימודים.

ההרשמה מתחילה בחודש נובמבר למסלולים האלה:

חטיבת הביניים לתואר ראשון, בוגר בהוראה (B.Ed.)
חינוך יסודי*, הגיל הרך*,
מדעי התזונה והבית, לימודי הסבה
המכון לחינוך ריפויי ע"ש רחל שזר,

חוגי ההתמחות הם:

- ★ לשון עברית ★ מתמטיקה
- ★ מקרא ★ מדעי הטבע
- ★ ספרות ★ אנגלית
- ★ לימודי יהדות ותולדות ישראל ★ גיאוגרפיה

מבחן הסף יתקיים ב־17 לדצמבר 1986.
הלימודים יתחילו בחודש ינואר 1987.
המעוניינים יפנו למזכירות המכללה,
שדרות הרצל 89, בית־הכרם, ירושלים.
המזכירות פתוחה בימים א'־ה' בשעות 8.00־12.00.
טל' 02־533111

* מתן תואר בוגר בהוראה במסלולים אלה טעון אישור סופי של המועצה להשכלה גבוהה

האוניברסיטה הפתוחה **נפתח קורס**

פיתוח לומדת מחשבים - עקרונות ומעשים

במהלך הקורס יכירו התלמידים את המחשב האישי, את הלמידה הממוחשבת ואת היסודות והעקרונות של פיתוח לומדה.

הקורס מחייב השתתפות בהרצאות וסדנה פעם בשבוע, ומיועד לאנשי חינוך והדרכה המעוניינים לשלב את המחשב האישי בעבודתם.

לא נדרש ידע קודם.

הקורס יפתח ביום שני, 12 בינואר 1987, וימשך ארבעה חודשים. פגישות קבוצתיות - בנות 3 שעות יתקיימו פעם בשבוע אחה"צ, בתל-אביב.

לקבלת מידע נוסף וחומר הרשמה שלח/י בהקדם את הספח הרצוף בזה, או פנה לאוניברסיטה הפתוחה - המחלקה למידע, למרשם ולמעקב בימים א'-ה': 15.00-9.00; ביום ו' 13.00-9.00.
ברורים נוספים בטלפון 422604 בין השעות 17.00-12.00.

לכבוד
האוניברסיטה הפתוחה
המחלקה למידע, למירשם ולמעקב ת"ד 39328, רח' קלאוזנר 16 רמת-אביב 61392
אבקש לקבל מידע וחומר הרשמה לקורס "פיתוח לומדת מחשבים - עקרונות ומעשים"
שם ______
כתובת ______
מיקוד ______

גבר לעניין

אתה בעניין. יום שני. קבענו.

„אקסקליבור": מכונית־החלומות של אמריקה ■ מה עושים ואיך מעסים בבנגקוק ■ כשמשהו קורה באזורנו, אצל קומנדר סמית הטלפון מצלצל. ראיון „גבר לעניין" ■ חגורה שחורה: אפשר גם בלי „גוף משולש" ■
וכן המוסף הפרסומי „מועדון גבר לעניין"

תסתכל מה קורה ב־מעריב

מכרז להפעלת סופרמרקט בנווה דקלים

דרוש/ים משקיע/ים להפעלת הסופרמרקט בנווה דקלים

ההשקעה: 1. רהוט 30,000 דולר.
2. מלאי 40,000 דולר.

דרישות: 1. יושר, אמינות ומסירות.
2. יחסי אנוש.
3. מידע בהנה"ח.
4. בעל יכולת כספית מוכחת להשקעה.
5. בעל רקע מסחרי.

כל המעונין/ים בעל/י הנתונים, מתבקש/ים להגיש מועמדות למזכירות הישוב, במעטפה סגורה עד יום 15.12.86, י"ג בכסלו תשמ"ז, לפי הכתובת: מזכירות נווה דקלים, ד.נ. חוף עזה 79779.

אין האגודה מתחייבת לקבל הצעה כל שהיא, אלא על פי שיקול דעתה בלבד.

מזכירות נווה דקלים

חדשות באופטיקה

ביפוקלנס

עדשות מגע למבוגרים

פיתוח חדיש מאפשר כבר היום, לאנשים הסובלים מכאבי ראש בשעת הקריאה, ובמקביל להרכיב ולהסיר את המשקפיים לסירוגין להתגבר על בעייתם. עדשות מגע „ביפוקל" מאפשרות להוליך מבט מקרוב למבט מרחוק מבלי להחליף משקפיים או לאמץ את העיניים. אפשר לקרוא עיתון, ולהביט בטלוויזיה לסירוגין בלי טרחה – פשוט נוח וקל, כמו בתקופה שלא הייתם זקוקים למשקפיים. לעדשות המגע החדישות יתרונות רבים מול משקפי הביפוקל. משקפיים מסוג זה הם כבדים מטשטשים ומחליקים על האף בעוד העדשות מתמזגות עם המראה הטבעי שלך. בנסיונות התאמה שנערכו בחו"ל התברר שאחוז ההסתגלות לעדשות אלו אצל מבוגרים גבוה מאוד וזאת כתוצאה מהמבנה החדיש של העדשות ויכולת התאמתן גם לאנשים שהרכיבו משקפיים שנים רבות ולא ניסו עד עכשיו עדשות מגע. עדשות מגע ביפוקל הגיעו לאחרונה גם לישראל, הן נבדקו לאורך תקופה ולאחר שהצלחתן הוכחה, הוחלט לבחור ברשת „אישנית" להתאמה ולשיווק הביפוקלנס בישראל. (מ.)

„שרשים" מרכז לימודים יהודיים — משרד החינוך והתרבות המחלקה לחינוך מבוגרים

מוסר ופוליטיקה:

„פרקי־אבות" — על המוסר היהודי?

הגדולים והחשובים שביוצרי ההגות היהודית, מהרמב"ם ועד ל„חפץ חיים", רבי יונה גירונדי והמהר"ל מפרג ו„המאירי", ובימינו פרופ' ישעיהו לייבוביץ ופרופ' דינור המנוח, כולם טרחו ועסקו בפרשנות „פרקי אבות". מדוע? מהו סוד הכוח הטמון ב„פרקים"? מהם התכנים הגלויים והנסתרים הקיימים בפרקי־אבות?

בסמינר יטלו חלק:
ד"ר חנאל מאק – החוג לתלמוד, האונ' העברית.
גב' חנה ספראי – מנהלת מכון „ליברמן", ירושלים.
פרופ' שמואל ספראי – החוג להיסטוריה של א"י, האונ' העברית.
פרופ' עדי צמח – החוג לפילוסופיה ולאסתטיקה, האונ' העברית.
פרופ' שלום רוזנברג – ראש החוג למחשבת ישראל, האונ' העברית.
מר אלעזר שטורם – מנהל אגודת „שרשים".

המועד: ימי שישי־שבת, 19־20.12.86, י"ז־י"ח כסלו תשמ"ז.

המקום: מלון „כינר", טבריה.

פרטים והרשמה: „שרשים", רח' שבטי ישראל 23, י־ם, טל: 02/2808/3, 02/286749, „בועדון מטיילי מעריב", רח' קרליבך 2, ת"א, טל: 03/439207.

הסעה מוסדרת הלוך ושוב

חברת החשמל — מחוז ירושלים בע"מ

קריאה לציבור הצרכנים לחסכון בצריכת החשמל

קווי החברה ורשתותיה חשופים בימים אלה, כתוצאה ממזג־האוויר, לעומסים גבוהים מאוד, שלפעמים אף עוברים את שיא העומס, דבר שגורם להפסקות חוזרות ונשנות של זרם החשמל, באזורים השונים. חברתנו עושה כל שביכולתה כדי לעבור מצב זה בהקדם ומבקשת מציבור צרכניה הנכבד לשתף פעולה עמה, כדי לעבור מכשול זה, ע"י חסכון בשימוש בזרם החשמל וזאת במידת האפשר ובביחוד בשעות שיא העומס, הנמשכות כשלוש שעות לכל היותר, משעה 17.00 – 20.00, ולהימנע מהשימוש בדודי החשמל (הבוילרים) במשך פרק זמן זה.
חברתנו מבקשת גם מבעלי המפעלים והפרוייקטים השונים, להימנע מעבודה המצריכה שימוש בחשמל בין השעות 16.30 – 20.30.

הנהלת החברה

אוניברסיטת תל־אביב

המשך רישום מועמדים חדשים לסמסטר ב' תשמ"ז

ללימודים לקראת התואר השני לפקולטה להנדסה, למחלקות הבאות:

- **ללימודים בין תחומיים**
- **מכניקה, חומרים ומבנים**
- **מכניקת זרימה ומעבר חום**
- **התקנים וחומרים אלקטרוניים וקרינה אלקטרומגנטית**
- **הנדסת תעשיה**

הרישום יסתיים ביום ה', 1.1.87.

טפסי הרשמה וחוברת מידע ניתן לרכוש ב„דיונון", החנות שבמרתף בנין האקדמיה למוסיקה, בימים א'–ה', בשעות 09.00–15.00 ובימי ו', בשעות 09.00–13.00.

בית המדרש לרבנים באמריקה

במסגרת חגיגות 100 שנה להווסדו

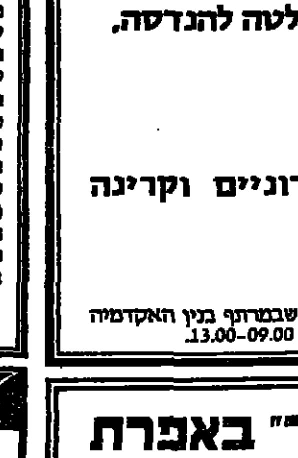

מתכבד להודיע
שציון הכבוד ע"ש
ישראל פרידלנדר מוענק
לרב **מיכאל גרץ** – עומר
לד"ר **אליהו הופמן** – רעננה
למר **אברהם לוי** – רחובות
לגב' **ברברה לוין** – ירושלים
לד"ר **חיים ריסקין** – חיפה

לאות הוקרה על מאמציהם החלוצים ועל תרומתם לקידום התנועה ליהדות מסורתית בישראל

לאנשים רציניים!
פנוי/ה ומטורד להקים בית ומשפחה
פנה/י לאלי שלוש, שדכן משפחתי, פרטי, אמין ובעל קשרים.
בבית, גם בשבת – 03־991949, 03־990507

האם קראת כבר את
AK
הירחון לאשה ולמשפחה

תא רעיוני של תנועת „כך" באפרת

לאחר הרצאתו רבת המשתתפים של ח"כ הרב מאיר כהנא בפני כ־300 איש, באולם שע"י בית הכנסת המרכזי באפרת, אנו שמחים להודיע על הקמת תא רעיוני של תנועת „כך" בעיר אפרת.

חוג תומכי „כך" – אפרת

כרומגרף — המעבדות להעתקי־צבע

- צילום מקור צבעוני במספר רב של עותקים
- ישירות ללא נגטיב
- באיכות גבוהה ומייד!
- על גבי צילום או שקף!
גודל 22×30 עד 50×60 ס"מ
- הגדלות והקטנות 25%-400%

רנ"ק 15, ת"א 222383, 242355/6

מכון לחקר גרפולוגיה יישומית

בהנהלת צפורה להב

מודיע על

פתיחת השתלמות בגרפולוגיה

על פי תורתו של ישראל אודם
מרצה אורח: **ישראל אודם**

בדבר פרטים נא לפנות לענת 03־201715, 03־204604.

טמבור

מכירת מכוניות 6/86

21–453–52	סובארו D.L. 1300	4 דלתות + מזגן
95–584–83	סובארו D.L. 1300	3 דלתות + מזגן
75–601–82	סובארו D.L. 1300	3 דלתות + מזגן האצ'בק
81–487–82	סובארו D.L. 1300	3 דלתות האצ'בק

את המכוניות הנ"ל ניתן לראות בחצר המפעל בעכו צפון החל מיום א' 7.12.86 ועד יום ג' 9.12.86 ועד בכלל בין השעות 15.30 – 12.00. פרטים נוספים ניתן לקבל בטלפון 04-919910 במחלקת התחבורה.

אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

כל ניצולי השואה

שהסתתרו בכפר לה־שאמבון וסביבותיו בצרפת, ומעוניינים למסור עדות על מציליהם

מתבקשים להתקשר ל„יד ושם" לפי הכתובת: המדור לחסידי אומות העולם „יד ושם", רשות הזכרון לשואה ולגבורה ת.ד. 3477 ירושלים 91034.

משרד הבינוי והשיכון

דרושים

מנהל פרוייקט כוללני — טבריה	מנהל פרוייקט חברתי — אשקלון	מנהל פרוייקט פיזי — חדרה	מנהל פרוייקט פיזי — חצור	מנהל פרוייקט פיזי — צפת

(5 משרות)

מנהלי פרוייקטים חברתיים
תיאור התפקיד: הפעלת צוות היגוי בשכונות שיקום, הכנת תוכניות לשיקום חברתי בשכונה, תוך שילוב תושבי השכונה, קידום וביצוע תוכניות השיקום בתיאום עם כל הגורמים הפועלים בשכונה בנושאי השיקום החברתי.
הכישורים: השכלה אקדמית (תואר ראשון לפחות) באחד מתחומים אלה: מדעי הרוח, החברה, משפטים, עבודה סוציאלית וחינוך ונסיון של 5 שנים בעבודה ארגונית ומינהלית באחד מהתחומים הקשורים בתפקיד. אם למועמד תואר שני ויותר, יידרש נסיון של 3 שנים לפחות בעבודה ארגונית ומינהלית כאמור.

מנהלי פרוייקטים פיזיים
תיאור התפקיד: פיקוח על ביצוע תוכניות השיקום הפיזי (שיפוץ מבנים, בנייה, הרחבות וכד'), הדרכת תושבי השכונה בכל הנוגע לתוכניות הסיוע של משרד הבינוי והשיכון ובכל הנוגע לביצוע שיפוצים והרחבות תיאום בין כל הגורמים הפועלים בשכונה בנושאי השיקום הפיזי.
הכישורים הדרושים: השכלה אקדמית (תואר ראשון לפחות) באחד מתחומים אלה: מדעי הרוח, החברה, משפטים, הנדסה אזרחית, תכנון ערים ואדריכלות. נסיון של 5 שנים לפחות בעבודה ארגונית ומינהלית באחד מהתחומים הקשורים בתפקיד. וזה למועמד תואר שני או יותר, יידרש נסיון של 3 שנים לפחות בעבודה ארגונית ומינהלית כאמור.

מנהלי פרוייקטים כוללניים
תיאור התפקיד: ישמש בתפקיד מנהל פרוייקט חברתי ומנהל פרוייקט פיזי.
הכישורים הדרושים: אותם הכישורים הדרושים למנהל פרוייקט חברתי או למנהל פרוייקט פיזי, המפורטים לעיל. משרד הבינוי והשיכון יהיה רשאי להעדיף מועמד שלדעת ועדת הבחירה מטעם המשרד, מתאים לתפקיד מנהל פרוייקט כוללני.

הערה: רשאי להגיש מועמדות על פי מודעה זו גם מי שאינו בעל השכלה אקדמית במקצועות המנויים לעיל או אינו בעל השכלה אקדמית כלל, אך יש לו נסיון של 8 שנים בעבודה ארגונית ומינהלית רבת אחריות שבה היה המועמד מופקד על צוות עובדים במספר אשר לדעת הועדה מקנה לו כשירות להיות מנהל פרוייקט.

תנאי העסקה: המועמדים שייבחרו יידרשו לחתום על חוזה שירותים בנוסח אשר ימציא להם משרד הבינוי והשיכון. שכר התמורה בעד השירותים ייקבע על ידי משרד הבינוי והשיכון.
בקשות להיכלל במכרז יוגשו על גבי שאלון בלבד. פרטים לגבי הגשת הבקשות והשאלונים ניתן לקבל ביחידות האמרכלות במחוזות משרד הבינוי והשיכון:
★ מחוז הגליל — רח' תרצון 1, נצרת
★ מחוז המרכז — רח' ההשמונאים 113, תל־אביב
★ מחוז הנגב — מרכז הנגב, דרך מצדה, באר־שבע
★ מחוז ירושלים — רח' הלל 23, ירושלים
★ מחוז חיפה — רח' העצמאות 21, חיפה

הערה: לא יועסק מועמד אשר הורשע במשך שלוש השנים האחרונות באחת מן העבירות המנויות בטופס הבקשה.

הבקשות בצירוף המסמכים הדרושים יוגשו במעטפות כפולות כשעל גבי המעטפה החיצונית יירשם "תיבת מכרזים של משרד הבינוי והשיכון, מכרז מס' 2/86, קרית הממשלה, מזרח ירושלים, ת.ד. 18110 ירושלים".
לא ייפתחו מעטפות אשר יגיעו למען האמור לאחר 1 בינואר שעה 10.00. כל מכרז קודם בטל ולמועמדים שפנו למכרזים קודמים אין זכויות כלשהן במכרז זה. מועמדים שפנו למכרז בעבר, חוזרים להגיש מועמדותם למכרז זה.

למפעל לטכנולוגיות מתקדמות במרכז הארץ

דרושים/ות

משרה מס' 1420:

מהנדסי מערכת

לדיכוז עבודת צוותים הנדסיים בפרוייקטים מתקדמים

דרישות התפקיד:
★ מהנדסי אלקטרוניקה, מכונות או פיזיקאים בעלי נסיון מקצועי מוכח של שלוש שנים ויותר בעבודה על מערכות (רצוי צבאיות).
★ יכולת ריכוז והנחיית צוותים הנדסיים בתחומים שונים לרמת מערכת.
★ נכונות לקבלת אחריות ניהולית ומקצועית ברמת אחריות גבוהה ביותר
★ עדיפות לקציני פרויקט בצה"ל בתחום מערכות ים ואחרות.

– למועמדים המתאימים מובטחת עבודה בעלת אתגר באווירה חברתית נעימה בתנאי שכר הוגנים.
– 5 ימי עבודה בשבוע.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה נסיון ומספר תעודת זהות אל: ת.ד. 863 פתח תקוה מיקוד 49106, (נא לציין על המעטפה את מספר המשרה המבוקשת).

מועמדים מתאימים ייענו.

סודיות מובטחת.

לתחנת הכח "רוטנברג" באשקלון

דרושים

בעלי מקצוע לתקופת ההקמה של התחנה:

★ **מסגרים**
בוגרי בי"ס מקצועי עם נסיון

★ **חשמלאים**
בעלי רשיון חשמלאי מוסמך ומעלה

★ **מועמדים לקורס ריתוך**
גילאי 22-25 בעלי בריאות תקינה (שיוכשרו בחברה)

אזור מגורים נדרש: אשקלון, אשדוד, יבנה, קרית־גת, שדרות, באר־שבע, קרית־מלאכי (והסביבה)

המעוניינים, העונים לדרישות הנ"ל, יפנו בצרוף קורות חיים, למינהל וכח־אדם ת"ד 396 אשקלון.

המודעה מיועדת לגברים ונשים כאחד.

בוא לעבוד עימנו.

חברת החשמל לישראל בע"מ

אם —

– אתה מחפש שינוי, לתחום שונה ומעניין;
– אתה מעוניין להביא לידי ביטוי את כשרונך וכישוריך;
– אתה שואף למלא תפקיד, שבו אתה קובע את סדר יומך, אתה מציב מטרות ופועל למימושן;
– אתה נכון להתמודד עם אתגרים, לעבוד קשה, להתעקש – ולהצליח;
– אתה מעריך את יכולתך, מעוניין למצותה בתפקיד הולם, ולהתקדם;
והעל לכל – אם חשוב לך לעשות למען בטחון המדינה

אנו זקוקים לך!

ומציעים לך שכר הולם, קביעות בעבודה, תנאי שרות מיוחדים (לרבות רכב צמוד).

פנה נא אלינו, רק אם אתה:
★ בן 23–32.
★ בעל השכלה אקדמית, או לפחות תיכונית מושלמת.
★ לאחר שירות מלא בצה"ל (רצוי כמפקד) ובעל בריאות תקינה.

כתוב נא לת.ד. 33171 מיקוד 61331 ת"א עבור מורן בציון קורות חיים, מס' ת.ז. וטלפון.

לעבודה בטחונית בחו"ל

דרושים

קציני מילואים

● כישורים נדרשים:
★ גילאי 24–35.
★ שירות מלא ביחידות שדה כלוחמים ומפקדים. עדיפות לבעלי נסיון ניהולי.
★ השכלה תיכונית מלאה לפחות.
★ ידיעה טובה בשפה האנגלית ו/או בשפה אירופאית אחרת.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).

המתאימים יוצאו לשליחות בת שנתיים־שלוש בחו"ל, בקיץ 87.

המעונינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו לת.ד. 17224 ת"א מיקוד 61170 עבור א.א. ויציינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.

פונים מתאימים ייענו.

אסם

תעשיות מזון בע"מ

למפעלנו המתרחב בשדרות

דרושים/ות

חשמלאי/ת תעשייה
● בעל/ת תעודת חשמלאי ראשי/ת, או מוסמך/ת
● בעל/ת ידע בפיקוד ובקרה
● בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות בתעשייה

טכנאי/ת מכונות אריזה
● בעל/ת הכשרה של הנדסאי/ת, או טכנאי/ת מכונות
● בעל/ת ידע בפיקוד ובקרה
● בעל/ת נסיון במכונות אריזה

נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, למנהל כוח־אדם, ת.ד. 111 שדרות 80150.

דור־כימיקלים בע"מ

קבוצת דנקנר

דרוש

קניין

★ 12 שנות לימוד
★ רקע טכני ומסחרי
★ הכרת השוק המקומי — הכרחי
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית
★ עדיפות לבעלי השכלה על־תיכונית

על המועמדים המתאימים לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לפי הכתובת הר"מ

— סודיות מובטחת —

ת.ד. 10036 חיפה. מיקוד 26110

משטרת ישראל

למחלקה לזיהוי פלילי
דרושים:

1. מומחה לבדיקת נשק
הכישורים הדרושים:
א. תואר בוגר (לפחות) במדעי הטבע או הנדסה.
ב. הכרת מנגנוני נשק קל.
ג. כושר ביטוי בכתב ובעל פה.
ד. ידיעת אנגלית ברמה טובה.
מקום העבודה: ירושלים.

2. פסיכולוג
בעל תואר שני או שלישי בתחום התפיסה או הקוגניציה
לעבודת מחקר ויישום בפסיכולוגיה של החקירות עם דגש על נושא עדות ראיה, הרכבת הקלסתרונים וזיהוי אנשים.
מקום העבודה: ירושלים או תל־אביב.

מועמדים יפנו למזכירות המחלקה לזיהוי פלילי, טל' 02־280405 או ללשכת הגיוס הקרובה למקום מגוריהם.

אסם

תעשיות מזון בע"מ

דרושים/ות

למחסן המרכזי בפתח-תקוה

מלגזנים/מלגזניות

★ לעבודות שינוע במחסן ובחצר המפעל
★ העבודה ב־2 משמרות

נא לפנות טלפונית למחלקת כוח־אדם, טלפון 03-9265239.

לחברה תעשייתית פרטית באזור המרכז המעסיקה 20 עובדים

מנהל אגף הביצוע

אחראי על הייצור, ההתקנות והשירות

מבוקש בעל מקצוע טכני בענף המתכת עם נסיון ניהולי

לפנות בכתב ובפירוט מלא לת"ד 3565 פתח־תקוה 49130.

מועצה מקומית גבעת שמואל

דרושים:

עובדים סוציאליים

בתנאי משרות

דרישות המשרה:
★ עבודה כללית ופרוייקטים
★ יתקבלו רק בעלי כשירות לעבודה סוציאלית
★ בעלי נסיון וידע בטיפול משפחתי יוכלו להשתלב גם בתחנה לייעוץ נישואין.

המעונינים יפנו למחלקה לשרותים חברתיים, רח' בר אילן 10 גבעת שמואל טל. 03־5321424.

יעקב ויסמונסקי, ראש המועצה

לחברת מיזוג־אויר צעירה ודינמית דרושים:

★ **מנהל מחלקת מיזוג־אויר לרכב**
★ **סוכן מכירות למזגנים**
★ **טכנאים למזגני־אויר**

ייענו רק בעלי נסיון מוכח למתאימים — תנאים מצויינים

לפנות לת.ד. 20411 ת"א, בצירוף קורות חיים ● סודיות מובטחת

לקהילה הספרדית בלונדון

דרוש

חזן

יודע אנגלית הבקי בנוסח טורקיה — ירושלמי וביהדות

מועמדים יפנו למר העליון, הילטון ת"א, בין 5.12 ל־15.12.

משרד פרסום

מזכירה

מעולה!!!

רצוי נסיון קודם במשרד פרסום
ידיעת השפות אנגלית ועברית על בוריין, כולל הדפסה, הכרחית.
5 ימי עבודה בשבוע, מ־8.30 עד 16.00.

להתקשר מיום א'
רח' אוסישקין 96, תל־אביב. טל' 454195.

לחברה מובילה בענף מכשירי הכתיבה והפופ

דרושים

אנשי מכירות מעולים

תנאים מצויינים למתאימים
רכב ונסיון קודם — יתרון

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 2093 הרצליה.

למשרד גרפיקה המחדש "נעורים"

גרפיקאי/ת

נסיון של 3 שנים לפחות

טלפון 03־284810

לחברה ארצית

דרוש/ה

גרפיקאי/ת מעצב/ת

מנוסה

לעבודה מעניינת במחלקה למיתוג מוצרים.
תנאים מצויינים ★ סודיות מובטחת
לפנות בשעות הערב לאדריאן ☎ 03־722950.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א — 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מחייבים קבלת של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צפויים לעונש על פי החוק.

למוסד בירושלים

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות סוג 3

עם ידיעת עברית ואנגלית, לחצי משרה.
עדיפות לבעלי נסיון בהפעלת תכנת הנהלת חשבונות ממוחשבת.
לפנות בכתב ת.ד. 8445 ירושלים.

מבצע חדש בלוח מעריב!

פרסם מודעה בלוח הגדול במדינה
ואתה מקבל מיד במתנה את

המכירון

מדריך למחירי דירות;
מכוניות;
חפצי ערך ומכשירי חשמל
בעריכת **לוי יצחק**
שמאי רכב,
סוקרים ומעריכים.

בעזרת המכירון
תוכל לדעת את ערכו האמיתי
של כל מוצר ונכס ולסגור,
במהירות ובנוחות,
עיסקה מוצלחת ומשתלמת.

עשרות אלפי הצעות.
6 ימים בשבוע.
היום, אתה לא סוגר עיסקה בלי לוח מעריב!

המשרד הראשי: רח' קרליבך 2, ת.ד. 20050 ת"א, טל. 03-251333